Drágán add a békédet

ÖTLETBAZÁR Még sok a kérdés Mar-a-Lagón az ukrán háború lezárásával kapcsolatban. Trump köreinek nyilatkozatai alapján politikai áldozat nélkül nem érhető el a fegyverszünet.

MOSOLYGÓ MIKLÓS

A megválasztott republikánus elnök kampánya során azt ígérte, hogy választási győzelme után 24 órán belül véget vet a harcoknak Ukrajnában. Bárki, aki kicsit is ismeri Donald Trump vásári kikiáltókat idéző retorikai túlzásait, nem indított stoppert a 270 elektori mandátumszám megszerzése után, hogy mikor hallgatnak el a fegyverek az orosz Kurszk-régiótól az ukrán Odesszáig tartó frontvonalon. Bombasztikus bejelentéseivel Trump szinte soha nem az igazságot mondja, inkább egyfajta gondolkodási irányt vázol fel, amelyet követve cselekedni fog a jövőben. Ez a cselekvés pedig az Ukrajnában zajló harcok beszüntetésére irányul.

Az Oroszországban betiltott Meduza hírportál interjút készített Kurt Volkerrel, aki 2017 és 2019 között az első Trump-adminisztráció Ukrajnáért felelős különmegbízottjaként dolgozott. Volker szerint Vlagyimir Putyin csak és kizárólag az erőből ért, így a vele szemben felsorakoztatott nyugati csapásmérő erőnek egységesnek és mindent elsöprőnek kell lennie. Reményei szerint Trump egyértelművé teszi Putyin számára, hogy be kell fejeznie a háborús agressziót, mert amennyiben nem teszi, Ukrajna még több pénzt kap majd a nyugati szövetségesektől, annyi pénzt, amelylyel hosszú távon Moszkva gazdasági és hadiipari termelőkapacitás terén nem tudja tartani a lépést.

Volker az interjúban ugyanakkor bírálta a Biden-adminisztrációt, amiért Washington mesterséges gátakat emelt maga előtt az Ukrajnának nyújtott katonai és pénzügyi támogatás mértékét illetően. November közepén Biden elnök bejelentette, hogy feloldja Kijev számára a nagy hatótávolságú ATACMS rakétarendszer használatára vonatkozó tilalmat a nemzetközileg elismert orosz területen belüli célpontok ellen, majd napokkal később amerikai gyártmányú gyalogsági aknák Ukrajnába szállításáról is döntött. A Meduza újságírója felveti, hogy az ukrán hadsereg soraiban sokan elégedetlenek voltak a Biden-kormány szakaszosan érkező katonai segélyeivel, így bizakodva várják, mit hoz számukra Donald Trump elnöksége. „Lassú halálként jellemzik” – utalt Volker a demokrata elnök eszkalációtól tartózkodó Ukrajna-politikájára.

A megválasztott elnök Keith Kellogg nyugalmazott altábornagyot választotta különleges megbízottjának az orosz–ukrán konfliktus rendezésére november végén. A 80 éves Kellogg korábban kabinetfőnökként szolgált az első Trump-kormány Nemzetbiztonsági Tanácsában és az akkori alelnök, Mike Pence nemzetbiztonsági tanácsadójaként is dolgozott. Kellogg idén áprilisban a Trumphoz közeli America First Policy Institute nevű agytröszt által kiadott tervezetben vázolta az Ukrajnában zajló háborút lezáró béketerv körvonalait.

Kellogg az elnök január 20-ai hivatalba lépése után is fegyverekkel támogatná Ukrajna honvédő háborúját Oroszország ellen, ugyanakkor a támogatás feltételéül szabná Kijev számára, hogy tárgyalóasztalhoz üljön az orosz féllel. Vlagyimir Putyint pedig azzal az ígérettel bírná rá békéről való egyeztetésre, hogy a NATO-tagállamok határozatlan időre felfüggesztenék Ukrajna csatlakozását a transzatlanti szövetségbe.

Ne feledjük: az idén júliusban Washingtonban ülésező Észak-Atlanti Tanács a szövetség 75. születésnapján Washingtonban közös nyilatkozatot fogadott el, amelyben kimondták Ukrajna „visszafordíthatatlan útját” a katonai szövetségbe. Ha Kellogg szavait tettek követik, Kijevet mégis visszafordíthatják ezen az úton.

FOTÓ: AFP/NICHOLAS KAMM

Donald Trump és Keith Kellogg. Az általuk kidolgozott terv képezheti az alapját a békéről történő egyezkedésnek Ukrajnában

Kellogg az elnök január 20-ai hivatalba lépése után is fegyverekkel támogatná Ukrajna honvédő háborúját Oroszország ellen, ugyanakkor a támogatás feltételéül szabná Kijev számára, hogy tárgyalóasztalhoz üljön az orosz féllel.

Ezen felül Oroszország mentesülhetne egyes gazdaságát fojtogató nemzetközi szankciók alól, amennyiben békeszerződést ír alá Ukrajnával. Trump megbízott tárgyalója azt is javasolta, hogy az orosz energiahordozókra kivetett büntetővámokból befolyó pénzt a lerombolt ukrán infrastruktúra újjáépítésére fordítsák.

November elején a Wall Street Journal Trump kormányzati átadás-átvételéért felelős csapatának illetékeseire hivatkozva azt írta, hogy Washington valóban „telepumpálná” fegyverrel Kijevet, cserébe kimondaná Ukrajna katonai semlegességét. A háborús felek közötti de facto határ a front befagyasztásával jönne létre, ennek biztosítására pedig egy közel 1300 kilométer hosszú demilitarizált övezetet hoznának létre Ukrajna és Oroszország között. A határsáv védelmét azonban nem amerikai katonák vagy egy USA által finanszírozott nemzetközi szervezet (mint az ENSZ) békefenntartói látnák el. „Mi vállalhatjuk a kiképzést vagy más támogatást, de a puskacső végén az európaiak állnak majd” – fogalmazott a neve elhallgatását kérő tanácsadó. Nem fogunk amerikai férfiakat és nőket Ukrajnába küldeni, hogy őrizzék a békét. És nem is fizetünk majd ezért. Oldják ezt meg a lengyelek, a németek, a britek vagy a franciák” – szólt az értékelés.

Vlagyimir Putyint azzal az ígérettel bírná rá békéről való egyeztetésre, hogy a tagállamok határozatlan időre felfüggesztenék Ukrajna NATO-csatlakozását.

Ez az álláspont egybecseng a megválasztott republikánus alelnök, J. D. Vance egy szeptemberi interjúban tett nyilatkozatával, amelyben egy alaposan megerősített demilitarizált zóna szükségességéről beszélt, ez garantálná, hogy az oroszok ne indítsanak újabb támadást. Vance szerint az oroszok a már megszerzett területet megtarthatnák, a meglévő Ukrajna semlegességét azonban garantálniuk kell. Az alelnök szavai azonban kevéssé lehet megnyugtató azok számára, akiknek jó a memóriája. 2022-ben öt nappal az Ukrajna elleni orosz agresszió megindulása előtt Vance még ohiói szenátorként beszélt Steve Bannon populista provokátor War Room című podcastműsorában a Kijev és Moszkva közötti feszültségről. „Bárhogyan is végződik, nem igazán érdekel, mi történik Ukrajnával – legyintett a későbbi alelnök.

Marco Rubio külügyminiszter-jelölt bár a Ronald Reagan által képviselt „béke az erő eszközével” politika híve, és Kínát illetően a washingtoni héják közé tartozik, mégis egyike volt azoknak a republikánus szenátoroknak, akik áprilisban nemmel voksoltak az Ukrajnának nyújtott újabb segélycsomagra.

Mike Waltz, az új Trump-adminisztráció nemzetbiztonsági tanácsadói posztra jelölt tisztviselője egyelőre óvatosan nyilatkozik a béketerveket illetően, bár méltatta Kellogg kinevezését az ukránügyi különmegbízotti posztra.

Ric Grenell, Trump egykori Németországba delegált nagykövete (akiről Berlin lesújtó véleménnyel volt) egy Ukrajnán belül kialakított „autonóm régiók” ötletét dobta be a közös diplomáciai ötletelésbe. Ezen autonóm régiók kialakításának részleteiről Grenell még nem nyilatkozott, így ezek nagy valószínűséggel örökre a fiókban maradnak.

Versenyfutás a fronton

NYOMÁS Az Ukrajnában zajló háború jelenlegi dinamikája sokakat a „székfoglaló” nevű gyermekjáték felnőtt és véres változatára emlékeztetheti. Kijev és Moszkva is igyekszik minél előnyösebb tárgyalási pozícióból várni Donald Trump január 20-i hivatalba lépését, amely több szakértő szerint a jelenlegi frontvonal befagyasztását hozhatja. Ezért akár diplomáciai, akár katonai úton, de a front mindkét oldalán igyekeznek gyors előnyt kicsikarni.

Volodimir Zelenszkij ukrán elnök a múlt héten a Skynews hírcsatornának adott interjújában már revideálta korábbi ötpontos „győzelmi tervét” és hajlandó lenne engedményeket tenni egy tűzszünetért cserébe. Zelenszkij ajánlata szerint Ukrajna átmenetileg lemondana az orosz ellenőrzés alatt álló területeiről azért cserébe, hogy a NATO azonnali katonai védőernyőt bocsásson az ország még szabad részeire. Ezen kívül ahhoz is ragaszkodna, hogy a NATO-szövetségesek erősítsék meg Ukrajna nemzetközileg elismert határait, beleértve a megszállt régiókat és a Krím félszigetet is. Zelenszkij arra is felhívta a figyelmet, hogy az átmenetileg orosz kézen lévő területeket később diplomáciai úton csatolná vissza az országhoz.

FOTÓ: SKY NEWS

Volodimir Zelenszkij számára prioritássá vált Ukrajna NATO-védelem alá terelése

Zelenszkij átmenetileg lemondana az orosz ellenőrzés alatt álló területekről.

Az utóbbi terv Vlagyimir Putyin birodalmi logikája és az egyes becslések szerint már a 400 ezer halottat is meghaladó orosz veszteség ismeretében belátható időn belül nem tűnik megvalósíthatónak. Moszkva a napokban fogadta el a 2025-ös évre előirányzott költségvetését, amelyben rekordösszeget szán katonai kiadásokra. Az idei büdzsé 28,3 százalékos védelmi kiadásai után jövőre már 32,5 százalék, euróban számolva összesen 137 milliárd jut majd a háborús erőfeszítésre a Euronews jelentése szerint. Ezen kívül 300 ezer frissen kiképzett orosz katona vár bevetésre, állítja Ivan Buvalcev, az orosz fegyveres erők kiképzési részlegéért felelős vezetője, tudósít a Kyiv Independent. Ha mindehhez hozzáadjuk az Észak-Korea által Ukrajnába küldött mintegy 100 ezer fős harcoló egységet, az kevés kétséget hagy Moszkva tervei felől: január végéig a lehető legrövidebb időn belül a legtöbb területet vonnának ellenőrzés alá. A fronton élőerőben elszenvedett veszteségek – ahogy eddig is – másodlagosak lesznek Vlagyimir Putyin számára. Hogy Trump eljövetele mit hoz, azt még Moszkvában sem tudják. Naivitás lenne azonban azt gondolni, hogy az orosz csapatok csak úgy varázsütésre leteszik a fegyvert, amint Donald Trumpnak hívják az Egyesült Államok elnökét. M. M.

Menczer utólag igazolta Magyar stílusát

PROVOKÁCIÓ Valószínű, hogy a Fidesz pánikreakciójáról van szó – értékelte a kormánypárt kommunikációs igazgatójának pécsi produkcióját Somogyi Zoltán politikai elemző. Ágh Attila politológus szerint az eddig jól működő fideszes rendszer elemei kezdenek becsődölni.

CZENE GÁBOR

Somogyi Zoltán politikai elemző, szociológus ma már megszokottnak nevezte azt a fajta gyakorlatot, hogy újságírói mezbe bújtatott pártkatonák – például a Megafon munkatársai – ellenzéki politikusokat üldöznek, és próbálják őket kellemetlen helyzetbe hozni. Amerikában találták ki azt a megoldást, hogy létrehoznak pártokhoz kötődő civil szervezeteket, amelyek tagjai civil színekben látnak el pártfeladatokat. Új jelenség viszont, hogy maga a politikus, jelen esetben Menczer Tamás megy le a Megafon szintjére.

Mint arról beszámoltunk, Menczer Tamás, a Fidesz kommunikációs igazgatója és parlamenti képviselője kocsmai kötekedőket megszégyenítő, alpári stílusban próbálta belefojtani a szót Magyar Péterbe, a Tisza Párt elnökébe, aki egy pécsi gyermekotthon előtt készült tájékoztatót tartani. A láthatóan tudatos provokációra Magyar Péter néhány kevéssé visszafogott megjegyzéssel reagált.

Összemosódtak a szerepek, mintha már teljesen lényegtelen lenne, hogy valaki médiamunkásnak öltözött pártmegbízott vagy vezető politikus – állapította meg lapunknak nyilatkozva Somogyi Zoltán. A nemtelen feladatokat korábban azért bízták rá a megafonosokra és másokra, mert ezekkel a kínos akciókkal szavazatokat lehet veszíteni, nekik pedig nem kell megmérettetni magukat a választáson. Az újdonság az, hogy Menczer Tamás fel meri venni ezt a pozíciót, úgy véli, a goromba viselkedésével nem kockáztatja Pest megyében az újraválasztását. Somogyi Zoltán a helyében ebben nem lenne annyira biztos.

A kormányzó párt kommunikációs igazgatója és a legnagyobb ellenzéki párt vezetője. Vitakultúra

FORRÁS: MENCZER TAMÁS FACEBOOK-OLDALA

KEMÉNY

ÁGH ATTILA:

A Menczer Tamás pécsi fellépéséhez hasonló akciók már a Fidesz kemény magját is képesek megzavarni

Az is lehet – tette hozzá –, a Fidesz beáldozza Menczer Tamást annak érdekében, hogy Magyar Péter veszítsen a népszerűségéből. A politikai elemző a legvalószínűbbnek azt tartja, hogy a Fidesz részéről pánikreakcióról van szó: nehéz arra gondolni, hogy mindaz, amit Menczer Tamástól láttunk, józan ésszel átgondolt stratégia része lenne. „Az összes eddigi tudásom azt mondatja velem, hogy ez nem jó a Fidesznek” – fogalmazott Somogyi Zoltán.

Ágh Attila politológus kérdésünkre előrebocsátotta: az Orbán-rezsim sokáig jól tudta működtetni az információs monopóliumra és elnyomásra épített rendszert, ennek is köszönheti, hogy négyszer kétharmadot szerzett a parlamenti választáson. Az eddig jól működő rendszer elemei azonban kezdenek becsődölni és egyre inkább kontraproduktívvá válni – jelentette ki.

A sajtó nagy részétől eltérően Ágh Attila úgy látja, hogy a Menczer Tamás pécsi fellépéséhez hasonló akciók már a Fidesz kemény magját is képesek megzavarni, az elkötelezett kormánypárti szavazókban is negatív hatást kelteni. A politológus hangsúlyozta: Menczer Tamás nyilvánvalóan központi akarattal hozott döntésnek eleget téve rontott neki a Tisza Párt elnökének. Mivel ő a Fidesz kommunikációs vezetője, az Orbán-rezsim képviseletében járt el.

NEM JÓ

SOMOGYI ZOLTÁN:

Az összes eddigi tudásom azt mondatja velem, hogy ez nem jó a Fidesznek

A Fidesz befolyása alá tartozó médiában hiába próbálják eltorzítani a történteket, Ágh Attila szerint ma már nincs domináns véleményformáló képessége a kormányzati kommunikációnak. A körülményekhez képest – állította – Magyar Péter higgadtan viselkedett, nem veszítette el a lélekjelenlétét. Az viszont a vereség beismerését jelentette volna, ha egyáltalán nem szól vissza.

Ágh Attila elmondta: lehet, hogy régimódinak fogják tartani, de azok közé tartozik, akik úgy érezték, Magyar Péter időnként a furcsa és kellemetlenkedő szövegeivel olyan hangnemet használ, ami nem illik a politikába. Menczer Tamás agresszív magatartása azonban a politológus szerint utólag igazolta, hogy a Tisza Párt elnökének nem volt más választása: a pécsi incidens a közvélemény számára azt bizonyította, hogy „ezekkel a fideszesekkel máshogyan nem lehet beszélni”.

Voltak, akiknek tetszett

Magyar Péter a Facebook-oldalán megkérdezte Orbán Viktor miniszterelnöktől: „Ez már a szakmai vita, amit ígért? Legközelebb Kubatov Gábor kopaszait küldi a gyermekotthonokhoz? Ha nem ön küldte az emberi mivoltából kivetkőző Menczer Tamást, akkor leváltotta-e már az igazgatói és képviselői pozíciójáról?”

A jelek egyelőre arra utalnak, hogy a Fidesz politikusai körében tetszést aratott Menczer Tamás szereplése. Kocsis Máté, a kormánypárt frakcióvezetője a közösségi oldalán elhatárolódás helyett közölte: ha jól látja, a „baloldalnak most az a baja, hogy valaki visszaütött”. A Telex videójából kiderült, hogy Gulyás Gergely miniszter szerint Magyar Péterhez képest Menczer Tamás úgy viselkedett, ahogyan hatvan év felett az akadémián szokás.

Orbán Viktor nem egészen két hete Magyar Péterre utalva arra panaszkodott a Kossuth rádióban, hogy „negatív, fenyegető tónus jelent meg a magyar politikában”, és egyúttal arra figyelmeztetett, hogy a „verbális durvaság előbb-utóbb elvezet az agresszióhoz is”.

Szembesítés a valósággal nyugdíjügyben

IDŐSEK „A felvetett javaslatokra nem reagált a kormány, miközben pontatlan megállapításokat tett, a félrevezető információkkal pedig lenézi a nyugdíjasokat” – ezt válaszolta Papp Katalin, a Nyugdíjas Szervezetek Egyeztető Tanácsának (Nyuszet) soros elnöke Tállai Andrásnak, miután Pénzügyminisztérium államtitkára visszautasította a szervezet kezdeményezését. A Nyuszet többek között a 13. havi ellátásról, a rugalmas nyugdíjba vonulás lehetőségéről, a szegénységi küszöb alatt élő idősek helyzetének javításáról szeretett volna egyeztetni. Tállai viszont közölte: a kormány 2010 óta duplájára emelte a nyugellátások összegét, azok reálértékét 25 százalékkal javította, visszaépítette a baloldal által elvett 13. havi nyugdíjat, 2017 óta 5 alkalommal fizetett nyugdíjprémiumot, míg a baloldal ezt egyszer sem tette meg, illetve hogy a nyugdíjrendszer megbízhatóan és fenntarthatóan működik, a következő 10-15 évben nem szükséges változtatni rajta.

A Nyuszet elnöke szembesítette az államtitkárt az igazsággal: a 13. havi nyugdíjat nem a Fidesz vezette be. A baloldali kormány a világgazdasági válság közepén a kifizetést felfüggesztette, de nem szüntette meg, miközben a Fidesz-kabinet 10 évig nem állította vissza. „Tehát míg a baloldal 8 év alatt, 2010-ig összesen 5 és fél havi összegben fizette ki a nyugdíjat, a Fidesz-kormány 14 év alatt mindössze 3 és negyed hónapnak megfelelő összeget folyósított” – fogalmazott Papp Katalin. A nyugdíjprémiumot is az előző kormány vezette be 2009-ben. 2010-ben kormányváltás volt, a Fidesz került hatalomra, tehát csak a jelenlegi kormánynak volt lehetősége arra, hogy ezt kifizesse. Megjegyezte ugyanakkor: a bevezetéskor az összeget az akkori nyugdíjhoz igazította az akkori kormány, a Fidesznek lehetősége lett volna fokozatosan emelni, de egyszer sem tette meg. Az ellátások növekedésével összefüggésben pedig megjegyezte, hogy a költségvetés nyugdíjkiadásainak reálértéke valóban emelkedett 25 százalékkal, a nyugdíjasok ellátása azonban nem. Nem is növekedhetett, hiszen éppen a Fidesz-kormány vezette be az inflációkövető rendszert, ami a nyugdíjak reálértékének a megőrzését és nem az emelését jelenti.

FOTÓ: FARBAKY TAMÁS

A nyugdíjasok 22 százaléka 40–140 ezer forintból él

Kitért arra is, hogy ha 10-15 év múlva változtatni kell a rendszeren, arról már most beszélni kell. A fenntarthatóság egyébként a finanszírozásra vonatkozik, de nem következik belőle, hogy a rendszer számos eleme ne igényelne kiigazítást. Papp Katalin rámutatott a legfontosabb problémákra: 504 028 idős ember, a nyugdíjasok 22 százaléka 40–140 ezer forint közötti ellátásból él. A korábbi, vegyes indexálás alkalmazásával idén januárjában nem 230 900, hanem 252 400 lenne az átlagnyugdíj, vagyis havi 21 500, évi 258 000 forint veszteség éri őket a svájci indexálás elmaradása miatt. Mivel a nyugdíjasok nem részesülnek a gazdasági fejlődés eredményeiből, 2010-ben az egy ellátottra jutó nyugdíjak átlagos értéke elérte a nettó átlagkereset 65,1 százalékát, ma ez már csak 57,3 százalék. Papp Katalin úgy fogalmazott: elfogadhatatlan, hogy a minisztérium és a kormány következetesen elzárkózik ezek megvitatásától, sőt nem is foglalkozik a felvetett problémákkal.

MUHARI JUDIT

FOTÓ: FARBAKY TAMÁS

A gép nem operál, csak segíti a sebész munkáját

Robot segít a műtétekben

EGÉSZSÉGÜGY Ortopéd robotsebészeti centrumot hoz létre Budapesten az EMINEO Magánkórház, az intézmény szerdán újságíróknak mutatta be, hogy miként asszisztálhat egy robot a térdsebészeti műtétekben. Az úgynevezett Rosa robotot még augusztusban vásárolta a centrum, azóta 50 protézist ültettek be a segítségével az intézményben. A térdprotézis-beültetés az ortopéd sebészet egyik legbonyolultabb protetikai eljárása, amely nagy tapasztalatot és precizitást követel meg a beavatkozást végző orvostól.

A robotot bemutató sebész igyekezett megnyugtatni a hallgatóságát, hogy szike és fűrész a műtőben továbbra is a kezében marad, azaz nem egy gép operálja a beteget. Az eszköz csupán segíti a sebészt azzal, hogy a beavatkozás alatt gyűjti az adatokat, és közben információkkal látja el a sebészt. Az új technológia egyik legnagyobb előnye, hogy a protézisbeültetés rendkívül precíz, figyelembe veszi a páciens egyedi anatómiai jellemzőit. S miután az emberi szemnél pontosabban mér, 1° és 0,5 mm hibahatáron belül dolgozik, jobb lesz a műtéti eredmény és gyorsabb a gyógyulás is. A robot közreműködésével végzett térdprotézisműtétért 3,8 millió forintot fizetnek a páciensek. NÉPSZAVA

LAPSZÉL

Eltűnt Rogán helikopterezése is

November 25. óta hiába próbálják megnyitni az érdeklődők a nol.hu és a nepszabadsag.hu internetes oldalakat, az említett címeken ugyanis csupán hibaüzenet jelenik meg a böngészőkben – írta a Media1.hu. Így a lap teljes archívuma elérhetetlenné vált a látogatók és a keresőmotorok (például Google) számára. Nem lehet elérni például a Rogán Antal helikopterezéséről szóló emlékezetes beszámolót sem, ami a lap bezárása előtt jelent meg az újság címlapján. A portálnak a Mediaworks később azt írta: az oldalt támadás érte, és dolgoznak a helyreállításon. NÉPSZAVA

Hatvanpuszta a francia tévében

FORRÁS: HADHÁZY ÁKOS FACEBOOK

„Egy normális demokráciában egy ilyen botrány miatt megbukna a kormány” – a többi között erről beszélt a francia köztévé adásában Hadházy Ákos, miután a televízió stábjával elrepült a miniszterelnök apjának hatvanpusztai birtoka felett. A párperces részletben a független képviselő helikopterről mutatja körbe a stábnak a 13 hektáros birtokot. NÉPSZAVA

Maszekolás házon belül

EÜ A Semmelweis Egyetem mintegy 6500 dolgozója csaknem ezer külső munkavállalási kérvényt nyújtott be – tudtuk meg. A Klinikai Központ elnöke nem vonja vissza az ezt visszaszorító utasítást.

DANÓ ANNA

Megelégelte a Semmelweis Egyetem menedzsmentje, hogy munkatársaik túl sok helyen vállalnak munkát, és ez a saját feladataik ellátását is akadályozhatja. Szabó Attila professzor, a Klinikai Központ elnöke néhány hete körlevélben emlékeztette kollégáit, hogy az intézményen kívül munkavállalást engedélyeztetni kell. Ebben a levélben egyúttal az egyetem saját magánellátó szolgáltatóját, a Semmelweis Kft.-t javasolta a munkatársak munkaidőn túli szabad kapacitásaik kihasználására. A levélben arról is írt, hogy a kollégái legfeljebb heti két napon, összesen nyolcórányi egyetemen kívüli betegellátást vállalhatnak. Ám, ha ez a külső feladat a nappali műszakra reggel nyolc és délután 15 óra közé esik, úgy „indokolt lehet a teljes munkaidő részmunkaidőre csökkentése” – áll a klinikai elnök körlevelében.

Szabó Attila utasításán jó néhány orvos megütközött. Volt aki a szabad munkavállalói jogainak sérüléséről beszélt, de volt olyan is, aki évtizedek óta működtetett napi kétórányi magánrendelését vélte veszélyeztetettnek. A Magyar Orvosok Szakszervezete levélben kérte a klinikai elnököt, hogy vonják vissza a korlátozást, mondván: az sérti a jóhiszeműség és tisztesség követelményét. Emlékeztették Szabó Attilát arra is, hogy az egészségügyi tevékenységről szóló törvény is engedélyez – 6 havi átlagban – heti 60 órát nem meghaladó, legfeljebb napi 12 órányi munkavégzést.

Lapunk kérdésére Szabó Attila közölte: nem kívánja visszavonni az utasítást. A szakszervezet jelzésével kapcsolatban megjegyezte: ez nem korlátozás, hanem az országos gyakorlat és a betegbiztonsági szempontoknak való megfeleltetés. A betegek pihent egészségügyi dolgozóhoz való jogával indokolja a törvény, hogy napi 12 órában és heti 60 órában maximalizálja az egészségügyi munkavégzést, erre hívta fel kollégái figyelmét, amely minden szempontból megfelel a jogszabályi előírásoknak és a betegek érdekeinek. Mint mondta: az ő feladata, hogy intézményében gondoskodjon a biztonságos ellátás feltételeiről, melynek része, hogy mindig legyen megfelelő számú elérhető és pihent orvos, és egyéb egészségügyi szakember a betegek mellett. Hozzátette: mi után az egyetemen az oktatás, a kutatás és a gyógyítás hármas egységében zajlik a munka, jó néhány lehetőség van arra, hogy a kollégák a 40 órás munkaviszonyuk mellett további kiegészítő feladatot vállaljanak. „Mikor valaki az egyetemre jön és elkezd itt dolgozni, tudja, hogy hova lép be. Mi a munkát az intézményeinken belül szeretnénk biztosítani” – mondja határozottan. Közölte azt is, hogy az elmúlt

Túl sok helyen vállalnak munkát a dolgozók, állítja az egyetem vezetése

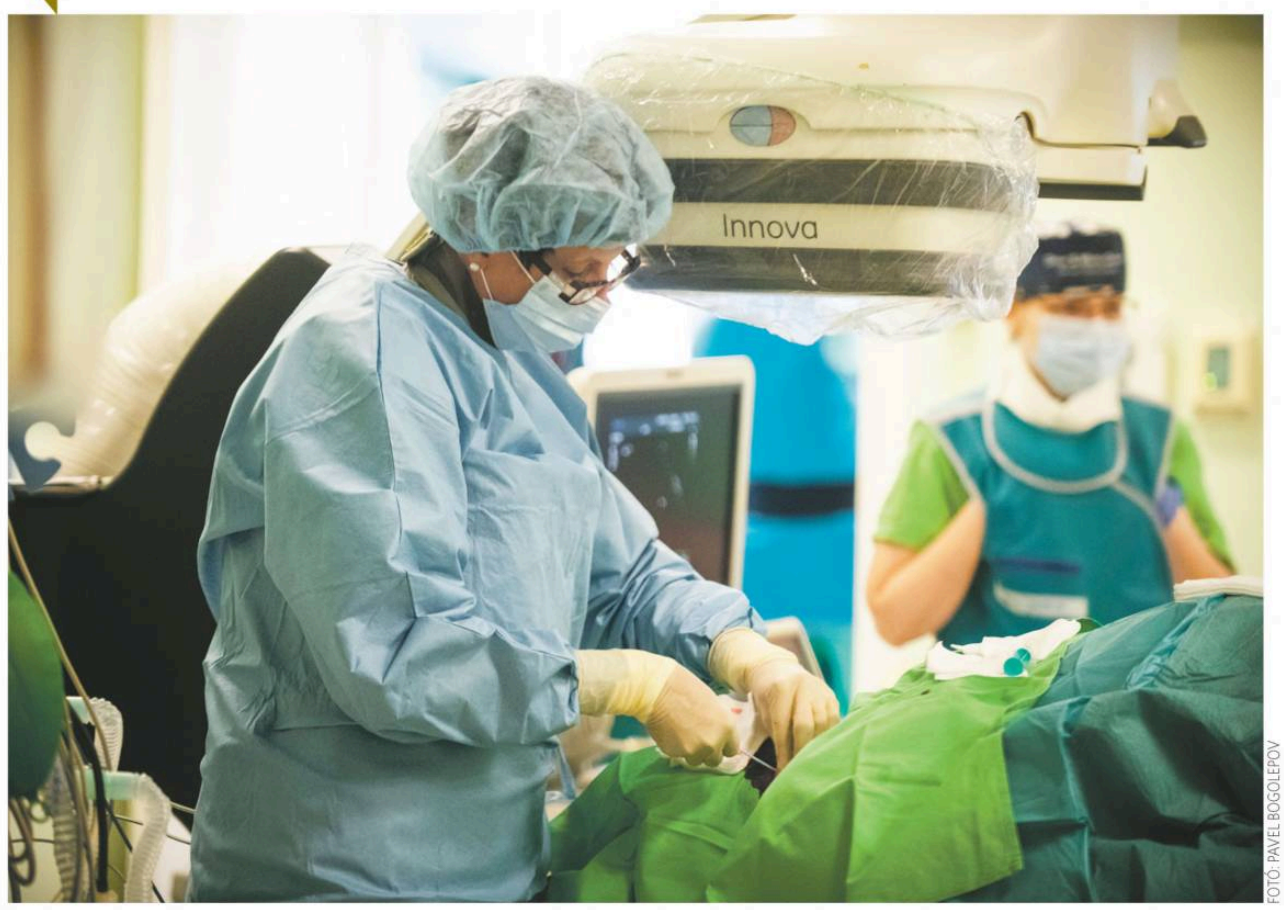

FOTÓ: PAVEL BOGOLEPOV

Az elmúlt másfél évben mintegy 6500 érintett összesen mintegy ezer külső munkavállalási kérvényt nyújtott be.

másfél évben mintegy 6500 érintett összesen mintegy ezer külső munkavállalási kérvényt nyújtott be. Eddig egyetlen egyet sem utasított el véglegesen, legfeljebb „visszakérdezett...” Ilyenkor a kérelmező újra beadhatja a kérelmét, amely ha megfelel a szabályoknak, nem utasítom el – tette hozzá.

– Az engedélyezés első lépcsőjén a szervezeti egységek vezetői döntenek arról, hogy támogatják-e kollégájuk munkaidőn kívüli további elfoglaltságát. Sokan nem is a magánellátásra kérik az engedélyt, hanem arra, hogy más közszolgáltatónál dolgozzanak. A helyi vezetők támogató vagy éppen nem támogató javaslatával kerül a kérelem a Klinikai Központ elnökéhez, azaz hozzám – részletezi az engedélyeztetési folyamatot Szabó Attila.

Arra a kérdésünkre, hogy mik azok a kérelmek, amelyeket gond nélkül engedélyeznek, a professzor azt válaszolta: például, ha valaki egy másik közfinanszírozott szolgáltatónál dolgozik, ott ügyeletet vállal, műtétet végez vagy például az Országos Mentőszolgálatnál teljesít szolgálatot – ezeket a lehetőségekhez képest támogatják.

– Ezek a feladatok azért is támogatandók, mert közös érdek az állami ellátás biztonságos működése, hiszen ha valamely intézmény például szakemberhiány miatt nem tudja ellátni a feladatait, és ezért lemondja a betegek fogadását, akkor az egyetemi klinikákra hárul többletfeladat.

ÁLLÁS

SZABÓ ATTILA: „Mikor valaki az egyetemre jön és elkezd itt dolgozni, tudja, hogy hova lép be”

Érdeklődtünk arról is, hogyan ellenőrzik, hogy betartják-e a klinikai központ igazgatójának körlevelében leírtakat. Szabó Attila erre azt válaszolta: sem ő, sem az egyetem nem hatóság, nincs is lehetősége ellenőrizni a munkatársait. A magánszolgáltatók hirdetéseiben ugyanakkor jellemezően a „Semmelweis márkanévvel” reklámozzák az orvosaikat. Vagyis előbb-utóbb, ha valaki nem tartja be a szabályokat, az kiderül. Aki lebukik, annak fölhívják a figyelmét arra, hogy nincsen engedélye és mielőbb pótolja azt. Szerinte a magánszolgáltatók nem is foglalkoztathatnának olyan kollégát, akinek nincs arra engedélye.

Kiderült, mennyivel emelkednek a pedagógusbérek

ÉRDEKVÉDELEM Átlagosan 21,2 százalékkal tervezi emelni a kormány 2025-ben a pedagógusok fizetésére szánt bértömeget – közölték szerdán a pedagógus szakszervezetek képviselői, miután a Belügyminisztériumban egyeztettek Maruzsa Zoltán köznevelési államtitkárral.

A gyakornokok illetményének alsó határa a mostani bruttó 528,8 ezer forintról 640,9 ezer forintra, a Pedagógus I. besorolásúaké bruttó 538 ezer forintról 653,1 ezer forintra, a Pedagógus II. kategóriába tartozóké bruttó 555 ezer forintról 660,4 ezer forintra fog nőni. A mesterpedagógusok fizetésének alsó határa bruttó 716,9 ezer forint lesz a mostani 630 ezer forint helyett, a kutatótanároké pedig bruttó 840 ezer forint a jelenlegi 750 ezer forint helyett. (Az utolsó két kategóriában ezek a számok 14, illetve 12 százalékos emelést jelentenek).

Gosztonyi Gábor: A nem pedagógus végzettségű dolgozók ügyében nem sikerült előrelépni

Mindez arra lesz elegendő, hogy a pedagógusok átlagkeresete elérje a diplomások átlagfizetésének 80 százalékát, ami elvárás az Európai Bizottság részéről annak érdekében, hogy a részben uniós forrásból megvalósuló béremeléshez Magyarország megkaphassa az EU-s támogatásokat. Az érdekvédők beszámolója szerint a kormány azt is jogszabályban írná elő, hogy a bérek értékállóságát 2031-ig garantálni kell.

A Pedagógusok Szakszervezetének alelnöke, Gosztonyi Gábor lapunknak azt mondta, az emelés mértéke kicsivel magasabb a korábban elhangzottaknál. Hozzátette ugyanakkor, hogy a pedagógusoknak járó iskolakezdési támogatás és a nem pedagógus végzettségű iskolai dolgozók bérrendezésének ügyében nem sikerült előrelépni.

Megírtuk: tanévkezdéskor számos tanár igényelt iskolakezdési támogatást a tankerületi központoknál. Ezt a tanköteles korú gyermekeket nevelők igényelhetik béren kívüli juttatásként, a bruttó 120 ezer forintos összeget tankönyvekre, tanszerekre, ruházatra lehet költeni. A tankerületek azonban elutasították a kérelmeket költségvetési források hiánya miatt. A nevelést-oktatást közvetlenül segítők (NOKS), mint az iskolatitkárok, rendszergazdák, továbbra is a garantált bérminimumot kapják, ami jövőre bruttó 348,8 ezer forint lesz.

JUHÁSZ DÁNIEL

Veszélyes terepre tévedt a Fidesz

VÁLTOZÁSOK Orbán Viktor szavazóit nem ingatja meg a korrupció, de az ellenzék mozgósítása szempontjából különösen fontos a téma – hangsúlyozta Bíró-Nagy András, a Policy Solutions igazgatója. A vendégmunkások behívása szerinte csúnyán visszaüthet a kormány számára.

CZENE GÁBOR

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

A Policy Solutions elkészítette új felmérését arról, hogy milyen problémák határozzák meg a magyarok gondolkodását: az eredményeket múlt hét végén a Népszava is részletesen ismertette. Külön érdekesség, hogy a vizsgálat során összehasonlították a Fidesz és a Tisza Párt táborát. Milyen képet kapunk a tiszás szavazókról?

Nem ebből a kutatásunkból, hanem korábbi adatainkból derül ki, hogy a Tisza Párt táborát elsősorban baloldali, liberális és zöldszavazók, kisebb számban konzervatívok alkotják. Az a furcsa helyzet áll tehát elő, hogy mindnyájan egy olyan politikai erőt támogatnak, amely az európai színtéren jobbközép pártként jelenik meg. Ez jól jellemzi az ellenzéki szavazók kiábrándultságát nem csupán a Fidesz rendszeréből, hanem a korábbi ellenzéki pártokból is. A Fidesz az EP-választás óta is stabilan, minimális veszteséggel tartja magát. A Tisza Párt támogatottsága közben 30-ról 40 százalék környékére emelkedett. Egyértelmű, hogy a növekedés más ellenzéki pártok kárára történt. Ha az emberek úgy érzik, van remény a Fidesz legyőzésére, akkor ennek a lehetősége önmagában elég arra, hogy nagyon változatos összetételű szavazótábor jöjjön létre, amely számára – kis túlzással – szinte mindegy, mi a közpolitikai tartalma a kormányváltást ígérő mozgalomnak. Magyar Péter, a Tisza Párt elnöke több kérdésben sem fedi le a saját szavazótábora által preferált nézeteket. A leglényegesebb kérdésben viszont nyilvánvaló egyetértés van: a kormányt le kell váltani.

Melyek a legfontosabb különbségek a fideszesek és a tiszások között?

A leglátványosabb különbség a korrupció megítélésében van. Most először fordult elő, hogy egy párt, jelesül a Tisza Párt szavazói a korrupciót jelölték meg a legfontosabb problémaként az országban. Ilyet még nem láttunk a sok évre visszamenő kutatásainkban. A tiszásoknál a korrupciót a magas megélhetési költségek és a közszolgáltatások minősége miatti aggodalmak követik, különös tekintettel az egészségügy helyzetére. A Fidesznél – talán nem meglepő módon – a korrupció jóval hátrébb szorul a fontossági sorrendben. Kormánypárti körökben egyértelműen a „túl magasak az árak és túl keveset keresünk" típusú problémák mozgatják a választókat. Ehhez az is hozzájárul, hogy a kutatásunk szerint a megélhetési válságot jóval súlyosabbnak tartják azok, akik társadalmi státuszukat tekintve lejjebb vannak. Márpedig a Fidesz szavazói körében felülreprezentáltak az alacsonyabb iskolai végzettségűek, az idősek és a kistelepülési szavazók. Így már könnyebb megérteni, hogy a fideszes nemzeti konzultáció ezúttal miért nem a migránsokról, Soros Györgyről vagy Brüsszelről szól, hanem gazdasági kérdésekről. Az Orbán-kormány is tudja, hogy valamit produkálnia kell ezen a területen. Hiszen a magyar társadalom még mindig nem heverte ki az előző két év inflációs sokkját.

Ebből fakadnak a hasonlóságok is: kevés kivételtől eltekintve a kormánypártiak és az ellenzékiek egyaránt úgy érzik, hogy az elmúlt évek nem hoztak javulást az életszínvonalukban. Felülírható sikerpropagandával a személyes tapasztalat?

Az általános gazdasági helyzetértékelés nagyon negatív Magyarországon, és a hétköznapi problémákat egyre nehezebben képes eltakarni a kormány. A fideszes választók belemenekülnek egy „se nem jobb, se nem rosszabb" állapotba, a leggyakoribb válasz tőlük az, hogy nem változott a helyzetük az elmúlt egy évben. Ezzel szemben az ellenzékiek kifejezetten azt mondják, hogy rosszabbul élnek, mint korábban. A fideszes táborban az optimizmus most abban a véleményben nyilvánul meg, hogy „talán az elkövetkező évben sem fog romlani a helyzetem". 2022 nyara óta a magyar társadalom nem látott növekedést, visszaesést annál inkább. Ez már túl hosszú idő. A Fidesz igazi feladata az, hogy ezzel kezdjen valamit.

Az általános gazdasági helyzetértékelés nagyon negatív Magyarországon, és a hétköznapi problémákat egyre nehezebben képes eltakarni a kormány – mondta a Policy Solutions igazgatója

Kérdés, hogy mit.

Nem véletlen, hogy Nagy Márton miniszter még a nemzeti konzultáció előtt 21 pontos gazdasági akciótervet hirdetett, ahogyan az sem, hogy a kormány – az elmúlt tizenöt évben először – érdemben beszélni kezdett a lakhatási válságról. Ez nem független a magyarok problématérképétől. A kutatásunk során megkérdeztük, hogy az emberek miért nem fogyasztanak többet. A kézenfekvő válaszokon túl – azért nem, mert túl magasak az árak és nem keresünk eleget – az okok között a nagyon hangsúlyos harmadik helyen megjelentek a lakhatási költségek.

„Magyar Péter, a Tisza Párt elnöke több kérdésben sem fedi le a saját szavazótábora által preferált nézeteket. A leglényegesebb kérdésben viszont nyilvánvaló egyetértés van: a kormányt le kell váltani."

A fideszesekhez képest a Tisza Párt támogatói elfogadóbbak a melegek iránt, de elutasítóbbak a „migránsokkal" szemben, beleértve a vendégmunkásokat is. Létezik, hogy ezeket a véleményeket is pártpolitikai törésvonalak határoznak meg?

A vendégmunkások ügye a Fidesz számára rendkívül veszélyes terep. Csúnyán visszaüthet az elmúlt tíz év migrációellenes kampányainak a hatása. Emlékszünk a kezdeti plakátokra? Ha Magyarországra jössz, „nem veheted el a magyarok munkáját" és „tiszteletben kell tartanod a kultúránkat". Nagyon megtanították a magyar társadalomnak, hogy minden, ami idegen, az gyanús, elutasítandó. Mindegy, hogy kiről van szó. A kutatásunk alapján a megkérdezettek 50 százaléka ugyanolyan veszélyesnek tartja Magyarország számára a vendégmunkásokat, mint az „illegális migránsokat". A migráció éveken át a Fidesz legfontosabb témája volt, és mára ugyan veszített jelentőségéből, a befogadó attitűd közben szinte megszűnt az országban. A legtöbben egyetértenek azzal az állítással, hogy a vendégmunkások lenyomják a béreket. Utána az jön, hogy a vendégmunkások elveszik a magyarok munkahelyeit.

Napjainkban a kormány hívja be a vendégmunkásokat.

A Fidesz – azzal az érveléssel, hogy a magyar gazdaság érdekében külföldről, kontrollált módon be kell hozni dolgozókat – valamit tud enyhíteni azon a képen, hogy a „vendégmunkás ellenség", de csak a saját táborán belül és csak korlátozott mértékben. A fideszes szavazók körében is erősek az ellenérzések a vendégmunkásokkal szemben. Ami a kérdés másik részét illeti: az LMBTQ-közösségek esetében a hagyományos törésvonalak jobban leképeződnek a társadalomban. A Fidesz és a Mi Hazánk táborában többségben vannak azok, akik elutasítják az LMBTQ-jogokat, a tiszás ellenzékiek többsége a melegházasságot el tudná fogadni. Az örökbefogadás jogának megadásával viszont a teljes társadalomnak csak 23 százaléka ért egyet.

A Fidesz szavazóinak fele nem kér az akkugyárakból, csupán tizede hiszi el Orbán Viktor miniszterelnöknek, hogy jövőre gazdasági csodában lesz részünk. Közben fogyatkozik azok száma, akik a külső körülményeknek, például a „gonosz Brüsszelnek" tulajdonítják az ország rossz teljesítményét. Kijelenthető, hogy már a fideszes szimpatizánsok is egyre kevésbé vevők a kormány üzeneteire?

Az jelenthető ki, hogy a Fidesz üzenetrendszerei kezdenek elöregedni. Nem kizárólag a migrációra gondolok. A „háború vagy béke" kérdésénél jobb ütőkártyája pillanatnyilag sincs a kormánynak – a társadalom többsége, ha valamiben, abban egyetért a Fidesszel, hogy ne szállítsunk Ukrajnának fegyvereket –, de ez az üzenet is megkopott. Az emberek ma már nem a háborút, nem az Európai Uniót, hanem elsősorban a magyar kormányt teszik felelőssé azért, hogy milyenek az életkörülmények és milyen gazdasági viszonyok vannak Magyarországon. A felelősségáthárító mechanizmusok kevésbé jól működnek.

BÍRÓ-NAGY ANDRÁS

Kaposváron született 1982-ben. A Budapesti Corvinus Egyetemen szerzett politikatudományi doktori fokozatot, korábban a London School of Economics Public Policy and Administration szakán végzett. 2013–2014-ben Andor László uniós biztos politikai tanácsadójaként dolgozott az Európai Bizottságban. 2011 óta a HUN-REN Társadalomtudományi Kutatóközpont Politikatudományi Intézetének kutatója, 2015 óta a Magyar Politikatudományi Társaság elnökségi tagja. Főbb szakterületei az európai integráció, a magyar társadalom értékrendje, a radikális jobboldali pártok és a kortárs szociáldemokrácia. A Policy Solutions igazgatója és tulajdonosa.

A kisvárosokban, amelyek a Fidesz egyik legfőbb bázisát adták, különösképpen eluralkodott a pesszimizmus.

A falvak mellett valóban a kisvárosok szavazói jelentették az elsődleges garanciát a Fidesz győzelmére, de jelenleg az összes településtípus közül éppen a kisebb városokban a leginkább pesszimista a hangulat. Ugyanakkor ezeken a településeken idén rekordot hozott azok száma, akik fontosnak tartják a korrupció és a demokrácia ügyét. Magyar Péter – ezt támasztja alá az EP-választás is – a korrupció tematikájával egyértelműen hatni tudott ebben a közegben.

Arról a korrupcióról beszélünk, amiről számos ellenzéki politikus úgy gondolja, hogy nem érdekli a választókat?

Két végletes felfogással lehet találkozni: az egyik szerint szavazatszerzési megfontolásból az ellenzéknek nem érdemes foglalkozni a korrupcióval, a másik szerint a korrupció az a téma, amire a kormányváltást alapozni kellene. A kettő között van az igazság. Adataink alapján az emberek a korrupciót tartják a negyedik legfontosabb problémának Magyarországon. A megélhetési kérdések nagyon betalálnak a fideszes szavazóknál, de a kormánypárti tábor további megingatása valószínűleg tényleg nem a korrupció felemlegetésével érhető el. Az ellenzéki szavazók mozgósítása szempontjából viszont különösen fontos a téma a korrupció.

Bár a kutatásban pártpreferenciák nem szerepelnek, feltételezem, hogy az adatokból a kormány és az ellenzék népszerűségére is következtetni lehet. Mit olvas ki a számokból?

A Závecz Research közreműködésével készült adatfelvétel, amelyre alapozva felvázoltuk Magyarország problématérképét, 2024. október elején zárult. Az adatok záruló ollóról tanúskodtak, akkor még a Fidesz szűken vezetett a Tisza előtt. Azóta eltelt két hónap, egyáltalán nem biztos, hogy most is így van.

A korábbi felméréseik mintázata bizonyára előrevetítette az ön számára a választások eredményét is. Mire tippel, ki nyerne, ha „most vasárnap tartanák" a parlamenti választást?

Mindenképpen két nagy blokk közötti versenyfutásra lehet számítani, de a győzelem messze nem csak a listás eredményen múlik. Hanem azon, hogy az egyéni választókerületekben a Tisza Pártnak sikerül-e 106 kompetens jelöltet találnia és megismertetni őket a választókkal. Sok helyen jól bejáratott és beágyazott fideszes erős emberekkel kell megküzdeniük. A választás az egyéni körzetekben fog eldőlni. Annyi megkockáztatható: ha a Fidesznek nem sikerül fordítania a gazdasági hangulaton, ha nem tudja elhitetni az emberekkel, hogy Orbán Viktorral jobban járnak, mint Magyar Péterrel, akkor 2026-ban nehezebb dolga lesz, mint eddig bármikor.

€/HUF 413,50 ↓ -0,27% | $/HUF 392,33 ↓ -0,54% | CHF/HUF 444,33 ↓ -0,17%

LAPSZÉL

A kabinet az USA-tól mentességet kér

FOTÓ: AFP/NATALIA KOLESNIKOVA

A magyar kormány mentességi kérelmet nyújtott be az illetékes amerikai hatóságnál annak érdekében, hogy a térségbeli államok továbbra is fizethessenek a földgázszállításokért az orosz Gazprombanknál –jelentette be Szijjártó Péter külgazdasági és külügyminiszter a NATO külügyminisztereinek brüsszeli tanácsülése után. Az amerikai diplomácia vezetője hajlandónak mutatkozik a szövetségesekkel valamifajta egyeztetésre – közölte. Az újabb amerikai „büntetőintézkedés" Magyarország, a szintén NATO-tag szlovákok és törökök, valamint a szerbek számára is súlyos nehézségeket okozhat, mivel az orosz földgázbehozatal megszüntetése ellehetetlenítené eme országok biztonságos ellátását – ismételte meg szokásos propagandafordulataikat. A helyzetért a „minket körülvevő térség" beruházásainak hiányát okolta. Az Egyesült Államok az orosz uránbehozatalukat bonyolító bankokat például mentesítette a korlátozások alól – közölte. NÉPSZAVA–MTI

Tovább nő az e-autók száma

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

A közúti közlekedési nyilvántartás legfrissebb adatai szerint az év első tizenegy havában közel húszezerrel bővült a zöld rendszámmal közlekedő, kizárólag elektromos hajtású gépkocsik száma – közölte az Energiaügyi Minisztérium. Így jelenleg összesen 68 ezer ilyen autó közlekedik az utakon, ami a 2020-as adat kilencszerese. A vissza nem térítendő támogatást biztosító, a hazai vállalkozások elektromosszemélygépkocsi-, -kisteherautó- és -kisbusz-vásárlási program 30 milliárdos keretének kétharmadát már lekötötték, és 4,6 milliárdot ki is utaltak. További 28 milliárd forintból fővároson kívüli e-töltőket telepítenének. A szaktárca közölte: a közlekedés károsanyag-kibocsátása a korábbi évek folyamatos növekedése után tavaly 7 százalékos csökkenésbe fordult. M. I.

RÉSZVÉNYEK

BUX		
79 047,81	↑	+1,75%
Mol		
2624 Ft	↑	+0,85%
MTelekom		
1284 Ft	↑	+2,88%
OTP		
21 640 Ft	↑	+2,08%
Richter		
10 720 Ft	↑	+2,10%

Alapokba rejtik a pénzt a NER-milliárdosok

TITOK A választásokig már nem tudhatjuk meg, hogy melyik NER-milliárdos melyik magántőkealapban mennyi pénzt tart. A fideszes parlament intézte így, a kormány javaslatára.

PAPP ZSOLT

A múlt héten fogadta el a parlament azt a pénzügyi salátatörvényt, amely eredeti formájában – az Európai Unió nyomására és az uniós jog elvárásai szerint – már jövő év elejétől némileg átláthatóvá tette volna Magyarországon bejegyzett magántőkealapok tulajdonosi szerkezetét és az alapokba fektetett (rejtett) vagyon mértékét. Ám a végszavazás előtt a kormány saját, 50 oldalas törvényjavaslatához egy 45 oldalas kiegészítő módosítást nyújtott be, amit a fideszes többségű Törvényalkotási Bizottság (TB), majd a szintén kormánytöbbségű parlament habozás nélkül megszavazott. Ennek eredményeként csak a 2026-os választások után ismerhetjük meg a magántőkealapok végső tulajdonosait.

A módosító javaslatokat formailag ugyan a TB nyújtja be, ám a paragrafusok 99,99 százalékát valamely minisztériumban írják, a bizottsági tagok sokszor az ülés előtti éjszaka kapják meg a több száz oldalas szöveget. A kormány számára azért kényelmes a TB-n keresztül, végszavazás előtt módosítani egy már megvitatott törvényt, mert ezekről a pontokról újabb vita már nem lesz, így a nyilvánosság minimalizálható. Ez a megfontolás vezethette a kormányt, amikor benyújtotta azt a módosítást, hogy a magántőkealapokra vonatkozó adatokat első ízben csak 2026. július elsején kell feltölteni a NAV adatbázisába. Az indoklás szerint azért van szükség halasztásra, hogy a magántőkelapoknak „megfelelő felkészülési időt biztosítsanak" az új kötelezettségre – derül ki a módosító javaslat 111. pontjából. A javaslatot a parlament elfogadta, a törvényt a köztársasági elnök alá is írta, és már ki is hirdették.

A törvénymódosításra azért kényszerült a kormány, mert a Transparency International Magyarország (TI) az Európai Bizottsághoz fordult azt kifogásolva, hogy a magyar gazdaságban egyre nagyobb szerepet játszó magántőkealapok valódi tulajdonosai ismeretlenek a nyilvánosság és sokszor a hatóságok előtt is. Az uniós hatóságok megállapították, hogy a jelenlegi szabályozás nem felel meg az uniós keretszabályoknak, illetve a pénzmosás elleni irányelveknek, emiatt 2024 júliusában kötelezettségszegési eljárás indult a magyar állammal szemben. Erre adott választ a kormány az eredeti törvénymódosítással, amely biztosítaná a magántőkelapok végső tulajdonosainak nyilvántartását. Ezt a határidőt tolta ki a kormány a választások utánra. A halasztást lapunk kérdésére az egész ügyet feltáró és a közbeszédbe helyező TI szakpolitikai vezetője, Zeisler Judit úgy kommentálta, hogy az, hogy a már regisztrált magántőkealapokról csak a következő országgyűlési választások után érkezhet információ, túlzottan hosszúra szabott felkészülési időszakot tesz lehetővé. Mindez akár arra is lehetőséget nyújt, hogy módosítsanak a magántőkealapok tulajdonosi struktúráján, illetve a kötelező, legalább 6 éves fenntartási időszak után felszámolják a már feleslegessé vált alapokat – tette hozzá a szakértő.

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

Szaporodnak a nyomonkövethetetlen „magyar offshore" cégek és beruházásaik

200 darab

magántőkealap működik az országban sok ezer milliárd forinttal

IDŐZÍTÉS

ZEISLER JUDIT

A halasztás arra is lehetőséget biztosít, hogy módosítsanak a magántőkealapok tulajdonosi struktúráján, illetve a kötelező, legalább 6 éves fenntartási időszak után felszámolják a már feleslegessé vált alapokat

Az ügyfelek átvilágítását végző pénzügyi szolgáltatóknak így első alkalommal majd 2026 közepén kell adatot szolgáltatni a NAV felé, hogy kik is valójában a működő magántőkelapok végső tulajdonosai. Addig nem lesz ezen alapok tulajdonosi szerkezetéről semmilyen nyilvántartás, holott az például a hatóságok számára is fontos lenne egy-egy eljárásnál. Igaz, az adatbázis máris számos sebből vérzik, hiszen az adóhatóság nem jogosult ellenőrizni a benne foglalt adatokat, így azok minősége sokszor igencsak megkérdőjelezhető. Pedig az adatok ellenőrzését előírná a legújabb pénzmosás elleni irányelv, ez azonban kimaradt a módosító csomagból. Ráadásul a NAV végső tulajdonosi adatbázisa 2026 júliusa után is csak a hatóságok számára lesz hozzáférhető, a korrupcióellenes civil szervezetek vagy a média még jogos igény esetében sem tekinthetne bele egykönnyen, annak ellenére, hogy ezt szintén előírja a legújabb, pénzmosás elleni EU-s irányelv.

A magántőkealapok intézményét az Orbán-kormány a 2010-es évek közepén hozta létre, ám az alapok 2020-ban kezdtek el robbanásszerűen szaporodni. 2023-ra mintegy 200 alapban több ezer milliárd forintnyi vagyont rejthettek el, bár pontos adatokkal 2021 óta nem szolgálnak a hatóságok. Ezen vagyonok forrása sok esetben a költségvetés. A magántőkealapokat szokták magyar offshore cégeknek is nevezni, hisz ugyanazt az anonimitást nyújtja, mint egy ciprusi vagy panamai offshore cég. Előnye viszont, hogy az ügyintézést hazai pénzintézetek bonyolítják, miközben a kormányhoz közel álló NER-milliárdosok joggal bízhatnak benne, hogy a magyar hatóságok nem fogják firtatni az alapokban lévő pénz eredetét, hiszen épp ezért hozta létre a kormány a lyukas szabályozást.

A közpénz útja a haveri milliárdosokhoz

A NER-milliárdosok és a magántőkalapok egymással szimbiózisban lévő intézmények, és mára rendszerszintűvé vált, hogy a kormány a magántőkealapokon keresztül szivattyúz ki több száz milliárd forintnyi közpénzt a haveri milliárdosokhoz. Csak a jövő évi költségvetésben két olyan tétel van, amelynek kedvezményezettje egy vagy több NER-milliárdos, akikhez a közpénzt ilyen alapokon keresztül juttatják el. Korábban már megírtuk, hogy a jövő évi költségvetés terhére a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt. mintegy 120 milliárd forintot fizet ki két, a Városliget mellett épült Dürer Park névre hallgató irodaházért. Az irodaházat a Dürer Befektetési Kft. fejlesztette, a cég tulajdonosa a Market és a Főnix Magántőkealap. Hiteles nyilvántartások nélkül is tudható, hogy az előbbi alap mögött Garancsi István, Orbán Viktor miniszterelnök „kötélbarátja" áll – ezt a kifejezést Garancsi használta egy 2015-ös interjúban, és a miniszterelnökkel közös túráikra utalt vele. A Főnix Magántőkealap mögött Tiborcz István áll a hírek szerint – a miniszterelnök „saját lábán álló" vejét senkinek sem kell bemutatni.

De nem ez az egyetlen magántőkelapos ügylet a jövő évi büdzsében: a kormány 370 milliárd forintot fog kifizetni az MKIF Magyar Koncessziós Infrastruktúra Fejlesztő Zrt.-nek, amely 35 évre megkapta a kormánytól a magyar autópálya-hálózat jelentős részének üzemeltetési jogát. A cég mögött a költségvetés indoklása szerint a Themis, a Konzum PE, az Opus New Way, az Opus Bridge, a Cronus, a Vesta és a Via magántőkealapok állnak, vagyis az üzemeltetés során keletkező haszon ezen alapok tulajdonosait gyarapítja. Hiteles nyilvántartás híján nem tudhatjuk, hogy pontosan kik állnak ezen alapok mögött, de nem tévedünk nagyot, ha Mészáros Lőrincre vagy Szíjj Lászlóra gyanakszunk, amit az érintettek sem cáfoltak. További mintegy 200 magántőkelap működik az országban, amelyek tulajdonosait 2026 júliusáig még a hatóságok sem ismerhetik meg, köszönhetően a parlament által napokban elfogadott törvénymódosításnak.

Elrontott Biden-portré

NEPOTIZMUS A Demokrata Párton belül is többen bírálják, hogy az amerikai elnök tíz évre visszamenőleg kegyelmet adott a fiának, Hunter Bidennek annak büntetőügyeiben.

MOSOLYGÓ MIKLÓS

Joe Biden demokrata elnök a hivatalából fakadó jogkörrel élve kegyelmet adott fiának, Hunter Bidennek, aki Delaware állam szövetségi bírósága előtt bűnösnek vallotta magát illegális fegyvertartás bűntettében.

Ifjabb Biden 2019-ben a delaware-i Wilmingtonban vásárolt egy revolvert, amelynek során hamisan töltötte ki az adásvétel érvényességéhez szükséges nyilatkozat drog használatot érintő rovatát. A vizsgált időszakban a férfi crack-kokain típusú kábítószerrel élt, és azt megelőzően is évekre visszamenőleg kábítószer-függőséggel küzdött. A valótlan nyilatkozat alapján a fegyverbirtoklása szövetségi törvényt sértett. Idén júniusban a delaware-i bíróság esküdtszéke a vádiratban felsorolt mindhárom vádpontban bűnösnek találta.

Azonban egy másik szövetségi büntetőügyben is eljárás folyt ellene. Kaliforniában összesen kilenc pontban vádolták adóelkerüléssel, amiért 2016 és 2019 között összesen 1,4 millió dollár jövedelemadót nem fizetett be a szövetségi kasszába. A két ügyet tekintetbe vége Hunter Biden akár 10 év börtönbüntetéssel is számolhatott volna.

Fontos körülmény az is, hogy az elnöknek lehetősége lett volna csupán mérsékelni vagy teljesen eltörölni a kiszabott szabadságvesztést anélkül, hogy a fia priuszát is eltörölte volna, ő azonban a mindent átfogó, teljes büntetlenség garantálása mellett döntött.

A Hunter Biden számára szerencsés végkifejlet azért is ellentmondásos, mert az elnök korábban több alkalommal, nyilvános beszédben és az ABC újságírójának adott interjújában is megerősítette: nem fog a fia érdekében beavatkozni az igazságügyi minisztérium munkájába. Ennek megfelelően a fehér házi sajtószóvivő, Karine Jean-Pierre is következetesen tagadta, hogy Biden elnök esetleg kegyelmet adna a saját fiának. Biden vasárnap már úgy nyilatkozott, hogy a fiát a „családneve miatt pécézte ki magának az igazságszolgáltatás”, ami homlokegyenest ellentmond az elnök korábbi, a bíróság függetlenségét hangsúlyozó állításainak. Mindezek ismeretében a korábbi nyilatkozatok üres szavak maradtak és árnyékot vetnek a Biden-adminisztráció hitelességére és az elnök politikai örökségére is.

FOTÓ: AFP/ANDREW CABALLERO-REYNOLDS

Egyesek az elnök családja iránti lojalitásával magyarázták a döntést

> Biden úgy nyilatkozott, hogy a fiát a „családneve miatt pécézte ki magának az igazságszolgáltatás”, ami homlokegyenest ellentmond az elnök korábbi, a bíróság függetlenségét hangsúlyozó állításainak.

A Demokrata Párt progresszív szárnyából többen élesen kritizálták az elnök döntését.

„Biden elnök döntésével a személyes érdekeit a kötelezettségei elé helyezte, amivel tovább rombolta az amerikaiak hitét abban, hogy az igazságszolgáltatás mindenkit egyenlő mércével mér” – fogalmazott az X-en közzétett bejegyzésében Michael Bennett coloradói szenátor. Gary Peters michigani demokrata szenátor is helytelennek nevezte a lépést, és hasonló gondolatokat fogalmazott meg a közösségi médiában: „Az elnöknek és családjának nem szabadna különleges elbánásban részesülnie. Ez a hatalom helytelen használata, amely rombolja a kormányba vetett bizalmat, és másokat is arra bátorít, hogy a személyes érdekeik felé hajlítsák az igazságszolgáltatást.”

Donald Trump kormányzati hatalomátvételért felelős csapata pontosan egy ilyen lépésre várt, amit felhasználhat a Biden-adminisztráció ellen, mondván: a liberális kormányzat hazug képmutatók gyülekezete. Trump ellenben sohasem csinált titkot abból, hogy elnöki kegyelmi jogkörét politikai kedvezményezettek javára használja majd fel. 2021-ben kegyelmet adott veje, Jared Kushner édesapjának, Charles Kushner ingatlanbefektetőnek. Kushnert 2005-ben ítélték el illegális kampánytámogatásért, adóelkerülésért, valamint egy tanú befolyásolásáért. Két évet töltött egy szövetségi börtönben, amelyből végül Trump elnök kegyelméből szabadulhatott. Kushner jelentős összegekkel járult hozzá Trump elnöki kampányához, de korábban a Demokrata Pártnak is jelentős donorja volt.

Trump elnöki kegyelmének egy másik ismert kedvezményezettje Steve Bannon, aki az első Trump-adminisztráció alatt elnöki főtanácsadóként dolgozott. A jelenleg a radikális trumpista War Room című podcastcsatorna műsorvezetője ellen csalás és pénzmosás bűntettében találta bűnösnek 2022-ben egy szövetségi bíróság, amiért egy tanácsadó csoport vezetőjeként a mexikói határra tervezett fal építésére gyűjtött adományokkal nem tudott elszámolni. Trump elnök neki is kegyelmet adott.

Ironikusnak tekinthető friss fejlemény, hogy ugyanezen vádakkal a manhattani kerületi ügyész újra vádat emelt Bannonnal szemben. A tárgyalását februárig elhalasztották, azonban az elnöki kegyelem ezúttal nem mentheti meg, mert az eljárást New York állam büntetőtörvényei szerint folytatják le. A vádat képviselő ügyész ugyanaz az Alvin Bragg, aki a megválasztott elnök hallgatási pénzzel kapcsolatos büntetőügyében is vádat emelt. A Republikánus Párt trumpista szárnya továbbra is a politikai céloktól motivált igazságszolgáltatást kritizálja, amelyet céljaik szerint január 20-tól átfogó módon szerveznek újjá.

Donald Trump ügyvédei november elején kérelemmel fordultak a manhattani bírósághoz, hogy semmisítse meg a megválasztott elnök elleni elmarasztaló ítéletet, mert az a Legfelsőbb Bíróság ítélete szerint összeférhetetlen lenne az elnök alkotmányosan védett jogköreivel. A szövetségi Legfelső Bíróság júliusi ítélete szerint az amerikai elnököt teljes büntetőjogi immunitás illeti meg a hivatali minőségében tett cselekményekkel kapcsolatban, és csupán magánszemélyként eljárva vonható felelősségre. A két kategória pontos elhatárolása továbbra is vita tárgyát képezi.

Terrorcsoportok fogtak össze egy újabb 9/11-ért

TERRORSZÖVETSÉG Hátborzongató hírről számolt be az afrikai sajtó: összefogott az ISIS, az al-Kaida és az al-Shabaab, hogy megismételjék 9/11-et, azaz az Egyesült Államokat és a világot megrázó 2001. szeptember 11-i terrortámadást. Az összeesküvésre az afrikai országok terrorelhárításainak együttműködésével fény derült, az Egyesült Államokban tervezett merényletet meghiúsították, múlt héten egy New York-i esküdtszék az ítéleteket is meghozta.

Híradások szerint kenyai, szomáliai és más afrikai országok együttműködésével sikerült elfogni a merényletsorozat kiötlőjét, Cholo Abdi Abdullahot. Az amerikai kormány köszönetet mondott az akcióban részt vevő országoknak, ugyanakkor figyelmeztetett: az al-Kaida, az al-Shabaab és az ISIS (Iszlám Állam) egyre szorosabban együttműködik.

A tárgyalás során derültek ki a tervezett merényletsorozat részletei. A vádirat és a tárgyaláson bemutatott bizonyítékok szerint Abdullah a szomáliai székhelyű Harakat al-Shabaab al-Mijahideen, közismert nevén „al-Shabaab” terrorszervezet tagja volt. Miután az al-Shabaabnál több hónapon át AK–47-es gépkarabélyokkal és robbanóanyagokkal gyakorolt, csaknem fél évet töltött egy repülőiskolában a Fülöp-szigeteken, hogy pilótaengedélyt szerezzen, és azt kutatta, hogyan lehet pilóta az Egyesült Államokban. A célja egy amerikai nagyváros legmagasabb épületének lerombolása volt. Abdullah titkosított üzeneteket is küldött az al-Shabaabnak, amelyben beszámolt az előrehaladásáról, illetve a 9/11 utáni gépeltérítésekkel kapcsolatos kiterjedt kutatásairól. (Az al-Shabaab hűséget esküdött az al-Kaidának, amely felelős az amerikaiak ezreinek életét követelő 2001-es támadásokért is, és mára az Iszlám Állammal is együttműködik.)

Az esküdtszék hat vádpontban találta bűnösnek a 34 éves Cholo Abdi Abdullahot: összeesküvés egy külföldi terrorszervezet anyagi támogatására, anyagi támogatás nyújtása külföldi terrorszervezetnek és összeesküvés repülőgépek megsemmisítésére. Ezekért egyenként legfeljebb 20 év börtönbüntetés szabható ki, a másik három vádpontban azonban életfogytiglani börtönbüntetés jár: összeesküvés amerikai állampolgárok meggyilkolására, gépeltérítésre irányuló összeesküvés; nemzetközi terrorcselekmények elkövetésére való összeesküvés.

FOTÓ: PANDORA PICTURES

A 2001-es terrortámadások helyszínén ma emlékhely és múzeum áll

„A mai napon az esküdtszék egyhangú ítéletet hozott, amely Cholo Abdi Abdullahot felelősnek találta azért, mert megpróbálta megismételni a történelem egyik legborzalmasabb terrorcselekményét. Abdullah hónapokig készült az al-Shabaabnál, hogy rettenthetetlen terroristává váljon, majd hónapokat töltött a repülőiskolában, és arra készült, hogy eltérítsen egy kereskedelmi repülőgépet, és azzal becsapódjon egy épületbe az Egyesült Államokban. Abdullah könyörtelenül törekedett a céljai elérésre. Azon volt, hogy kereskedelmi pilótaengedélyt szerezzen, miközben átfogó támadási tervet dolgozott ki” – mondta az ítélethirdetés napján Damian Williams, New York déli körzetének ügyésze.

Merrick B. Garland főügyész azt emelte ki, hogy az ítélet biztosítja: Abdullah évtizedeket fog börtönben tölteni bűneiért. „Az Igazságügyi Minisztérium soha nem adja fel a küzdelmet, hogy azonosítsa, kivizsgálja és vádat emeljen azok ellen, akik erőszakos cselekményeket alkalmaznának az amerikai nép kárára. Nem számít, hol rejtőznek a terroristák, nem menekülnek a törvény elől” – jelentette ki a főügyész.

Az ítélet szerint a vádlottnak 2025 márciusában kell megkezdenie börtönbüntetését.

SZABADI KLAUDIA

LAPSZÉL

Moszkva támogathatja Phenjan atomprogramját

FOTÓ: AFP/DURSUN AYDEMIR

Mark Rutte NATO főtitkár tegnap úgy nyilatkozott, hogy Oroszország támogatja Észak-Korea rakéta- és nukleáris programját, cserébe az Ukrajna elleni agresszióhoz szükséges katonai erősítésért és fegyverszállítmányokért – írja az ORF. Rutte szerint ez a fejlemény destabilizáló hatással lehet a Koreai-félszigetre, sőt akár az Egyesült Államok biztonságát is veszélyeztetheti. Kelet-Ukrajnában jelenleg is mintegy 10 ezer észak-koreai katona harcol, és Moszkva nagy mennyiségű tüzérségilőszer-utánpótlást is kapott Phenjantól. NÉPSZAVA

Megtorpantak a szíriai lázadók

FOTÓ: AFP/KASIM RAMMAH

A szíriai elnök, Bassár el-Aszad irányítása alatt álló kormányerők tegnap feltartóztatták a Hayat Tahrir al-Sham (HTS) nevű iszlamista lázadócsoportot Hama városának határában, adta hírül a BBC. A lázadók már „Hama kapuinál” jártak, amikor a kormányerők intenzív légi támogatással sikeres ellentámadást hajtottak végre, és több város környéki falut is visszafoglaltak. A HTS milíciáinak azonban sikerült megvédeniük a várostól 10 kilométerre északra lévő állásaikat. A lázadók a múlt héten indított meglepetésszerű offenzíva eredményeként bevették Aleppót, Szíria második legnagyobb városát, és tegnapig dél felé nyomultak tovább. Asszád erői 2016 óta ellenőrizték Szíria nagyobbik részét, ennek a múlt héten indított offenzíva vetett véget. NÉPSZAVA

Nem reális a gyors béke

ESÉLYEK Bár az ukrajnai konfliktus elhúzódhat, mégsem valószínű az amerikai kihátrálás Ukrajna mögül. A világrend a tét, ezért is érthetetlen a magyar álláspont – hangzott el egy budapesti panelbeszélgetésen.

HARSÁNYI GYÖRGY

„Minden amerikai stratégiai érdek abba az irányba mutat, hogy Ukrajnát továbbra is támogatni kell” – jelentette ki Rácz András Oroszország-szakértő kedden azon a kerekasztal-beszélgetésen, amelyet az ukrán nagykövetség, valamint az Európai Bizottság és az Európai Parlament budapesti képviselete közösen szervezett a több mint ezer napja tartó ukrajnai háború helyzetéről.

A Német Külpolitikai Társaság vezető szakértője a Népszava kérdésére leszögezte, hogy ez a háború a fennálló világrend védelméről szól, és a szövetségesek számára valójában nem is kerül sokba. „Nagyon jelentős stratégiai érdekek vannak amögött, hogy Oroszország ezt a háborút ne nyerhesse meg: ott van az újjáépítés és az új ukrán hadsereg felfegyverzése, valamint az erős NATO és az amerikai globális katonai jelenlét fenntartása mögötti érdek is” – mondta. Balog István, Ukrajna magyarországi ideiglenes ügyvivője ezzel egyetértve azt mondta, „semmiképpen nem számítunk egy gyökeres fordulatra” az Amerikától kapott eddigi támogatásban. Fedinec Csilla Ukrajna-szakértő, a Társadalomtudományi Kutatóközpont tudományos főmunkatársa egyebek közt azzal érvelt, hogy az Egyesült Államok januárban hivatalba lépő új elnöke, Donald Trump, aki korábban katonai vezetők bíróság elé állításával fenyegetőzött az amerikai erők szégyenletes afganisztáni kivonulása miatt, „nem engedheti meg magának, hogy Ukrajna az ő Afganisztánja legyen”.

Rácz András rámutatott, hogy az ukrán védelmi képesség megőrzése szempontjából nem az élőerő és a fegyverek a legfontosabbak, hanem az amerikai hírszerzési és műholdas kommunikációs támogatás. Ha pedig Ukrajna támogatásából Európának mostantól nagyobb részt kell vállalnia, ez sem okozhat jelentős gondot a szövetségesek számára.

Ami a háború kiterjedését illeti, nem értett egyet Valerij Zaluzsnij volt ukrán főparancsnok november végi kijelentésével, miszerint észak-koreai katonák bevetésével, az iráni drónok és a kínai rakétaalkatrészek orosz oldalon való felhasználásával 2024-ben elkezdődött volna a harmadik világháború. A fronton kialakult helyzetet ugyanakkor nagyon rossznak nevezte. Az orosz katonai vezetés úgy döntött – mondta –, hogy Trump január 20-i hivatalba lépéséig „a területi nyereség sebességére” összpontosít, és nem érdekli, hogy az erőltetett rohamokban 1500-2000 katonája hal vagy nyomorodik meg naponta. Ez hosszú távon fenntarthatatlan, az ukrán hadseregnek azonban jelenleg nincs más esélye, mint hogy a Donyeck megyei fokozott orosz nyomással szemben rendezetten próbáljon területet feladni, minél nagyobb veszteséget okozva az ellenségnek. Tehát ami január 20-ig hátravan, az nem világháború, de a háborúnak egy eddig nem látott mértékben véres és intenzív szakasza – figyelmeztetett.

FOTÓ: FARBAKY TAMÁS

Az Európa Pont szakértő vendégei szerint jelentős stratégiai érdekek szólnak amellett, hogy Oroszország ezt a háborút ne nyerhesse meg

A háború Trump által ígért gyors lezárását egyúttal teljességgel irreálisnak mondta, még abban az esetben is, ha erre mindkét oldalon meglenne a teljes akarat. „Ennek az egésznek a léptéke és komplexitása nem teszi lehetővé. Egymillió ember a fronton, 1200 kilométeres frontszakasz, 13 millió menekült. Végig kell gondolni, mi legyen a megszállt területek civil lakosságával, az újjáépítéssel, ki milyen mandátummal ellenőrzi majd a fegyverszünetet” – sorolta a kérdéseket, hozzátéve,

> Rácz András szerint felfoghatatlan, miért lenne jó Magyarországnak egy olyan világrend, ami nem szabályokra és nemzetközi egyezményekre alapul, hanem az erő jogára.

hogy 100 ezer négyzetkilométer fölött van az azonnali akna- és lőszermentesítést igénylő területek nagysága is. Az ukrán energiarendszerre mért orosz csapások kapcsán, amelyek az eddigi legnehezebb telet hozzák Ukrajnának, Balog István elmondta: azon dolgoznak, hogy minél több légvédelmi eszközt kapjanak a szövetségesektől. „A magyar kormányt is megkerestük, hátha átadják nekünk a NASAMS rendszereket” – mondta, hozzátéve, hogy erre sajnos kevés az esély.

Fedinec Csilla kifogásolta, hogy az ukrajnai háborúról szóló közbeszéd Magyarországon „félelmetesen eldurvult”. Felidézte, hogy ezen a héten 30 éves a budapesti memorandum, amelyben Ukrajna lemondott nukleáris arzenáljáról annak fejében, hogy az aláíró államok, köztük Oroszország garantálták a szuverenitását és határainak a sérthetetlenségét. Rácz András erről azt mondta: magyarként belegondolva felfoghatatlan, miért lenne jó Magyarországnak egy olyan világrend, ami nem szabályokra és nemzetközi egyezményekre alapul, hanem az erő jogára.

Az Európa Pont „1000 nap háború – 1000 nap kitartás” című fotókiállításhoz kapcsolódó beszélgetés résztvevői azt is aláhúzták, hogy a háború dacára is szemmel látható Ukrajna infrastrukturális, kulturális és társadalmi fejlődése.

HIRDETÉS

Meneszteni akarják az elnököt

DÉL-KOREA Egyre mélyebb belpolitikai válság alakul ki Dél-Koreában azután, hogy kedden Jon Szuk Jol elnök általános megdöbbenésre különleges katonai jogrendet hirdetett ki, majd kénytelen volt visszavonni a döntést. A parlament szerdán egyhangúlag megszavazta a szükségállapot feloldását. Jon ezt követően bejelentette, tiszteletben tartja a szavazás eredményét. A botrány azonban ezzel messze nem ér véget. Az ellenzék ugyanis benyújtotta az államfő elleni, a leváltását célzó vádemelési indítványt felbujtás miatt. Az előterjesztést a parlament legnagyobb pártja, a Demokrata Párt (DP) is támogatja. Az indítványt csütörtökön vagy pénteken szavazásra bocsáthatják. Az államfő elmozdításához kétharmados többség szükséges.

FOTÓ: AFP/ ANTONIO GIORDANO

A szöuli parlament előtt folyamatosan zajlanak a békés tüntetések

Az ország legfontosabb szakszervezeti szövetsége szerdán „határozatlan idejű általános sztrájkra” szólított fel, amíg az elnök le nem mond. Benyújtotta lemondását Kim Jong Hjun védelmi miniszter, és azt közölte, teljes mértékben vállalja a felelősséget. RÓNAY TAMÁS

Lakmuszpapír

ÁBRAHÁM AMBRUS

A magyar gazdaságnak rendszeresen halálhírét keltik, de köszöni szépen, jól van – mondta szeptember végén Orbán Viktor. Ehhez maliciózusan annyit lehet hozzátenni, hogy valóban? Akkor mégis milyen állapotban van, amikor kínlódik? Mert bár a halálhír keltése valóban túlzásnak tűnik, de a helyzet erősen hajaz a Monty Python klasszikusa, az Erik, a viking című film Atlantisz süllyedésének jelenetére. Álljon itt erről annyi, hogy a birodalom merülésének pillanataiban az uralkodó az egyre magasabb vízszint kapcsán csupán azt szajkózza: „Semmi baj! Ne hallgassatok a vészmadarakra, minden a legnagyobb rendben!" Mire a nép soraiból felcsattan egy hang: „Világért sem mondanék ellent őfelségének, de nem kizárható annak a lehetősége, hogy mégis süllyedünk."

Bármilyen magabiztos is a miniszterelnök, az sajnos vitán felüli, hogy a magyar gazdaság szénája nem áll jól. Az elmúlt időszak gazdasági mutatói és hírei szinte kivétel nélkül egy gondoktól hemzsegő magyar környezetet festenek le. És bizony ez a honi fizetőeszköz megítélésének sem tesz jót, sőt! Olyannyira, hogy az euróval szemben a napokban például kétéves mélypontra (415,14 forint) esett az árfolyam. A dollárral szemben pedig? Nos, még rosszabbnak mondható a helyzet. Csak miheztartás végett: Orbán Viktor idézett nyilatkozatakor az amerikai fizetőeszköz 362 forinton állt, ma 395-ön. Fájdalom, az okok között keresendő, hogy a piac a legkevésbé sem értékeli, hogy nincs itthon prudens fiskális politika. Az azonban még nagyobb gond, hogy ennek megérkezésére semmi esélyt nem lát, mert választási év jön, és szinte bizonyosan megnyomják majd a „költés" gombot. Ez pedig a költségvetés egyensúlyán túl az immár a nominálisan 55,5 ezer milliárd forint, GDP-arányosan 76 százalék feletti adósságnak sem tesz majd jót. De folytassuk! A legfrissebb GDP-adat is cudarul fest. A harmadik negyedévben 0,7 százalékkal mérséklődött a gazdaság teljesítménye az előző év azonos időszakához képest. Ami az igazi baj, hogy az elmúlt kilenc negyedévből hatban csökkent a reál-GDP Magyarországon.

Mindezek tetejébe a külső folyamatok sem mutatnak a legszebben. Lehetne sorolni az energiahordozók drágulását vagy a formálódó vámháború miatti nehézségeket. Legyen elég azonban annyi, hogy az amerikai választások után a feltörekvő piacokon általános leértékelődés volt, ami minden, ide sorolt állam devizáján nyomot hagyott. A probléma az, hogy a legmélyebb sebet a forinton ejtette. Ez pedig már országspecifikus, értsd, a magyar gazdasággal kimondottan bajuk van a befektetőknek.

De hogyan jön ide a lakmuszpapír? A gazdasági folyamatok piaci megítélésének akad egy eleme, amelynek változásai rendszerint kristálytisztán tükrözik az ország gazdasági működésének megítélését. Ez pedig a nemzeti deviza, jelen esetben a forint. Esetében pedig már most sorra látjuk azokat az elemzői kommentárokat, hogy jövőre nem ördögtől való a 420 forintos euró. Ez az igazi visszajelzés! Bármennyire mély meggyőződéssel mondja tehát a miniszterelnök, amit mond, a magyar gazdaság köszöni szépen, de nincs jól.

JEGYZET

Bernau Péter

Kubatov TV

Kubatov Gábornak van nevét viselő listája, pártigazgatói pozíciója, klubelnöke a legtöbb szurkolóval rendelkező magyar labdarúgócsapatnak.

És tudja, mi a baj a magyar futballal: túl kevés a vágás a televíziós közvetítésekben. Sok okot lehetett hallani, olvasni arról, miért nézhetetlen a bajnokik többsége az adófizetők pénzéből eltartott honi pontvadászatban: volt már hibás a játékosokra nagy nyomást helyező sajtó, a balhézó drukkerek, a sűrű versenyprogram, a túl hideg vagy túl meleg idő, a folyamatos játékra alkalmatlan talaj, a játékvezető, de kötött már béklyót az „aranylábakra" a futballistákat bíráló kommentátor is. A televíziós közvetítések rendezőivel eddig nem volt probléma. Jobban belegondolva igaza van a ferencvárosi elöljárónak. Azért nagyobb az iram a Premier League, a Bundesliga, a La Liga vagy a Serie A találkozóin, mert ott gyakrabban váltanak képet. Florian Wirtz nem gyorsabb a magyar védőknél, csak a lusta itthoni adásrendező nem kapcsol olyan gyorsan egyik képről a másikra a közvetítésekben, mint német kollégája.

Nem kell intenzívebben edzeni, többet dolgozni a magyar futball szereplőinek, edzőnek, játékosnak, klubelnöknek. Kapják össze magukat végre az adásrendezők! Ne csak ücsörögjenek és melegedjenek a közvetítőkocsiban! Az első másodperctől váltsanak egyik képről a másikra, és tegyék ezt megállás nélkül kilencven percen át! Ennek eredményeként özönlenek majd a nézők a stadionokba, a fél ország a képernyőre tapad, amikor a Felcsút csatázik a Zalaegerszeggel, a Pancho Arénában nem kivezényelt iskolások ülnek majd a lelátón, hanem kígyóznak a sorok a pénztáraknál, az összes európai kupában induló magyar csapat eljut a főtáblára, a magyar válogatott a csoportját veretlenül megnyerve kijut a világbajnokságra.

Hogy ez eszement őrültség? Nem nagyobb annál, mint amit közel tizenöt éve el kell viselnie az országnak.

PÁPAI GÁBOR RAJZA

TORZÓ

MARNITZ ISTVÁN

Örülünk, Putyin?

Szokás szerint péntek késő délután vált ismertté, hogy az Országos Atomenergia Hivatal kiadta a tíz éve tervezett paksi atomerőmű-bővítés utolsó nagy engedélyét is. Bár az irat az elmúlt évek történéseit elfogadhatatlanul kurtán és homályosan taglalja, azért akad benne fogódzó. A süvítő propaganda-ellenszelet jól példázzák azok a tíz nappal korábban a parlamentnek benyújtott, NER-pressziónista mondatfoszlányok, amelyek alapján a kormány voltaképp megengedi az oroszoknak az eddig fixként hirdetett, 12,5 milliárd eurós vételár emelését. Ebben az „időtényezőt kedvezőtlenül befolyásoló" hatások között a Covidot, az orosz–ukrán konfliktust, az inflációt és a háborús szankciókat említik.

> A hatósági iratból világosan kitűnik, hogy az állami Paks II. Zrt. az egyeztetés sokadik fordulóban is visszatérően elmulasztotta kéréseik és saját vállalásai maradéktalan teljesítését.

Aha. Tehát a kormány szerint a csúszásban sem az orosz tervezők, sem a magyar résztvevők, sem önmaga nem ludas. Ehhez képest viszont a tény, hogy a legfontosabbat, a létesítési engedélykérelmet az eredetileg ígért 2016 helyett az EU-pecsét 2017-es megszerzése dacára csak 2020-ban nyújtották be. A mostani atomhivatali engedély onnan veszi fel a fonalat, hogy két évre rá, az eredeti határidőt közel egy évvel meghosszabbítva, az engedélyt csak a kérelem legfontosabb elemének számító, a beruházás tényleges megkezdéséhez szükséges nukleáris jelentés frissítési igénye mellett adták ki. A hatósági iratból világosan kitűnik, hogy a velük kapcsolatot tartó állami Paks II. Zrt. az egyeztetés sokadik fordulóiban is visszatérően elmulasztotta kéréseik és saját vállalásai maradéktalan teljesítését. Így, számtalan javítási kör után a 2020-as kérelem nukleáris jelentését is elfogadó zöld jelzés csak most született meg. Azon lehetne vitatkozni, hogy ez menynyiben a magyar vagy a neki adatot szolgáltató orosz állami atomcég sara. De ez a kivitelezői hozzáállás a jövőre nézve igencsak aggályos, kiváltképp egy atomerőmű-beruházás esetén.

Ráadásul az Orbán-kormány mostantól mindezért cserébe bármennyi pénzünket hajlandó Moszkvába utalni.

Atom ez a buli.

A horizont

NÉZELŐDŐ

FRISS RÓBERT

A november 5-i amerikai elnökválasztás óta Orbán Viktor és Donald Trump már többször egyeztetett telefonon – tudta meg több, egymástól független kormányzati forrásból a Szabad Európa. A lap úgy tudja, az amerikai elnököt elsősorban azzal kapcsolatban érdekelte a magyar miniszterelnök véleménye, mit gondolt az orosz–ukrán háború gyors lezárásáról. Egy másik forrás szerint Trump arról is kérdezte Orbánt, milyennek látja Oroszország képességeit a háború folytatására, mennyire látja háborúállónak Vlagyimir Putyin rendszerét, és milyen rendezési menetrendet képzel el. Nem gondoljuk, hogy ne volna megfelelő tanácsadó személyzet mindkét fél részéről, vagy hogy ne tehetnék meg, hogy attól kérjenek tanácsot, akitől csak akarnak. Annyit jegyeznénk meg csupán, hogy furcsálljuk a dolgot, ezek szerint Orbán orosz elkötelezettségének híre még nem ért el Washingtonba, vagy Trump érdeklődési köre túl nagy. A Szabad Európa forrása szerint mindenesetre a nyugati vezetőkben felháborodást keltő nyári békemisszió mintájára decemberben újabb következhet. Feledy Botond külpolitikai szakértő azt mondta a lapnak, az újabb, Magyarország uniós elnökségét lezáró missziót a két vezető közti jó kapcsolat miatt Orbán már úgy keretezheti, hogy „Donald Trump üzenetét viszi" a feleknek. Ennek részleteiről keveset tudni, de az érintettek – Zelenszkij ukrán, Putyin orosz és Hszi Csin-ping kínai elnök – júliusban is „nagyon nyitottak és rugalmasak voltak", írja a lap. Trump korábban arról beszélt, megválasztása esetén „24 óra alatt békét teremt Ukrajnában". Trump beiktatásával várhatóan néhány gyors, látványos politikai sikert akar felmutatni, ezek egyike a harcok berekesztése az ukrán fronton, akár azon az áron is, hogy nem születik hosszabb távon fenntartható békemegállapodás.

> Nem gondolnánk, hogy amerikai elit könnyedén lemondana, lemondhatna egy politikai bohóc pillanatnyi szeszélyéért mindarról, amit ma ural.

Nincs könnyű dolga a magyar kormányfőnek, ha át akarja állítani a washingtoni váltókat. Nem gondolnánk, hogy amerikai elit könnyedén lemondana, lemondhatna egy politikai bohóc pillanatnyi szeszélyéért mindarról, amit ma ural.

Richard Moore, a brit különleges hírszerzési vezetője nincs egyedül, amikor azzal vádolja Oroszországot, hogy felelőtlen szabotázshadjáratot folytat Európában, miközben egyre fokozza nukleáris fenyegetéseit, hogy elriassza a többi országot Ukrajna támogatásától. Az MI6 vezetője szerint bármilyen csökkentés Ukrajna támogatásában csak megerősítené orosz elnököt és szövetségeseit. „Ha Putyin sikerrel jár, Kína mérlegelné a következményeket, Észak-Korea felbátorodna, és Irán még veszélyesebbé válna" – mondja Moore. „Ha Putyinnak sikerül Ukrajnát vazallus állammá tennie, akkor nem fog megállni ott" – tette hozzá.

Bajban van a magyar kormányfő Kína miatt is. Kemény fenyegetést küldött Trump Oroszországnak és szövetségeseinek, 100 százalékos vámokkal fenyegette meg a BRICS-országokat, miután felmerült, hogy közös valutát hoznának létre. Trump kemény fellépést ígér a dollár dominanciáját veszélyeztető törekvésekkel szemben. Ez már nyílt hadüzenet minden próbálkozásnak, amely az USA háta mögött próbálkozik egy új világrend gazdasági alapjának megteremtésével.

A Nyugat még áll a lábán.

Bank és vabank

DR. DÁVID FERENC
közgazdász, a DK országgyűlési képviselője

Az ország jelenlegi pénzügyminisztere tehát 2025 tavaszától már nem vállalhat felelősséget az állami költségvetés végrehajtásáért, hiszen a törvény erejénél fogva a Magyar Nemzeti Bank intézményesen független a magyar kormánytól.

A kormány jövőre három százalék feletti növekedéssel számol. Sajnos egyre több olyan előrejelzést ismerhetünk meg, amely ennél szerényebb GDP-gyarapodást jelez 2025-re. Orbán és társai viszont rendíthetetlenek: a jövő évi – hamarosan elfogadásra kerülő – állami költségvetési előirányzatot tehát továbbra is 3,4 százalékos gazdasági bővülésre alapozzák.

Gondolom, nem mondok semmi újat azzal, ha kijelentem, hogy az állami költségvetésnek a legfontosabb bázisa az ország valós gazdasági teljesítménye. Ha az jelentősen eltér a tervezettől a nem kívánt irányba, akkor bizony minden borul. Sajnálatos példa erre a 2023-as év, amikor az eredetileg tervezett 4,1 százalékos GDP-növekedés mínusz 0,9 százalékra változott, és ennek megfelelően a GDP-arányos hiány 3,9 százalékról 6,7 százalékra duzzadt. Az idei esztendőben sem jobb a kedvünk: a kitűzött 4,0 százalékos gyarapodás helyett be kell érnünk 0,8 százalékos növekedéssel, és ebből fakadóan a kitűzött 2,9 százalékos hiánycél 4,5 százalékra romlott, de egyes elemzők szerint ez még lehet rosszabb is. Szóval a gazdasági növekedéssel kapcsolatos nagy „mellélövések" magukkal hozták a rendkívül kedvezőtlen költségvetési következményeket is.

Érdemes még néhány szót vesztegetni a 2025. évre vonatkozó – 3,4 százalékos – kormányzati célkitűzésre és az ezzel nem egyező előrejelzésekre:

- a KOPINT-TÁRKI Konjunktúrakutató Intézet 2,8 százalékos GDP-növekedést vár,
- az Egyensúly Intézet 2,2 százalékot remél,
- a Moody's Ratings nemzetközi hitelminősítő jövőre 1,9 százalékos GDP-bővülést jövendöl,
- az Európai Bizottság pedig mindössze 1,8 százalékos magyar gyarapodással kalkulál.

Ha a hazai és nemzetközi előrejelzéseket átlagoljuk, akkor sajnos

FOTÓ: PAVEL BOGOLEPOV

2,5 százalék alatti (!) értékhez jutunk, és senki sem számol 3 százalék feletti növekedési mértékkel. Ebből eredően erős kétségeim vannak a gazdasági fejlődés (3,4 százalék) és a 2025. évi költségvetési hiány (irányszám: 3,7 százalék) tarthatóságáról.

Nézzük az alapokat.

- Ipari termelés: 2024 szeptemberében az ipari termelés volumene 7,2, munkanaphatástól megtisztítva 5,4 százalékkal elmaradt az egy évvel korábbitól. A feldolgozóipari alágak közül kettőben – az élelmiszer-, ital- és dohánytermékgyártásban, valamint a fafeldolgozás, papírtermék gyártása, nyomdai tevékenységben – nőtt, tizenegyben visszaesett a termelés. (KSH, november 12.) Az ipari ágazat a nemzetgazdasági szinten mért bruttó hazai termék (GDP) 23-24 százalékát teszi ki, azaz az ágazat dinamikus fejlődése nélkül szinte lehetetlen érzékelhető méretű gazdasági növekedés elérése. Az idei évre a – Nagy Márton miniszter által – korábban megálmodott 4 százalékos gazdasági gyarapodás elmaradásában vastagon benne van az ipar pangása.
- Az építőipar helyzete is aggasztó: 2024 szeptemberében az építőipari termelés volumene a nyers adatok szerint 8,2 százalékkal elmaradt az egy évvel korábbitól. Az építményfőcsoportok közül az épületek építésének termelése 2,0, az egyéb építményeké 17,0 százalékkal mérséklődött. A szezonálisan és munkanaphatással kiigazított indexek alapján az építőipar termelése 2,7 százalékkal kisebb volt az augusztusinál. (KSH, november 14.) Minden mutató negatív! Az építőipar és az építőgazdaság az alágakkal együtt a GDP közel 15 százalékát adja!
- A beruházások volumene közel két éve zuhanórepülésben van. Az idei év negyedéves adatai következnek. I. negyedév: mínusz 9,6 százalék, II. negyedév: mínusz 16,8 százalék, III. negyedév: 15,4 százalék. A beruházások értéke/mértéke/volumene direkt hatással van a bruttó hazai termékre (a GDP-re), nem véletlen tehát az ország 2023-as és 2024-es gyenge gazdasági teljesítménye. A fent közölt negatív trend közvetlenül befolyásolta szinte valamennyi fontos nemzetgazdasági ág (ipar, építőipar, mezőgazdaság) csapnivaló teljesítményét. Nem tudni, hogy hol a szakadék alja, de az biztos, hogy értékteremtő befektetések nélkül nincs érdemi gyarapodás!
- Félve jegyzem meg azt is, hogy a 2025. évi költségvetési előirányzatot 397,5 forint/euró árfolyamon számolták. Sokan azt gondoljuk, hogy célszerűbb lett volna négyszázas nagyságrenddel kalkulálni.

A Magyarország 2025. évi központi költségvetéséről szóló törvényjavaslat a parlament előtt van. A vitaindító expozét november 27-én (szerdán) a pénzügyminiszter (Varga Mihály) tartotta, és azt ajánlotta a T. Háznak, hogy a nevével jegyzett előterjesztést támogassuk. A benyújtott javaslatról december közepén szavaz az Országgyűlés, a voksolás eredménye már most borítékolható.

November 29-én (pénteken) a kormányfő bejelentette, hogy Varga Mihályt jelöli a Magyar Nemzeti Bank élére, amely pozíció jövő év márciusától betölthető. Az ország jelenlegi pénzügyminisztere tehát 2025 tavaszától már nem vállalhat felelősséget az állami költségvetés végrehajtásáért, hiszen a törvény erejénél fogva a Magyar Nemzeti Bank intézményesen független a magyar kormánytól, ebből eredően a mindenkori MNB-elnök perszonálisan is önálló és nem számonkérhető a költségvetés témakörében. (A mostani jelölt személyi függetlenségéről csak annyit, hogy Varga Mihály 1988 óta a Fidesz tagja, a miniszterelnök bizalmi embere.)

Ha esetleg nem jönnek a vágyott gazdasági eredmények és nem teljesülnek a költségvetési törvényben megfogalmazott célok, valamint követelmények, nos, akkor azt fogjuk hallani: nyugalom, 2026 fantasztikus év lesz! De ezt nem Varga Mihály fogja mondani.

Jólét Amerikában

SIMON GÉZA
orvos, amerikai-magyar kettős állampolgár

Hatvanöt éve élek Amerikában, és ebből 45 évet Minnesotában, az úgynevezett Felső-Közép-Nyugaton, de ma sem tudom túltenni magam azon, hogy milyen jól élünk itt szerte az országban. Arról, hogy én milyen jól élek, csak annyit, hogy az átlagnál valamivel jobban; de most általánosságban kívánok nyilatkozni.

Tételem, hogy az amerikaiak egyre kevesebbet dolgoznak, elsősorban a testi megerőltetést igénylő munkakörökben, de ennek ellenére egyre jobban élnek.

Az ember alapvető szükségleteihez tartozik a jövedelem, a lakhatás, a megélhetés, az oktatás és a kikapcsolódás. Sorba veszem őket. Az erre vonatkozó idézett statisztikai adatok könnyen elérhetők és ellenőrizhetők az interneten.

Az Egyesült Államokban a háztartások havi jövedelme egy négyfős családra vonatkoztatva átlagban bruttó 6700, adókkal csökkentve 4800 dollár. Ez az utóbbi összeg megfelel 1,896 millió forintnak, ha a dollár jelenlegi, 395 forintos beváltási árfolyamával számolunk. A jövedelem azonban csak az egyik mércéje a jólétnek, a másik a vagyon. A háztartások 54 százalékának befektetései vannak részvényekben és kötvényekben, és 18 százalékuknak a vagyona több mint egymillió dollár. Huszonkétmillió amerikai, minden 15 közül egy dollármilliomos.

Tételem, hogy az amerikaiak egyre kevesebbet dolgoznak, elsősorban a testi megerőltetést igénylő munkakörökben, de ennek ellenére egyre jobban élnek.

A szegények és a munkanélküliek sem nyomorognak. Népjóléti szempontból a családok esetében a szegénységi küszöb 1870 dollárnál kevesebb havi jövedelem (ez 2021-es adat). Ezek az emberek nem egy, hanem többféle társadalmi segélyre jogosultak. A havi átlag munkanélküli-segély személyenként 1800 dollár.

Az amerikaiak leghőbb vágya a családi ház; akinek háza van, az beérkezett ember. Az amerikaiak 65 százaléka háztulajdonos. Nem elégszünk meg többé egy-két hálószobával és egy fürdőszobával, az átlag ma 2-3 hálószoba és három fürdő.

Egy átlag család havonta 330 dollárt költ étkezésre, a havi jövedelem hét százalékát. Havonta háromszor étkezünk étteremben, és négyszer-ötször hozatunk ebédet vagy vacsorát házhoz.

Körülbelül annyit költünk kikapcsolódásra, mint étkezésre, havonta 300 dollárt. Hetente 34 órát dolgozunk, marad idő a kikapcsolódásra. Évente 80 millió amerikai, a lakosság majdnem egynegyede utazik külföldre. Hogy munka miatt vagy kedvtelésből, arra nem találtam adatot. Vidéken, kisvárosok közelében golfpályákat lát az utazó; Amerikában a farmerek is golfoznak. Jellemzően 62 éves korunkban megyünk nyugdíjba.

Ma már „college", négy év felsőiskolai végzettség nélkül nehéz érvényesülni az országban. Négy év középiskola után a fiatalok 61 százaléka továbbtanul, ami egy vagyonban kerül, de a legtöbb család, ha kölcsönökből is, megengedheti magának.

A pénzbőségre jellemző, hogy nemrég a jelöltek elnökválasztási kampányát dúsgazdag magánszemélyek, nagyvállalatok és alapítványok mintegy másfél milliárd dollár erejéig támogatták; ez az összeg Budapest évi költségvetéséhez mérhető.

Felmerül a kérdés, mi ennek a jólétnek a lelki hatása az amerikai emberekre? És itt a lélekelemzés ingoványos talajára lépek. Vannak előzetes kimutatások, hogy a jólét megváltoztatja nemcsak az emberek életvitelét, hanem a gondolkodását is. Csökken az együttérzés, felülkerekedik az önérdek. A gazdag az elvárással szemben kevesebb figyelmet fordít az embertársaira, mint az „átlag" ember, jobban érdekelt a státuszban, mint a nexusban. Ezt úgy is hívhatjuk, hogy közöny.

A pénzbőségnek kihatása lehet a közügyekre is. A születések száma ebben a 340 milliós országban 2004-ben 4,2 millió körül volt, 2024-ben már csak 3,6 millió. Ez részben a jóléttel járó önkényeztetés jele lenne?

Talán a jólét a magyarázata annak is, hogy az elmúlt 50 évben Amerikában szerkezetileg nem változott semmi. Jöttek-mentek az elnökök, hol a demokraták, hol a republikánusok voltak többségben a szenátusban és a képviselőházban, de maradt a költségvetési hiánygazdálkodás. Az államkincstári hiány az ország történetében először meghaladta a GDP 100 százalékát, a társadalombiztosítás költségeit nem fedezi az arra szánt adóbevétel, és a kormány képtelen szabályozni és megfékezni a törvénytelen tömegbevándorlást.

Félelmetes elgondolni, hogy a jólétből fakadó közönynek szerepe lenne abban is, ami az ország háborúkban való részvételét illeti. Amerika jelenleg két fronton háborúskodik fegyverszállítmányokkal és katonai felderítések megosztásával: Ukrajnában és a Közel-Keleten. Ennek ellenére országos politikusaink a nyilvánosság előtt egy mukkot sem szólnak a háborúról; a nemrég megtartott választások során a háború nem volt téma. A legújabb kimutatás szerint a 29 évnél fiatalabb polgárok számára a „háború" az érdeklődési lista legalján szerepel.

Keserű vigasz, hogy a magyaroknak egy jó darabig még nem lesz gondjuk a pénzbőséggel és a jólét ernyesztő és bomlasztó hatásával. Ezért természetesen nem is hibáztatom őket, hogy próbálnak meggazdagodni.

A lapban megjelenő hirdetések nem feltétlenül tükrözik szerkesztőségünk álláspontját.

Az oldalon megjelenő vélemények nem feltétlenül tükrözik szerkesztőségünk álláspontját. Lapunk fenntartja magának a jogot a beérkező írások szerkesztésére, rövidítésére.

ÚJ GAZDASÁGPOLITIKA

MAGYARORSZÁG MEG TUDJA CSINÁLNI!

8. FIATALOK LAKHATÁSÁNAK TÁMOGATÁSA

▼ Vannak, akik szerint a CSOK Plusz programon túl nincs szükség újabb, a fiatalok lakhatását segítő intézkedésekre.

▲ A kormány ezzel szemben úgy gondolja, hogy támogatni kell új kollégiumok építését, és az első lakást vásárló fiatalok számára kedvezményes, 5%-os kamatozású lakáshitelt kell biztosítani.

Mondja el a véleményét Ön is!

NEMZETI KONZULTÁCIÓ

Készült Magyarország Kormánya megbízásából.

LAPSZÉL

A Magyar Zene Háza a legjobbak között

Az Év Európai Múzeuma Díjra (EMYA) jelölt intézmények shortlistjére került a Magyar Zene Háza. A korábbi években olyan nagynevű intézmények kapták már meg ezt a díjat, mint például a finn Számi Múzeum, a londoni Victoria & Albert Múzeum, a svájci Etnográfiai Múzeum, a bilbaói Guggenheim Múzeum vagy a valenciai Etnológiai Múzeum. Az, hogy a mostani jelöltek közül végül melyik lesz az Év Európai Múzeuma 2024 cím birtokosa, csak jövő májusban derül ki, Lengyelországban. Az EMYA díjat (European Museum of the Year Award; az Év Európai Múzeuma Díj) 1977-ben alapította az Európai Tanács égisze alatt az Európai Múzeumi Fórum (EMF). NÉPSZAVA

Átadták az Arany Medál díjakat

FOTÓ: CSOMOR ÁDÁM

A Bethlen Téri Színházban szerda délután tartották az Arany Medál díjak 16. átadási ünnepségét. A Navarrai Mészáros Márton kulturális újságíró, szerkesztő által alapított elismerést idén hat kategóriában adták át. Az életműdíjat Szakonyi Károly Kossuth-díjas író, drámaíró, dramaturg kapta, amit Esztergályos Cecília adott át (képünkön). Az év írója Biró Zsombor Aurél, a Visszatérő álmom, hogy apám vállán ébredek című regény szerzője lett. Az év színésznője díjat Mészöly Anna, a Miskolci Nemzeti Színház tagja, az év színésze Vecsei H. Miklós, a budapesti Nemzeti Színház tagja, az év legígéretesebb fiatal tehetsége Waskovics Andrea, a Vígszínház tagja vehette át. Az év filmrendezője Szimler Bálint, a Fekete pont rendezője lett. NÉPSZAVA

Életműrekord a téli aukción

A Mystery Hotel Budapest The Great Hall termében megrendezett Freyler 125 – Téli aukción Ziffer Sándor életműrekord született, a tavasszal leleplezett „ A Luxembourg Párisban” című alkotással. A licitharc a 48 millió forintos kikiáltási árról a teremben, online és telefonon végül 120 millió forintnál állt meg, ezzel az eddig legmagasabb árat elérve Ziffer Sándor árverésre kerülő festményei között. NÉPSZAVA

Tízezer lépés és fényév

KÓBOR-KÖNYV A masszív kiadvány dokumentumértéke vitathatatlan, de nem azzal teszi le az olvasó, hogy ez a rockkötetek alfája és ómegája.

HEGYI IVÁN

Csatári Bence Kóbor Jánosról szóló kötete megérinthetett volna. (Nem így történt.) Jó sorsom folytán ugyanis ugyanabban az előadóban tehettem le és vehettem fel a kabátomat az E épületben tartott koncertek előtt és után, ahol az Omega tagjai öltöztek, sőt két Omega-blokk között bazseváltam is korábban a Kinizsi utcai klubban.

E meglehetősen részletes könyvben benne is van, hogy a „Bimbula” úttörőzenekar fellépett a Kinizsiben; azt már én teszem hozzá, hogy a gyerekbanda Beatang néven játszott, csak a tévés Tízen Túliak Társaságában „Bimbulára” keresztelték, és valamiért így jelent meg nyomtatásban is. (A Pajtás újság kétoldalas cikket írt rólunk, abban Beat-Hangra finomítottak.)

A lényeg az, hogy gyerekkoromban minden vasárnap közelről láttam az Omegát, és hallottam máig legismertebb számait, a Gyöngyhajú lányt, a Petróleumlámpát, a Tízezer lépést, a Trombitás Frédit, a Régi csibészeket, ezért aztán meglepett az a sommás megállapítás, hogy a zenekar „két legemblematikusabb figurája Kóbor János és Benkő László”.

Noha Kóborral jóban voltam, miként Laux Józseffel és Mihály Tamással is, a leginkább jelképes alaknak Presser Gábort tekintem, hiszen az együttes az ő szerzeményei nélkül nem lett volna az, ami lett. Még akkor sem, ha nélküle vált felső középkategóriás együttessé Nyugaton, ahol az NSZK-ban és Svájcban valóságos Omega-hisztéria tört ki a hetvenes évek közepén, és a Timerobber című albumból több mint egymillió példányt adtak el angolszász területeken.

Nyilvánvaló: az Omega a magyar rockzene történetének leginkább nemzetközi alakulata, amely – a könyv tanúsága szerint – 1974. augusztus 20. és 1976. február 14. között egyetlen koncertet sem adott Magyarországon, ellenben évi kétszázat nyomott le külföldön. Pedig az LGT-hez szegődő „hűtlen barátok”, Laux és Presser – valamint a szövegíró Adamis Anna – távozása után Kóbor azon gondolkodott,

FOTÓ: FORTEPAN/ERDEI KATALIN

Kóbor János több történetét most először ismerheti meg az olvasó

hogy leporolja építészmérnöki diplomáját, és felhagy a zenével.

Jól tette, hogy nem tette. Kedvezett nekünk és magának is, hiszen joggal említette a szikár stílusú szerzőnek, aki azzal nem vádolható, hogy ne lett volna alapos, hiszen egy éven át 200 órát interjúzott a legendás énekessel: „Az a közösségi élmény, amelyben sok-sok éven át részünk volt, talán csak a templomokban és a sportpályákon élhető át.” A könyv legjobb részei amúgy is Kóbor bemondásai-megfogalmazásai. Például ez: „Magunkat soha nem tekintettük virtuózoknak, így megnőtt a szerepe a csapatjátéknak.” Vagy (miután egy szombathelyi koncerten törött pohárral megdobták, és a Markusovszky Kórházban kellett összevarrni a sebeit): „Ahhoz képest, hogy John Lennont lelőtték, még olcsón megúsztam.” Továbbá: „Nem voltunk forradalmár típusok. Mi soha nem akartunk direkt módon politizálni, nem is mentünk neki a rendszernek.”

Az utóbbiak jelentős mondatok, mert a kötetet átszövi a mai hatalom szellemében fogant napi politizálás, de kizárólag az író részéről. Kóbor

A magyar rockzene történetének leginkább nemzetközi alakulata, amely 1974. augusztus 20. és 1976. február 14. között egyetlen koncertet sem adott Magyarországon, ellenben évi kétszázat nyomott le külföldön.

rendre kitér az ilyesmi elől. Az énekes még azt is, hogy a magyar zenekarok közül egyedülállóan befutottak Nyugaton, úgy idézte fel: azért is tölthettek annyi időt az imperializmus fészkeiben, mert „soha nem tettünk semmiféle dehonesztáló megjegyzést a Kádár-rendszerre.”

S ha már a mostani rezsim körül forgunk, hiátusa a műnek a tagok kései külön állásának kibontása, mert ez – talán tapintatból – elmaradt. A lényeget mindenesetre másképp tudom Mihálytól és magától Kóbortól, mint ahogyan az megjelent (pontosabban: nem jelent meg). Ezzel együtt a 442 oldalas könyv dokumentumértéke vitathatatlan, több történetet alighanem először ismerhet meg az olvasó. Számomra nóvum volt, hogy Kóbor azért nem mehetett az együttessel 1968-ban Londonba, mert elütött egy kislányt, s hogy az Omega konkrétan eladta Ajánlott útvonal című dalát a Boney M.-nek, amely Ten Thousand Lightyearsként jelentette meg azt Wild Planet című nagylemezén. (Azért a Tízezer fényév bármennyire hajaz is a Tízezer lépésre, olyan fordulat az angol szövegben nincs, mint az Ajánlott útvonalban: „Dobozi utca, Teleki tér, / az ember néha leragad a Keletinél.”)

Napjaink uralkodó köreiben nem kelt majd örömöt annak felelevenítése, hogy két olyan művész is komoly szerepet játszott az Omega történetében, akit manapság rendre „hazaárulónak” neveznek némely békeorgánumban. Koncz Zsuzsa Kóborékkal lépett fel 1963-ban a Várklubban, valamint az ugyancsak kultikus Ezek a fiatalokban, míg Bródy János meganynyi Omega-nóta szövegét jegyezte titokban, s ő álmodta meg Gammapolist is. (A földön kívüli világot megelevenítő lemezből 680 ezer példány kelt el, e tekintetben nincs párja a magyar rockpiacon.)

A kötet legszebb szakasza a befejezés, amely az ötödik Omega-album számainak egyikét idézi fel az elhunyt Kóbor emlékére: „Én elmegyek, szólt a kisgyerek, / neked elmondom, másnak senkinek, / majd addig megyek, hol lesz egy kis sziget, / ahol boldog leszek.”

INFÓ

Csatári Bence: Kóbor - Az utolsó interjú Helikon Kiadó, 2024

Dizájntáskát karácsonyra!

KARITATÍV Kortárs művészek és roma varrónők dizájntáskáival készül a karácsonyi szezonra a Bagázs Egyesület mely több mint egy évtizede foglalkozik a romatelepeken élők ügyeivel, olyan hosszú távú, komplex programokat valósít meg, amelyek hozzájárulnak ahhoz, hogy a gyerekek és felnőttek elérhessék céljaikat.

Ilyen kezdeményezésük a SHANCO társadalmi vállalkozás és az ahhoz kapcsolódó idei művészeti projekt is: a dányi romatelepen élők varrta, egyedi táskákat kortárs művészek illusztrációival díszítik. A dizájntárgyakat a nagyközönségnek a Bura Galéria SHANCO, MOZGÁSBAN című kiállításmegnyitóján mutatták be, ahol öt művész alkotásai láthatóak a társadalmi mobilitás témakörében. A kiállítás az ART WEEKEND BUDAPEST (AWB) kiemelt eseménye, amelynek idei témája a mozgás, a mozdulat. A Pest megyében található Dány romatelepén hagyományőrző oláh cigány közösség él, ahol a nők gyakran háztartásbeliek vagy közfoglalkoztatottként dolgoznak. Egzisztenciális támogatásukra a Bagázs csapata egy olyan önfenntartó projektet, dolgozott ki, amely hosszú távon megélhetést biztosíthat több telepen élő nő számára.

A táskakészítéssel a nehéz sorsú nők önálló jövedelemre tehetnek szert

A táskakészítéssel a nehéz sorsú nők önálló jövedelemre tehetnek szert. A különleges szövettáskákat a galéria kiállítótermében, a Bagázs online adományboltjában lehet megvásárolni. NÉPSZAVA

HIRDETÉS

APRÓ

JÁRMŰ

AUTÓJÁT megvenném 06-1/420-2703, 06-30/362-0674.

RÉGISÉG

KASTÉLYOK berendezéséhez vásárolok festményeket, ezüstöket, aranyakat, porcelánokat, bronzokat, órákat, bútorokat, katonai tárgyakat, hagyatékokat, stb.! Üzlet: 06-30/286-4717, kuriaantikvitas@gmail.com

SZÍNHÁZAK részére mindennemű régiségek felvásárlása készpénzben. 06-30/419-2713, antiklakberendezes.hu

APRÓHIRDETÉS-FELVÉTEL:
Tel.: 06-1/475-0802, 3skarakter@gmail.com,
EGYÉB HIRDETÉS ESETÉN kérjük, hívja a 06-1/9999-528-as telefonszámot, vagy írjon a hirdetes@nepszava.hu e-mail címre.

Az UMZE Kamaraegyüttes a BMC-ben

A kortárs zene stiláris hangzavarában keresi a közös nyelvet az UMZE Kamaraegyüttes december 8-i koncertjén a BMC-ben, amelyen három magyar és két külföldi zeneszerző műve lesz műsoron. Vendég: Nicolas Arsenijevic szaxofonművész. Vezényel: Vajda Gergely (képünkön). NÉPSZAVA

Toplistás magyar könyv

Debreczeni József Hideg krematórium című könyvét az év tíz legfontosabb olvasmányai közé sorolta a New York Times. A lista a szerkesztőség ajánlásaiból áll össze. A Hideg krematóriumot 1950-ben adták ki először Jugoszláviában, Magyarországon csak idén jelent meg a Jelenkornál. Az 1978-ban elhunyt író 39 éves volt, amikor deportálták, naplóregényében auschwitzi élményeiről vall. 24.HU

Táncképek Szenes Hanna életéből

A 45 éves Győri Balett december 17-én a Rumbach Zsinagóga szakrális terében mutatja be Velekei László Eli, Eli – táncképek Szenes Hanna életéből című koreográfiáját. Az előadás a holokauszt és egyben Szenes Hanna halálának 80. évfordulójára emlékezik. NÉPSZAVA

A panaszfalon túl

TÁRLAT Csáth Géza, Füst Milán, Móricz Zsigmond, Lesznai Anna és Fodor András naplóiból és más magyar szerzők naplószerű feljegyzéseiből nyílt kiállítás a PIM-ben.

FOTÓK: HUSZÁR DÁVID

Halász Rita, Bonczidai Éva és Szécsi Noémi a pódiumbeszélgetésen

A tárlat a naplók utólag korrigált, elhallgatott sorait is bemutatja

ROSZNÁKY EMMA

„Csak naplót tudok írni. Hiszen ma jóhiszeműen csak naplót lehet írni. Viszont nem magamnak vagy »önmagamnak« írtat, de közlésre szántat, közösségbe ért gondolataink, élményeink naplóját, érintkezések, beszélgetések leszűrődését. Az élet ma egyetlen igazán őszinte és komoly műformánk. Minden elvész, mi nem közöltetett.” Lesznai Anna sorait idézve nyitotta meg a Petőfi Irodalmi Múzeum (PIM) új kiállítását Török Petra főigazgató, a Halálom esetén elégetendő! névre hallgató tárlat az írói naplókra koncentrál. A főigazgató azt is elmondta, nagyon erős személyes motivációja is volt a kiállítás létrehozásában, ugyanis évekig kutatta az idézett Lesznai Anna életművét, megjegyezte: muzeológusaik közül többeknek kísérte és kíséri végig pályafutását egy-egy írói napló, a PIM 70. születésnapját méltóképpen ünnepelhetik egy ilyen tematikájú tárlattal.

INFÓ

A Halálom esetén elégetendő! című kiállítás 2025. augusztus 31-éig látogatható a Petőfi Irodalmi Múzeumban.

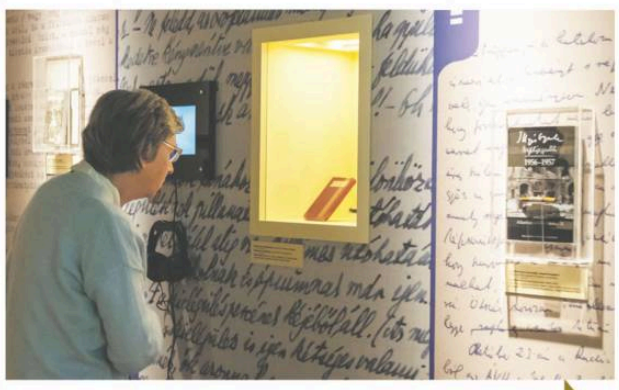

A kiállításon az írók kézírását is lehet tanulmányozni

A hétfő esti megnyitón pódiumbeszélgetést tartottak Szécsi Noémi és Halász Rita közreműködésével, a két szerzőt Bonczidai Éva, a Magyar Kultúra magazin főszerkesztője kérdezte. Halász Rita elmondása szerint kiskora óta vezet naplót, minden egy amerikai úttal kezdődött 1990-ben. „Mind a két nagymám naplóíró volt, és azt mondták, ha nekem most lehetőségem van két hónapot Amerikában tölteni, akkor erről muszáj naplót vezetnem.” A Mély levegő szerzője szerint akár regényírói gondolkodásra is vallhat, hogy a dátumok mellett fejezetcímmel is megjelölte a napokat. Az amerikai útinapló után hosszabb pauza következett, nyolcadikos korában kezdett el újra írni Halász Rita, onnantól viszont napi szinten egészen 22 éves koráig lejegyezte élete történéseit. „Egyszer leírtam, hogy »nem tudom, ki fogja ezt rajtam kívül elolvasni, de ne nézzen hülyének«, ami nagyon érdekes, mert számomra ezek szerint egyértelmű volt, hogy a naplómat egyszer valaki más is a kezébe veheti.” A szerző a gyerekei figyelmébe ajánlotta személyes írásait, ám ahogy ő egykoron közömbösen fogadta nagymamája naplóját, úgy most a saját gyerekeit sem túlzottan érdekli. Bevallotta: már bánja, hogy egykor nem érdeklődött jobban nagyszülei feljegyzései iránt, hogy nem rögzítette a velük való beszélgetést.

Hogy kinek szól a napló, érdekes kérdés. Szécsi Noémi, aki nőtörténeti kutatásaihoz rendszeresen olvas naplókat, úgy látja, bár olyan információkat találhat az ember ezekben a szövegekben, amiket máshol nem, mégsem a napló az elsődleges forrása az igazságnak. A szerző (akivel legutóbb Régen minden lánynak jutott férj [https://nepszava.hu/3243759_regen-minden-lanynak-jutott-ferj-szecsi-noemi-interju] című műve kapcsán beszélgettünk) szerint a naplóírásnak három fő kategóriája van: terápiás napló, társasági napló és alkotói napló. – Én kutatóként, kutató olvasóként a legjobban a társasági naplóban találom meg a számításomat. Ilyenek például Justh Zsigmond naplói, amikben lejegyezte a budapesti és párizsi társasági élet eseményeit. Ezek nyilván olyan izgalmas részleteket közölnek az akkori kulturális életről, a könyvekről, a korabeli egyéniségekről, figurákról, amiket máshonnan alig lehetne begyűjteni. Móricz Zsigmond ezzel szemben alkotói naplót írt, azért vezette, hogy majd felhasználja. Alkotói módszere szerint feljegyezte az összes párbeszédet, konfliktust, amit izgalmasnak talált, de leírta saját lelki viharait, ezeket néha nagyon kis változtatással emelte át műveibe. Jókai Mór pedig terápiás naplót vezetett, az Utazás egy sírdomb körül című műve, amit a felesége halála után írt, voltaképpen útinapló is egyben – mondta el Szécsi Noémi, aki szerint érdekes nyomon követni, hogy hogyan alakul át a napló szövege a nyilvánosságnak szánt fikciós művé.

A PIM új kiállításának címe egy Füst Milántól származó idézet, ugyanis ő ezzel az instrukcióval indította korai naplófüzeteit: „Halálom esetén elégetendő!”, ám néhány év elteltével már élete fő művének tartotta feljegyzéseit. A tárlat bemutatja a különböző típusú naplókat, az utólag korrigált, elhallgatott sorokat, a szöveghordozók történetét. Izgalmas maguknak az íróknak a viszonya a naplóvezetéshez, Tőzsér Árpád például így vélekedik: „Egyszer, régen, naplóíró-tanonckoromban, büntetésből ötvenszer leírattam magammal, hogy »a napló nem panaszfal«. Nem panaszfal, de mentálhigiénia is – amit leírok, attól kicsit megszabadulok!”

HIRDETÉS

LAPSZÉL

Búcsú Zandvoorttól

Egy évvel meghosszabbították Zandvoort Forma–1-es jogdíját, ennek értelmében 2026-ban még megrendezik a helyszínen Holland Nagydíjat, az azt követő évtől viszont már nem. Eldőlt az is, hogy jövőre sprintversenyes lebonyolításra kerül majd sor. MTI

Raphinha duplázott

FOTÓ: AFP/JOSE BRETON/NURPHOTO

A spanyol labdarúgó-bajnokság góllövőlistáját vezető (15) lengyel Lewandowski pihentetése dacára az éllovas Barcelona 5-1-re nyert Mallorcán a 19. forduló nyitómeccsén. A katalánoknál Raphinha duplázott (ezzel már második az eredményességi rangsorban 11 találattal – képünkön), rajta kívül Ferran Torres, De Jong és Pau Victor volt eredményes. NÉPSZAVA

Régi vendég érkezik

Novak Djokovic jelezte, részt vesz a december 29-én rajtoló brisbane-i kemény pályás tenisztornán, ahol a legelső kiírás, 2009 óta nem szerepelt. A 24-szeres Grand Slam-nyertes szerb játékos a 100. tornagyőzelmére hajt. MTI

Kiállították Neuert

FOTÓ: AFP/FRANK HOERMANN/SVEN SIMON

Pályafutása első piros lapját kapta Manuel Neuer (a képen balra). A Bayern München kapusát a Német Kupa nyolcaddöntőjében a címvédő Leverkusen elleni találkozó 16. percében állították ki, amiért a kapujából kirontva elütötte Frimpongot. A Bayer az emberelőnyt kihasználta: 0-1. További eredmények: Werder–Darmstadt (II.) 1-0, Bielefeld (III.)–Freiburg 3-1, Jahn Regensburg (II.)–Stuttgart 0-3. NÉPSZAVA

Elhunyt Rózsás Péter

Életének 81. évében elhunyt Rózsás Péter Európa-bajnok asztaliteniszező, mesteredző. A pályafutása a Vasútépítő Törekvésben – a későbbi BVSC-ben – indult 1954-ben, játékos, edző, szakosztályvezető volt, majd tiszteletbeli elnök lett, ideig a Magyar Asztalitenisz Szövetség elnökségi tagja volt. MTI

Van Ruud, van diadal

PREMIER LEAGUE Pompás győzelemmel kezdte első edzői munkáját a Leicester kispadján Ruud van Nistelrooy.

R. HAHN VERONIKA
LONDON

Egy új vezetőedző győztes érkezése nagy valószínűséggel egy rivális bukását idézte elő kedd este, amikor a Leicester City a West Ham Unitedet fogadta. Ezen a téli estén ült először a „rókák” kispadján Van Nistelrooy, aki – mint emlékezetes – Erik ten Hag asszisztense volt, majd Rúben Amorim bevonulásáig a Manchester United ideiglenes trénereként dolgozott. A mindössze négy mérkőzésre kiterjedő interregnum sikeresnek bizonyult, jó irányba indította el a mindaddig vergődő „vörös ördögöket”. A holland sztár ezzel tisztes ajánlólevelet szerzett további megbízásokhoz, és habár szeretett volna Manchesterben maradni, miután ez nem jött neki össze, ahogy azt sejteni lehetett, nem kellett sokáig várnia, amíg újabb ajánlatokkal meg nem célozták. Pénteken megállapodott a mindössze 170 kilométerre lévő Leicesterrel. A Championshipből frissen felkerült csapat közel járt már a kiesőzónához, amikor Steve Coopert alig 12 mérkőzés után kiakolbólították.

A 48 éves új menedzser ideálisabban nem is kezdhette volna első vezetőedzői misszióját a Premier League-ben. Kommentátorok és szurkolók egyaránt amiatt izgultak, vajon sikerül-e betalálnia a hálóba Jame Vardynak. Az ő nevéhez fűződött ugyanis Van Nistelrooy addigi, 11 mérkőzésen átívelő gólsorozatának überelése a Leicester 2015/2016-os bajnoki idényében. Nos, az East Midlands-i legendának, aki januárban tölti be 38. évét, mindössze két percébe telt, míg boldoggá tette a King Power Stadiont. Kis szerencsével ugyan, mert hosszas VAR-vizsgálat igazolta csak, hogy a Bilal El Khannouss beadásából higgadtan a kapu távoli sarkába bevágott labda előtt nem volt lesállás. Ha Lukasz Fabianski nem parádézik, a veterán csatár öt perccel később újrázhatott volna, de a „kalapácsosok” lengyel hálóőre ügyesen mentett. A 3-1-es végeredményhez vezető úton a West Ham hosszú ideig dominálta a játékot, csak az első félidőben 20 alkalommal lőtt kapura – mindannyiszor sikertelenül.

FOTÓ: AFP/ADRIAN DENNIS

A holland tréner Manchesterben nem maradhatott, Leicesterben meg bizalmat szavaztak neki. Elkezdte meghálálni

A kelet-londoniak egyenlítési illúziója egy óra elteltéig tartott, amikor El Khannouss maga is feliratkozott a góllistára, míg a rendes játékidő leteltekor tette Patson Daka teljesen visszafordíthatatlanná a mérkőzés kimenetelét. A vendégeknek a hosszabbítás 3. percében sikerült Niclas Füllkrug segítségével legalább szépíteniük.

A mérkőzés után Van Nistelrooy elsősorban a „csapat egységét, becsvágyát, energiáját és szellemét méltányolta, a kezdő gárdában és a cseréként beálltakban egyaránt”. A West Ham vezetőedzője, Julen Lopetegui egy ponton térdre hullva jelezte frusztráltságát. E sorok írásakor az igazgatóság 60-40 százalékos arányban volt megosztott a spanyol szakember jövőjét tekintve. Eddigi 14 mérkőzéséből mindössze négyet nyert meg.

> A 3-1-es végeredményhez vezető úton a West Ham hosszú ideig dominálta a játékot, csak az első félidőben 20 alkalommal lőtt kapura – mindannyiszor sikertelenül.

Bármelyikük lehet még király

FELEZTEK Semmi nem utal arra, hogy a Szingapúrban zajló sakkvilágbajnoki döntő 14 parti alatt eldől majd. Tegnap a nyolcadik asztali ütközet is remivel zárult a címvédő kínai Ting Li-zsen és a kihívó indiai Dommaraju Gukesh között, így az állás 4-4. Aki először eléri a 7,5 pontot, az lesz a világbajnok, egyúttal megkapja a 2,5 millió dolláros díjalap nagyobb részét. Ha 14 parti után döntetlen az állás, rövidített játékidejű játszmák következnek.

Szerdán egyébként újfent maratoni játszmát vívtak a felek – azok után, hogy kedden 5 óra 20 percen át nyüstölték egymás agytekervényeit –, ezúttal négy és fél órán át igyekeztek a másik eszén túljárni. A 18 éves kihívó és 32 esztendős riválisa az 51. lépésben állapodott meg az újabb remiben. NÉPSZAVA

FOTÓ: AFP/ROSLAN RAHMAN

Ez az első vb-párharc, amelyben két ázsiai sakkozó mérkőzik egymással

FORRÁS: HANDBALLME

Lazovic állítja, nincs más csapatban olyan akarat, mint az övében

Százszázalékosok csapatok csatája

KÉZI EB Ma este már a középdöntőt kezdi a magyar válogatott a részben hazai rendezésű női Európa-bajnokságon, az ellenfél a montenegrói együttes 20.30 órától. Igen, fél kilenctől, mert hiába próbálta karöltve elérni a hazai szervezet és az MTVA az Európai Kézilabda-szövetségnél (EHF), hogy hozzák előre a meccset 18.00-ra, ebbe nem ment bele az EHF. „Ha 18 órakor léphetne pályára a magyar csapat, minden érdeklődő átérne a Nagyerdei Stadionba, ahol 20 órától rendezik a Debrecen és a címvédő FTC mérkőzését a labdarúgó NB I-ben” – érveltek mindhiába a kezdeményezők. Az EHF fő érve az volt, hogy holnap is lesznek középdöntős meccsek, és egy csapat két fellépése között legalább 18 órának el kell telnie. Pénteken a lengyelek következnek a magyarok számára.

Na de a mainál maradva: mindkét gárda százszázalékos mutatóval jutott tovább a csoportkörből, így a maximális két pontot vitte magával. Suzana Lazovic, aki nemcsak a mai vetélytárs edzője, hanem az Alba Fehérváré is, elmondta, szerinte Golovin Vlagyimir együttese éremért küzd majd a torna hajrájában. Hozzátette ugyanakkor, hogy nekik is nagy céljaik vannak, miután – szerinte – a legnehezebb csoportból léptek túl hibátlanul, ami „meghozta az önbizalmukat”, nem beszélve arról, hogy „Montenegró soha nem adja fel senki ellen, a mezőnyben nincs más együttes, amelynek olyan szíve lenne, mint a miénknek” – vélekedett Lazovic. NÉPSZAVA

Előzött az MTK

NB I Az MTK 3-1-re verte a Paksot a honi labdarúgó-élvonal ötödik fordulójából kedd estére halasztott meccsén (a tolnaiak az augusztusi időpontban a nemzetközi kupaszereplésükre fókuszáltak), így a fővárosiak négy kör után ismét nyertek, ráadásul a riválisukat megelőzve feljöttek a harmadik helyre. Bognár György együttese zsinórban ötödik bajnokiján maradt nyeretlen. NÉPSZAVA

A pótolt meccs

MTK–Paks 3-1 (1-1)
Új Hidegkuti Nándor Stadion, néző. Jv.: Karakó.
Gól: Jurina (15.), Hej (68.), Varju (78.), ill. Tóth B. (17.).

Az állás

1. Felcsút	14	9	2	3	24-14	29
2. Ferencváros	13	8	4	1	22-11	28
3. MTK	15	8	2	5	25-17	26
4. Diósgyőr	15	7	5	3	21-18	26
5. Paks	15	7	3	5	29-25	24
6. Újpest	15	6	5	4	18-12	23
7. Fehérvár	15	5	3	7	20-22	18
8. Nyíregyháza	15	5	3	7	21-26	18
9. Győr	14	3	6	5	17-20	15
10. Zalaegerszeg	14	3	4	7	18-22	13
11. Debrecen	14	2	4	8	18:29	10
12. Kecskemét	15	2	3	10	11-28	9

ÚJ GAZDASÁGPOLITIKA

MAGYARORSZÁG MEG TUDJA CSINÁLNI!

3. KIS- ÉS KÖZÉPVÁLLALKOZÁSOK TÁMOGATÁSA

▼ A multinacionális cégek az egész világon egyre nagyobb extraprofitra akarnak szert tenni, egyre nagyobb szeletét akarják uralni a gazdaságnak, kiszorítva a helyi vállalkozásokat.

▲ **Ezzel szemben a magyar kormány szerint a hazai kis- és középvállalkozásokat új eszközökkel kell támogatni. Tőkejuttatásra van szükség, minden kis- és középvállalkozás számára elérhető módon.**

Mondja el a véleményét Ön is!

NEMZETI KONZULTÁCIÓ

Készült Magyarország Kormánya megbízásából.

Már nem Bécs a világ legélhetőbb városa

Újraértékelték a külföldi munkavállalók, hogy melyik a világ legélhetőbb városa, főként a bérelhető ingatlanok csökkenése miatt. A négyszeres bajnok Bécs helyett 2024-ben már Zürich, a világ legdrágább városa a kedvenc a Mercer életminőségi rangsora alapján. A 3. Genf, a 4. Koppenhága. NÉPSZAVA

Új magyar dámrekord

Kiemelkedő trófeájú, érett, aranyérmes dámszarvas bikát rakott terítékre Veszprém-varsány határában egy cseh bérvadász. A trófeabíráló testület 240,41 CIC-pontra (hivatalos mértékegység) értékelte, ezzel maga mögé utasította a 237,63 CIC-pontra értékelt, 2002-ben elejtett, világrekordnak minősített dámszarvasbika trófeáját. AM

Csongrád lett 2024 madárbarát települése

Idén második alkalommal hirdették meg az Év Madárbarát Települése díjat, amelyre 28 pályázat érkezett. Olyan önkormányzatok indulhattak, amelyek már tettek lépéseket a madarak és az élővilág sokféleségének védelméért. Az idei nyertes Csongrád lett. NÉPSZAVA

Rekordösszegű BRFK-fogás

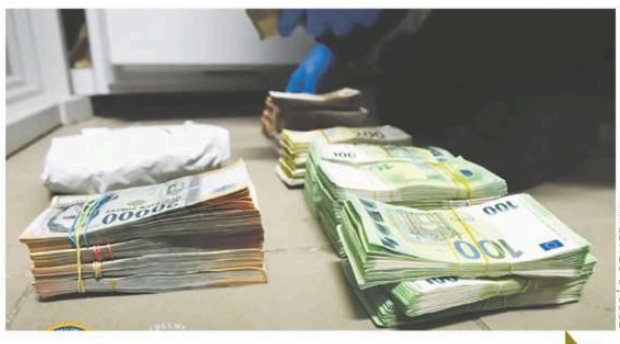

FORRÁS: POLICE.HU

241 MILLIÓ FORINT Egyszerre 25 helyszínen csaptak le a rendőrök az országban arra az online csalásra specializálódott bandára, amelynek tagjai összesen 241 millió forinttal károsították meg áldozataikat. A Mátrix Projekt keretében a BRFK kibernyomozói őrizetbe vettek egy 30 éves, Budapesten élő ukrán, egy 33 éves budapesti és egy 22 éves kárpátaljai elkövetőt. A Nemzeti Nyomozó Iroda egy 45 éves ukrán gyanúsítottat fogott el, a bíróság elrendelte valamennyiük letartóztatását.

Az online csalásra specializálódott banda tagjai összesen 241 millió forinttal károsították meg áldozataikat

A csalók magukat banki ügyintézőnek hazudva azzal hívták fel áldozataikat, hogy külső támadás érte a bankszámlákat, és egy másik, biztonságos számlaszámot ajánlottak, ahol megőrzik a pénzt addig, amíg elhárítják a veszélyhelyzetet. Másokat arra vettek rá, hogy telepítsenek a gépükre vagy telefonjukra egy programot, ami segít megvédeni a számlájukat. A csalók a program segítségével hozzáfértek a sértettek számlaadataihoz, és maguknak utalták át a pénzt.

„A BRFK történetében még nem volt példa ekkora összegű csalás felszámolására, az is óriási siker, hogy ezúttal nem a bűnözői piramis alsó szintjén elhelyezkedőket, hanem a bűnszervezet irányítóit kaptuk el” – mondta szerdai sajtótájékoztatóján Farkas Péter rendőr ezredes, a BRFK gazdasági bűnözés elleni főosztályának vezetője.

A Népszava kérdéseire válaszolva Farkas elmondta, hogy ebben az akcióban csak magyar szervek vettek részt, a rendőrök és banki szakértők mellett informatikusok segítségét is igénybe vették a bűncselekmények feltárása és a bizonyítékok gyűjtése során. Az ezredes hozzátette: ebben az ügyben nem segítettek vádalku keretében korábban már letartóztatott bűnözők. A nyomozás érdekeire tekintettel arra a kérdésünkre nem kaptunk választ, hogy beépültek-e rendőrök is a bűnszervezetbe.

BERNAU PÉTER

Nem szigorúan, de védett farkasok

RAGADOZÓK Visszaminősítette a berni egyezmény állandó bizottsága a ragadozó státuszát. A kezdeményezés ellen több mint 300 civil szervezet, köztük a WWF is felszólalt.

VARGA PÉTER

Az EU javaslatára a farkast a fokozottan védett állatfajból védett fajjá minősítette át az Európa Tanács berni egyezmény állandó bizottsága, az ezzel kapcsolatos végső határozatot teljes formájában holnap teszik közzé, és három hónap múlva lép életbe. Az egyezményben eddig szereplő státusz – fokozottan védett – azt jelenti, hogy nem lehet előre megfontolt szándékkal megölni, fogságba ejteni vagy zavarni őket, különös tekintettel a szaporodási időszakra. Kivétel, ha komoly károkat okoznak, például haszonállatokban, vagy veszélyeztetik emberek egészségét, biztonságát. Amennyiben tehát egy védett természeti érték védelme csak különleges intézkedésekkel biztosítható, akkor kell fokozottan védetté nyilvánítani. A farkasok kilövése bizonyos esetekben eddig is lehetséges volt, de az EU-nak ezt jelenteni kellett. A leminősítés után erre nem lesz szükség, így könnyebben lehet majd kilövési engedélyt kérni. De ez nem jelenti azt, hogy a farkasok hirtelen teljesen védtelenekké válnak, a természetvédelmi előírásokat továbbra is be kell tartani.

Hogy pontosan miről is szól a döntés, arról Sütő Dávidot, a WWF Magyarország nagyragadozók programvezetőjét kérdeztük. „A visszasorolás azt jelenti, hogy a faj ezentúl a vadászható fajok listáján szerepelne. A döntést még semmissé tehetik abban az esetben, ha a berni egyezményben részt vevő tagok egyharmada – 17 ország – közösen írásban ellenzi a döntést, de erre csekély esély van. A visszaminősítés azonban nem lép hatályba automatikusan az EU területén, ahhoz szükséges az EU élőhelyirányelvét is módosítani. Ha ez megtörténik, az egyes tagállamok dönthetnek úgy, hogy fenntartják a faj magasabb szintű védettségét. Utóbbira számíthatunk Magyarország esetében is, ahol várhatóan továbbra is fokozottan védett marad a farkas. A visszaminősítést követően a tagállamoknak továbbra is biztosítaniuk kell a faj populációjának kedvező természetvédelmi állapotát. A következő években várhatóan ennek pontos meghatározásáról fognak szólni a viták” – magyarázta a szakember.

Berni Egyezmény

A berni egyezményt 1979-ben fogalmazták meg, és 1981-ben lépett életbe. Alapvető célkitűzése az európai vadon élő állat- és növényfajok és élőhelyeik védelme, különös figyelemmel a veszélyeztetett fajokra (beleértve a vonuló fajokat is) és élőhelyekre, valamint ezek védelme érdekében az európai országok közötti együttműködés elősegítése. Magyarország 1989-ben csatlakozott.

FOTÓ: SHUTTERSTOCK

Az egyes tagállamok dönthetnek úgy, hogy fenntartják a faj magasabb szintű védettségét

Hozzátette: az EU a javaslat elfogadása mellett a farkashoz köthető, elsősorban haszonállatokat érintő konfliktusok számának növekedésével érvelt. Azonban az eddigi kutatások szerint a velük kapcsolatos gazdasági és társadalmi konfliktusok kezelésére a faj állományszabályozása nem hatékony, sőt akár kontraproduktív eszköz is lehet. Nem véletlen tehát, hogy a kezdeményezés ellen korábban több mint 300 civil szervezet, köztük a WWF is felszólalt, néhány hete pedig a Természetvédelmi Világszövetség kutatókból álló, európai nagyragadozókkal foglalkozó munkacsoportja is aggodalmát fejezte ki. A tudományos megalapozottságot nélkülöző, politikai indíttatásúnak tűnő döntés veszélyes precedenst teremthet más fajokra nézve.

A szürke farkas hazánkban fokozott állami védelmet is élvez, természetvédelmi értéke 250 ezer forint.

„Igaz, hogy a visszatérő nagyragadozók, így a farkas is komoly kihívást jelenthet a haszonállattartók és más érintett csoportok számára. Azonban a farkas állományszabályozása miatt a felbomló falkák egyedei sokkal gyakrabban fordulhatnak a könnyebben elejthető haszonállatok felé. A konfliktusok kezelésére bizonyítottan hatékony megoldást jelenthet az utóbbiak védelmét szolgáló infrastruktúra – ötsoros villanypásztor telepítése, valamint nagy testű őrkutyák alkalmazása – támogatása, továbbá az érintettek közötti párbeszéd és a közös megoldáskeresés” – tette hozzá Sütő Dávid.

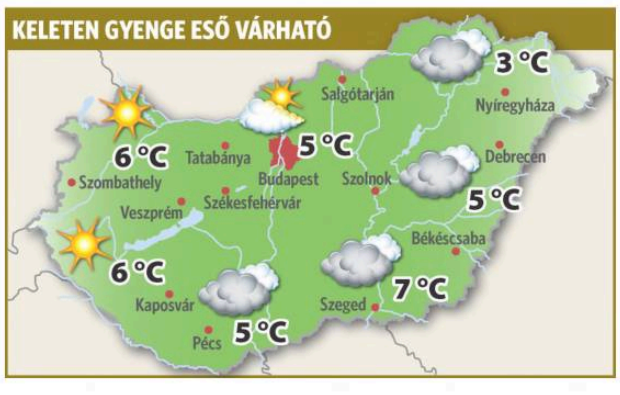

Boldog névnapot, Vilma!

A Vilma női név a Vilhelma rövidülése. Vilhelma: a német Wilhelm (magyarul Vilmos) férfinév női párja.

KENÓ December 4.

4	14	15	18	21	23	30	38	41	52
55	61	62	64	65	68	69	76	79	80

Tragédia egy szegedi iskolában

HÍRZÁRLAT A Délmagyar értesülései szerint kedden több mentő- és rendőrautó érkezett a Zrínyi Ilona Általános Iskolához, ahonnan egy személyt hordágyon vittek el. A lap értesülései szerint egy az iskolába nemrég érkezett felső tagozatos diák akasztotta fel magát a mosdóban egy nyakban hordható menzakártyával. A gondnok még idejében rátalált, a fiút kórházba szállították. A mentősök és a rendőrök hírzárlatot rendeltek el. Az iskolába járó gyerekek szülei viszont nehezményezték, hogy a sajtóból értesültek a történtekről. A szegeder.hu úgy tudja, a diák korábban a kormányhivatal által bezáratott Wesley-be járt. NÉPSZAVA

NÉPSZAVA
Szocialdemokrata napilap • Alapítva: 1873-ban

Fejtő Ferenc 1909-2008; Andrassew Iván 1952-2015
Online főszerkesztő: ÁGOSTON ZOLTÁN • Szerkesztő: ANGYAL GÁBOR, MARKOTAY CSABA • Rovatvezetők: BODA ANDRÁS (belpolitika), HÁRS KATALIN (fotó), HOMPOLA KRISZTINA (kultúra), MUZSLAI KATALIN (mozaik), N. KÓSA JUDIT (publicisztika), RÓNAY TAMÁS (külpolitika), SZABÓ BRIGITTA (gazdaság), VARGA T. RÓBERT (sport) • Mellékletek: BALASSA TAMÁS, BÁLINT ORSOLYA (Visszhang), RÁCZ I. PÉTER (Nyitott mondat), SIMON ZOLTÁN (Szép Szó) • Főmunkatársak: BALOGH GYULA, CZENE GÁBOR, CSÁKVÁRI GÉZA, DANÓ ANNA, GÁL MÁRIA, MARNITZ ISTVÁN, SZALAI ANNA. Internet URL-cím: http://www.nepszava.hu; e-mail cím: nepszava@nepszava.hu

Főszerkesztő: NÉMETH PÉTER
Főszerkesztő-helyettes: HORVÁTH GÁBOR, VARGA DÓRA

Kiadja a XXI. Század Média Zrt. (1191 Budapest, Vak Bottyán u. 75/A–C Központi telefon: 06 1 477-9000) • Felelős kiadó: a Zrt. vezetője • Előfizetéssel kapcsolatos ügyek: 06 1 477 9008 / 06 1 999 9508, terjesztes@nepszava.hu • Hirdetés: 06 1 999-9528 / 06 1 489-8811, hirdetes@nepszava.hu. • Előfizetési díj egy hónapra 8600 Ft, negyedévre 25 350 Ft, fél évre 49 800 Ft, egy évre 97 800 Ft • Árusításban terjeszti: Lapker Zrt. • Előfizetésben terjeszti: Médialog-DMHM Zrt. (mlog.hu) 06 1 999 9689 vagy 06 1 460 2753 ugyfelszolgalat@mlog.hu • Nyomdai előállítás: Mediaworks Hungary Zrt. www.mediaworks.hu • ISSN Bp 0133-1701 • ISSN Vidék 0237-3785. • A NÉPSZAVA példányszámát a MATESZ hitelesíti.

Partnereink: IMEDIA OBSERVER

NÉPSZAVA

Szociáldemokrata napilap

2024. december 6., péntek 152. évfolyam, 284. szám Ára: 560 forint

4 OLDALAS
MELLÉKLET A MAI LAPSZÁMUNKBAN

AJÁNLÓ

Lendületet vett a fegyveripar

Elsősorban az ukrajnai és a gázai háború növelte meg 2023-ban a globális fegyverkereskedelmet, de a kelet-ázsiai feszültségek is fellendítették az ágazatot. **2. oldal**

Pulykapénz nélkül

Még nem született döntés a tanárok év végi jutalmáról – közölte lapunkkal a Klebelsberg Központ. Ez azt valószínűsíti, hogy az állami iskolák pedagógusainak idén sem kell karácsonyi ajándékra, pénzjutalmakra számítaniuk. **5. oldal**

Meglepetés Tandoritól

Eddig ismeretlen Nyugat-paródiák kerültek elő Tandori Dezső hagyatékából. A verseket először lapunkban olvashatják a hagyatékot kezelő Tóth Ákos irodalomtörténész írásával együtt.

Nyitott mondat, 3. oldal

Eurómilliók kerülő utakon

BRÜSSZEL Felkérték az Európai Bizottság illetékes szervét, hogy dolgozza ki a kormányokat megkerülő pénzosztási rendszert – tudtuk meg.

HALMAI KATALIN
BRÜSSZEL

Ursula von der Leyen, az Európai Bizottság (EB) elnöke a múlt héten jelentette be, hogy javaslatokat fognak kidolgozni az „intelligens feltételrendszerről”, vagyis az uniós forrásoknak – köztük a zárolt támogatásoknak – a nemzeti kormány bevonása nélküli célba juttatásáról. Kérdésünkre az EB nem kívánt részletekbe bocsátkozni, de egy bizottsági forrás annyit megjegyzett: már felkérték a költségvetési főigazgatóságot, dolgozzon ki javaslatot arról, hogyan működhetne az új mechanizmus. „Ez Piotr Serafin költségvetésért felelős biztos számára is fontos ügy” – tette hozzá.

Az EU az utóbbi években hozott döntéseket arról, hogy pénzmegvonással sújtja a jogállami normákat megsértő, korrupt kormányokat. Jelenleg csak Magyarországgal szemben alkalmazza a szankciót. Mivel a brüsszeli pénzügyi transzferek 80 százalékát a kabinet osztja szét, a korlátozások mindazokat sújtják, akik a közösségi, felzárkóztatási támogatások kedvezményezettjei lennének. Civilek és politikusok régóta változásokat sürgetnek, hogy a finanszírozásból ne maradjanak ki a rászorulók csak azért, mert a hatalmon lévők csorbítják a jogállamiságot és az alapvető jogokat.

FOTÓ: AFP/FREDERICK FLORIN

Nem az ország lakóit, hanem a kormányát szankcionálnák

Az új pénzosztási mechanizmus egyik legfőbb támogatója az Újítsuk meg Európát liberális frakció, amelynek egy 2020-as tanulmánya szerint a megoldás az lehet, hogy az EB átveszi az érintett kormánytól az uniós alapok kezelését korlátozott időre és szigorúan meghatározott kritériumok alapján.

ÍRÁSUNK A 3. OLDALON

Szigorodó gázbekötések

FŰTÉS Több ponton szigorítanák a 2017-ben bevezetett ingyenes gázvezeték-bekötés feltételeit. Így a felhasználónak a csatlakozási pont ingyenes kiépítésétől számított egy éven belül fel kell szereltetnie fogyasztásmérőt, illetve, ha az érintett ingatlan használatbavételi eljárását a csatlakozási pont rendelkezésre állásáig nem kezdeményezte, úgy azt 6 hónapon belül meg kell tennie. Emellett a legfeljebb 250 méteres, térítésmentes kiépítés a jövőben csak belterületre igényelhető – szűrhető ki az Energiaügyi Minisztérium tegnapi, kapcsolódó tervekről szóló közleményéből. A szándék mögött az húzódik meg, hogy tíz díjmentesen létesített vezetékből majdnem négy végére nem került gázmérő. Mi több, sok telek akár jelenleg is üresen állhat. A szabályozás módosításával azokat az igényeket akarják kiszűrni, amelyek kielégítésére nincs azonnali szükség.

RÉSZLETEK A 6. OLDALON

FOTÓ: NÉPSZAVA

A szolgáltató ingyen köteles elvinni a telekhatárig a vezetéket

Feloszlatható a közgyűlés

BUDAPEST A Fővárosi Közgyűlés feloszlatható, ha a kormánypárti Országgyűlés így dönt. Ezt Sára Botond fideszes főispán kezdeményezheti alaptörvény-ellenes működésre hivatkozva – mondta a Népszavának Magyar György. Az ügyvéd szerint a Fővárosi Közgyűlés frakcióinak kell latolgatniuk: „a Sára Botond vezette kormányhivatalra bízzák a döntést, vagy mérlegelik, nem szerencsésebb-e »házon belül« kompromisszumos megoldást keresni”. Mint arról többször írtunk, Budapestnek továbbra sincs főpolgármester-helyettese, így törvénysértően működik a város. Ha ez így marad, Sára jelölhet valakit a közgyűlés tagjai közül. Magyar György arra a kérdésre, hogy a kívülről kinevezett főpolgármester-helyettes megfosztható-e jogköreitől, súlytalan bábbá tehető-e, azt válaszolta, hogy a hatáskörök megosztását szintén az szmsz írja körül; ha ezt is Sára Botond írja, akkor ez is a kormányhivataltól függ majd. Az ügyvéd szerint ezt a helyzetet el kellene kerülni.

FOTÓ: FARBAKY TAMÁS

A Fővárosi Közgyűlés frakcióin múlik, hogy ők döntenek vagy a főispánra hagyják

CIKKÜNK A 3. OLDALON

Újabb katolikus botrány

> A szélsőjobboldali, akár antiszemita húrokat régóta és gyakran pengető pap 2010 után a Fidesz mellé állt.

ELTILTOTT PAP „Súlyos lejáratókampány folyik ellenem. Nem magyarázkodom, mert nincs miért. Aki ismer, kérem, aszerint ítélje meg mindezt” – ezt írta ki a közösségi oldalára Pajor András zuglói plébános. Pajor bejegyzése súlyos előzmények után született meg: az Esztergom-Budapesti Főegyházmegye eltiltotta a papi tevékenységtől. A Válasz Online információi alapján Pajor András esetében konkrét pedofilaktusok nem történtek ugyan (ilyenről a Népszava forrásai se számoltak be), de annak, ahogyan a minisztránsfiúkkal szemben visszaélt hatalmával és tekintélyével, a portál szerint volt szexuális dimenziója is. A szélsőjobboldali, akár antiszemita húrokat régóta és gyakran pengető pap 2010 után a Fidesz mellé állt.

BŐVEBBEN A 4. OLDALON

Embermesék a pusztítás árnyékából

PODCAST Naponta az életüket kockáztatva, ruhájuk alá rejtve, testükre kötözve, de a vilniusi zsidó gettó kiválasztott rabjai végül átmentették a jövőnek az egykori vilniusi zsidóság kulturális-társadalmi életének dokumentumait. A „papírbrigádnak”, majd egy a sztálini múlteltörléssel dacoló litván könyvtáros bátorságának és megannyi mesés véletlennek köszönhető, hogy fennmaradtak akkori fiatalok egy a harmincas években kiírt pályázatra beküldött önéletrajzai is. Ezekben az írásokban az akkori tinédzserek arról meséltek, hogyan éltek, milyen világot képzeltek el maguknak. A félbetört hagyományt folytatva 2025. január 27-én, a holokauszt nemzetközi emléknapján a Népszava az Esztergály Magyarország Alapítvánnyal közösen hirdet hasonló „Élettörténet” pályázatot mai fiataloknak a Budapesti Goethe Intézet, az Erzsébetváros Zsidó Örökségért Alapítvány és Polgár András partneri együttműködésével. Szeretnénk, hogy a fiatalok írjanak az életükről és arról, milyen világot álmodnak maguknak. A Népszava Hol élünk? podcastjének különkiadásában a pályázat ötletgazdája, Horváth Patrícia színházrendező, Hompola Krisztina kulturálisrovat-vezető és Batka Zoltán műsorvezető beszélgetett az évtizedeken át egy vilniusi templom raktárában rejtőzött iratokból kirajzolódó sorsokról, a papírbrigád kultúramentéséről és arról, miért fontos ma is megérteni, hogyan élnek, mit gondolnak a jelenről és a jövőről a mai kor fiataljai. NÉPSZAVA

Telefonja kamerájával olvassa be a kódot, és a kapott linket nyissa meg a böngészőben! Ha mégis inkább begépelné, használja ezt a címet: **https://nepszava.hu/3260397**

Világszerte új lendületet vett a fegyvergyártás

HAJTÓERŐ Elsősorban az ukrajnai és a gázai háború emelte meg 2023-ban a globális fegyverkereskedelmet, de a fokozódó kelet-ázsiai feszültségek is fellendítették az ágazatot.

FOTÓ: AFP/MATEUSZ SLODKOWSKI

A Dél-Korea által gyártott K2-es típusú tankokból Lengyelország 180 darabot rendelt meg, 77-et már idén leszállítottak

HARSÁNYI GYÖRGY

A világ 100 legnagyobb fegyvergyártójának eladásokból és szolgáltatásokból származó együttes bevétele tavaly 632 milliárd dollárra nőtt, ami 4,2 százalékos emelkedés 2022-höz képest – derült ki a Stockholmi Nemzetközi Békekutató Intézet (SIPRI) hét elején közzétett új jelentéséből.

„A 2023-as év legfontosabb fejleménye az volt, hogy különösen az európai és az amerikai vállalatok végre képesek voltak az ukrajnai háború miatt megnőtt keresletet ténylegesen növekvő bevételre váltani” – magyarázta a Deutsche Welle német közszolgálati médiumnak Xiao Liang, a jelentés egyik szerzője. „2022-ben azt láttuk, hogy sok gyártó még az ellátási láncok Covid okozta zavaraival küzdött, és nehezen tudta felfuttatni a termelését” – tette hozzá. A kereslet megugrását jelzi, hogy tavaly első ízben a lista legalján szereplő vállalat forgalma is meghaladta az egymilliárd dollárt. A fegyverekből származó bevételek 2024-ben valószínűleg tovább nőnek – mondta Lorenzo Scarazzato, az intézet egy másik kutatója az AFP-nek. „Sok vállalat toborzási akciókat indított, ami arra utal, hogy optimisták a jövőbeli eladásokat illetően” – tette hozzá.

A legnagyobb növekedést tavaly az orosz fegyvergyártók jegyezték fel. Bevételük a SIPRI szerint 40 százalékkal nőtt. Az Ukrajna ellen 2022-ben indított átfogó háborútól Oroszország gyors győzelmet várt, s amikor ez nem valósult meg, Moszkva elrendelte a fegyvergyártás felfuttatását. A listán forma szerint csak két orosz cég szerepel, mivel a többség 2022 óta nem publikál pénzügyi adatokat. A nagyobbik, a Roszteh adatait elemezve a stockholmi kutatók a világ 7. fegyverkezési vállalataként árazták be. „(Valójában) hét vagy nyolc olyan vállalat holdingja, amelyek korábban már szerepeltek az adatbázisunkban” – mondta az elemző. A Roszteh fegyvereladásokból származó bevétele 49 százalékkal nőtt egy év alatt. A lista egyetlen ukrán vállalatáé, az UkrOboronPromé viszont 69 százalékkal.

> Az atomhatalmak nukleáris arzenáljának modernizálása egyre inkább a változások mozgatórugójává válik a fegyvergyártók bevételeiben.

Az európai fegyvergyártókra az ukrajnai háború eltérően hatott. Míg Franciaországban és Olaszországban jelentős, 8,5 és 10 százalékos bevételcsökkenés volt tapasztalható, addig a német vállalatok összesített bevételei 7,5 százalékkal nőttek. A 100-as listán szereplő négy német cég legnagyobbika, a 26. helyen álló Rheinmetall 10 százalékkal növelte bevételeit. Termékei közé tartoznak a 155 mm-es tüzérségi lőszerek, önjáró lövegek és páncélozott járművek – csupa olyan dolog, amelyre az ukrajnai háború miatt nagy a kereslet. Az irányított rakétákat és légvédelmi rendszereket gyártó Diehl pedig ennél is erőteljesebben, 30 százalékkal növelte bevételeit.

A vállalatok egy részének fellendülése ellenére Európa volt az a régió, ahol a legkevésbé nőtt a hadiipar: a lista 27 európai cégének bevételei 2022-höz képest alig 0,2 százalékkal emelkedtek. Ez az alacsony termelési kapacitásoknak és a viszonylag alacsony védelmi büdzséknek tulajdonítható. Bevételeik együttvéve így is elérték a 133 milliárd dollárt, ami értékben a Top 100-as lista 21 százalékát teszi ki. Ezen belül a hét nagy-britanniai vállalat összes bevétele 47,7 milliárd dollár volt, a százak együttes forgalmának 7,5 százaléka. Közülük is kiemelkedik a BAE Systems, amely továbbra is a legnagyobb fegyvergyártó Európában a maga 29,8 milliárd dolláros bevételével.

A toplistát változatlanul amerikai óriáscégek, a Lockheed Martin és az RTX (korábban Raytheon) vezetik, még ha enyhe visszaesésről számoltak is be 2023-ban. A SIPRI szerint ennek oka, hogy a repülőgépek és rakéták gyártásához szükséges speciális alkatrészek vagy nyersanyagok korlátosan álltak rendelkezésre az ellátási láncok fennakadásai miatt. A világ 3. fegyvergyártóját, a Northrop Grummant azonban ez kevésbé érintette – áll a jelentésben. Fegyverüzemi bevételei 5,8 százalékkal 35,6 milliárd dollárra nőttek, amit az Ukrajnának szánt lőszerek iránti növekvő kereslet, illetve az USA azon döntése okozta, hogy prioritásként kezeli egy űrbe telepített korai előrejelző rakétavédelmi rendszer kifejlesztését, és a nukleáris fegyverek célba juttatására szolgáló rendszerek modernizálását. Az Egyesült Államok változatlan uralmát mutatja a piacon, hogy a száz legnagyobb fegyvergyártó bevételeinek felét továbbra is listán szereplő 41 amerikai cég produkálta, összességében 2,5 százalékos növekedéssel.

Ázsiában a dél-koreai és japán fegyvergyártók jelentős növekedést értek el, mintegy válaszként a régióban tapasztalható feszültségekre, mindenekelőtt Észak-Korea nukleáris fegyverkezésre. A listán szereplő négy dél-koreai vállalat összesített fegyverszállítási bevétele 39 százalékkal nőtt 2023-ban, ezen belül a Hanwha Group bevételei döbbenetes mértékben, 53 százalékkal ugrottak meg. A bővülést mindenekelőtt az Ausztráliával, Lengyelországgal és az Egyesült Királysággal kötött, tüzérségi fegyverekre és harckocsikra vonatkozó exportszerződések biztosították. A Japánban 2022-ben elindított, a második világháború vége óta példátlan haderőfejlesztési program nyomán a listán szereplő öt japán cég fegyvereladási bevételei együttesen 35százalékkal nőttek, belföldi megrendeléseik pedig legalább kétszer, egyes esetekben több mint négyszer nagyobb értékűek voltak, mint 2022-ben.

A gazdasági növekedés lassulásától sújtott Kínában viszont a fegyvergyártó cégek bevétele 2023-ban alig 0,7 százalékkal nőtt, ami a legkisebb mérték 2019 óta. Így is kilenc kínai vállalat szerepel a listán, ebből három az első 10-ben. Összesített, 103 milliárd dolláros bevételük a Top 100-ak bevételének 16 százalékát tette ki 2023-ban, ezzel Kína az országok rangsorában ismét a második az USA után. Liang szerint azonban a tavalyi csekély növekmény ellenére a hadsereg modernizációja továbbra is „prioritás a kínai kormány és személyesen Hszi elnök számára”.

> A legnagyobb növekedést tavaly az orosz fegyvergyártók jegyezték fel. Bevételük a SIPRI szerint 40 százalékkal nőtt.

A listán található hat közel-keleti vállalat együttes árbevétele 18 százalékkal 19,6 milliárd dollárra nőtt. A három török cég – köztük a drónjait nagyrészt Ukrajnába exportáló Baykar – együttesen 6 milliárd dollár bevételre tett szert, ami 24 százalékkal haladta meg az előző évit. A három izraeli cég – köztük a Vaskupola rakétavédelmi rendszer elemeinek gyártói – részben a tavaly októberben kirobbant gázai háború hatására 15 százalékos rekordnövekedéssel 13,6 milliárd dolláros bevételt ért el.

A legnagyobbak szerepe az atomfegyverek modernizálásában

A SIPRI Top 100-as listáján szereplő fegyvergyártó cégek mintegy negyede, egész a lista alján lévőkig, részt vesz a világ atomfegyverprogramjaiban, miután minden atomhatalom modernizálni igyekszik nukleáris erőit. És ahogy újra a nukleáris elrettentés stratégiájára összpontosítanak, ez a folyamat egyre inkább a gyártók bevételeinek mozgatórugójává válik. Adatot azonban kevesen szolgáltatnak ezen bevételeikről.

Az Egyesült Államok 2015 körül kezdte el átfogó modernizációs programját, amelynek értéke legalább 1,5 billió dollár, és várhatóan 30 évig tart. Célja a nukleáris erők szinte minden összetevője – így az interkontinentális ballisztikus rakéták (ICBM), a ballisztikus rakétákat hordozó atommeghajtású tengeralattjárók (SSBN), a stratégiai bombázók és a nukleáris robbanófejek – lecserélése vagy korszerűsítése. A Northrop Grumman (3. hely a Top 100-ban) felelős a 650 ICBM-ből álló új rakétaflotta és legalább 100, új generációs stratégiai bombázó gyártásáért. Az ICBM-ek új robbanófejekkel lesznek felszerelve, amelyeket részben a Sandia National Laboratories (37.) tervezett.

Oroszország a 2000-es évek elején kezdett modernizációs ciklus végéhez közeledik. Putyin elnök 2024 februárjában kijelentette, hogy az ország hadászati nukleáris erőinek 95 százalékát korszerűsítették. Az új rendszerek közé tartoznak a több robbanófejes ICBM-ek, az új generációs SSBN-ek és a hiperszonikus stratégiai bombázók. Oroszország azonban nem adott részletes információt az érintett programokban részt vevő vállalatokról.

Az Egyesült Királyság nukleáris erői négy, ballisztikus rakétákat hordozó atommeghajtású tengeralattjáróból (SSBN) állnak. A flotta modernizálása folyamatban van, hosszabb távon pedig e hadihajók új SSBN-osztállyal való felváltására készülnek. A tervezésért és gyártásért felelős BAE Systems (6.) és a hajtóműveket gyártó RollsRoyce (22.) e program a fő vállalkozói. Az Atomic Weapons Establishment (59.) tervezi, gyártja és tartja karban az ország nukleáris robbanófejeit, de több amerikai vállalat is részt vesz a modernizálásban.

Franciaország is korszerűsíti légi és tengeri nukleáris erőit. A Naval Group (32.) felelős az új típusú SSBN-ek tervezéséért és gyártásáért, amelyek 2035-től váltják majd le a meglévőket. A Thales (16.) gyártja majd ezek szonárkészletét, és korszerűsíti a meglévő tengeralattjárók berendezéseit. A Dassault Aviation Group (46.) gyártja és tartja karban a nukleáris fegyver hordozására alkalmas harci repülőgépeket, a CEA (50.) pedig az ország nukleáris robbanófejeit.

Kína a nukleáris triász mindhárom komponensét (légi, szárazföldi és tengeri haderő) modernizálja, s ebben állami vállalatok a kulcsszereplők. Az AVIC (8.) gyártja Kína légi utántöltésre alkalmas stratégiai bombázóját, amelyet 2020-ban állítottak hadrendbe. A CASC (14.) pedig az új, szilárd hajtóanyaggal működő, mobil állásból indítható ICBM-eket, amelyek az ország elöregedő rakétáit váltják fel. A nukleáris robbanófejeket gyártó Kínai Műszaki Fizikai Akadémia adatai nem állnak rendelkezésre.

Brüsszel felkarolta a közvetlen támogatás ötletét

TERV Máris felkérték az Európai Bizottság illetékes szervezetét, hogy dolgozza ki a kormányokat megkerülő pénzosztási rendszert – tájékoztatta lapunkat egy bizottsági forrás.

HALMAI KATALIN
BRÜSSZEL

Ursula von der Leyen a múlt héten az Európai Parlamentben (EP) jelentette be, hogy javaslatokat fognak kidolgozni az „intelligens feltételrendszerről”, vagyis az uniós forrásoknak – köztük a zárolt támogatásoknak – a nemzeti kormány bevonása nélküli célba juttatásáról. Az európai bizottsági elnök a biztosi kollégium megválasztása előtt tartott beszédében erősítette meg, hogy nemcsak meg fogják szilárdítani a jogállamiság már meglévő eszközeit, de újak létrehozását is tervezik, ilyen lesz az „intelligens feltételrendszer”.

Kérdésünkre az Európai Bizottság (EB) nem kívánt részletekbe bocsátkozni, egy bizottsági forrás annyit jegyzett meg, hogy a költségvetési főigazgatóságot felkérték, dolgozzon ki javaslatot arról, hogyan működhetne a gyakorlatban az új mechanizmus. „Ez Piotr Serafin költségvetésért felelős biztos számára is fontos ügy” – tette hozzá.

Az Európai Unió az utóbbi években hozott döntéseket arról, hogy pénzmegvonással sújtja a jogállami normákat megsértő, korrupt kormányokat. Jelenleg csak Magyarországgal szemben alkalmazza a szankciót, de korábban Lengyelországtól is felfüggesztett forrásokat. Mivel a brüsszeli pénzügyi transzferek 80 százalékát a kabinet osztja szét, a korlátozások mindazokat sújtják, akik a közösségi, felzárkóztatási támogatások kedvezményezettjei lennének. Helyhatóságok, nem kormányzati szervezetek vagy vállalkozások súlyos pénzektől esnek el önhibájukon kívül.

FOTÓ: AFP/ISZA FERENC

Ursula von der Leyen bizottsági elnök javaslata Orbán Viktor kormányának pénzosztó szerepét is elvenné

Civilek és politikusok régóta változásokat sürgetnek, hogy a finanszírozásból ne maradjanak ki a rászorulók csak azért, mert a hatalmon lévők csorbítják a jogállamiságot és az alapvető jogokat. Jávor Benedek, a Párbeszéd, majd Cseh Katalin, a Momentum egykori EP-képviselője is szorgalmazta, hogy az Unió módosítsa a szabályait, és a kormány megkerülésével juttassa el a támogatásokat azoknak, akiknek szükségük van rá. Követeléseik eddig süket fülekre találtak. De a második Von der Leyen-bizottság megalakulását megelőző politikai alkudozásokból győztesen került ki az „intelligens feltételrendszerre” vonatkozó kezdeményezés, amelyhez elsősorban az Újítsuk meg Európát liberális frakció ragaszkodott.

– Évek óta szorgalmazzuk ezt. A Bizottság az előző költségvetési biztos, Johannes Hahn vezetésével mindig is vonakodott elfogadni a javaslatunkat, mert ahhoz át kellene térni az összes pénzeszköz közvetlen magyarországi kezelésére, ami jelentős emberi erőforrásokat igényelne, és jelentős többletköltségekkel járna – mondta lapunknak Moritz Körner német liberális EP-képviselő.

– Jobb későn, mint soha – fogalmazott a Népszavának Cseh Katalin, aki felidézte: a pénzek felfüggesztését előíró rendelet tárgyalásakor a parlamenti tárgyalók körömszakadtukig ragaszkodtak ahhoz, hogy a jogszabályban legyen hivatkozás az „intelligens feltételrendszerre”, hogy a végső felhasználók védve legyenek, és alternatív csatornákon keresztül megkaphassák a nekik járó forrásokat. „Akkor sem a Bizottság, sem a kormányokból álló Tanács nem akarta ezt.”

80 százalék
– a brüsszeli pénzügyi transzferek ekkora hányadát osztja szét a kabinet

REFORM

CSEH KATALIN:
Jobb később, mint soha

Az Újítsuk meg Európát 2020-as tanulmánya szerint a megoldás az lehet, hogy az Európai Bizottság – közvetlenül vagy közvetve – átveszi az érintett kormánytól az uniós alapok kezelését korlátozott időre és szigorúan meghatározott kritériumok alapján. A liberálisok arra hivatkoztak, hogy eleve számos pénzügyi forrás van, amelyet így költenek el; ilyen a tagjelölt országok felzárkózását vagy a közösség migrációs politikáját segítő alap. De jó példa a közvetlen irányításra az EU 800 milliárd eurós helyreállítási alapja is, amelyből Brüsszel osztogat a megvalósult reformok és beruházások alapján.

Régebbi és friss javaslatok is rámutatnak, hogy ha az EB-nek nincs elég kapacitása, rábízhatja az irányító hatóság szerepét nem kormányzati és szakmai szervezetekre, vagy olyan félig független szervekre, mint az Európai Beruházási Bank. Egy nevének elhallgatását kérő szakértő lapunknak azt mondta: a változtatások nem igényelnének jogszabályi változtatást, mivel a kormány által felügyelt támogatások egy részét enélkül is át lehet csoportosítani a közvetlen irányítású alapokba.

Feloszlatható, ha a fideszes T. Ház úgy dönt

BUDAPEST „A Fővárosi Közgyűlés feloszlatása elvileg nem kizárt, de hosszas folyamat előzi meg” – mondta Magyar György a Népszava kérdésére. Mint az ügyvéd elmondta: az önkormányzati törvény szerint a közgyűlésnek valóban az alakuló vagy az azt követő ülésen kell megalkotnia vagy felülvizsgálnia szervezeti és működési szabályzatáról szóló rendeletét, bizottságokat alakítani, valamint helyettes(eke)t választani. Ez eddig csak részben teljesült, hiszen vannak bizottságok, és az szmsz kismértékű módosítása is megtörtént (bár az szmsz Tisza által követelt teljes felülvizsgálatáról aligha beszélhetünk), helyettes viszont továbbra sincs, így jogellenes állapot alakult ki. (Baranyi Krisztina ferencvárosi polgármester nemrég arról beszélt: a kialakult politikai patthelyzetet miatt Budapest már a nyárra eljuthat odáig, hogy az Országgyűlés feloszlatja a Fővárosi Közgyűlést, és új választásokat írnak ki.

A fővárosi kormányhivatal először a helyi önkormányzatok törvényességi felügyelőjeként felhívással élhet, ezt Sára Botond már meg is tette, majd bírósági eljárás indítását kezdeményezheti a hiányzó döntések pótlása érdekében. Ha a közgyűlés a bíróság mulasztást megállapító döntésében meghatározott időpontig nem pótolja a mulasztást, tehát nem választ helyettest, akkor a bíróság a kormányhivatal kezdeményezésére elrendeli, hogy a mulasztás orvoslásához szükséges rendeletet a főváros nevében a főispán alkossa meg. Így végső soron Sára jelölhetné ki Karácsony helyettesét a közgyűlés választott tagjai közül. Kevés kétség lehet afelől, hogy jelölt a Fidesz-frakcióból kerülne ki. Sára választása nagy valószínűséggel Szentkirályi Alexandrára esne, aki Tarlós István idején szintén beöltötte már ezt a posztot, és az idei önkormányzati választáson kormánypárti jelöltként indult a főpolgármesteri címért, de a voksolás előtt visszalépett.

FOTÓ: FARBAKY TAMÁS

Politikai csata áldozata lehet a közgyűlés, ami a Fidesznek kedvezne

Magyar György: A testület felelőssége, ha nem jutnak egyezségre az előírt kérdésekről

Magyar György Karácsony személyes érintettségével kapcsolatban azon az állásponton van, hogy a testület felelőssége, ha nem jutnak egyezségre a törvényben előírt szervezeti és személyi kérdésekről. A Fővárosi Közgyűlés frakcióinak kell mérlegelniük: „a Sára Botond vezette kormányhivatalra bízzák a döntést, vagy mérlegelik, nem szerencsésebb-e »házon belül« kompromisszumos megoldást keresni”. Magyar arra a kérdésre, hogy a kívülről kinevezett főpolgármester-helyettes megfosztható-e jogköreitől, súlytalan bábbá tehető-e, azt válaszolta, hogy a hatáskörök megosztását szintén az szmsz írja körül, ha ezt is Sára Botond írja, akkor ez is a kormányhivataltól függ majd. Az ügyvéd szerint ezt a helyzetet el kellene kerülni.

A fővárosi kormányhivatal a bírósági eljárás mellett javasolhatja a helyi önkormányzatok törvényességi felügyeletéért felelős miniszternek, aki jelenleg Navracsics Tibor, hogy kezdeményezze a kormánynál az alaptörvénnyel ellentétesen működő képviselő-testület feloszlatását. Megfelelő részletszabályok hiányában eléggé esetleges, hogy mikor juthat el eddig a kormányhivatal. De ha megtörténik, akkor az Országgyűlés az alaptörvény-ellenesen működő képviselő-testület feloszlatásáról a kormány javaslatának az Országgyűléshez való benyújtását követő soron következő ülésén határoz. Erre eddig nem sok példa volt – magyarázta az ügyvéd –, de ilyen lépésre adhat okot, ha a helyi képviselő-testület tartósan nem működik, s a képviselők és a polgármester között kialakult tartós bizalmatlanság, az együttműködési készség teljes hiánya miatt az önkormányzat működőképességének helyreállítására nincs esély. Ahogy ez történt például Foktő község esetében.

Bár Magyar György nem kívánt jóslatokba bocsátkozni, azt azért elmondta, hogy hasonló helyzet Budapesten is előállhat. Ehhez azonban arra lenne szükség, hogy – idézve az AB elvi véleményét – a fővárosról kimondható legyen: tartósan nem működik, és működőképességének helyreállítása nem várható. Az már politikai kérdés, hogy a fővárosban mi lehet a közgyűlési frakciók érdeke: kompromisszumos működés vagy új választás kikényszerítése. Ez utóbbira jövő nyárig – a bonyolult eljárásrendre is figyelemmel – kevés az esély.

SZALAI ANNA

Játszhatnak a határidőkkel is

A Népszavának adott minapi interjújában Kiss Ambrus, a Főpolgármesteri Hivatal főigazgatója arról beszélt, az országos választások előtt egy évvel már nem lehet időközit kiírni. Magyar György szerint ez pontatlan. A választási eljárási törvény ugyanis azt mondja ki, hogy az országgyűlési választásokat megelőző év április elseje után a parlamenti helyekre nem írható ki időközi voksolás, Budapesten attól még jövőre újraválasztható a közgyűlés és a főpolgármester is.

LAPSZÉL

Szijjártó két órát spórolt 8 millióért

FOTÓ: KKM

Csaknem 4 millió forint annak a rendőrségi helikopternek az üzemóraköltsége, amely Szijjártó Pétert vitte idén januárban Záhonyba, majd onnan vissza Dunakeszire – tudta meg a HVG. A külügyminiszter a repüléssel irányonként nagyjából két órát spórolt, az út piaci értéke pedig – ha egyéb lehetséges költségeket nem veszünk figyelembe – a lap szerint 8 millió forint lehetett. Idén januárban azért látogatott Kárpátaljára Szijjártó, hogy találkozzon az ukrán külügyminiszterrel, valamint Volodimir Zelenszkij elnök egyik tanácsadójával. Szijjártó Záhonyig a rendőrség helikopterével utazott, majd ott autóba ült, és így jutott Ungvárra. NÉPSZAVA

Menczer vitázna, Orbán nem

„Pszichopatákkal a párt szóvivője vitatkozik! Állok rendelkezésre, hogy a megkezdett vitánkat folytassuk!” – így reagált Menczer Tamás, a Fidesz kommunikációs igazgatója és parlamenti képviselője Magyar Péter csütörtöki közleményére. A Tisza Párt elnöke ebben azt üzente Orbán Viktor miniszterelnöknek, hogy kihívja egy nyilvános vitára „hazánk jelenlegi állapotáról és az előttünk tornyosuló problémákra javasolt megoldási javaslatokról”. NÉPSZAVA

„Vezérezredes úr! Kiiktattak”

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

„Tisztelt Pintér Sándor Vezérezredes Úr! Parancsát végrehajtották: kiiktattak” – írta Mészáros Csaba, a budapesti Madách Imre Gimnázium felmentett igazgatója a Facebook-oldalán. A korábbi intézményvezető bejegyzésében arra reagált, hogy a belügyminiszter a Telex cikke szerint a parlament kulturális bizottságának meghallgatásán azt mondta, becsüli, hogy az igazgató „karakánul kiállt”, de ezt rendőri nyelven úgy mondják, lázadás. A Madách korábbi igazgatóját – aki már több mint két évtizede vezette a patinás intézményt – még augusztusban, váratlanul mentették fel. A tantestület előzőleg arról tájékoztatta a szülőket és a diákokat, hogy az „okoseszközök használatának iskolai korlátozásáról” szóló rendeletben lévő lehetőséggel élve a tanítás előtt nem veszik el a mobiltelefonokat, laptokokat. NÉPSZAVA

Újabb katolikus botrány: „Nem magyarázkodom”

ELJÁRÁS Súlyos lejáratú kampányra hivatkozik Pajor András zuglói plébános, akit eltiltottak a papi tevékenységtől. Előzőleg a főegyházmegye gyermek- és ifjúságvédelmi szolgálatához érkezett bejelentés ellene.

CZENE GÁBOR

„Az elmúlt hónapok egyházunkat érintő botrányos hírei sokakban békétlenséget, csalódottságot váltottak ki” – utalt szerdán kiadott közleményében a katolikus püspöki kar a közelmúltban nyilvánosságra került papi szex- és pedofilügyekre, hangsúlyozva: együttérzéssel és fájdalommal gondolnak azokra, akik egyházi személyektől szenvedtek el súlyos bántalmazást.

A leírtak egy nappal később, csütörtökön újabb aktuálist nyertek. Az Esztergom-Budapesti főegyházmegye hírül adta, hogy egy bejelentés nyomán előzetes vizsgálat indult egy fővárosi plébános ellen. A bejelentés a főegyházmegye gyermek- és ifjúságvédelmi szolgálatához érkezett. Az ügy komolyságát jelzi: az Erdő Péter bíboros által vezetett főegyházmegye indokoltnak látta, hogy az érintett személyt „minden papi tevékenység gyakorlásától” eltiltsa. Ezt követően a szóban forgó plébánost „saját kérésére, korára és egészségi állapotára tekintettel” felmentette egyházi beosztásai alól, és nyugállományba helyezte. Az egyházi vizsgálat folytatódik, az ügyben rendőrségi bejelentés is történt.

A főegyházmegye tájékoztatása nevet nem tartalmazott ugyan, lapunknak azonban katolikus berkekből megerősítették a Válasz Online értesülését: Pajor András zuglói plébános az, akit eltiltottak a papi szolgálattól. Három hónappal Bese Gergő felfüggesztése után újabb NER-sztárpap „pörög ki” az egyházi szervezetrendszerből – állapította meg a portál, amely a politikai kereszténység és az orosz propaganda „egyik arcának” minősítette Pajor Andrást.

A Válasz Online információi alapján Pajor András esetében konkrét pedofil aktusok nem történtek ugyan (ilyesmiről a Népszava forrásai se számoltak be), de annak, ahogyan a ministránsfiúkkal szemben visszaélt hatalmával és tekintélyével, a portál szerint volt szexuális dimenziója is. A cikk az áldozatként nyilatkozók elmondása nyomán részletesen ismertette, hogy a pap milyen ürügyekkel inzultált pucérra vetkőzött fiúkat. A táborokban például rendszeresítette a kullancsvizsgálatot: „Ez a gyakorlatban azt jelentette, hogy egyesével, anyaszült meztelenül kellett megjelennünk előtte, s ő a kezeivel alaposan áttapogatta az intim testrészeinket is. Amíg 8-10 évesek voltunk, valahogy kibírtuk, de amikor 15-16 éves korunkban is ragaszkodott a saját közreműködéséhez, kezdett rém kényelmetlenné, már-már zaklatásszerűvé válni a dolog.”

FOTÓ: PAJOR ANDRÁS FACEBOOK OLDALA

Pajor András ismert a közéleti megnyilvánulásairól

Hasonlóan járt el a masszírozás során is: „teljestest-masszázsra kell gondolni, ahol megint meztelenül hevertünk előtte, ő meg mozgatta a tenyerét rajtunk bárhol, ahol nem akartuk.” Előfordult, hogy a téli D-vitamin-hiányra hivatkozva „kvarclámpázós” alkalmat hirdetett: „eleinte csak az arcunkat sütötte a fény, aztán a teljes testünket az ő szeme láttára”.

Pajor András ismert a közéleti megnyilvánulásairól. A szélsőjobboldali, akár antiszemita húrokat régóta és gyakran pengető pap 2010 után a Fidesz mellé állt. A Válasz Online felidézte, hogy terápiát javasolt Magyar Péternek, a Tisza Párt elnökének. A zuglói plébánost tavaly Semjén Zsolt miniszterelnök-helyettes a Magyar Érdemrend lovagkeresztjével tüntette ki.

Lapunk is próbálta elérni Pajor Andrást, aki csütörtökön kora este a közösségi oldalán reagált a hírekre: „Súlyos lejáratú kampány folyik ellenem. Nem magyarázkodom, mert nincs miért. Aki ismer, kérem, aszerint ítélje meg mindezt.”

Titkárváltás a püspöki karban

Tóth Tamás, a katolikus püspöki kar titkára nemrég lemondott tisztségéről, miután felmerült a gyanú, hogy felelősség terheli pedofilügyek eltussolásában. Utóda a püspökkari titkárság eddigi irodaigazgatója, Németh Gábor lett. Személyét egyházi körökből így jellemezték lapunknak: „Jámbor, udvarias és kedves ember, pontosan az ellentéte Tóth Tamásnak.”

Lassan gyengül a Fidesz, erősödik a Tisza

TENDENCIÁK Már 4 százalékkal vezetett a Tisza Párt a Fidesz előtt a biztos választási részvételt ígérő és pártot választók körében november végén – derül ki a ZRI Závecz Research Intézet friss kutatásából. Az előnynél is figyelemre méltóbb az erőviszonyok változása, a két ellentétes tendencia. A Závecznél a Fidesz folyamatosan gyengül, az augusztusi 42 százalék után október elején 39, november végén pedig már csak 35 százalékon állt. Ezzel szemben Magyar Péterék lépésről lépésre erősödtek: a nyári 33 után ősszel már 35 százalékon álltak, november végére pedig 39-re erősödtek.

A biztos választási részvételt ígérő és pártot választók körében a Demokratikus Koalíció a nyár óta 8-ról 6 százalékra gyengült, a Mi Hazánk őrzi 7 százalékos támogatottságát. A Magyar Kétfarkú Kutya Párt 4, a Momentum 3, az MSZP 2 százalékos, a Jobbik pedig mérhetetlenné vált.

A választókorú népesség körében kiegyenlítettek az erőviszonyok: a Fidesz három hónap alatt 26-ról 24 százalékra gyengült, a Tisza pedig 20-ról 26-ra erősödött.

A Fidesz számára aggasztó jel, hogy a Závecz felmérése szerint a Tisza sokkal népszerűbb a fiatalabbak körében. A 18–39 évesek korosztályában a Tisza támogatottsága 33, a Fideszé 20 százalék.

FOTÓ: CSOMOR ÁDÁM

Már a Závecz kutatása szerint is vezet Magyar Péter formációja

A 40–59-es körében 26-23 arányban vezet Magyar Péter pártja. Az 59 évesnél idősebbeknél viszont a Fidesz áll sokkal jobban: a kormánypárt támogatottsága 30, a Tiszáé 19 százalék. A Tisza egyértelműen népszerűbb Budapesten és a megyeszékhelyeken, a kisebb városok lakói körében már holtverseny van, a községben élőknél pedig a Fidesz magabiztos előnye mérhető. A Závecz az iskolai végzettség alapján is felmérte a két tábort. A Fidesz csak a legfeljebb 8 általánost végzettek körében volt támogatottabb. A szakmunkásképzőt végzettek, az érettségizettek és a diplomások többségénél a Tisza a favorit. NÉPSZAVA

Nem elfogadó, türelmetlen, elitista

OKTATÁS A mostani rendszerben nincs kultúrája a személyre szabott tanulási utaknak, ami sok speciális igényű gyermek helyzetét megnehezíti – hangzott el egy szakmai fórumon.

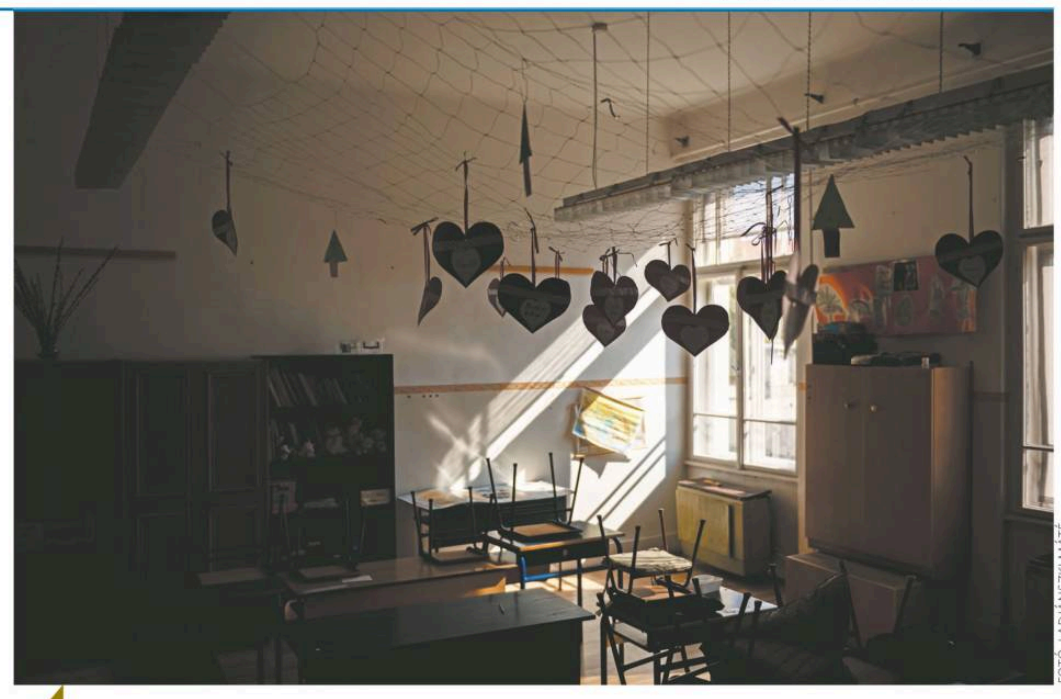

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

A szegedi Wesley-iskola. A tanévkezdés előtt záratták be

JUHÁSZ DÁNIEL

Valóban a Szegeden, tanévkezdés előtt bezáratott Wesley-iskola tanulója volt az a diák, aki kedden öngyilkosságot kísérelt meg egy szegedi állami iskolában – hangzott el a Magyar Pedagógiai Társaság csütörtök délutáni szakmai beszélgetésén, ahol a veszélyeztetett gyermekcsoportok helyzetéről volt szó. A rendezvényen részt vett Iványi Júlia, a Budapesten bezáratott MÁV-telepi Wesley-iskola volt igazgatója is, aki elmondta: a híradások szerint gondok voltak a hatodikos fiúval, „húzogatta a lányok haját", de tudomása szerint a fiút is bántalmazták.

Az Iványi Gábor lelkész vezette Magyarországi Evangéliumi Testvérközösség által fenntartott budapesti és szegedi iskolákat, ahova főként hátrányos helyzetű, sajátos nevelési igényű (SNI-s) gyerekek jártak, néhány nappal a szeptemberi tanévkezdés előtt záratták be a helyi kormányhivatalok adótartozásokra hivatkozva, az osztályközösségek széthullottak, a gyerekeket más intézményekbe helyezték át. Az iskolák megszüntetését szinte valamennyi érintett család traumaként élte meg.

– Magyarországon nagyon nehéz szegény sorsúként, romaként, ráadásul SNI-sként érvényesülni. Ezeknek a gyerekeknek időt kell adni, hogy biztonságban érezzék magukat, velük együtt meg kell ismerni a családjaikat, a körülményeiket is. Mert az ő esetükben egyáltalán nem közömbös, hogy mi történik otthon – fogalmazott Iványi Júlia, aki szerint a magyar közoktatási rendszer sokszor a szőnyeg alá söpri a problémákat. Perlusz Andrea, az ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar dékánhelyettese arra mutatott rá: a magyar oktatási rendszer elitista pedagógiai szemléletű, türelmetlen és nem elfogadó, különösen az SNI-s gyerekekkel szemben. – Márpedig egy nem toleráns iskola nem tud toleráns felnőtteket nevelni – fogalmazott, hozzátéve: az iskolákban nincs kultúrája a személyre szabott oktatás elfogadásának.

Szűgyi Jerne iskolapszichológus pedig arról számolt be: az is problémát jelent, hogy nagyon sok hatéves gyermek úgy kezdi meg az első osztályt, hogy még nem érett az iskolára.

Nincs döntés a tanárok év végi jutalmáról

PULYKAPÉNZ A kérdéssel kapcsolatos döntések még nem születtek meg – közölte lapunkkal az állami iskolafenntartó Klebelsberg Központ (KK). Arról érdeklődtünk, hogy a KK és a tankerületi központok dolgozói, valamint a tankerületi iskolák pedagógusai az idén számíthatnak-e valamilyen év végi jutalomra. Szerettük volna megtudni azt is, a tankerületi igazgatók az idén is kapnak-e „motivációs elismerés" címszó alatt pénzjutalmat, ám – úgy tűnik – döntés erről sincs.

Az eddigi tapasztalatok alapján azonban valószínűsíthető, hogy az állami iskolák pedagógusainak ez évben sem kell karácsonyi ajándékra, nagyobb összegű pénzjutalmakra számítaniuk. Korábban ugyan előfordult, hogy néhány tankerületi központban fejenként 3–10 ezer forintot fordítottak a tanárok jutalmazására a tankerületek aktuális gazdasági helyzetétől függően, ám ezeket nem készpénzben, hanem utalvány formájában kaphatták meg, vagy tantestületi vacsora szervezésére fordíthatták az iskolák. Az idén iskolakezdési támogatást sem kaphattak azok a pedagógusok, akik szülőként ezt igényelték. Bár a támogatásra törvényi szinten van lehetőség, a tankerületi központok azzal utasították el a kérelmeket, hogy erre a célra nincs költségvetési keret.

A tankerületi igazgatókkal azonban már volt, hogy bőkezűbbnek bizonyult a KK. Tavalyelőtt Tóth Endre, a Momentum politikusa derítette ki, hogy a 60 tankerületi központ vezetője, valamint Hajnal Gabriella KK-elnök év végén összesen 110 millió forint – fejenként 1–2,5 millió forint – „motivációs elismerésben" részesült.

Van olyan állami munkahely, ahol biztosan számíthatnak év végi jutalomra a dolgozók. Az atlatszo.hu írta meg, hogy a Magyar Államkincstár összesen 4500 darab dolgozói karácsonyi ajándékcsomag beszerzésére írt ki közbeszerzést; a csomagokban márkás, minőségi élelmiszerek lesznek.

JUHÁSZ DÁNIEL

HIRDETÉS

25. JUBILEUMI MAGYAR VÁLLALKOZÓK NAPJA, 2024. DECEMBER 6.

A Vállalkozók és Munkáltatók Országos Szövetsége idén, jubileumi 25. alkalommal szervezi meg hagyományos év végi üzleti eseményét, a Magyar Vállalkozók Napját. A rendezvény negyed évszázada a magyar vállalkozók, vállalkozások meghatározó jelentőségét bizonyítja hazánk gazdasági életében. Az eseményen magas szintű kormányzati és szövetségi kitüntetéseket is átadnak a kiemelkedő vállalkozói teljesítmények elismeréséül.

KORMÁNYZATI KITÜNTETÉSEK

MAGYAR VÁLLALKOZÓI NAGYDÍJ

Dr. Parragh László – a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara leköszönő elnöke

MAGYAR GAZDASÁGÉRT DÍJ

Fekete-Angyal Enikő – a Globus Travel Utazási Iroda Kft. tulajdonos-ügyvezetője
Kiss Zoltán – a Kiss B Ker. Kft. alapító-tulajdonos-ügyvezetője
Szaniszló Antal István – a Cement Kft. ügyvezetője

2024. ÉV VÁLLALKOZÓJA DÍJ KITÜNTETETTJEI

Ábrahám Tibor – TimBau Best Kft.; **Ackermann Tamás** – Fliegl Abda Kft.; **Atsumi Masato** és **Krisztián Róbert** – Magyar Suzuki Zrt.; **Barkai Gábor** – "Diák-Meló Miskolc" Iskolaszövetkezet; **Bencze Péter** – POLAR-Stúdió Kft.; **Béres József** – Convertis s.r.o.; **Boda Gábor** és **Sámoly András** – MÉH Hulladékgazdálkodási és Környezetipari Zrt.; **Fazekas Bálint** – Vöröskő Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.; **Haraszti Péter** – TritonLife Holding; **Dr. Ináncsy Ernő** – INER Holding Kft.; **Király László** – Zala-Cereália Malom- és Takarmányipari Gyártó, Forgalmazó Kft.; **Koósa Péter** – Detki Keksz Édesipari Kft.; **Kovács János** – Kecskeméti Konzerv Kft.; **Kovács Tibor** – Alba Mineral Kft.; **Lakatos Tibor** – VELA Keresdelmi és Szolgáltató Kft.; **Nagy-Danyi Csaba** – Massiv Aksonometrija Kft.; **Pidl István** – PI-ER Technical Kft.; **Sárospataki Albert** – Billingo Technologies Zrt.; **Steiger László** – Steiger S.R.L.; **Szabó Ferenc** – Sinus-Elektro Kivitelező, Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.; **Szabó Katalin** – Alfa-Gép Kft.; **Szalai Gyula** – KVGY Kaposvári Villamossági Gyár Kft.; **Tóth László** – Fundamenta- Lakáskassza Kft.

2024. ÉV KIEMELKEDŐ TÁRSADALMI SZEREPVÁLLALÁSÉRT DÍJ

Dr. Dombi J. Péter – DMV Egészségügyi Szolgáltató Bt. alapító; **Kende-Hofherr Krisztina** – TMC Management Kommunikációs és Tanácsadó Bt. alapító-tulajdonos

2024. ÉV PROJEKTMENEDZSERE DÍJ

Sághi Attila – Városliget Zrt. beruházási vezérigazgató-helyettes

VOSZ VÁLLALKOZÓK ÉS MUNKÁLTATÓK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGE, ELNÖKSÉG

€/HUF 413,05 ↓ -0,07% | $/HUF 390,86 ↓ -0,59% | CHF/HUF 444,36 ↓ -0,07%

LAPSZÉL

Magyar bankokat minősített a Moody's

FOTÓ: AFP/EMMANUEL DUNAND

A Raiffeisen Bank Zrt., a K&H Bank, az Erste Bank Hungary Zrt. és az MFB minősítéseit és kilátását módosította vagy erősítette meg csütörtökön a Moody's Ratings. A Raiffeisen esetében az eddigi „ba1"-ről „baa3"-ra javította a bank alapszintű adósminőség-értékelését. Indoklásuk szerint a döntés tükrözi a magyar Raiffeisen-érdekeltség pénzügyi teljesítményének tartós javulását. A Moody's megerősítette a K&H Bank „ba1" szintű BCA-értékelését is. A hitelminősítő kiemeli, hogy a pénzintézet szilárd helyzetben van, és ez „jó nyereségességet" eredményez. A magyar Erste-érdekeltség „ba1" szintű BCA-értékelésének megerősítése a hitelminősítő szerint a bank erős jövedelmezőségi kapacitását tükrözi. A hitelminősítő az MFB esetében pedig az előresorolt, nem fedezett devizaalapú kötelezettségek és a betétek „Baa2" szintű osztályzatát erősítette meg. NÉPSZAVA–MTI

Vita a kereskedelem számai fölött

Októberben a kiskereskedelem forgalmának volumene a nyers adat szerint 4, naptárhatástól megtisztítva 3,6 százalékkal meghaladta az előző év azonos időszakit – jelezte a KSH. Ez visszapattanás a gyenge szeptemberi mutatókhoz képest, de nagy örömre nincs ok. Mint elemzők rámutatnak, a szektor összteljesítménye a 2021. havi átlagtól továbbra sem tudott elrugaszkodni, s csak az akkori teljesítményt tudja hozni. Ennek kapcsán a nemzetgazdasági tárca délután közleményében kívánta helyretenni ezeket a véleményeket, mert szerintük ez az összevetés bár követi a statisztikai hivatalok által használt technikai előírásokat, ám téves következtetések levonásához vezet. NÉPSZAVA

RÉSZVÉNYEK

BUX		
79 279,54	↑	+0,29%
Mol		
2 632 Ft	↑	+0,30%
MTelekom		
1 306 Ft	↑	+1,71%
OTP		
21 750 Ft	↑	+0,51%
Richter		
10 660 Ft	↓	-0,56%

HIRDETÉS

APRÓ

JÁRMŰ

AUTÓJÁT megvenném 06-1/420-2703, 06-30/362-0674.

RÉGISÉG

SZÍNHÁZAK részére mindennemű régiségek felvásárlása készpénzben. 06-30/419-2713, antiklakberendezes.hu

APRÓHIRDETÉS-FELVÉTEL:
Tel.: 06-1/475-0802, 3skarakter@gmail.com,
EGYÉB HIRDETÉS ESETÉN kérjük,
hívja a 06-1/9999-528-as telefonszámot, vagy
írjon a hirdetes@nepszava.hu e-mail címre.

Szigorodó gázbekötések

FŰTÉS A szaktárca szerint az ingyenes igények közel negyven százaléka nem volt „tényleges", ám jelentős kivitelezői erőforrásokat kötöttek le.

MARNITZ ISTVÁN

Ha az ingyenes gázbekötés lehetőségével élő földgázfelhasználók eddig nem kezdeményezték az ingatlan használatbavételi eljárását, azt hat hónapon belül meg kell tenniük – szűrhető ki az Energiaügyi Minisztérium (EM) tegnapi, a kapcsolódó tervekről szóló közleményéből. Ez alapján több ponton szigorítanának a 2017-ben bevezetett, ingyenes gázvezeték-bekötés feltételeit. Így a felhasználónak a csatlakozási pont ingyenes kiépítésétől számított egy éven belül mindenképp fel kell szereltetnie fogyasztásmérőt. Emellett a legfeljebb 250 méteres, térítésmentes kiépítés a jövőben csak belterületre igényelhető. Legfeljebb óránként 4 köbméteres teljesítményű fogyasztásmérőt változatlanul díjmentesen szerelnek fel, csatlakozási és egyéb díjakat pedig a jövőben is csak a 250 méter feletti részre kell fizetni.

A szaktárca javaslatai lapzártánkor a parlamenti honlapon még nem szerepeltek – jelezte érdeklődésünkre az EM. A költségmentesség további feltétele, „hogy a felhasználó a csatlakozási pont rendelkezésre állását követő 12 hónapon belül a fogyasztásmérő berendezést felszereltetti", illetve ha az érintett ingatlan használatbavételi eljárását a csatlakozási pont rendelkezésre állásáig nem kezdeményezte, úgy azt 6 hónapon belül meg kell tennie – idézték a leglényegesebb pontot. A közlemény a módosításokat azzal indokolja, hogy az elmúlt években az ingyenes földgázcsatlakozások nagy hányada a kiépítés után, hosszú ideig kihasználatlanul maradt. Tíz díjmentesen létesített vezetékből majdnem négy végére nem került gázmérő. Mi több, sok telek akár üresen is állhat. A szabályozás kisebb léptékű módosításával azokat az igényeket igyekeznek kiszűrni, amelyekre nincs azonnali szükség. A csatlakozási bejelentéseknek csak 5-8 százaléka külterületi, így a felhasználók túlnyomó többsége számára ez a szigorítás sem hoz változást. A szükséges módosítások elősegíthetik, hogy a kivitelezők véges erőforrásaikat a tényleges igényeken alapuló fejlesztésekre összpontosíthassák – vázolja az EM.

A díjmentes közműcsatlakozások lehetőségét a kormány hét éve vezette be. A gázhálózaton azóta mintegy 55 milliárd forint összértékben közel százezer fejlesztés valósult meg úgy, hogy az a fogyasztóknak „egy fillérjébe se került". 2017-ben az ingyenesen biztosítandó villanyvezeték hosszát is megkétszerezték, és ezek a szabályok most sem változnak. A díjmentes közműbekötések nemcsak egy nagyobb lakás vagy átlagos méretű családi ház, de akár egy kisebb üzlethelyiség kiszolgálásához is elegendők – szögezi le a szaktárca.

Mindezek kapcsán megjegyzendő: az Orbán-kabinet 2017-ben a „rezsiharc" jegyében kötelezte az akkor még zömmel „külföldi" kézben lévő energiacégeket az amúgy igen költséges lakossági vezetéképítési igények térítésmentes teljesítésére. Azóta viszont az ágazat jó része az állam, illetve Mészáros Lőrinc érdekeltségi körébe került. Korábbi elemzések szerint a hét évvel ezelőtti intézkedés épp az azóta a kormányfői jóbaráthoz kerülő, kevéssé kiépített hálózatot üzemeltető Tigáz és Titász számára okozott jelentős többletköltségeket.

FOTÓ: SHUTTERSTOCK

A tervek szerint az ingyenes kiépítéstől számított egy éven belül fel kell szereltetni a fogyasztásmérő

A hideg idő a magyarázat

A hidegebb időjárás mellett piaci okokkal magyarázta lapunk megkeresésére egy szakértő a hazai gázkitárolás elsőként lapunk által jelzett, megemelt ütemét. A magas tőzsdei árak ugyanis serkentik a kereskedők értékesítési kedvét, aminek érdekében a tárolókat is fokozottan veszik igénybe – tette hozzá. A tárolók jelenlegi, 80 százalék körüli töltöttsége akkor sem ad okot aggodalomra, ha az a korábbi évek arányánál kétségkívül alacsonyabb – tette hozzá. A kizárólag politikai hangulatkeltésre alkalmas híreszteléssekkel szemben Magyarország jól áll a télire betárolt gázzal – közölte az Mfor anyagunkkal kapcsolatos megkeresésére Czepek Gábor energiaügyi miniszterhelyettes.

Több mint egyéves csúcson a tőzsdei ár

Hétfő-kedden már a megawattóránként 50 eurót is megérintették az Európában irányadó, TTF nevű holland tőzsde árai – hívja fel a figyelmet szerdai elemzésében az Erste Investment. A kurzus idén februárban még 25 euró körül járt. (Adataink szerint a hét eleji ár közel egy és negyed éves csúcs.) Az egyik ok, hogy a kontinens gázigényeinek visszaesése idén megállt, akár 1-2 százalékos emelkedés is elképzelhető. Az elmúlt hónap az elmúlt évtized leghidegebb novemberének számított, és az előrejelzések szerint az egész tél hidegebb lehet. A cseppfolyósított földgáz (LNG) világpiacán Kína, illetve egész Ázsia igényei nőnek, amivel a kínálat alig tart lépést. Bizonytalanságot okoz az orosz gáz ukrajnai továbbításának jövő évi sorsa is. Az Erste szerint a szállítások az erre vonatkozó, ukrán–orosz államközi szerződés ez év végi lejárta után is folytatódnak, de a kérdés nyitott. A magas európai tőzsdei szinteken, a 3 dollár körüli amerikai gázár tükrében, leginkább a szállítani képes egyesült államokbeli LNG-cégek zsebelhetnek be extra hasznot – véli az elemzőcég. Azóta egyébként a TTF 46 euróig esett, amit elemzők az enyhébb időjárási, illetve élénkebb szélerőmű-termelési kilátásokkal magyaráznak.

Lélektani határ fölött a Bitcoin

KRIPTODEVIZA Átlépte a 100 ezer dolláros lélektani határt a Bitcoin árfolyama, és csütörtökön egész nap 102 ezer dollár környékén zajlott a kereskedés. Az ára az idén már amúgy is emelkedő pályán mozgott, ám Donald Trump újraválasztása után lényegében kilőtt a jegyzés. Az elnökválasztás utáni napon közvetlenül még 68 ezer dollárról ugrott az árfolyam 74 ezerre, egy héttel később már 90 ezer dollárnál járt, most pedig tehát 102 ezernél tart. Az év során több mint duplájára nőtt az értéke, bő 130 százalékos az emelkedés.

Ennek oka abban keresendő, hogy bár korábban a republikánusok jelöltje nemes egyszerűséggel átverésnek titulálta a digitális pénzt, ma már kifejezetten udvarol a kriptoközösségnek. Sőt kampánya során még arra is ígéretet tett, hogy megválasztása esetén enyhíti a szabályozást, és még egy Bitcoin-tartalék felépítését is belengette. Ezzel azonban nem ért véget a gesztusok sora. Idén szeptemberben Trump a saját kriptoüzletét is elindította World Liberty Financial néven. Ugyanebben a hónapban pedig hamburgert is vásárolt egy manhattani étteremben, amelyet a Bitcoint használó kriptorajongók látogatnak előszeretettel. Mindemellett kampánya májusban elkezdett kriptoadományokat is elfogadni, több millió dollárt összegyűjtve ezzel.

FOTÓ: AFP/OZAN KOSE

A Trump-hatás kilőtte a kriptodeviza árfolyamát

A lélektani határ átlépése elemzői megszólalások sokaságát váltotta ki, amelyek szerint ez sokkal többet jelent annál, hogy egy digitális eszköz értéke átlépett egy eddig csak a vízióban létező szintet. Ez ugyanis valószínűleg bizonyítéka az eszköz legitimációjának – hangsúlyozták. Emellett rendre megjegyzik, hogy a 100 000 dolláros szint pszichológiai jelentőségű is, és alighanem újabb befektetőket vonz. Ez a rali pedig bizonyítja a digitális térben a Bitcoin vezető pénzügyi szerepét is.

Csak játék a számokkal, de mindenképpen mutatja az internetes pénz pályájának ívét, hogy 2010-ben zajlott le az első Bitcoin-vásárlás s azóta ez az összeg hová fejlődött. Laszlo Hanyecz programozó Floridában 10 ezer Bitcoint fizetett egy pizzáért. Ennek a tételnek az értékét akkor 30-40 dollárra becsülte. Ha ez az összeg ma is a digitális pénztárcájában pihenne, az értéke immár meghaladná az egymilliárd dollárt, azaz megközelítően a 400 milliárd forintot. Á. A.

A válság ördögi köre

PÁRIZS Michel Barnier lemondásával csak tovább mélyül a válság Franciaországban. Megoldás egyelőre nincs, csak rossz vagy rosszabb forgatókönyvek képzelhetők el az elnök szemszögéből.

RÓNAY TAMÁS

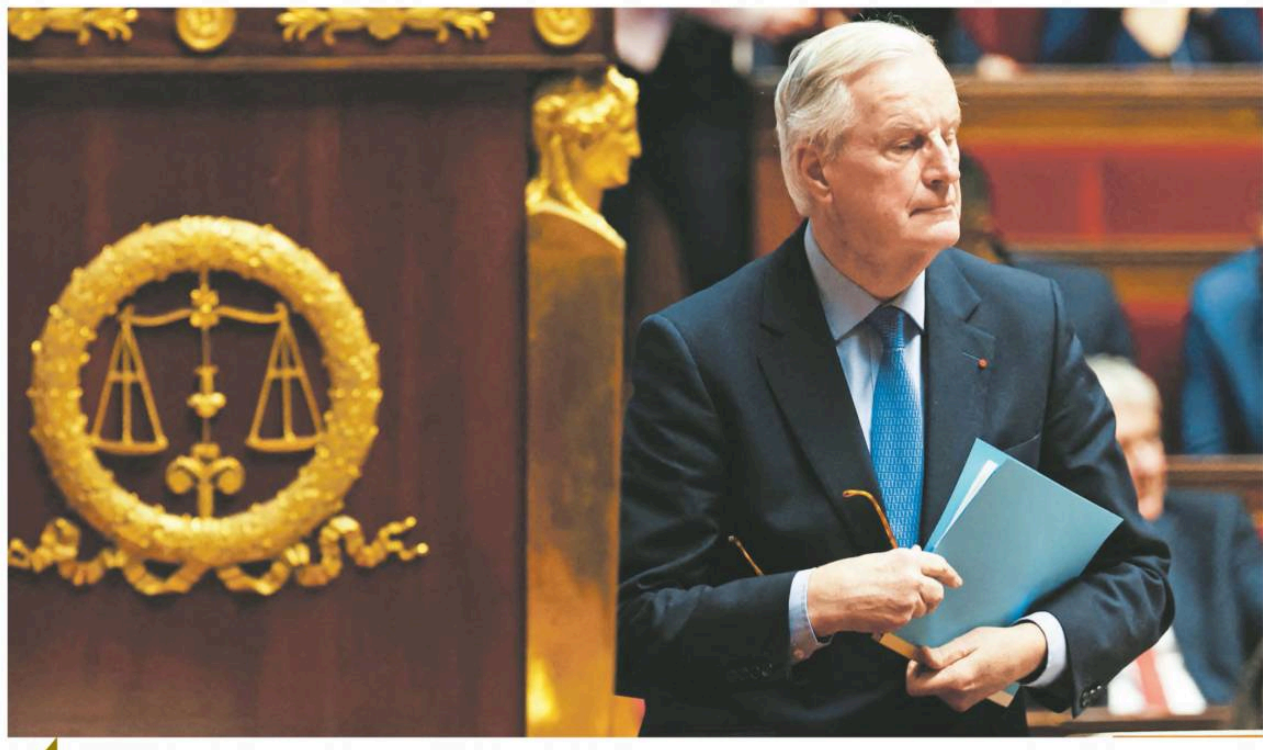

FOTÓ: AFP/ALAIN JOCARD

Véget értek Michel Barnier gyötrelmei. Így kommentálta a Le Figaro, hogy a párizsi parlament a szükségesnél jóval nagyobb többséggel, 331 szavazattal fogadta el a bizalmatlansági indítványt, s váltotta le az egykori Brexit-főtárgyalót a kormányfői tisztségből. A konzervatív lap jellemzése felettébb találó: Barnier reménytelen feladatra vállalkozott szeptember elején, miután őt jelölte a kabinet élére Emmanuel Macron elnök. Bár annyit sikerült elérnie, hogy koalíció jöjjön létre az államfő által fémjelzett centrista blokk és a jobbközép Republikánusok (LR) között, a két párt együtt sem rendelkezik abszolút többséggel a képviselőházban. Mivel Macron elutasította azt a lehetőséget, hogy pártja a baloldallal fogjon össze – elsősorban amiatt, mert az Új Népfront (NFP) domináns ereje a baloldali populista Jean-Luc Mélenchon által fémjelzett Elégedetlen Franciaország (LFI) nevű párt –, ezért a koalíció Marine Le Pen pártja, a Nemzeti Tömörülés (RN) külső támogatására volt utalva. Tehát kezdettől fogva tudni lehetett: ha Le Pen érdeke éppen úgy kívánja, azonnal megbuktatja Barnier-t. Nem egészen három hónappal a kabinet hivatalba lépése után ennek máris elérkezett az ideje, az RN csatlakozott a baloldal által benyújtott bizalmatlansági indítványhoz. Vagyis egyfajta ideiglenes koalíció jött létre a baloldali populista LFI és a jobboldali populista RN között.

A Nemzeti Tömörülés állítása szerint azt kifogásolta, hogy a társadalombiztosítás finanszírozásáról szóló törvény nyomán a franciák vásárlóereje romlana, feltűnő azonban, hogy Le Pen az utóbbi hetekben a korábbinál radikálisabban támadta nemcsak a kormányt, hanem főleg Macront, kivált azóta, hogy az ügyészség öt év börtönbüntetés kiszabását és a közügyektől való eltiltását indítványozta fiktív foglalkoztatás miatt, tehát ha bűnösnek találják, nem indulhat majd a 2027-es elnökválasztáson, amelyen jó esélye lenne a győzelemre. Az ügyészség indítványa láthatóan megvadította Le Pent, akinek pártja a Fidesszel egy frakcióban ül az Európai Parlamentben, a Patrióták Európáért képviselőcsoportjában. Csakhogy az ország mostani helyzetében a káosz előidézése bumeránghatást válthat ki. A politikai válság nem oldódik meg, hiszen az alkotmány értelmében legkorábban júliusban lehet előre hozott választást rendezni, addig tehát maradnak a mostani erőviszonyok a parlamentben, továbbra is nehéz lesz olyan kormányt életre hívni, amelyik többséggel rendelkezik. Azért nevezhető támadásnak a francia állam ellen mindaz, ami történt, mert a kormányzatnak komoly intézkedéseket kellene foganatosítania azért, hogy csökkenjen az államháztartás hiánya. Barnier alkalmasnak tűnt arra, hogy véghez vigye a reformokat, a megbuktatott miniszterelnök mintegy 60 milliárd euróval akarta javítani a francia állam mérlegét: a mintegy 20 milliárdos tervezett különadó-bevételeknek és mindenekelőtt a kiadások több mint 40 milliárdos csökkentésének köszönhetően. A központi kormányzatnak 21,5 milliárd eurót, a regionális és helyi önkormányzatoknak ötmilliárdot, a (veszteséges) állami társadalombiztosításnak pedig 12,5 milliárdot kellett volna megtakarítania.

Barnier csütörtök délelőtt nyújtotta be a lemondását Macron elnöknek

2024-ben az államháztartás hiánya meghaladja a 6,1 százalékot.

Az eladósodást felgyorsította a pandémia. Macron filozófiája az volt, kerül, amibe kerül, de bármi áron megvédik az embereket, s megpróbálják javítani a fogyasztást. A francia GDP ennek megfelelően az uniós országok között is jól teljesített, de az utóbbi két évben ijesztő mértékben nőtt az államháztartás hiánya. A megszorításokkal kapcsolatos reformok természetesen rendkívül népszerűtlenek a lakosság körében, s emiatt is veszélyes a mostani helyzet. A baloldal és a jobboldali radikálisok tudnak ugyan jó pontokat szerezni a választók körében azzal, hogy megakadályozták a kemény intézkedések elfogadását, de ez rájuk is visszaüthet, a magas államadóssággal valamit kezdeni kell, magától nem tűnik el.

Barnier maga is arra figyelmeztette a képviselőket a szerda esti bizalmi szavazás előtt, hogy ezzel csak még nagyobb válságot idéznek elő, de intelmei süket fülekre találtak. Hamarosan újabb rossz hír érheti Franciaországot, a kormány bukását a nemzetközi hitelminősítők leszállító értékelése követheti, ami az adósság további emelkedéséhez vezet, tehát egy olyan ördögi kör alakul ki, ami teljes gazdasági instabilitáshoz vezet. Ezt azonban most nem engedhetné meg magának sem az Európai Unió, sem az eurózóna, különösen most, amikor oly bizonytalan a nemzetközi helyzet nemcsak az Ukrajna elleni háború, hanem Donald Trump elnöksége miatt. A Moody's csütörtöki gyorselemzésében megállapította, a francia kormány bukása „csökkenti az államháztartás konszolidációjának valószínűségét", továbbá „súlyosbítja az ország politikai patthelyzetét". Az elemzés emlékeztet arra: a kormány célja az volt, hogy jövőre a bruttó hazai termék (GDP) 5 százalékára csökkenjen az államháztartási hiány, ez azonban elérhetetlennek tűnik. 2024-ben ez az érték meghaladhatja a 6,1 százalékot, különösen a vártnál jóval alacsonyabb bevételek miatt.

Sem az eurózóna, sem az Európai Unió nem engedhetne meg magának egy elhúzódó franciaországi válságot.

Barnier csütörtök délelőtt nyújtotta be a lemondását, amit Macron elnök el is fogadott. A francia lapok lázasan találgatják, mi várható. Elvileg adódna egy pofonegyszerű megoldás: nyitni a baloldali szövetség, az NFP felé, koalíciót létrehozni e képviselőcsoport és a centristák között. Ennek többsége lenne a parlamentben, s megszűnhetne a mostani káosz. Macron azonban már a júniusi választás után jelezte, nem akar olyan kormányt, aminek Jean-Luc Mélenchon pártja is a tagja lenne. A baloldal akkor javasolt is kormányfőjelöltet, akit az elnök elutasított. Az NFP-t ugyan több, eltérő nézeteket valló párt alkotja, de eddig nem szakadt szét a szövetség. Macron azért sem részesítene előnyben egy ilyen megoldást, mert egy a baloldal által dominált kormány aligha tenne lépéseket az államháztartási hiány lefaragásáért. Ha az NFP mégis támogatná a költségcsökkentést, az az NFP pártjainak népszerűségvesztéséhez vezetne. Ez pedig veszélyes stratégia lenne egy olyan helyzetben, amikor 2025-ben szinte biztos, hogy ismét előre hozott választást rendeznek.

Erősödő rendőri erőszak Grúziában

TBILISZI Tovább tartanak a kormányellenes tüntetések Georgiában. A fővárosban, Tbilisziben a tüntetők elzárták a Rusztaveli sugárutat, és azt követelték, hogy a kaukázusi ország folytassa a csatlakozási tárgyalásokat az Európai Unióval, amit a kormányzó Grúz Álom oroszbarát párt múlt héten 2028-ig felfüggesztett. A rendőrség ismét komoly erőket mozgósított. Szalome Zurabisvili, akit decemberben a kormánypárt le akar váltani az elnöki tisztségről, az X-en azt írta, Oroszország vissza akarja nyerni a teljes ellenőrzést a Fekete-tenger felett.

A rendőrség több ellenzéki politikust letartóztatott. Egy videófelvétel szerint brutálisan léptek fel a Koalíció a Változásért nevű párt vezetője, Nika Gvaramia ellen: bántalmazták, és eszméletlen állapotban egy autóba vonszolták. Ügyvédje szerint az Erős Grúzia nevű párt vezetőjét, Aleko Eliszasvilit is megverték, írta a Netgazeti portálja. Őrizetbe vették továbbá a Dafioni ifjúsági mozgalom egyik vezető tagját és legalább hat másik ellenzéki párttagot is. R. T.

Szalome Zurabisvili georgiai államfő szerint Oroszország vissza akarja nyerni a teljes ellenőrzést a Fekete-tenger felett.

HIRDETÉS

FOTÓ: AFPABDULAZIZ KETAZ

A város bevétele stratégiai és szimbolikus győzelmet is jelent

Hama a lázadók kezén

VILLÁMHÁBORÚ A Bassár el-Aszad elnököt támogató szíriai kormányerők tegnap kivonták csapataikat a stratégiai fontosságú Hama városából, miután a múlt héten a Hajat Tahrir as-Sham nevű (HTS) iszlamista milícia vezetésével lázadó csoportok meglepetésszerű offenzívával sikeresen bevették Aleppót, Szíriai második legnagyobb városát. Az újabb nagyváros elestéről maga a visszavonuló sereg adott ki közleményt, amelyet a hivatalos szír állami hírügynökség tett közzé. „Az elmúlt néhány órában az összecsapások egyre hevesebbé váltak a csapataink és a terrorista csoportok között, és az elesett mártírjaink száma is növekedett. Az említett csoportoknak több ponton sikerült áttörniük és bevonulni a város területére" – fogalmaztak a közleményben.

A lázadók szerint több száz „jogtalanul bebörtönzött" rabot is kiszabadítottak a város központi részén található börtönből. Hama város stratégiailag kiemelt fontossággal bír a közel-keleti országban, ugyanis a főváros Damaszkusz és Aleppót összekötő ellátási útvonalak középpontjában fekszik, adta hírül a CNN.

A szíriai polgárháború 2011-es kitörése óta a lázadóknak először sikerült bevenniük a várost. Abu Mohammed Al Jolani, a HTS milícia vezetője szerint a Hamába bevonuló erők „egy 40 éves sebet tisztítottak ki". A város tragikus mementó is egyben, hiszen 1982-ben az ország egyik legnagyobb mészárlásának helyszíne volt. Háfez al-Aszad, a jelenlegi elnök apja egy lázadás elfojtására utasította a hadsereget. A véres katonai terror halálos áldozatainak számát az Amnesty International jogvédő szervezet egy évvel későbbi jelentése 10 ezer és 25 ezer közé tette.

MOSOLYGÓ MIKLÓS

Trump eljövetelére várva

1016. NAP Kijev már a békéről tárgyal a megválasztott elnök csapatával. A NATO még erősítené Ukrajna pozícióit a január végi beiktatásig.

HARSÁNYI GYÖRGY

FOTÓ: AFP/GENYA SAVILOV

Andrij Jermak, az ukrán elnöki hivatal vezetője Washingtonban tárgyalt, hogy még Trump hivatalba lépése előtt elsimítsa a komoly nézeteltéréseket az orosz–ukrán háború megoldásával kapcsolatban

A The Wall Street Journal meg nem nevezett forrásokra hivatkozva arról számolt be csütörtökön, hogy Andrij Jermak, az ukrán elnöki hivatal vezetője Washingtonban Donald Trump csapatával tárgyalt, „igyekezve elsimítani a komoly nézeteltéréseket az orosz–ukrán háború megoldásával kapcsolatban, mielőtt a megválasztott elnök hivatalba lép". A találkozókon részt vett a Fehér Ház nemzetbiztonsági tanácsadói posztjára jelölt Mike Waltz, Keith Kellogg, aki Trump ukrajnai különmegbízottja lesz, valamint J. D. Vance megválasztott alelnök. A WSJ szerint a közel három éve tartó háborúban kimerült Ukrajna azt tervezi, hogy kinyilvánítja, kész egy „fenntartható béke" megkötésére. „Egy instabil, átmeneti béke nem áll sem az USA, sem Ukrajna érdekében" – mondta az amerikai lapnak egy a kijevi terveket ismerő forrás.

Kellogg a találkozón azt mondta, támogatja Joe Biden jelenlegi elnök kormányának erőfeszítéseit, hogy sietve fegyvereket szállítson Ukrajnának. Kellogg szerint ez Trumpnak befolyást biztosít majd Oroszországgal szemben a konfliktus rendezéséről szóló tárgyalásokon. Ugyanakkor Trump csapata „kevés érdeklődést mutat" Ukrajna NATO-ba való meghívása iránt, amelyet Kijev fontos biztonsági garanciájának tart egy esetleges újabb orosz agresszióval szemben. Volodimir Zelenszkij elnök nemrég azt mondta, a háború „forró szakasza" véget érhet, ha az ország Kijev által ellenőrzött része csatlakozhat a NATO-hoz. Az ukrán külügyminisztérium pedig a héten leszögezte, nem ért egyet „Ukrajna teljes jogú NATO-tagságának semmilyen alternatívájával, pótlékával".

Donald Trump elnöki hivatalba lépése után döntenie kell majd az Ukrajnának nyújtott amerikai katonai támogatás folytatásáról. A WSJ tisztségviselőket idézett, akik szerint az USA nem lesz képes a Joe Biden elnök által jóváhagyott katonai segélyek egészét eljuttatni Ukrajnának a demokrata elnök hivatali idejének vége előtt. Washington még november második felében jelentett be egy újabb, 275 millió dolláros katonai segélyszállítmányt Ukrajnának. Biden emellett felszólította a kongresszust, hogy további 24 milliárd dolláros költségvetési csomagot biztosítson az Ukrajnának nyújtott támogatás fokozására és az amerikai fegyverkészletek feltöltésére, Mike Johnson házelnök azonban közölte, hogy nem fog ilyen tervet a képviselőház elé terjeszteni, alig néhány héttel Trump hivatalba lépése előtt.

Jermak washingtoni tárgyalásaival párhuzamosan Brüsszelben szerdán NATO-külügyminiszteri találkozó volt, amely főként arról szólt, hogyan lehetne több fegyvert és biztonsági garanciákat nyújtani Ukrajnának. „Többet kell tennünk, mint csupán harcban tartani Ukrajnát" – mondta Mark Rutte főtitkár záróbeszédében. „Olyan támogatást kell nyújtanunk, amely véglegesen megváltoztatja a háború menetét. Ez azt jelenti, hogy ahol most a frontvonal nyugatra tolódik, ott biztosítanunk kell, hogy Ukrajna erőpozícióban legyen, amikor eljön a tárgyalások ideje" – tette hozzá. Rutte előzőleg azt mondta, hogy prioritást élvez az ukrán energia-infrastruktúra védelme és annak biztosítása, hogy az ukrán erők rendelkezzenek az orosz támadások elleni védekezéshez szükséges légvédelemmel.

A brit katonai hírszerzés közben napi jelentésében arról számolt be, hogy az ukrán fegyveres erők vezérkara szerint a Donyeck megyében lassan, de folyamatosan előrenyomuló orosz hadsereg átlagos napi veszteségei újabb csúcsot értek el. Az orosz hadsereg naponta átlag 1523 embert veszített. Ugyanakkor november 28-án először jegyeztek fel kétezernél nagyobb veszteséget. „2024 novembere valószínűleg a háború legpusztítóbb hónapja volt Oroszország számára – a vezérkar 45 680 fős veszteségről számolt be az októberi 41 980-hoz képest" – áll a jelentésben.

A nyugati országok tegnap a háború miatt élesen támadták Szergej Lavrov orosz külügyminisztert az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet (EBESZ) éves találkozóján Máltán. „Az orosz delegációnak a következő üzenetem van: Nem dőlünk be a hazugságaiknak. Tudjuk, hogy mit csinálnak. Megpróbálják újjáépíteni az orosz birodalmat, és mi ezt nem fogjuk hagyni. Ellenállunk nektek minden egyes centiméteren" – mondta Radoslaw Sikorski lengyel külügyminiszter. Ukrán kollégája, Andrij Szibiha arról beszélt, hogy országa folytatni fogja harcát a létezéshez való jogáért, „és az igazság győzni fog".

A máltai találkozón részt vett Szijjártó Péter is, és pár nappal moszkvai látogatása után ismét leült tárgyalni orosz kollégájával, akinek a szankciók miatt ez volt az első, uniós országban tett látogatása 2022 februárja óta. „Folytatódik a magyar békemisszió" – írta a Lavrovval tartott találkozó után Facebook-posztjában a magyar külügyminiszter. Hozzátette, annak érdekében, hogy Donald Trump január 20-i hivatalba lépéséig „ne történjen semmi visszafordíthatatlan, most mindent meg kell tenni a kommunikációs csatornák nyitva tartása érdekében, erre az EBESZ az utolsó alkalmas platform".

Az EBESZ máltai találkozóján részt vett Szijjártó Péter is, és pár nappal moszkvai látogatása után ismét leült tárgyalni Szergej Lavrov orosz külügyminiszterrel. „Folytatódik a magyar békemisszió" – írta Facebook-posztjában.

HIRDETÉS

Csapda

SIMON ZOLTÁN

Egy igazán fineszes (vagy inkább fideszes) csapdát állított a kormányzat az Országos Bírói Tanácsnak (OBT), amikor a bírák és az igazságügyi alkalmazottak régóta szorgalmazott béremelését összekapcsolta a kabinet egyelőre csak nagy vonalakban ismert igazságszolgáltatási „reformjának” a támogatásával. A hazai bírói önigazgatás szerve észlelte ugyan, hogy megpróbálják csőbe húzni, mégis belesétált a kelepcébe, amikor többségi szavazással felhatalmazta az OBT elnökét a kormánnyal kötendő – az igazságügyi tárca által kidolgozott – megállapodás aláírására. Bár a dokumentumot az igazságügyi miniszter és az OBT elnöke mellett a Kúria és az Országos Bírósági Hivatal (OBH) elnöke is kézjegyével látta el, a bírói karban meginduló tiltakozási hullám az OBT-t, illetve annak elnökét vette célba. Szabó Péter pedig, megelőzve a bírói tanácsban vele szemben kezdeményezett bizalmi szavazást, inkább lemondott az OBT elnöki posztjáról. Nagyjából így foglalható össze az elmúlt pár hét eseménytörténete, de csaknem biztos, hogy a lemondás nem oldja fel az igazságügyi dolgozók és a kormányzat között kialakult feszültséget.

A csapda lényege a következő volt: vagy aláírja az OBT (és a másik két bírói szervezet) elnöke a bíróságok működését átalakító kormányzati „reformokat” és a bírák által elvártnál lényegesen alacsonyabb béremelést egyszerre tartalmazó megállapodást, a nyilvánvaló árukapcsolást – vagy pedig a bírák és az igazságügyi alkalmazottak egyáltalán nem kapnak fizetésemelést. A bírói tanács tagjainak egy része, a szavazásban alulmaradtak ezt egyértelműen zsarolásnak, a harmadik hatalmi ág autonómiáját, a bírói függetlenséget sértő lépésnek tekintették. De a megállapodást támogató OBT-tagok is látták a csapdahelyzetet; ők úgy érveltek, hogy a lehetséges két rossz megoldás közül a kevésbé rosszat támogatják – mindenképpen legyen jövőre (és a következő két évben) béremelés, még ha az el is marad az OBH elnöke által javasolt és korábban az összes bírói szervezet által támogatott mértéktől.

Utólag már jól látható, hogy a kormánnyal kötött megállapodást támogató OBT-tagok elszámították magukat. Vélhetőleg ez a belátás vezette Szabó Pétert is a lemondáshoz. A bírói kar és az igazságügyi alkalmazottak ugyanis rég nem látott tiltakozásba kezdtek; ráadásul nem is annyira az általuk méltányosnak tartottnál jóval csekélyebb béremelés verte ki a biztosítékot, hanem az „árukapcsolás”, ahogyan a kormány összekötötte a fizetések és az igazságszolgáltatási „reformok” ügyét. A Magyar Bírói Egyesület és a Res Iudicata Egyesület honlapján csaknem ezer bíró és igazságügyi alkalmazott tiltakozott – ami különösen szokatlan, névvel, beosztással –, mondván: a bírói függetlenség nem lehet alku tárgya.

Ugyanakkor az is jól látható, hogy a megállapodásnak egyetlen nyertese van: a kormányzat. Sikerült kelepcébe csalnia és megosztania a bírókat és igazságügyi alkalmazottakat. S most már biankó felhatalmazása is van az újabb átalakításokra, amelyet a nemzetközi szervezetek előtt is lobogtathat.

BONTA MIKLÓS

Bizalomvesztés

A NER gazdasági lépéseit többnyire lelkesen, időnként némi hümmögés árán támogató bankszövetségnél ismét betelt a pohár. Nem kevesebbet állítanak, mint hogy a kormány „aláássa a piaci bizalmat”. A bankok érdekvédelmi szövetségénél, amely büszke arra, hogy közösségük hivatalos képviselője, azért telt be a pohár, mert a kormány finoman szólva átverte őket. Megígérték nekik, hogy akárcsak a gyógyszeriparban, 2025-ben náluk is kivezetik a közgazdasági mércékkel nehezen meghatározható mértékű extraprofit után szedett különadót. Ha szigorúan vesszük, akkor az extraprofit az a nyereség, ami a vállalkozások várakozásait jelentősen felülmúlja. Ami viszont a kormányzat mércéjével aligha mérhető. Arról, hogy a sarc kivezetése elmarad, most is az érdekeltekkel folytatott előzetes tárgyalások mellőzésével döntöttek a Karmelitában. Minderre úgy derült fény, hogy a jövő évi költségvetés tervezetének egyik táblázata csak 2026-tól nem számol a banki extraadó-bevétellel.

A pálfordulás spiritus rectora ki is lehetne más, mint a gazdasági-pénzügyi döntések kérlelhetetlen apostola, Nagy Márton, a nemzetgazdasági miniszter, aki már májusban érzékeltette, hogy nem áll távol tőle a bankok sanyargatásának prolongálása. Hetykén kifejtette: „A véleményemet fogom elmondani: a kormány vállalta, hogy jövőre kivezeti az extraprofitadókat. De azért megjegyezném, hogy a kivezetés során én mindig azt az elvet képviseltem: akkor kell kivezetni egy extraprofitadót, amikor nincs extraprofit.” Tán csak Magyarországon megbocsátható bűn, hogy egy miniszterelnök úgy bólint rá tárcavezetőjének a korábbi szándékokat és ígéreteket felülíró javaslatára, hogy egyetlen magyarázkodó mondatra sem futja.

Az már csak a romlott hab a keserű tortán, hogy a kivezetés helyett tízmilliárdokkal nő az extra adó mértéke. S ez a költségvetés a béke bekövetkezésével számol. Elgondolni is rossz, mi lett volna, ha megmaradnak a csak szavakban létező háborús változatnál.

Tán csak Magyarországon megbocsátható bűn, hogy egy miniszterelnök úgy bólint rá tárcavezetőjének a korábbi szándékokat és ígéreteket felülíró javaslatára, hogy egyetlen magyarázkodó mondatra sem futja.

JEGYZET

Rónay Tamás

Káosz a köbön

Az Európai Unió szempontjából tragikus két legfontosabb állama, Németország és Franciaország válsága. Olyan problémákkal kell a két országnak szembenéznie, amelyek nem oldhatók meg egyik napról a másikra. Hiába lesz a kereszténydemokrata Friedrich Merz a következő német kancellár, a gazdaság húzóágazatának számító német autóipar gondjai annyira összetettek, hogy megoldásukhoz több év sem lesz elég. Franciaország talán még kilátástalanabb helyzetben van azután, hogy szerda este a parlament megvonta a bizalmat Michel Barnier kormányától. Az ország nagyon eladósodott, ezért is jelölte ki Emmanuel Macron elnök szeptemberben a jó válságkezelőként ismert Barnier-t miniszterelnöknek. Úgy vélte, a konzervatív politikus alkalmas arra, hogy csökkentse az állami kiadásokat. A kormányfő 60 milliárd euróval akarta javítani a büdzsé helyzetét. Tervei szerint a kiadásokat 40 milliárd euróval fogták volna vissza, a különadókkal pedig 20 milliárd euró pluszbevétel folyt volna a költségvetésbe.

A költségvetési számok javítására a kormány bukása után azonban nincs kilátás, ahogy a belpolitikai válsághelyzet megoldására sem. Mivel egy éven belül csak egyszer lehet feloszlatni a parlamentet, ezért legkorábban 2025 júliusában lehet előre hozott választást rendezni, így addig a jelenlegi parlament marad a helyén: az a törvényhozás, amelyben egyetlen erőnek sincs meg a többsége, vagyis bárki folytatja a kormány élén, bukásra van ítélve.

Különösen aggasztó, hogy a törvényhozás a szélsőjobb és a szélsőbal foglyává vált. A fiktív foglalkoztatás miatt a vádlottak padján ülő Marine Le Pen, akit minden bizonnyal eltiltanak attól, hogy induljon a következő elnökválasztáson, láthatóan káoszt akar előidézni, amolyan minden mindegy alapon. Minden jel szerint sikerrel is jár. Csakhogy ezzel nem legfőbb ellenfelének, Macronnak, hanem saját országának okozza a legtöbb kárt.

PÁPAI GÁBOR RAJZA

HORROR

Zordabb idők

TÜZES LÓ

DOROS JUDIT

Már kora délután sötétedni kezd, s így lesz ez még jó ideig, míg el nem érjük a téli napfordulót. Onnantól, ha először csak másodpercekre, később percekre, majd aztán órákra is, de hosszabbá válik a világosság, mint a sötétség. Ha nem nézünk az óránkra, akkor is tudjuk: más ritmusba fordult át az idő, másképp jeleznek az állataink is. A minap például hajnali négykor ébredtünk a két kutya végtelen vonyítására, amit egyetlen kakas hangja tud kiváltani, pedig van az udvarban legalább hat. Nem tudni, milyen frekvencián üzen ez az egyetlen, talán a legöregebb, talán a legnyakasabb a többi közül, de még alig kezdi el, az addig békésen szunyókáló óriás snaucerek nyöszörgésbe kezdenek, ami aztán rövid idő után ordenáré tutulásba és tülkölésbe vált át. Ilyenkor mintha meg sem hallanák, hogy az álmából hirtelen felriasztott ember előbb csak pattogósan, később már emelt hangon csitítja, figyelmezteti, hallgatásra parancsolja őket. Ám a kukorékolás és vonyítás együtt olyan magasságokba ível, hogy muszáj felkelni, papucsban kicsattogni a ház elé, és odahajítani az első kézre eső tárgyat, ami rendszerint a cipőkanál: szavakra ilyenkor kevésbé reagálnak az önfeledt kórus tagjai, kellenek a drasztikusabb eszközök.

Hogy miért dalol a kakas reggel négykor, azt földi halandó nemigen érti. Vaksötét van még, sehol a pirkadat első apró világa, nemhogy a napfelkelte vöröslő vonala. Csak arra gondolhatunk, hogy mivel az este is hamar köszönt be, és fél ötkor már minden tyúk a saját rúdján csücsül, erre a korai időpontra kialudta magát mindenki, elvégre majd' tizenkét órát szunyókáltak. Embernek is sok ez, nemhogy baromfinak.

A túl hosszú sötétet az ember is igyekszik valamelyest elviselhetővé tenni, ha mással nem, mesterséges fényekkel. Az északi népek a legkiválóbbak ebben, gyertyákkal, meleg hangulatú asztali lámpákkal, barátságos kis fényforrásokkal igyekeznek elviselhetővé varázsolni az arrafelé sokkal hosszabb, mord, hideg napokat. Talán ha egy dizájnos dán világítótestet tennénk a tyúkólba, mi is mentesülnénk a túl korai kukorékolás megannyi kellemetlen velejárója alól. Kettős haszna lenne ennek, hiszen a világosban tyúkjaink is úgy éreznék, hogy nappal van, de legalábbis afféle kora nyár, melynek fényessége őket is tojástermelésre készteti. Most ugyanis az a helyzet, hogy háromnaponta találunk egyetlen fehér kis ovális golyócskát a szalmában, s hiába van tizenöt-húsz ereje teljében lévő tojónk, legutóbb már arra vetemedtünk, hogy boltban vásároltunk egy doboz tojást. Nem volt rossz, még a sárgája is sárgállott, de valamiért a francia briósunk állaga mégsem volt olyan könnyű és puha, mint amikor a kertből hozzuk fel a friss zsákmányt.

A természetet azonban megerőszakolni nem fogjuk, miként az állatainkat sem bírjuk rá olyasmire, amit maguktól nem tennének meg. Így inkább lemondunk a madártejről, tíztojásos rántottáról, dús piskótáról, citromtortáról, házi majonézről. Összehúzzuk mi is magunkat egy kicsit, s bevackolunk a kevésbé fenséges téli napokra.

Összehúzzuk mi is magunkat egy kicsit, s bevackolunk a kevésbé fenséges téli napokra.

Trump és a világgazdaság

CSÁKI GYÖRGY
közgazdász

Mindenki találgatja, mit hoz a második Trump-adminisztráció négy éve a világnak és ezen belül a világgazdaságnak. A választási ígéretek, a választási kampányban elhangzottak persze nem feltétlenül válnak a kormány politikájának részévé, de az első Trump-korszak tapasztalataival együtt valószínűsíthetik a várható fő irányokat.

A fentiek alapján a második Trump-adminisztráció világgazdasági orientációjáról két szándékot jelezhetünk előre nagy valószínűséggel: a sokoldalú gazdasági szervezetekkel és megállapodásokkal (multilaterális együttműködés) szemben a kétoldalú megállapodásokat és együttműködést fogja előtérbe helyezni, és felújítja az első Trump-adminisztráció protekcionista kereskedelempolitikáját.

Trump elnök már első (2016-os) elnökválasztási kampányában intenzíven utálta a többoldalú (plurilaterális) szabadkereskedelmi tárgyalásokat. Örömmel nyugtázta, hogy az USA és az Európai Unió között 2013-ban megkezdett, sokoldalú szabadkereskedelmi egyezményre irányuló tárgyalások közvetlenül elnökké választása után zátonyra futottak. 2017-ben pedig, első munkanapján (!) bejelentette, hogy a már minden résztvevő által aláírt transzatlanti kereskedelmi és beruházási partnerségi megállapodás amerikai részről nemkívánatos, és visszavonta az USA aláírását.

Noha Trump protekcionizmusa mindenkinek, így az Európai Uniónak is sok kárt okoz majd, az első számú célország gazdasági szempontból az USA fő stratégiai ellenségének tekintett Kína lesz.

FOTÓ: AFP/NICHOLAS KAMM

A Kereskedelmi Világszervezet (WTO) alapvető célja a szabályalapú, átfogó, a szabadkereskedelmen alapuló világkereskedelmi rend folyamatos fenntartása és a tagok közötti kereskedelmi viták rendezése – lenne. A WTO azonban 1995-ös megalapítása óta soha nem volt képes ennek biztosítására – csak a vitarendezés működött. A WTO tehetetlenségének egyenes következményeként a világkereskedelem főbb szereplői új utakat kerestek, a WTO-tagországok között egyre több regionális kereskedelmi megállapodás jött létre, melyek egyaránt lehetnek szabadkereskedelmiek és vámuniók.

A 2010-es évek elején ugyanakkor a korábbiaknál nagyobb, több országot (több régiót) átfogó regionális megállapodások létrehozására irányuló tárgyalások indultak meg. Az első Trump-adminisztráció azonban a WTO-t és a többoldalú szabadkereskedelmi megállapodásokat egyaránt elvetette, kizárólag kétoldalú szabadkereskedelmi egyezményeket támogatott. A WTO-val szembeni ellenségessége odavezetett, hogy szabotálta a vitarendezés fellebbviteli bizottsága tagjainak megújítását, így a testület 2020-ra döntésképtelenné vált.

A multilateralizmus háttérbe szorulása, a kétoldalú szabadkereskedelmi megállapodások abszolút preferálása súlyosan hátrányos a fejlődő országok számára. A világgazdasági erőviszonyok rendszerében elfoglalt pozícióik, gyengébb érdekérvényesítő képességük következtében sokkal kevesebbet várhatnak a kétoldalú egyezményektől, mint a nemzetközi szervezetek által ellenőrzött, szabályalapú világkereskedelmi rendtől.

A kétoldalú szabadkereskedelmi egyezmények rendszere azonban hátrányos lehet a fejlett gazdaságok számára is, mivel a sok, egymás mellett létező kétoldalú szabadkereskedelmi megállapodás megkötését erősen megnehezítheti az eltérő érdekek egyidejű érvényesítésének számos nehézsége, egyes esetekben lehetetlensége. Még hivatalba sem lépett a második Trump-adminisztráció, a megválasztott elnök máris megüzente Londonnak, hogy csak akkor számíthatnak az USA és Nagy-Britannia közötti szabadkereskedelmi megállapodás tető alá hozására, ha nem erősítik az EU-val kapcsolatos együttműködésüket. Ez teljesen lehetetlen helyzetbe hozhatja Nagy-Britanniát: a szigetország számára egyaránt kiemelt fontosságú az USA-val fenntartott (nagyon erős kereskedelmi és pénzügyi kapcsolatrendszert is magában foglaló) különleges partnerség, valamint a Brexit romboló hatásait enyhíteni hivatott, mély és kiterjedt megállapodás az Európai Unióval. Sok ország szembesülhet a közeljövőben hasonló dilemmával.

A kampányban elhangzottak alapján nyilvánvaló, hogy a második Trump-adminisztráció az előző protekcionizmusát kívánja folytatni. Donald Trump ráadásul egy olyan elavultnak számító, egyes árucsoportok és egyes országok diszpreferálásán alapuló protekcionizmussal fenyegetett, amely utoljára az 1960–70-es években érvényesült néhány országban. Már 2018 márciusában 29-30 százalékos vámot vetettek ki az USA-ba irányuló acél- és alumíniumexportra. Bár ennek (is) Kína volt az első számú kárvallottja, nehezen volt érthető, miért pont a – bármennyire is stratégiai jelentőségű – félkész termékekre vetett ki büntetővámot a világ legfejlettebb, technológiailag leginkább élenjáró országa. Ebből „tanulva" Donald Trump immár minden Kínából származó, mi több, lényegében minden importra kivetendő 10 százalékos vámpótlékkal fenyegette meg a világot.

A 2018-as acél- és alumíniumvámokat a WTO a szervezet szabályait sértőnek minősítette, és a kárvallott országok számára 2,4 milliárd dollár kártérítést ítélt meg – az USA kormánya pedig másfél év múltán visszavonta a vámokat. Kérdés, mit tesz, mit tehet a WTO egy ilyen átfogó vámemeléssel szemben. Érdekesség, hogy az 1929-es válságra adott amerikai válasz ugyancsak tartalmazott egy azonnali 10 százalékos vámpótlékot. (Ennek kereskedelmi hatása azonos a dollár egyszeri 10 százalékos leértékelésével.)

Aggasztó volt 2018-ban a vámkivetés indoklása is, mert egy olyan, akkor már sok évtizede létező, de addig soha nem alkalmazott törvényhelyre hivatkozott, mely szerint „nemzetbiztonsági veszély" esetén vámpótlék vethető ki. Márpedig az olcsó import (melyet persze üdvözölnek a fogyasztók-felhasználók, és fékezi az inflációt) aligha nemzetbiztonsági, „legfeljebb" nemzetgazdasági kockázatot jelent. Ráadásul a politikai elemek belekeverése a kereskedelmi konfliktusok rendezésébe sokkal nagyobb valószínűséggel okoz politikai feszültségeket, esetleg konfliktusokat, mint hogy megoldja a kereskedelmi, s még kevésbé a belső hatékonysági problémákat. Ez a törvényi hivatkozás ugyanakkor nehéz helyzetbe hozza a WTO-t is: az ilyen kereskedelmi korlátozások elfogadása esetén precedenst jelenthet más országok (így Kína) számára is, ami általános protekcionista hullámot eredményezhet.

A széles körű vámemelés csak egy a Donald Trump által beígért, erősen inflációnövelő intézkedések közül: idetartoznak az adócsökkentések és a migránsok tömeges kiszorítása (az új elnök szép szófordulatával: „deportálása"). A gyorsuló infláció kamatemeléshez vezet, melynek hatására erősödik a dollár, ami rontja az USA export-versenyképességét, és olcsóbbá teszi az importot: a vámpótlék pozitív hatása gyorsan elpárologhat. A világgazdasági zűrzavar, ami a vámemelésből, majd a dollár erősödéséből és kamatának emelkedéséből származik, azonban borítékolható.

Noha Trump protekcionizmusa mindenkinek, így az EU-nak is sok kárt okoz majd (nem szólva a szükségszerűen kialakuló kereskedelempolitikai vitákról), az első számú célország gazdasági szempontból az USA fő stratégiai ellenségének tekintett Kína lesz.

Az USA és a távol-keleti óriás között elmérgesedő kereskedelmi háborúban Kínának lehet egy mindennél pusztítóbb fegyvere: hatalmas, dollárban denominált devizatartaléka egy részének váratlan piacra dobása beláthatatlan következményekkel járna a dollár árfolyamára. Ennek a fegyvernek a bevetése azonban igen kockázatos lenne – túl azon, hogy Kínában is tisztában vannak a nemzetközi valutáris-pénzügyi rendszerre gyakorolt pusztító hatásával, Kínának sem érdeke leértékelni a devizatartalékait. Kína persze rendelkezik egy ennél „puhább", de az USA-nak ugyancsak súlyos gondokat okozó fegyverrel is: ha néhány hónapon át nem vesz amerikai állampapírt, nehéz lesz finanszírozni az USA költségvetési hiányát.

A második Trump-adminisztráció várható, a hagyományos kereskedelempolitikai tárgyalási módszereket zsarolásra alapozott, agresszív piaci alkudozásra váltó stílusa önmagában is azzal fenyeget, hogy a II. világháború utáni szabály- és tárgyalásalapú nemzetközi kereskedelmi rendszert egy hatalomalapú váltja fel. Ennek súlyos és átfogó negatív következményei éppen úgy nehezen láthatók át, mint egy esetleges kereskedelmi háborúéi.

A lapban megjelenő hirdetések nem feltétlenül tükrözik szerkesztőségünk álláspontját.

Az oldalon megjelenő vélemények nem feltétlenül tükrözik szerkesztőségünk álláspontját. Lapunk fenntartja magának a jogot a beérkező írások szerkesztésére, rövidítésére.

SZERINTEM

Megalázó

Nagy Márton miniszter, aki kétségbeesetten ötletel azért, hogy a tartós recesszióból valahogy kiráncigálja a gazdaságot, arra az óhajára, hogy a kereskedelmi bankok 5 százalékos kamatplafonra nyújtsanak hitelt, megalázóan szigorú választ kapott a bankszövetségtől. A fiataloknak kedvezményesen nyújtott hitel csak energiatakarékos, legfeljebb 60 négyzetméteres ingatlanokra érhető el, amelyeknek a négyzetméterára nem haladja meg az 1,2 millió forintot. A hitel legfeljebb az első öt évre érvényes, és az ajánlat önkéntes alapon működik. A fővárosban jelenleg 6600 új építésű lakás érhető el a piacon, de ezek közül mindössze 600 felel meg a négyzetméterárra vonatkozó feltételeknek. „Nesze semmi, fogd meg jól."

MOKÁNY ÁRPÁD

Propaganda

Ebben az évben már harmadszor szól hozzám Orbán Viktor a Jókor című kiadványon keresztül. Ebben az olvasható: „a nyugdíjak összegét az évek alatt a kétszeresére emeltük, az értékét pedig 20 százalékkal javítottuk". A mondat első fele igaz – 2010-ben 105,3 ezer, míg 2024-ben 231 ezer forint –, de közben az átlagkereset megháromszorozódott. Ma közel egymillió nyugdíjas ellátása a szegénységi küszöb alatt van, és a Privátbankár felmérése szerint az átlagkosárban szereplő árukat 2010-ben 6,5-szer, 2024-ben pedig 6,7-szer tudták megvásárolni a nyugdíjasok. Tehát az érték 0,2 százalékkal emelkedett csupán.

DR. JÓKAI OSZKÁR

Fogadás

Vogel Evelin, Magyar Péter volt párja, aki elismerte, hogy ő készítette a sajtóban megjelent hangfelvételeket a Tisza Párt elnökéről, nemrég újra megszólalt: „Nem azt mondom, hogy Orbán jó, azt mondom, Péter nem jó." Honfitársaim, mindezen nekünk már nem szabad csodálkozni, ez a show-műsor a jövő évi választásokig el fog tartani. Inkább drukkoljunk, sőt, fogadjunk is rá, ki lesz a következő áldozat.

SPÁNYIK MIKLÓS

2024

Hogy miket mond Magyar Péter egyes emberekről, elfogadhatatlan. Hogy miket gondol Orbán Viktor a magyar emberekről, kimondhatatlan.

FALUSI MIHÁLY

Koncert

December másodikán este az Orosz Nemzeti Filharmonikus Zenekar koncertezett a Zeneakadémián a világhírű hegedűművész és karmester, Vlagyimir Szpivakov vezényletével. A zenekarhoz és Szpivakovhoz is volt már szerencsém évekkel ezelőtt: nagy élmény volt. A koncertet az orosz nagykövetség és a Zeneakadémia rendezte, én pedig némi töprengés után úgy döntöttem, kihagyom. Több ismerősöm szerint ez provokáció volt, miután Varnus Xavér telt házas koncertjeit lemondta a Zeneakadémia.

LOVAS TAMÁS

Olvasóink leveleit a következő címre várjuk:
olvasoilevel@nepszava.hu

ÚJ GAZDASÁGPOLITIKA

MAGYARORSZÁG MEG TUDJA CSINÁLNI!

9. TIZENHARMADIK HAVI NYUGDÍJ

▼ Brüsszel azt követeli a magyar kormánytól, hogy szüntesse meg a tizenharmadik havi nyugdíjat.

▲ A kormány Brüsszel követelését elutasítja. A kormány szerint a következő években állandósítani kell a tizenharmadik havi nyugdíjat.

Mondja el a véleményét Ön is!

NEMZETI KONZULTÁCIÓ

Készült Magyarország Kormánya megbízásából.

Az idő és az emberek

HISTÓRIA A Notre-Dame kapui december 7-én, Emmanuel Macron és mintegy ötven, erre az alkalomra meghívott államfő jelenlétében újra megnyílnak a nagyközönség előtt. A következő hetet az újranyitási ünnepségsorozatnak szentelik.

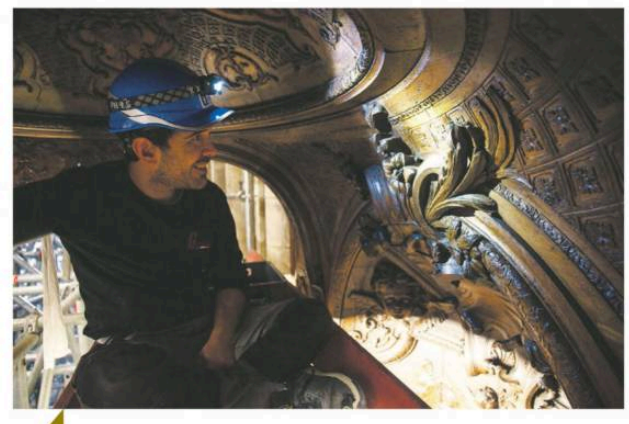

Számtalan szakma legjobbjai vettek részt a soha nem látott méretű munkálatokban

HORVÁTH PATRÍCIA

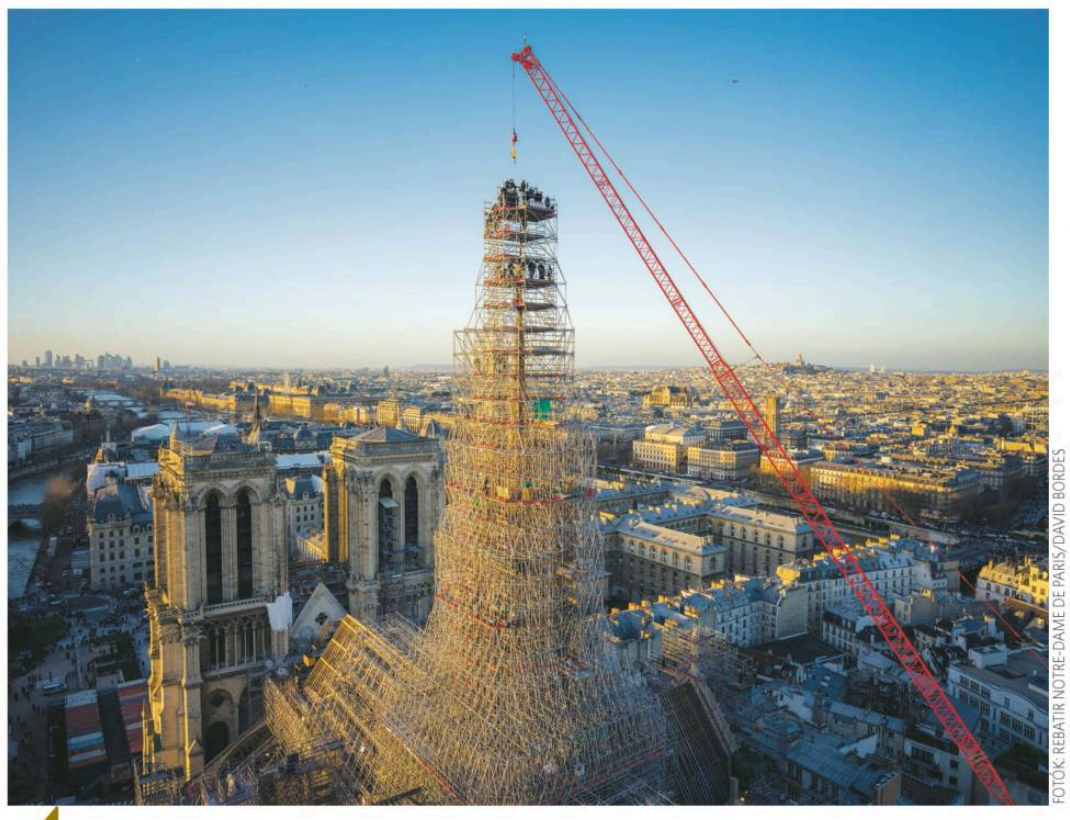

FOTÓK: REBÂTIR NOTRE-DAME DE PARIS/DAVID BORDES

A Notre-Dame felújításának egyik látványos szakasza

Az a bizonyos első két kő összepattintása óta a tűz erőit a saját szolgálatába állító emberiség sem vált mentessé annak pusztító volta alól. 2019. április 15-én ennek a megzabolázhatatlan elemi erőnek volt a tanúja a párizsi Szajna partján összegyűlt tömeg és a világ összes szeme, mely a Notre-Dame lángoló tetejére szegeződött.

Mikor az addig égő fáklyaként lobogó huszártorony beomlott a templom kereszthajójába, a tehetetlenül szemlélő csoportok közül énekszó szállt fel a füsttel borított éjszakába, mintha csak a vallásos énekek hangjával akarnának védőkupolát vonni templomuk köré. Vallási rendeltetésén túl az 1163-tól 1345-ig épített Notre-Dame-székesegyház Franciaország és a világ kulturális örökségének egyik ékköve. Franciaország egyik legrégebbi gótikus katedrálisa, évi közel 14 millió látogatójával Franciaország és Európa leglátogatottabb műemléke. Talán kevesen tudják, hogy a katolicizmus egyik, ha nem a legfontosabb műtárgya is itt található. A töviskoronát, melyet Jézus a keresztre feszítésekor viselt (de legalábbis egy töviskoronát), Szent Lajos francia király 1248-ban, egy keresztes hadjáratot követően vitte magával Franciaországba. A relikvia köré épült aztán a Sainte-Chapelle, melyben magának Szent Lajosnak a tunikáját is elhelyezték.

Emmanuel Macron francia elnök kijelentését, mely szerint kicsit több mint öt év múlva, azaz 2024 decemberére újra megnyithatja kapuit az épület, sokan túlzottan ambiciózus, kockázatos vállalkozásnak ítélték. A tűzvész éjszakáján azonnal elindult hatalmas adománygyűjtés rekordszintet ért el. Az újjáépítés koordinálására létrehozott új közintézmény, a Rebâtir Notre-Dame legfrissebb beszámolója szerint 846 millió euró gyűlt össze, mely adományok nemzetközi összehasonlításban is „példátlan összeget” képviselnek. Bár a 338 086 hivatalosan nyilvántartott adományozótól származik a pénz, a valóság mégis az, hogy a leggazdagabb franciák egy maroknyi csoportja állta a számlát. A sort Bernard Arnault, a luxuscikkeket gyártó LVMH-csoport tulajdonosa nyitotta, valamint a L'Oréal-csoport mögött álló Bettencourt-Meyers család, fejenként 200 millió euróval. Őket követte a Pinault család és a Total-csoport 100-100 millióval, majd tucatnyi további nagy adományozó (Bouygues, JCDecaux stb.) tízmillió eurós adományokkal.

A székesegyház ötéves munkálatainak a költsége 700 millió eurót tett ki, míg a megmaradó közel 150 millióból a harmadik fázist, a Notre-Dame külső részeinek és a pusztulással fenyegetett 19. századi sekrestyének a felújítását végzik el. Az első fázis, azaz a Notre-Dame összeomlásának a megakadályozását célzó, másfél évig tartó biztonsági munkálatok 150 millió euróba kerültek, ami mintegy tizenötmillióval kevesebb az eredeti becsléseknél. 11 millió euró volt az ólomszennyezés kezelése, 4 millió az ólomüveg ablakok és az orgona eltávolítása és tárolása, 44 millió a munkaterületek felszerelése, s 51 millió euró az épület biztonságossá tétele. A munkálatok második szakasza, a restaurálás 552 millió euróba került.

A pusztulás éjszakáján valószínűleg senki sem gondolta volna, hogy jót is hozhat a tűzvész. „Régészeti szempontból ez egy nagyon kevéssé ismert terület volt. A Notre-Dame-ot történelmi műemléknek tekintették, de nem régészeti lelőhelynek” – magyarázza Dorothée Chaoui-Derieux, az Île-de-france-i Regionális Kulturális Főosztály (DRAC) örökségvédelmi főfelügyelője, aki 2019 óta koordinálja a Notre-Dame összes régészeti munkálatát, melyek során közel 2000 év történelmét tárták fel. A Soufflot-pincében, 3,5 méter mélységben egy az I. századnak a legelejéről származó lakásra bukkantak, míg az előcsarnok alatt egy késő római korból származó lakóházat és kézművesmesterségek maradványait fedezték fel, de azonosítottak a Notre-Dame építését megelőző, a középkorból származó maradványokat, köztük egy hatalmas Karoling-kori épületet is. A kereszthajó átjárójánál 2022-ben felfedezett két ólomszarkofág nagy médiafigyelmet keltett, de nem kisebb jelentőségű az egykori szentélyrekesztő több ezer polikróm darabjának a megtalálása sem, melyek arról mesélnek, hogy milyen színezett szobrokat láthattak az eredeti Notre-Dame-ot felkereső hívők.

2019. április 15-én a párizsi tűzoltóság a székesegyház gondnokságával közösen versenyt futott az idővel. A céljuk az volt, hogy minél több műalkotást evakuáljanak, miközben megpróbálják megmenteni a műemléket. A tető kigyulladásakor zajló felújítási munkálatok előtt már kidolgoztak egy prioritási sorrendet a munkálatok védelmére vonatkozó tervek részeként, ami ebben a helyzetben életmentőnek bizonyult, hiszen nem a vészhelyzet közepén kellett dönteni róla. Először a legfontosabb ereklyék hagyták el a székesegyházat, köztük a töviskorona, amelyet egy páncélozott ereklyetartóban helyeztek el. Ezután következtek a kincstárból származó, majd a sekrestyében kiállított tárgyak: arany és ezüst ereklyetartók, szentelt vázák, gyertyatartók stb. A tűzvész másnapján megállapítást nyert, hogy a kórusorgona kivételével, amely sok vizet kapott, és a kereszthajó beomlásakor megsemmisült, s a Lustiger bíboros által felállított bútorzatot kivéve valamennyi műalkotás megmenekült. De ezen a különleges építkezésen még a törmelék is értéknek bizonyult, hiszen a székesegyház tűzben eltűnt részeinek emlékét hordozta magában.

> Becslések szerint a tűzvész óta összesen közel 2000 ember dolgozott Párizsban és Franciaország-szerte a gótikus művészet remekművének számító székesegyház újjáépítésén.

Becslések szerint a tűzvész óta összesen közel 2000 ember dolgozott Párizsban és Franciaország-szerte a gótikus művészet remekművének számító székesegyház újjáépítésén, mely munkálatok ilyeténképpen a mesteremberek és az évszázadokon keresztül megőrzött tudás folyamatos ünnepévé is lettek. Felismerve ennek messzire mutató jelentőségét, az építkezés fázisaiban olyan rendezvényekre is sor kerülhetett a Notre-Dame előtti téren, ahol az érdeklődők beszélgethettek a különböző szakmák képviselőivel, illetve saját magukat is kipróbálhatták a kőfaragás vagy a festés terén.

Számtalan szakma legjobbjai dolgoztak a soha nem látott méretű munkálatokon: tetőfedők, akik a templomhajó és a kórus tetőfedésén és díszítésén dolgoztak, kőművesek és kőfaragók, akik többek között a székesegyház teljes boltozatáért feleltek, orgonaépítők, akik a nagy orgona mind a 8 ezer sípjának szét- és összeszerelését, tisztítását végezték, vagy állványozók, akik a munkához szükséges tartó- és közlekedőfelületeket állították fel. De megmozdult az egész ország is, hiszen a beomlott boltozatok újjáépítéséhez, a kazettás falak tűz által meggyengült köveinek pótlásához, a nyeregtetők egyes szobrainak és az ablakok kitöltéséhez 1300 méternyi követ kellett találni. Hosszas kereséssel azonosították azokat a kőbányákat, amelyek valószínűsíthetően olyan köveket képesek szállítani, melyek esztétikai és fizikai-kémiai szempontból megfelelnek az eredetieknek. Számos adományozó jelezte, hogy tölgyfáit a székesegyház helyreállítására kívánja felajánlani: magánszemélyek, helyi hatóságok és szövetkezetek is. A tölgyfákat az eredeti tetőszerkezetet jegyző Viollet-le-Duc tervei alapján választották ki.

Az épület északi harangtornyának nyolc harangja is elnémult egy időre. A több mint négytonnás Gabrieltől a legkisebb Jean-Marie-ig mindegyik harang olyan személyiségnek a nevét viseli, aki az egyházmegye és az egyház életében meghatározó szerepet játszott. Szeptember közepén ők már visszatértek a Notre-Dame-ba, ahol egy kis szertartás keretében megáldották őket. A Notre-Dame mindkét világháborút túlélte, és híres harangzúgása elsőként szólalt meg, amikor Franciaország 1944-ben felszabadult a náci megszállás alól. Elszáguldottak körülötte az évszázadok, épültek és omlottak birodalmak, de ő a helyén maradt, és állandóságával egy ország jelképe lett. A világ legnagyobb művészeit ihlette meg, köztük Victor Hugót, aki az első nagy felújítását az elsők között támogatta világhírű regényével. Az eredeti színeivel és díszítésével felékesített Nagyasszonyra ő is büszke lenne valószínűleg. Hiszen mint írta: „Az idő az építész, de az emberek a kőművesek.”

HIRDETÉS

Toplista és fehér zokni

ZENE Közel tíz éve minden évben ilyenkor élesedik a Spotify éves toplistája, és robban egyúttal vele a közösségi média. Ez történt most is.

HANTÓ FRUZSINA

A december az éves visszatekintések időszaka, ha pedig a zenehallgatási szokásokról van szó, ezt igazán megkönnyíti a Spotify nekünk, amely év végén listába rendezi, melyik előadót, dalt, zenei stílust hallgattuk a legtöbbet idén. Ezt viszont minden évben meg is fejeli valami kis extrával – besorol minket például regionális trendekbe –, amit egészen a megjelenésig titokban is tart, csakúgy, mint a publikálás pontos dátumát.

Mindezt egy január 1-jétől egészen novemberig tartó adatgyűjtésre alapozza, így minden felhasználóról az év végére készül egy masszív információs halmaz, amibe sűrűsödhet többek között az összes, általunk hallgatott dal, album, előadó, zenei műfaj, ahogyan az is, milyen számokat tartottunk érdemesnek arra, hogy még saját műsorlistát is kapjon, melyiket utáltuk annyira, hogy inkább továbbléptessük, melyikbe tekertünk bele türelmetlenül, vagy melyiknél nyomtuk meg ki tudja, hányszor a „replay” gombot. A Spotify ezt elemzi és helyezi bele színes-szagos narratívába: látványos infografikák, animációk mutatják be a zenehallgatási szokásainkat, segítenek ezt összehasonlítani más globális trendekkel, sőt vonnak le következtetéseket a személyiségünkről. A végeredmény egy vonzó és a közösségi média megosztásra nem véletlenül alkalmas audiovizuális történetmesélés.

A recept működik, a Spotify adatai szerint 2023-ban több mint 220 millióan használták a Wrapped funkciót, a közösségimédia-megosztásokban pedig 40 százalékos növekedést mértek az előző évhez képest. Szóval a platform igencsak acélos ingyenreklámot nyer magának, miután elárasztják a felhasználók listái az Instagram, Facebook vagy a TikTok felületeit – hibátlanul építve a rajongás természetére.

Az 1940-es években jelent meg az ún. „bobby soxers” szubkultúra Amerikában (nevüket a bokáig letűrt fehér zokniról kapták, melyet az angol „bobbed” kifejezés jelöl), mely az akkori népszerű zenék – pl. a swing, a jazz – iránt szenvedélyesen érdeklődő tinédzser lányokat tömörítette, és valamiféle első zenei rajongótábor volt. Ezt az összetartozásukat előszeretettel fejezték ki akkoriban az átlagtól eltérő öltözködésükkel, többek között a letűrt fehér bokazoknival. Ez a közös rajongás nemcsak közösségformáló erővel bírt, hanem sokféle kulturális hozadéka is volt. Megváltozott az ifjúsági divat, a márkák is felismerték a tinédzserekben rejlő potenciális lehetőségeket, akiknek a lemezgyűjtés életük mindennapos része, a zene pedig gyakori beszédtémája lett. Egy ilyen társadalmi környezetben válhatott Frank Sinatra tinibálvánnyá, majd később jelenhetett meg a talán első igazi zenekaros póló az Elvis Presley Fan Clubnak köszönhetően. Idővel aztán kitermelődtek a rajongói csoportok is, s habár a fehér bokazoknisok nem igazán szerették a rájuk aggatott nevet, ez nem volt igaz olyan később létrejött közösségekre, mint például a Beatlemaniacs (The Beatles), a Moonwalkers (Michael Jackson), vagy az elmúlt évekből a Charli's Angels (Charli XCX) vagy a Swifties (Taylor Swift).

INFÓ

Ebben az évben őket hallgattuk a legtöbbet a világon:
1. Taylor Swift
2. The Weeknd
3. Bad Bunny
4. Drake
5. Billie Eilish

> A növekvő számokat nézve nem úgy tűnik, hogy a Spotify egyhamar veszítene lendületéből.

Most, majdnem száz évvel később a Wrapped hasonlóképp próbálja konzerválni ezt a rajongói természetet, sikeresen; a lista megosztása hasonló szerepet tölt be, mint akkoriban a fehér zokni: egy zenei stílus iránti rajongás kifejezőeszköze, egyben közösségmeghatározó és identitáskereső eszköz – és ahogyan nyolc évtizeddel ezelőtt, úgy most is felismerte a zeneipar az ebben rejlő dollármilliókat.

Mivel a Spotify toplistája az év egyik leghangosabb zenei eseménye, olyan kihagyott ziccer lenne egy előadónak nem részt venni ebben, mint visszautasítani egy koncertet a legendás New York-i Madison Square Gardenben, mondván, végül is vannak azért annál nagyobb arénák is.

A streamingszolgáltató egyrészt ilyenkor elhalmozza az előadókat sok fontos információval zenéjük hallgatottságáról: például arról, bejött-e a „kreatív kísérletezés” a saját stílussal, vagy inkább jobban teszik, ha visszatérnek a megszokott hangzáshoz. A legkedveltebb dalok, albumok listája értékes információ a jövőre nézve, ami súlyosan befolyásolja karrierjük következő irányát.

Vétek lenne ezenkívül kihagyni ilyenkor azokat a pluszlehetőségeket is, amelyekkel a személyesség, bennfentesség illúziójával foghatják meg a közönséget: az igazán fekete övesek már hetekkel ezelőtt belengetik a „nagy bejelentéseket”, exkluzív eseményeket, mercheket (pl. rajongói pólók, bögrék, kulcstartók stb.), kulisszatitkokat, ahogyan élnek a saját, néhány másodperces videóüzenettel is, amit csak a legnagyobb rajongók kapnak meg ilyenkor köszönetképp. Habár a kritikus hangok évek óta kételkednek az adatok hitelességében, figyelmeztetnek azoknak a zeneiparra gyakorolt negatív hatására, vagy bírálják a streamingszolgáltatót az adatvédelem kényes kérdésében, a növekvő számokat nézve nem úgy tűnik, hogy a Spotify egyhamar veszítene lendületéből – legalábbis addig biztosan nem, amíg mi, a fogyasztók hosszú évtizedekig őrizgetjük jobb napokat is látott zenekaros pólóinkat.

Taylor Swift vezeti a Spotify idei éves zenei toplistáját, ezen a platformon is ő bizonyult a legnépszerűbbnek

FOTÓ: AFP/CHANDAN KHANNA

HIRDETÉS

LAPSZÉL

Kikaptak a lengyelek

A svéd válogatott 33-25-re nyert a lengyelek ellen a részben debreceni rendezésű női kézilabda Eb középdöntőjének első fordulójában. A mezőny legeredményesebbje a skandinávokat erősítő 33 éves Nathalie Hagman lett kilenc találatával. A lengyel válogatott ma este 20.30 órától a magyar csapattal találkozik, amely tegnap lapzártánk után mérkőzött a montenegróiakkal. NÉPSZAVA

Viktor Gyökeres 59 góllal világelső

FOTÓ: AFP/PATRICIA DE MELO MOREIRA

A magyar származású, svéd válogatott Viktor Gyökeres (a képen) vezeti 59 találattal a világ legeredményesebb labdarúgóinak rangsorát az év első 11 hónapjában szerzett gólok alapján. A magyar szülők gyermekeként Stockholmban született 26 éves csatár a futball történetével és statisztikáival foglalkozó nemzetközi szervezet (IFFHS) kimutatása szerint az idén egy híján 60-szor talált be a svéd nemzeti együttesben (10), illetőleg a portugál Sportingban (49). Tőle jócskán leszakadva 47 góljával második a listán a norvég Erling Haaland (Manchester City), s harmadik a Bayern angol támadója, Harry Kane (angol, 46). NÉPSZAVA

Defibrillátort kap

Edoardo Bove, a Fiorentina 22 éves középpályása, aki az Inter elleni hazai olasz labdarúgó-bajnokin esett össze, és aki azóta a Careggi kórházban lábadozik, beleegyezett abba, hogy szervezetébe defibrillátort ültessenek. E szerkezet folyamatosan figyeli a szívritmusát, ám az olasz profiligában így nem léphet majd pályára. NÉPSZAVA

Határ Bernadett Izraelbe igazol

FOTÓ: MTI/KOVÁCS TAMÁS

A 208 centis Határ Bernadett az izraeli Elitzur Ramla női kosárlabdacsapatánál folytatja pályafutását. A magyar válogatott center két hete hagyta el a Valenciát, ahol november végéig az amerikai Kayla Alexander helyettesítése volt a feladata. Határ átlaga az Euroligában 7,4 pont és 3,6 lepattanó, a spanyol élvonalban 6,4 pont és 2,6 lepattanó volt, és együttesével megnyerte a spanyol Szuperkupát. A Ramla az Európa-kupa rájátszásában a Diósgyőrrel találkozik; a gárda biztonsági okokból lemondott a pályaválasztói jogáról, így mindkét találkozót a DVTK Arénában rendezik december 17-én és december 19-én. MTI

ManCity: szerdai hét vége

PREMIER LEAGUE Pep Guardiola csapata véget vetett hét mérkőzés óta tartó példátlan nyeretlenségi sorozatának, miközben megtorpant a liverpooli gőzhenger.

R. HAHN VERONIKA
LONDON

Hat mérkőzésen 25 gól született az angol futballbajnokság 14. fordulójának szerda esti programjában. A bajnokság kimenetele szempontjából négy összecsapás is kulcsfontosságú volt. A Manchester City–Nottingham Forest találkozó a „világoskékek” 39 napja tartó gyengélkedése miatt volt különösen érdekes. A 3-0-s magabiztos győzelemből, ahogy erre értékelésében Pep Guardiola is rámutatott, kiemelkedő szerepet játszott az újjáéledt Kevin de Bruyne, aki kimaradt a Liverpool elleni kezdőcsapatból, majd azt a benyomást keltette, hogy utolsó idényét tölti Manchesterben. Mesteredzője „boldognak” nevezte magát a sérülékeny belga 75 perces „fantasztikus” fellépése láttán. A 33 éves játékos maga is feliratkozott a góllistára, de még hatásosabb volt, hogy állandóan mozgásban volt, és visszaállította a nyugalmat és fegyelmet.

A listavezető Liverpool előnye az esős, viharos Newcastle-ban 11 pontról 9-re csökkent a sorozatban négyszeres címvédő Cityvel szemben. A szériában hét meccsen hengerlő vörösök egy tipikus, turbófokozatú angol bajnokin kétszer is hátrányba kerültek Alexander Isak és Anthony Gordon góljai után, de előbb Curtis Jones, majd a csendes első félideje után elképesztő teljesítményt nyújtó Mohamed Szalah duplája (a vezetést a 83. percben szerezte meg) révén fordítottak a vendégek, részint annak köszönhetően, hogy Arne Slot nem sokkal korábban (67. perc) hozta be a pályára az addig pihentetett Trent Alexander-Arnold–Szoboszlai Dominik párost. Úgy tűnt, a látogatók kihúzzák 3-2-es vezetésükkel, ám a 90. percben jött Fabian Schär, akinek kapura rúgását a sérült Alisson Beckert mindeddig biztatóan helyettesítő Caoimhin Kelleher borzalmasan rosszul mérte fel, és beengedte a hálóba. A 3-3 a visszafogott Eddie Howe taktikájának eredménye volt: „Ezen az estén azt nyújtottuk, amit mindig is szeretnénk, és szívem mélyén úgy érzem, győznünk kellett volna – mondta az angol menedzser. Slot elismerte, hogy mind az intenzitással, mind a labda nélkül mutatott játékstílussal baj volt, „a Newcastle túl sok hibába kényszerített be minket”.

Futballkommentátorok nagyon csodálkoztak a MU kezdőcsapatán, hiszen az Everton ellen elért 4-0-s győzelem után Rúben Amorim hat helyen is változtatott. A portugál edző rosszul döntött, és az Arsenal ellen az Emirates stadionban elszenvedett 2-0-val egyben a vereség ízét is megtapasztalta a PL-ben. Mindkét gól szögletből született, elképesztő statisztika, hogy ebben az idényben az Arsenal már 22 gólt produkált korner után (ezúttal Jurrien Timber és William Saliba révén). Mikel Arteta elégedettnek mutatkozott az „ismételten veszélyes szögletekkel kapcsolatban, amik taktikájuknak jelentős részei”. Amorim úgy vélte, az első félidőben sikerült nyomást gyakorolniuk, de a sarokrúgások és beadások megzavarták őket. Az átszervezést pedig az új játékrendhez való alkalmazkodás jegyében kellett elvégeznie.

Végül nem szabad említés nélkül hagyni a Chelsea 5-1-es remeklését Southamptonban, melynek köszönhetően a londoniak immár a bajnokság második helyén állnak.

FOTÓ: AFP/OLI SCARFF

A világoskékek belga csapatkapitánya maga is betalált

Az élmezőny

1. Liverpool 14 meccs/35, 2. Chelsea 14/28 (31-15), 3. Arsenal 14/28 (28-14), 4. Man. City 14/26, 5. Brighton 13/23.

> A ManCity magabiztos sikerében kiemelkedő szerepet vállalt a belga Kevin de Bruyne.

Mbappé a bűnbak

LA LIGA Ziccert hibázott a Real Madrid, amely győzelmével felzárkózhatott volna a Barcelonához, ám 2-1-re kikapott Bilbaóban az Athletic ellen. A spanyol bajnokság 19. fordulójából előre hozott találkozón 1-0-s hazai vezetésnél (68. perc) Kylian Mbappé újfent – akárcsak a múlt héten, a Liverpool elleni Bajnokok Ligája-találkozón – büntetőt rontott. Ugyan Bellingham egyenlített (78.), de két perccel később a csereként beállt Gorka Guruzeta elvette Valverdétől a labdát, amit szépen gurított Courtois kapujába.

„Olyan meccsen hibáztam, amelyen minden momentum nagy jelentőséggel bír. Vállalom a felelősséget” – nyilatkozta a francia támadó, aki nem tagadta, nehéz időszakon megy keresztül.

Hogy megbocsátanak-e neki a drukkerek, kérdéses, ám az uruguayi középpályást máris támogatják. Valverde 279 mérkőzést játszott a Realban, s ez az első olyan hibája, amely gólt eredményezett – kotorták elő a statisztikákból a szurkolók, hozzátéve, mindig mindent belead, bármely poszton kap szerepet. „Támogatnunk kell őt!” – hangoztatta az X-en egy királyi szimpatizáns, míg Bellingham azt írta ki az Instagramra egy közös kép kíséretében: „Együtt nyerünk, együtt veszítünk.”

A Barcelona szombaton Sevillába, a Betishez, míg a Real Gironába látogat (16. kör). Így fest az élmezőny: 1. Barcelona 16 meccs/37 pont, 2. Real 15/33, 3. Atlético 15/32, 4. Bilbao 16/29, 5. Villarreal 14/26.

NÉPSZAVA

Nem bírnak egymással

KIRÁLYOK „Egyforma játékerőt képviselünk, úgy fest, egyikünk sem jobb a másiknál. Nehéz lesz nyerni” – jelentette ki Ting Li-zsen, miután a tegnapi, kilencedik parti a változatosság kedvéért megint csak remivel végződött. A Szingapúrban zajló sakkvilágbajnoki döntő így 4,5-4,5-re áll momentán. „A mai is nagyon érdekes mérkőzés volt. Volt nekem is, riválisomnak is néhány kihagyott lehetősége” – rögzítette a 32 éves kínai címvédő, míg 18 esztendős indai kihívója így nyilatkozott: „Mindketten harci szellemről és szórakoztató sakkozásról tettünk tanúbizonyságot. Még öt izgalmas játszma van hátra” – mondta Dommaraju Gukesh, aki tegnap a világos bábukat vezetve egyezett ki a döntetlenben az 52. lépés után.

Ma szünnap következik a 2,5 millió dollár összdíjazású viadalon.

NÉPSZAVA

Francia feladás Fokvárosnál

FOTÓ: AFP/LOIC VENANCE

Burtonnak nem sikerült 10 óra alatt sem megjavítani hajója kötélzetét

VENDÉE GLOBE Technikai problémái miatt feladta a földkerülő vitorlásversenyt a legutóbbi kiírásban harmadikként végzett francia Louis Burton, miután hajóján a kötélzet súlyosan károsodott. A hajós 10 órán át próbálta megjavítani a meghibásodott részt, de aztán csapatával egyeztetve úgy döntött, nem vállalja a folytatást a déli óceán veszélyesnek ígérkező vizein. Burton várhatóan pénteken kiköt Fokvárosban.

Az élen így is francia dominancia mutatkozik: továbbra is Charlie Dalin vitorlázik az első helyen, Sébastien Simon 84,7 tengeri mérfölddel (156,8 kilométerrel) marad el tőle, míg a harmadik Yoann Richomme, de az ő hátránya már 432 mérföld (800 km).

A 38., utolsó helyen Weöres Szabolcs (New Europe) hátránya 4544 tengeri mérföld (8415 km) az elsőhöz képest. Ennek fő oka, hogy kénytelen volt megállni még Las Palmasnál, hogy megjavítsa a borulásban sérült vitorláit.

A Vendée Globe-on az indulóknak 18 méteres, egytestű hajójukkal egyedül, kikötés és külső segítség nélkül kell megkerülniük a bolygót.

MTI

ÚJ GAZDASÁGPOLITIKA

MAGYARORSZÁG MEG TUDJA CSINÁLNI!

5. BÉREMELÉSI PROGRAM

▼ Vannak, akik úgy gondolják, nincs szükség új megállapodásra a béremelési programról, a vállalatoknak saját maguknak kell dönteniük a bérekről.

▲ Ezzel szemben a kormány szerint új megállapodást kell kötni a munkáltatókkal és a munkavállalókkal egy többéves, a gazdasági növekedésen alapuló béremelési programról. Így előre kiszámítható módon kell elérni a négyszázezer forintos minimálbért és az egymillió forintos átlagbért.

Mondja el a véleményét Ön is!

NEMZETI KONZULTÁCIÓ

Készült Magyarország Kormánya megbízásából.

Már a neandervölgyiek is gyűjtötték a fosszíliákat

Egy spanyol barlangban 15 megkövesedett kagylót és csigát találtak, és csak az egyiket használták valamilyen eszközként közülük. A 46 ezer éves leletek a gyűjtőszenvedély eddigi legkorábbi bizonyítékai lehetnek. QUBIT

Isaacman a NASA élén

Donald Trump egy milliárdos technológiai vállalkozót és magánűrhajóst választott a NASA következő vezetőjének. A 41 éves Jared Isaacman eddig kétszer járt az űrben a SpaceX űrhajójának fedélzetén, 2021-ben, majd 2024-ben, utóbbi során történelmi űrsétát is tett. SPACE

Ismét tojást rakott a világ legidősebb madara

A 74 éves albatrosz, Wisdom ismét fészket rakott. A faj monogám, a tojó idén talált magának új hímet, miután előző párját, akivel 60 éven át alkotott párt, 2021-ben elvesztette. Először 1956-ban jelölték meg, és azóta legalább 36 fiókát nevelt fel. IFLSCIENCE

Hamarosan kiemelik a Bayesiant

FOTÓ: NAVY PRESS OFFICE

A Perini Navy Press Office képén a brit bejegyzésű Bayesian vitorlása, amely augusztus 19-én hajnalban elsüllyedt

SZUPERJACHT A British Marine biztosítótársaság vezette konzorcium nyolc lehetséges tervet mutatott be a három hónapja elsüllyedt Bayesian kiemelésére. A hajót több társaság biztosította 2,1 milliárd dollár kártérítési kötelezettséggel. A jacht augusztus 19-én hajnalban süllyedt el Szicília partjainál a kedvezőtlen időjárás miatt, a rajta tartózkodók közül heten meghaltak, tizenöt ember megmenekült. Az áldozatok között volt a brit techmilliárdos Mike Lynch – a 40 millió dollárt érő hajó tulajdonosa – és 18 éves lánya is, felesége túlélte a balesetet.

Az egyik tervet, amely szerint el kellene távolítani 18 ezer liter üzemanyagot a hajóból, környezetvédelmi okokból azonnal elvetették. Az összes többi elképzelés szerint a 90 fokban eldőlt, 56 méteres hajót függőleges helyzetbe kellene állítani, ekkor az árboca 22 méterrel magasodna a vízfelszín fölé. A továbbiakban darukkal és hámrendszerrel vagy ballonbóják segítségével emelnék fel. Ha a felszínre ér, a hajótörzs állapotától függően vontatnák, szállítanák vagy saját vitorláival juttatnák a palermói kikötőbe.

A Termini Imerese-i főügyész a baleset után azt mondta, bár a jacht elsüllyedésekor váratlan meteorológiai jelenség is volt, elképzelhető, hogy hanyagságból előidézett hajótörés bűncselekménye valósult meg. A tragédia oka még nem ismert, a kiemelés után kezdődhetnének el az érdemi vizsgálatok. V. P.

> Bár a jacht elsüllyedésekor váratlan meteorológiai jelenség is volt, elképzelhető, hogy hanyagságból előidézett hajótörés bűncselekménye valósult meg.

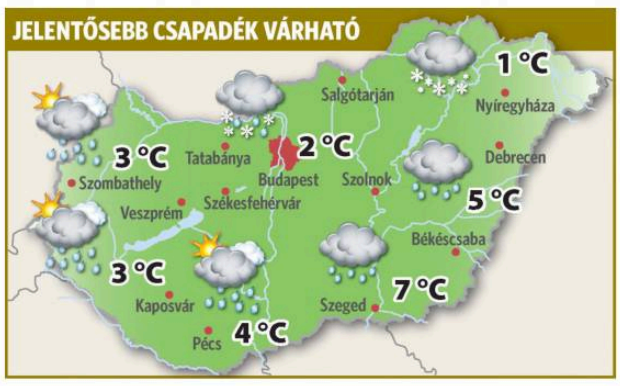

Boldog névnapot, Miklós!

A Miklós a görög Nikolaosz név szláv változatából származik, jelentése győzelem + nép.

KENÓ December 5.

3	5	6	16	19	26	31	33	35	42
45	47	50	52	59	61	65	67	70	75

Biorobot bogarak, medúzák, gombák

KIBORGOK A Queenslandi Egyetemen azzal kísérleteznek, hogy csótányokat a rájuk szerelt csipekkel irányítsanak, így képesek lehetnek arra, hogy embereket kutassanak fel a romok alatt.

NÉPSZAVA

Lachlan Fitzgerald, az ausztráliai Queenslandi Egyetem matematikus és mérnök hallgatója azzal kísérletezik, hogy a rájuk mintegy hátizsákként szerelt mikroelektronikai eszközökkel – amelyek a csápjukon keresztül csatlakoznak hozzájuk – csótányokat úgy legyen képes irányítani, hogy azok egy meghatározott cél felé haladjanak. Kicsiben ez hasonlít Elon Musk Neuralink-kísérleteire, ő emberek agyába helyezett, számítógépekkel összekötött mikrocsipekkel szeretne balesetben mozgásképtelenné vált embereket képessé tenni arra, hogy végtagjaikat mozgatni tudják. Nem véletlenül hangsúlyozza Musk, hogy alapvetően mozgássérülteken szeretne segíteni, hiszen kísérletei komoly aggályokat vetnek fel azzal kapcsolatban, hogy az ilyen eszközök nem változtathatnak-e (nem sérült) embereket akár akaratuk ellenére cselekvő biorobotokká. Rovarok hasonló módon történő irányítása is lehet kétséges eredményű, nem véletlenül lehet, hogy Fitzgerald is azt hangsúlyozza, a kiborgokat – robot élőlény teremtmények – mentési munkálatokra lehetne használni, például földrengésben összedőlt házak alatt rekedt emberek keresésére.

Az egyetem biorobotikai laboratóriumában a mintegy nyolc centiméteres ausztráliai csótányokkal és temetőbogarakkal végzik a kísérleteket, amelyek csipekkel felszerelve felülmúlják a hagyományos robotokat. „A rovarok sokkal alkalmazkodóbbak a mesterséges önműködő rendszereknél, amelyeknek rengeteg számítási műveletet kell elvégezniük ahhoz, hogy megbirkózzanak azokkal a feladatokkal, amelyeket a való világban kapnak” – mondta Fitzgerald. Például ha embereket kell felkutatniuk a romok alatt vagy akár még gyógyszereket is szállítani számukra – tette hozzá. Egyelőre azonban a rovarok irányítása nem megy tökéletesen, még évtizedekig tarthat, amíg ilyen feladatokat képesek lesznek megoldatni velük.

Ilyen kísérletek folynak másutt is, a California Institute of Technology tudósai medúzákba helyeztek adatrögzítő érzékelőket, valamint egy „pacemakert”, ez utóbbival úszási sebességüket gyorsítják, irányítják. Azt remélik, hogy így a bionikus állatokkal adatokat gyűjthetnek az óceánok mélyéről. Mint honlapjukon írják, a medúzák nem képesek másra, mint úszni, csípni, enni és szaporodni, még agyuk sincs. Viszont könnyedén képesek olyan helyekre eljutni, ahová az emberek még kifinomult eszközeikkel sem.

Szeptemberben pedig a New York állambeli Cornell University kutatói olyan biorobotokat mutattak be, amelyek a fényre is érzékeny ördögszekér-laskagombák elektromos jeleit vették, így reagálva a környezetre. Ezeket a kiborgokat pedig arra lehet hasznosítani, hogy a mezőgazdaságban termesztett növények mellé telepítve kiderítsék a talaj kémiai összetevőit, aminek révén el lehet dönteni, milyen műtrágyára van szükség. A gombák felhasználása azért lehetséges, mert a gombafonalakon keresztül elektromos jeleket továbbítanak, és ezeket elektródákhoz lehet csatlakoztatni.

Az etikai kérdésekről a tudósok azt mondták a CNN-nek, a kaliforniai kutatók bioetikusokkal dolgoznak, hogy ne okozzanak stresszt a medúzáknak. Fitzgerald szerint pedig a bogaraknak normális hosszúságú életük van, a tudománynak meg mennie kell a maga útján, akár tudatos lények a csótányok, akár nem. „Az a lehetőség, ami a technológiában rejlik, vagyis emberek megmentése városi katasztrófák esetén, felülírja az esetleges fenntartásokat a kísérletek iránt” – hangzik a véleménye.

FOTÓ: PROFIMEDIA

A kutatók számos előnyét látják ezek fejlesztésének, mert végre tudnak hajtani olyan folyamatokat is, amiket más gépek vagy emberek nem képesek (a kép illusztráció)

Dugig a börtönök, előbb szabadulnak a rabok

HOLLANDIA Helyhiány miatt három nappal előbb hazaküldik az elítélteket a börtönökből Hollandiában – derül ki a holland igazságügyi és biztonsági államtitkár bejelentéséből, amelyet a Dutchnews című holland hírportál csütörtökön tett közzé. „Szörnyű ez, de nincs más választásunk” – jelentette ki Ingrid Coenradie, hozzátéve: ez az egyetlen módja annak, hogy helyet csináljanak az újabb bűnelkövetőknek.

A tárca közleménye szerint az intézkedés a mindössze hétnapi elzárásra ítélteken kívül mindenkire vonatkozik. A közlemény szerint a túlzsúfoltságot a hosszabb börtönbüntetések, a pszichiátriai esetek, illetve a fiatal felnőtt elítéltek növekvő száma, valamint a helyreállítási munkák okozzák.

FOTÓ: AFP

Az új fegyház Zuthpenben

Az országban a börtönök telítettsége közel van az úgynevezett „fekete kódhoz”, ami azt jelenti, hogy nem tudnak helyet biztosítani az újonnan letartóztatottaknak, illetve elítélteknek – emlékeztetett a Dutchnews.

Coenradie szeptemberben már ismertette azon elképzelését, amely szerint a Hollandiában elítéltek egy része észtországi börtönökben tölthetné le börtönbüntetését. Az államtitkár ekkor el is látogatott a balti országba, a tárca pedig most azt közölte, hogy Coenradie a terv „pénzügyi és logisztikai részletein dolgozik”. MTI

NÉPSZAVA
Szociáldemokrata napilap • Alapítva: 1873-ban
Főszerkesztő: NÉMETH PÉTER
Főszerkesztő-helyettes: HORVÁTH GÁBOR, VARGA DÓRA
Fejtő Ferenc 1909-2008; Andrassew Iván 1952-2015
Online főszerkesztő: ÁGOSTON ZOLTÁN • Szerkesztő: ANGYAL GÁBOR, MARKOTAY CSABA • Rovatvezetők: BODA ANDRÁS (belpolitika), HÁRS KATALIN (fotó), HOMPOLA KRISZTINA (kultúra), MUZSLAI KATALIN (mozaik), N. KÓSA JUDIT (publicisztika), RÓNAY TAMÁS (külpolitika), SZABÓ BRIGITTA (gazdaság), VARGA T. RÓBERT (sport) • Mellékletek: BALASSA TAMÁS, BÁLINT ORSOLYA (Visszhang), RÁCZ I. PÉTER (Nyitott mondat), SIMON ZOLTÁN (Szép Szó) • Főmunkatársak: BALOGH GYULA, CZENE GÁBOR, CSÁKVÁRI GÉZA, DANÓ ANNA, GÁL MÁRIA, MARNITZ ISTVÁN, SZALAI ANNA. Internet URL-cím: http://www.nepszava.hu; e-mail cím: nepszava@nepszava.hu
Kiadja a XXI. Század Média Zrt. (1191 Budapest, Vak Bottyán u. 75/A–C Központi telefon: 06 1 477-9000) • Felelős kiadó: a Zrt. vezetője • Előfizetéssel kapcsolatos ügyek: 06 1 477 9008 / 06 1 999 9508, terjesztes@nepszava.hu • Hirdetés: 06 1 999-9528 / 06 1 489-8811, hirdetes@nepszava.hu. • Előfizetési díj egy hónapra 8600 Ft, negyedévre 25 350 Ft, fél évre 49 800 Ft, egy évre 97 800 Ft • Árusításban terjeszti: Lapker Zrt. • Előfizetésben terjeszti: Médialog-DMHM Zrt. (mlog.hu) 06 1 999 9689 vagy 06 1 460 2753 ugyfelszolgalat@mlog.hu • Nyomdai előállítás: Mediaworks Hungary Zrt. www.mediaworks.hu • ISSN Bp 0133-1701 • ISSN Vidék 0237-3785. • A NÉPSZAVA példányszámát a MATESZ hitelesíti.
Partnereink: IMEDIA OBSERVER

Nyitott mondat

A NÉPSZAVA irodalmi melléklete

Marc Chagall Külső-Somogyban

Vass Norberttel légies hazatéréséről

FOTÓ: FARBAKY TAMÁS

Szellemjárta, szellemdús és különösen szórakoztató a sajátos zeneiséggel feltáruló *Kappanföldе*. Rózsafüzér a traffipax ellen, műkörmök beragyogta égbolt, szalmalovakon nyargaló démonok, zsíros tejet nyakaló, snapszlizó falusiak Koppány egykori szálláshelyén. Vass Norberttel, a tizenhárom novellát magában foglaló kötet szerzőjével beszélgetve nemcsak egy mára kiveszőben lévő világról, de Kadlott Károly életművének kiemelkedő alkotásairól is sok mindent megtudhattunk.

RÁCZ I. PÉTER

– A* Kappanföldében *számomra a „globális falu” új jelentést nyer. Itt nem a digitális technológia fűzi össze az emberi közösséget, hanem a mesék, a mítoszok, a népi hiedelmek, babonák találkozási pontja ez a valóság és a történelem egyes elemeivel, narratíváival, diskurzusaival – egyenrangú módon. Mintha az emberiség korszakonkénti tudása sűrűsödne össze szétválaszthatatlan eleggyé. Az alternatív igazságok, (politikai) hitrendszerek jelen időszakában, ahol együtt él „Vazulnak, Koppánynak vére”, a Kádár-kori és a XXI. századi virtuális valóság a mindennapjainkban, ezt igen jellemzőnek találom. Ön hogyan látja ezek együttállását a regény világán kívül?

– Azt hiszem, a régi idők településeit tényleg nevezhetjük bizonyos értelemben „globális falvaknak”, és az ott élők holisztikus tudás birtokában lakták be ezeket az apró glóbuszokat. Az emberek fejében jól megférték egymással a pogány rítusok és a keresztény szertartások. Mindenki tudta, melyik háztartásban ki él, hogy melyik mezőgazdasági munkához milyen ünnep tartozik, senki sem tévedt el a szent és a profán között. „Egyben voltak” ezek az emberek. Ez a gondolkodásmód, ismeretanyag – ahogy a hozzá tartozó településforma is – megszűnőben, kiveszőben, felszámolódóban van. Szerintem nekünk itt, a nagyvárosban sokkal töredezettebb a tudásunk, sporadikusabb módon férünk hozzá információhoz, hitrendszerekhez, vagy politikai diskurzusokhoz. Jórészt képernyők és chatablakok, vagyis szimulált valóságok előtt ülve töltjük a mindennapjainkat, azt gondolva, sokkal több dologra látunk rá, mint a korábbiak. Lehet, csakhogy ebben az elveszés lehetősége is hatványozottabban benne van. A ma emberének a tudásmorzsák között zavarba ejtően sok buktatóval kell megküzdenie, és könnyebb zsákutcába tévedni is.

– Nem véletlenül emlegettem a lázadó pogány vezért, Koppányt, hiszen az a tájegység, ahol a novellák játszódnak, Somogyban található: Andocs, Gyugy, Somogybabod létező települések. De mi az a sajátosság, ami miatt a fikció táptalajává, s az ön számára is fontossá váltak?

– A különlegességének egyik komponense valóban az, hogy ezt a területet tartják az István ellen lázadó Koppány egykori szálláshelyének. Így akár egy külön utas, elbukott tradíció allegóriája is lehet. Én somogyi vagyok, Kaposváron születtem, ismerem ezt a vidéket. Az említett kistelepüléseket is, amelyek a 67-es főút mentén találhatók elszórtan. Közéjük illesztettem be azt a kötetben meg nem nevezett, a valóságtól elemelt kis zárványt, ami a történeteim helyszíne. Gyerekkoromban, a ’90-es években nemritkán elbicajoztunk a barátaimmal a Kaposvártól 25-30 kilométerre található, Mária-kegyhelyként is ismert Andocsra, de mi elsősorban fagyizni jártunk oda. Isteni volt a vanília! Miközben tapostam a BMX pedálját, az volt a tapasztalatom, hogy ezeken a településeken élet van: gondozott kertek, építkezések, a korunkbéli gyerekek az utcán játszanak... Mára ez az elevenség odalett: bedeszkázott ablakok, üres porták, szeméthalmok az udvaron, láthatóan megcsappant az ott élők száma... Valamiképpen ezt a szomorú tendenciát is szerettem volna a prózámmal megfogni, ha nem is realista, szociografikus ábrázolást választottam ehhez.

– Szépirodalmi konzerválás?

– Igen, illetve ha csak az irodalmon keresztül is, de szándékom volt valamiféle mélyebb kötődést kialakítani. „Hazaírni” magam. Az anyai nagyszüleim somogyacsaiak és szentgáloskériek, és szerettem volna, még ha csak virtuálisan is, közelebb kerülni a világukhoz. A ’60-’70-es években több néprajzos-szociológus járta a környéket, számos gyűjtés készült az ottaniak hiedelmeiről. Ezek egyikében olvasható például, hogy egy idős bácsika mindennemű kétely vagy komédiázás nélkül állította:

a település határában egy igen veszélyes sárkány él.

Része volt a világának, a mindennapjainak... Érdekes felfedezést jelentett nekem, hogy a Kádár-korszak monolit médiatere mellett, azzal párhuzamosan egy sokkal színesebb és fantáziadúsabb, ha tetszik, rurális underground kultúra is létezett.

– Furulyázó kísértet-betyár, csecsemőket raboló erdei széplányok, szíveket elásó egykori vasúti kurva, közmondásból vagy a magyar kártya lapjairól előlépő alakok, túlhallástól szenvedő volgai hajóvontató, és még sorolhatnám a novellákat benépesítő szereplőket. Honnan jönnek a figurái?

– Évekkel ezelőtt felírtam egy cetlire: szeretnék írni egy könyvet, ami olyan, mintha Marc Chagall elképzelt, külső-somogyi korszaka képeinek lenne a katalógusa. Ez volt a sorvezetőm... Mesés, színes, babonákat és csodákat is játékba hozó történeteket képzeltem el, amik légies alakokkal népesülnének be, és nyelvileg is légiesek. Az első szereplőt, aki ebből a világból felém integetett, egy HÉV-megállóban pillantottam meg. Sántított. Gondoltam, biztos, mert hazudott nemrég valamit – így lépett elő a közmondásból a boszorkányos Cilárik. Hasonlóan léptek elő más archetípusok is a népi hiedelemvilágból, például a széplányok, a garabonciások, a XIX. századi somogyi betyár, Patkó Bandi. Vagyis neki, szegénynek, csak a szelleme.

– A figurák éltető anyaga a helyben palackozott, a pasztörizálóüzemből származó matt fehér zsíros tej – ami bennem Hazai Attila* Cukor kékség *című kötetének „címszereplőjét” idézte meg. Ahogy ott a cukor, úgy itt a tej is egyfajta drog. De mi is ez voltaképp, ami ennyire függőséget okoz?

– Kisiskolásként elvittek minket a tejüzembe, körbevezettek, megmutatták a gyártóegységeket, de semmi másra nem emlékszem, csak arra, hogy a végén a kezünkbe nyomtak egy Túró Rudit. Ez az emlék ugrott be, amikor valamiféle függőséget okozó szert kerestem a történetekhez. Amit aztán visszaigazoltak a néprajzi leírások is: a falvakban föl-fölbukkanó garabonciásokat tejjel illett megkínálni Somogyban.

Így lett élők és holtak megtartója, „röghöz kötője” ez a „beginázott”, pasztörizált védőital.

– Arra, hogy a zene különleges helyet foglal el az életében, a Volt egyszer egy beatkorszak című blogja, több szerkesztett/írt könyve, interjúi sora a tanúbizonyság – a* Kappanföldében *is se szeri, száma a zenei utalásoknak: Kadlott Károly korai kislemezeitől, Zámbó Jimmy számaitól a Rolling Stoneson és a Black Sabbathon át a Chopin-Noktürnökig, a kazah népdalokig. Ám ennél sokkal lényegesebb az a prózanyelv, amin mindez megszólal, nem egy helyütt mármár versszerű ritmikával. Milyen kottából játszik, vagy másképp: milyen az írói partitúrája?

– Nem volt kottám, önmagát szólaltatta meg a kötet. És ahogy egyre jobban megismertem a szereplőimet, és egyre tisztábban hallottam a történet dallamát, arra kellett csak figyelnem, hogy ne váljon prózába tördelt verssé a szöveg. De a Kappanfölde prózanyelvének szerintem is fontos eleme a zeneiség – Chagall és az ő hegedűsei, ugye! Arra törekedtem, hogy maguk a történetek is reflektáljanak a zenére, hogy passzoljanak a cselekmény szövetébe a különböző dalszövegrészletek. Ami pedig Kadlott Károly korai lemezeit illeti: többek azok, mint rural mulatós. Különösen a *Melós gyerek vagyok* című 1987-es album erős. Humoros, önironikus, és van benne pár sötét tónus is. Érdemes meghallgatni.

– Én inkább még a képzőművészetnél időznék: milyen szerepet szánt a kötetben a Tóth György szobrairól készült fotóknak?

– Tóth György egy Várdán élő autodidakta művész, aki feleslegessé vált, egykor a földművelésben használt tárgyakból készít szobrokat. Sok éve láttam egy kiállítását, és nagyon megfogott a humora, ahogy egy végül is szomorú tényhez, a falusi élet hanyatlásához közelít: egy mára rezervátummá lett világról készít mementót, de nem keserű felhanggal, hanem a csibészséget, a bájt is odacsempészve a komorabb árnyalatok mellé. A feleslegessé vált használati tárgyak műtárgyként hasznosulnak újra a keze alatt. Felkerestem a műtermében, ahol kétszáznál is több alkotás található, és megkérdeztem tőle, mennyien laknak itt, a faluban. Úgy négyszázan, mondta. De hát akkor itt van a műtermedben még egy fél falu, csodálkoztam rá. Ha elérsz majd az egyik szoborhoz, röhögni fogsz!, mondta sejtelmesen. Addigra olvasta már a könyvem kéziratát. Én pedig ott álltam a *Sírj a vállamon* című munkája előtt, és elkerekedett a szemem. Az *Ikercipók* című szövegben ugyanis épp ezt a Zámbó Jimmy-dalt használják egy kúttisztítási rítushoz a hőseim. Nem volt kétséges, hogy a két, egymástól függetlenül készülő somogyi világábrázolás találkozott, mi pedig egymásra kacsintottunk Gyurival.

+1 KÉRDÉS

– Én csak pislogni tudok, de egy félmosolynyi hunyorgás erejéig hadd kérdezem meg: ha ön is benevezne egy aszfaltrajzversenyre, ahogy a* Felhőzongora *című novellában a falu apraja-nagyja, mit krétázna a kátyús műútra?

– Nagyon rosszul rajzolok, ezért nem kezdenék el színes krétákkal zsonglőrködni. Inkább úgy tennék, mint az említett szövegben a nagylóki kölcsöntiszteletes: körberajzolnék egy részt, és ráfognám, hogy az Kazimir Malevics *Fekete négyzet*e. Hiszen a somogyi aszfalt éjszaka valójában *ready-made* – egy óriási Malevics-kép, rá kell ismerni csak.

Vass Norbert (Kaposvár, 1985) író, kritikus; a Szépirodalmi Figyelő szerkesztője. Kötetei: *Hallgat* (esszék, kritikák, 2016), *Indiáncseresznye* (novellák, 2019), *Kupakoskifli* (fotók, 2019), *Mindenki!* (koncerttörténetek, 2022). A *Kappanfölde* című novellaciklus idén szeptemberben jelent meg a Kalligram Kiadó gondozásában.

Böszörményi Márton

Szeánsz

Döglött csótányok lapulnak a zsebemben, de csak annyit mondok, szevasztok, amikor belépek a szobába. Az egyik srác, aki a fotelben ül, és meggyújtatlan cigaretta lóg a szájában, felkapcsolja az állólámpát. Köszi, mondja Dóri, ő az egyetlen, akit ismerek a társaságból. Odalépek hozzá, közben intek a többiek felé. Jó, hogy jöttél, szól hozzám Dóri, de nem néz rám, mert a szemét dörzsöli. Eddig nem láttam semmit. Miért nem kapcsoltátok fel a lámpát, kérdezem, és még rá is mutatok az állólámpára. Volt fény, pislog Dóri, aztán valamivel halkabban megismétli, volt fény. Egy szőke csaj tűnik fel Dóri mögött, engem bámul. Ő az, súgja oda Dórinak, tekintetét egy pillanatra sem veszi le rólam. Nem, rázza a fejét Dóri, ő nem jön. Értem, mondja a szőke csaj, és lebigyeszti az ajkát. Kár, szívesen megharaptam volna. A szőke csaj a fotelben ülő sráchoz megy, leül mellé a karfára. Mindketten engem néznek, de már nincs bennük valódi érdeklődés. Mit is fogunk csinálni, kérdezem Dóritól, aki most egy papírgalacsint gyűröget a kezében. Szellemet idézünk, asszem. Egy alacsony, kecskeszakállas srác, aki valamiért bumfordi napszemüveget visel, feláll a kanapéra, kitárja karját, és hangosan beszélni kezd. Kedveskéim! Annyira szuper, hogy mindenki itt van! Örülök annak, akit már ismerek, annak pedig még jobban, akit még nem. Bízom benne, hogy egy fantasztikus estét fogunk itt eltölteni. A hűtőben van pia, az asztalon pedig pofás kis kupacokban áll a fű. Érezzétek jól magatokat, lazuljatok! A szeánsz pontban éjfélkor kezdődik. Addig is, szóljon egy kis muzsika! A napszemüveges leugrik a kanapéról, és elindítja a zenét, ami egy kicsi, régi magnóból szól. Nem túl jó a hangzás, ráadásul halk is, nem ismerem fel a számot. Mi ez? Valami albán népzene, vagy ilyesmi, vonja meg a vállát Dóri. Iszunk valamit? Persze, felelem. Dóri kivesz a hűtőből két üveg címke nélküli sört, az egyiket a kezembe nyomja. Nincs sörnyitóm, mondom, mire Dóri felnevet, a szőke csaj felé fordul, integet neki, és a nevén szólítja, de olyan furcsán artikulál, hogy nem értem. A szőke csaj mosolyogva lép oda hozzánk, kiveszi a kezemből az üveget, ráharap a kupakra, egy határozott, villámgyors mozdulattal hátradönti a fejét, aztán a plafon felé köpi a kupakot. Húha. Ennyit tudok kinyögni, amikor visszaadja a kibontott sörömet. Ugyanezt eljátssza Dóri üvegével is. Dóri nevet, majd csókot nyom a szőke csaj arcára. Csak ekkor veszem észre, hogy vér folyik a szája sarkából. Jól vagy, kérdezem tőle, de már nem figyel rám, visszamegy a fotelhez, és beszélgetni kezd a srácokkal. Egy darabig szótlanul iszogatjuk a sörünket Dórival. Próbálok kihallani valamit a zenéből, de nekem csak idegesítő zajnak tűnik. Se a ritmust, se a dallamot nem hallom benne. Egyébként jó arc, szólal meg néhány perc után Dóri. Lenyelem a számban lévő kortyot, és megkérdezem, hogy kire gondol. A Sipi. A napszemcsis figura, aki az előbb pofázott. Hümmögök, és bólogatok. Ő szervezte ezt az egészet, övé a szoba. Vagyis, mondja Dóri, és kortyol egyet a söréből, igazából az apjáé. Tudod, ki az apja? Fogalmam sincs, mondom, én őt sem ismerem. Az apja a Sipos Gregor, ő alkotta meg az Irdatlanokat. Hirtelen nem tudom, hogy mire is gondol Dóri, de pár másodperc múlva leesik. Az Irdatlanokat, kérdezem, mármint azokat a bazi nagy robotokat? Androidok, mosolyog Dóri, azok nem sima robotok, hanem androidok. Akkor nem mehet rosszul nekik, mondom, és viccelődve hozzáteszem, hogy igazán futhatná egy jobb magnóra is. Dóri komoly arccal néz rám, és azt mondja, a magnót nem szabad lecserélni. Nem értem, hogy miről beszél, de ráhagyom. Egy hosszú hajú srác lép mellénk, a kezét tördeli, és idegesen toporog. Mi van, Tróger, mit akarsz? Dóri hangja ellenséges és lekezelő, amin meglepődöm, még soha nem hallottam ilyennek. Semmi, semmi, hadarja a Tróger nevű srác, csak meg akartam kérdezni a barátodat, hogy nem lenne-e kedve kicsit, picit elszállni, igen. Akadj le rólunk, te csöves, förmed rá a srácra Dóri. Takarodj vissza a sarokba, és szállj el egyedül! Jó, jó, jó, mondja Tróger, és mellkasa előtt összekulcsolja a kezét, mintha könyörögne vagy imádkozna, nyugi van, Dóri, nyugi van. Te csak ne nyugtatgassál engem, húzz innen a picsába! Tróger olyan hangot ad ki, mintha csuklana és böfögne egyszerre, aztán sarkon fordul, és eltűnik. Ki volt ez, érdeklődöm, de Dóri felemeli a kezét és a fejét rázza, úgyhogy nem firtatom a dolgot. Ekkor éles sikoly hallatszik a hátam mögött, megfordulok, és azt látom, hogy a szőke csaj a szoba közepén áll, kezében egy letört nyakú üveg, szemei fennakadva, szájából pedig ömlik a vér. Úristen, motyogom magam el, és megdermedek a látványtól. Oké, semmi gond, mondja Sipi, a napszemüveges fickó, és átkarolja a lányt, aki most már egész testében remeg, közben továbbra is csorog a szájából a vér, vörösre festve fehér pólóját. Sipi elé lép, megöleli őt, és hosszasan súg valamit a fülébe. Egy-két perc múlva a szőke csaj megnyugszik, nem remeg, a vérzés is eláll, és döbbenten látom, hogy elmosolyodik. Aztán, mintha mi sem történt volna, Sipi visszaül a kanapéra, a szőke csaj pedig folytatja a beszélgetést azzal a lánnyal, aki az előbb még sikoltozott. Senki nem törődik a vérrel, senkit nem érdekel, hogy a csaj komolyan megsérülhetett. Mi a franc van itt, fordulok Dórihoz, de ő már nem áll mellettem. Körülnézek, de sehol sem látom, viszont úgy tűnik, mintha egyre többen lennének a szobában. Táncolnak, vonaglanak körülöttem erre a borzasztó zenére, ami leginkább egy disznóvágás nyomasztó hangjaira emlékeztet. Elindulok, hogy megkeressem Dórit, de alig bírom átverekedni magam a táncolókon, és végül a fotelnél kötök ki, ahol a srác még mindig a meggyújtatlan cigarettával a szájában ücsörög. Nem láttad Dórit, kérdezem tőle. Rám néz, de nem érzem azt, hogy lát is, homályos, élettelen a tekintete. Elővesz a zsebéből egy lila öngyújtót, és meggyújtja a cigarettáját. Nem láttad Dórit, kérdezem újból, magam sem tudom, miért. Dóri már elment, szólal meg a srác, és ijesztően mély a hangja. Le kéne nyugodnod. Én nyugodt vagyok, felelem türelmetlenül, és beleiszom a sörömbe, hogy ezzel hangsúlyozzam nyugalmamat. Ereszd el a csótányokat, dörmögi a srác. Megrázom a fejem, és idegesen felkacagok. Mi van? Miről beszélsz? Milyen csótányokat? A srác lassan kifújja a füstöt, teljesen beteríti őt, csak a körvonalait látom. Jó lesz, mondja, és a hangja nagyon távolról szól, mintha nem előttem ülne, hanem egy másik szobában. Csak engedd el őket. Ezt már nem bírom, elegem van ebből az egészből. Ledöntöm a maradék sörömet, és elindulok a kijárat felé. Most már valódi tömeg állja utamat, úgy kell átpréselnem magam az egymáshoz törleszkedő testek között. Rendületlenül nyomulok előre, de elveszítem az egyensúlyom, megtántorodom, de szerencsére pont a kanapéra zuhanok. Sipi ül mellettem, kezében egy whiskyspohár. Téged nem ismerlek, mondja, és üres üvegemhez koccintja poharát. Sipi vagyok. Ja, mondom, tudom. Figyelj, ne haragudj, tök jó a buli, örülök, hogy itt lehettem, de én most már lelépnék. Tudnál esetleg segíteni, vagy valami? Persze, barátom, mondja Sipi mosolyogva, de még igyál egyet, mielőtt elmész. Köszi, de már megittam, emelem fel az üvegemet, ami eddig üres volt, de most érzem, hogy van benne valami. A fény felé tartom az üveget, látom, hogy tele van. Beleszagolok, aztán óvatosan kortyolok egy picit. Sör van benne. Mi a franc, suttogom. Ne izgulj, mondja Sipi, és megveregeti a combomat, csak élvezd ki ezt a kis időt a szeánsz előtt. Iszok a sörből, lehunyt szemmel, nagyokat nyelek. Aztán kifújom magam, és a napszemüveges fickó felé fordulok. Mi ez a szeánsz? Mi fog történni? Sipi mocorog egy kicsit, majd előredől, és meglögyböli a kezében tartott whiskyt. Hallottál már az anima convectióról? Nem, felelem, nem tudom, mi az. Nem baj, bólogat Sipi, nem is kell. Igazából addig jó, amíg nem tudod. Aha, motyogom, és iszok. De azt tudod, hogy mit csinál az apám, ugye? Azt válaszolom, hogy persze, azzal tisztában vagyok, ő gyártja azokat a robotokat. Vagyis androidokat, helyesbítek gyorsan. Sipi felém fordul, a szemét nem látom, de a szája keserű mosolyra húzódik. Jobb lesz, ha elmész, mondja kimért, komoly hangon. Azt hiszem, ez a szeánsz nem neked való. Kiveszi az üveget a kezemből, és felál. Gyere, kikísérlek. Ahogy elindul, csodálatos módon szétnyílik előtte a táncoló tömeg. Szó nélkül követem az ajtóig. Egyik kezében a pohár, másikban az üveg, fejével az ajtó felé bólint. Nyitva van, elmehetsz. Lenyomom a kilincset, de közben rengeteg kérdés suhan át az agyamon. Hol van Dóri? Mi lesz a sérült szőke csajjal? Mi fog történni ezekkel az emberekkel? Mi ez a szoba? Miért nem veszi le a napszemüvegét? Megállok a küszöbön, és Sipi felé fordulok, de még mielőtt bármit is kérdezhetnék, annyit mond, hogy ne aggódjak, jobb, ha bizonyos kérdésekre soha nem kapunk választ. Kilépek a szobából, és bezáródik mögöttem az ajtó. Hallom, ahogy a kulcs elfordul a zárban. Nagy levegőt veszek, aztán hangosan felsóhajtok. Belenyúlok a zsebembe, a csótánytetemek még mindig ott vannak. Helyes, mondom magamban, tehát ismét megvédtek. Túléltem egy újabb szobát.

FOTÓ: FORTEPAN / JEZSUITA LEVÉLTÁR

Boldogszom: orúdal

Egy reggel arra ébredtem, hogy nem kell többé
semmit sem tennem, amit csak nem szerettem,
és annak ellenére, hogy tudtam, ez így lesz örökké,
mégis kapkodni kezdtem, hogy mivel is kezdjem.

Akkor jöttem csak rá, hogy kapkodnom sem kell,
és nyugodtnak sem kell maradnom,
valamint hogy én vagyok a nulladik ember,
és Pugat felől már kél a nem-csupán-napi alkony.

És az ismerőseim se nem őseim, se nem utódaim,
és a spenótot sem kényszerítik belém,
és spenót sincs, se halványlila lánccal a táncosnő-nagyim,
se a sinek közé nem esem életem végén, de meg se nem felén.

Arra ébredtem, hogy te vagyok én, én vagy te, meg egyik sem,
és hogy eztán nem lesznek írásaim, csak aláírásaim, alva
a mit-tudom-én-hanyadik jóízű hányadék X-ben,
egy reggel arra ébredtem, hogy még ehhez is halva.

Esdi Kornyik

Midőn az Esd, e sajtókornyika
a Földet oda löki, hol lika,
de panorányan! hogy minden feszél,
mint töketlent a döngő fejszeél,
midőn – hapci! – a Canalba esel,
uborka a tejfölbe, cselre csel,
nem nagy eset az Esdnek, csak lapoz,
neked int, hogy időt a térre hozz,
meg nem ritkított Nap-körjáratot,
akkor, a szád akárhogy járatod,
foghatatlan pofájú malmi ló,
és az elszállt merengés hány kiló,
a földrengés, a cunami-cumi,
akkor, bármire gondolj, erre csak:
nem vagyok képzelt beteg! hullanak
záporban az egészség jelei,
és én másnak sem élek, csak neki,
haladok helyben, mint a holt henyélő,
aki jól tudja, másképp ő nem élő,
mizárólag egészséges vagyok,
mindent kizárva, nem semmi dolog:
s miért, hogy mégis az?
hogy... mit akar ez a kukac!?

Még egy Kosztolányi

Ülök egy zsámolyon,
perceim számolom;
ülök egy sámlin,
perceim számlim.

Tandori Dezső

A „Pugat”

(Nyaródiák) *Karinthy Frigyes emlékére*

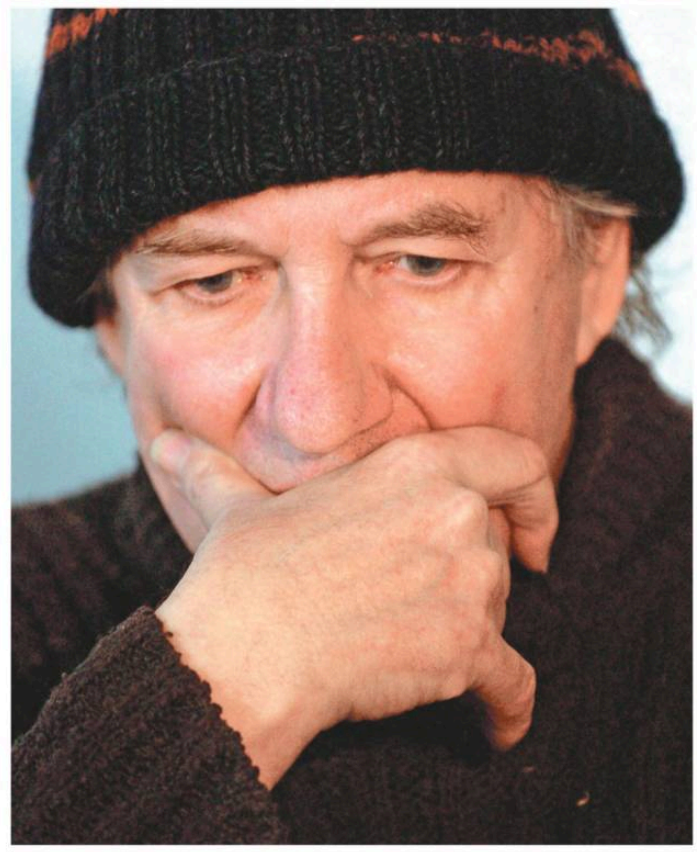

FOTÓ: HONÉCZY BARNABÁS / MTI

Tandori Dezső 86 éve, 1938. december 8-án született.
Az összeállításért köszönet Tóth Ákos irodalomtörténésznek, valamint Tandori Dezső örököseinek, dr. Nagy Editnek és Nagy Juditnak.

Tandori Dezső Karinthy-rajzai: Karinthy Frigyes: Úgy még sose volt valahogy, hogy ne lett volna! (2018, fekete filctoll, A/4); Karinthy Fr. halálán (2018, fekete filctoll, A/4); K & K – „Mert boldog gyilkosok az óra gyilkolói” (2012, szén, A/4).

Egy korábbi

(Engedelemmel, a szöveg már „volt”)

Abszolút nyaródia: nyaró diák

Szeptemberi dolgozat

Apa nyara anya nyara,
anya nyara apa nyara.
A panyara a nyanyara,
a nyanyara, a panyara.

(Egyben a posztnyugatos W. S. mester emlékének)

A kávé

A kávé olyan, mint csapi agávé.
Csapon jön, kicsapolják.
És ha nyugat-, ha kelet-esti ávé,
legalább nem ÁVÓ, nem is ügyosztják.

Fiú-kedved verte, falhoz, a „Porc-e?”
porcelánt, likakon nézted a Lányt
a budin, a bidén, hátulja-szerten,
és lassú bőrcsuháidban tekerten,
keverten érezhetted: „Drága torz-e?
Torzó csak?” – amit tagságod kihányt.

Ó, a tagok, és ó, a taginyák,
szagszrvezet-tökös felhalmozók,
ó, a mindig meghasadó világ
köz-lökődése, végül: álmodók.
Ó-vicc-elméd! De a pofádba vág!

––– Vígaszod-e, lent már, hogy: „Ez egy más holt?”
Hogy a fű-mordítás műfordítás volt?

Mit nem várod a mire-jót?

Gireille-t várd, ne, hogy gire jó,
az akkor már adódható,
sikkan, mint szennyes, szürke hajnalok,
mint villamos alá hullt szív dobog
még egyet
– de te:
„Még! egyed!”
s fiákerbe szállsz vele.

Ahány ily, annyi kérdés: „Mily...?” marad.
Jót várasz rosszul, s rosszra várod javad.
Ujjongsz: jön s felszabadít egy orosz lány!
Közelebbről látod, ez egy oroszlán.
Haha! Réged tég megevett a tébé,
a c, a d, gégemetszegetésé
lettél, az oroszlán: egy Té-ve-dé-sé!!

Még azt hörgi, ahogy fölébed ér:
„Ezért gerjedtem be így? Nem ér!”
Nem ér a neve. És nem is, orozván.
Kinyúlsz, vekkert leversz, leverten
kéred a bögrét: „Megfőzted, Mucuskám...?”
„De mint bürköt a kertem!”

Tóth Ákos

A Carinti-Tandori-vázlatkönyvből

Reményi József Tamás és Tarján Tamás emlékének

Tandori Dezső most bemutatott művének eredeti kézirata az író irodalmi hagyatékában maradt ránk. Az 5 oldalas, írógéppel készült kézirat lapjain jól kivehetők a szerző saját kezű javításai, melyek arról árulkodnak, hogy Tandori művét a nyilvánosságnak szánta, publikációs céllal készítette elő. A kézirat – mely mindig roppant informatív felület az irodalmi kutatás számára – ezúttal érdekes, Tandori esetében egyáltalán nem szokásos munkamódszerre derít fényt. A szerző több alkalommal is visszatérhetett az egyszerre lezárt műként és műelőzményként kezelt alapszöveghez, hogy jellegzetes, kései stílusjegyeivel (az írásban szereplő mássalhangzóknak a magyar standard nyelvhasználattól eltérő felcserélésére vonatkozó jelkésekkel) lássa el azt. A 2000-es években keletkezett Tandori-művekben gyakran feltűnő poétikai gesztusnak köszönhető, hogy a híres Babits-verset idéző *Esti Kornyiká*-ból végül *Esdi Kornyik* lett, vagy hogy a 3. versben eredetileg megjelenő Mireille a véglegesített változatban már a Gireille névre hallgat. E két jellegzetes példából is látható, hogy Tandori nyelvújítása minden esetben a beszélt nyelv elemeitől elütő agrammatikus alakzatokat részesíti előnyben, hogy a költői nyelv külön(ös) természetére emlékeztesse az értelmet, megoldást kereső, olykor azt valósággal hajkurászó versolvasót.

A *„Pugat”* című nyaródia-ciklus akár alkalmi versegyüttesnek is tekinthető. Tandori egész pályáján szorgos nyilvántartója és poétikai kiaknázója volt a különféle irodalmi évfordulóknak, és főként különös figyelemmel fordult a számára „ég-tájat” jelentő *Nyugat* folyóirat és nagyra becsült szerzője, Karinthy Frigyes felé. Az aforizmagyártó és költő Karinthy az abszurd fogalmazásra ugyancsak fogékony, a paradoxon antilogikáját szüntelenül kihasználó Tandori-művek egyik választott előképe, ha úgy vesszük: élőképe, hiszen a szövegek szüntelen szólításai szinte eleven, beszélgető közelségbe hozzák a művész feltételezett szellem-alakját. Miközben működése évtizedei során Tandori rendkívül sokat tett a „komoly” Karinthy-költészet értékeinek elismertetéséért, irodalomtörténeti pozíciója méltó újratárgyalásáért, látszólag kerülte az *Így írtok ti* szerzőjével való találkozást. Pedig mindjárt a Tandori-pálya kezdetén ott találjuk a híres paródiagyűjtemény földrengésszerű hatását: „1955-ben, Karinthy Frigyes »Így írtok ti« c. művét olvasva az akkor még háborús-rom (és nem turista-csicsa) Sikló lépcsőköveivel repültem egyet, szerencsére ki az ecetfák közé, nem le, címeres várfalunkig.” (*Pályáim emlékezete*) Tandori – nemzedéke nagy részéhez hasonlóan – Karinthytól (*Így írtok ti*-beli álnevén: Carinti-tól) tanulja a modern magyar vers hangzástörvényeit. Későbbi ritka említései sem kérdőjelezhetik meg az irodalmi portrékkal felérő karikatúrák befogadásának tanulságait, azt a komplex és koncentrált hatást, melyet a laudáció és kritika, az irodalom ábrándja és kiábrándító valósága között ingázó Karinthy-paródia mindenkor gyakorolt lelkes olvasójára, tovább-költőjére. Tandori verse tartósan és sokféleképpen adósa volt az *Így írtok ti* merész ösztönzésének: hol nagyszabású, egységes irodalomvíziója, hol hallatlan empátiáról árulkodó portretírozó képessége, hol a jófajta pesti humorra való példaadása került előtérbe. Most, hogy a *„Pugat”* kisciklusát olvashatjuk, pontos betekintést nyerünk a Tandori-féle paródia-„nyaródia” szemléletmódjába, mely a klasszikum lefokozásának, világi használatbavételének szüntelen botrányáról tudósít. A Nyugat-kor legnagyobbjait és Tandori személyes költészeti kánonjának sarokköveit megidéző és kiforgató megszólalások a szatíra útján haladva túlmennek a Karinthy-féle állásponton, mikor a történelem káoszának kiszolgáltatott ember és eszme sorsát ábrázolják. Feloldozást itt már csak a ciklusvégre illesztett, infantilis és weöresi bölcsességet együtt sugárzó négysoros mondóka kakofóniája, a vesztett-visszanyert értelem nem egynyári tanulsága jelez.

Péntek Tamás

Mozgólépcső

Neked biztosan napi rutin és csak a mobilodat nyomkodod közben, míg ereszkedsz lefelé a Duna alá a Batthyányn (amúgy tudtad, hogy így kell helyesen írni?) a metró mozgólépcsőjén. De nekem ez a nap legfontosabb egy perc huszonnyolc másodperce. Persze nem volt ez mindig így, régen én is olyan egyszerű ember voltam, mint te. De pár éve a haverokkal sörözésre menet kitaláltuk, ami akkor még jópofa játéknak indult: találd meg a nagy Ő-t! A feladat egyszerű: a mozgólépcsőn szembejövő nők közül pontosan egyet választhatsz ki. Hogy mi célból: kávézás, egyéjszakás kaland, házasság stb., az mindenki egyedi fantáziájára van bízva. De ebben az egyszerűségben rejlik a játék kegyetlensége is. Nincs második esély. Ugyanis ha biztosra megyek, és az elején lecsapok a festett szőkére, aki elég jól néz ki, de már látszik, hogy nem annyira feszes, és gyereke is van, akkor lehet, hogy elszalasztom a kicsivel utána jövő és fültől fülig rám mosolygó Penélope Cruz-hasonmást. Ha viszont várok, hogy jöjjön Krúz néni és csábítson el a fültől fülig mosolyával, és emiatt elengedek minden majdnem tökéletes festett szőkét, akkor lehet, hogy mégsem jön az álomnő, valamiért késik, és a végén csak özvegy Tóth Béláné kisnyugdíjas jön szembe a kiszállás előtt a banyatankjával. Ilyenkor néha megpróbálok visszalépni pár lépést, elindulok felfelé a lemenő mozgólépcsőn, és ezzel gyakran letarolom a mögöttem lefelé haladókat. De végül muszáj elfogadni, amit a sors adott, a szabály az szabály. Szeretem ezt a játékot. Régebben csak naponta egyszer játszottam, de egyre fontosabb lett az életemben, ezért nemrég munkát váltottam, így most már naponta többször is játszhatok.

Így van ez ma reggel is. Megveszem a Lipótiban a kakaós csigát, majd adrenalinnal teli lépek a lépcsőre, innen indul a játék, megszólal a gong a fejemben, pont, amikor a kezem a gumikorláthoz ér. A gumikorlát a történelem egyik örök megoldatlan rejtélye, mivel gyorsabban halad a lépcsőnél. Ezért nem lehet folyamatosan fogni, el kell engedni néha, hacsak nem vagy szuperhős, mint Nyúlányka a *Hihetetlen család*ból, és nyúlós kezed van. Nekem nincs, bár kisgyerekként sokszor játszottam olyat is, hogy meddig bírom elengedés nélkül. Szinte egész testemmel ráfolytam már a korlátra, amikor anyukám rám szólt, hogy a hülyeség, az megy. De vissza a játékhoz: óriási felelősség pár másodperc alatt eldönteni, kivel kötöd össze az életed, ha csak gondolatban is. De én szeretem az érzést. Hogy bárki az enyém lehet. Az első pár lány még túl fiatal, biztosan suliba mennek. A következő tiszta Szörnyella, szóba sem jöhet. A mélység közeleg, a feszültség bennem egyre nő. Újabb nő érkezik: Úristen, kisanyám, te hogy nézel ki, így akarsz a csajom lenni? Ereszkedem tovább, még harminc másodperc. A távolban végre ígéretes példány közeleg. A lány könnyű nyári ruhát visel. Alakja tökéletes, már amennyire a ruha sejtetni engedi. Korban és stílusban pont hozzám illik, legalábbis így döntök. Hosszú sötét haját a metróhuzat lebegteti. Álmodozó tekintete a távolba réved. Biztosan rám gondol. Épp annál a résznél tart, amikor Ed Sheeran *Perfect* című dalára angol keringőzünk az esküvőnk nyitótáncaként. Hát rendben, ha annyira szeretnéd, bébi, legyen. Igent mondok. Gondolatban megnyomom a piros gombot. Döntöttem, mára vége a játéknak. Még utánanézek, ahogy jövendőbelim lassan távolodik a felszínre, és valószínűleg utoljára látom. *Goodbye, my next ex!* Aztán behunyom a szemem, ne is lássam, kiket szalasztottam el. Ne aggódj, nem esem pofára, fejből tudom, mikor ér véget az egy perc huszonnyolc másodperc. Kezdődhet az újabb munkanap, előveszem a karszalagot.

Jegyeket, bérleteket kérem!

Kiss László

Gondolatok a metróban

Előre,
sziszegte,
előre.

A metróról
leszállva
elindultam
a mozgólépcső
felé.

Hosszú, majdhogynem
üres szakasz
vezetett odáig.

Ketten érkeztek
szemből,
egy nő,
és ő.

A fal
mellé húzódva,
kezemben könyvvel
haladtam.

A majdhogynem üres, hosszú
várakozótér váratlan
szűkülni kezdett,
ahogy felém
mozdult
a szikár,
tetovált
test.

Megütötte
a fülem:
előre.

Fölpillantottam.
Vállam csaknem
súrolta
a fal.
Előre figyelj!

Rövidre nyírt
haj, szinte sörte.

Előre figyelj!
És:
baszd meg!

Gyűlöletet láttam
a szemében.

Az üres és hosszú
folyosó végéig
elkísért
ez a tekintet
és hang.

Engem még nem
gyűlölt senki.

Tűnődtem, mi
egyebet tehettem
volna, mi
indokolhatta a rendre
utasítást.
Mit vétettem
ellene.
Hol, miben
hibáztam.

Óvodás sérelmek.
Kiközösítés általánosban.
Bántalmazó tanár,
rosszindulatú edző.

A múltja.

Törtem a fejem.

Az apja, aki verte
őt is.
Elhagyta őket
az anyukája.
Vagy, ami
végképp érthetetlen,
meghalt,
idő előtt.

Ment, vitt
a mozgólépcső
fölfelé.

Nem működő párkapcsolat.
Hűtlen szerető.
Utánafüttyentettek.

Hiszen én sem
duzzadok az önbizalomtól.
Láthatta:
olvasok.

Talán
egy rossz emlékű
kötelező.
Egy nyersen replikázó
könyvtáros.
Az órán folyton
elugró betűk.
A számok aljas
kémiája.
Biosz, fizika.
Sok fölösleges
szar.

Odafönt
arcul csapott
a könyörtelen
hőség.

Gyűlölt, pedig
nem tudja,
hogy magam is
épp eléggé
bonyolult lélek
vagyok.

És ez már sosem
fog változni.

Petőcz András

Barátság és Nobel-díj,

találkozásaink Han Kanggal

1998-ban találkoztam Han Kanggal az Egyesült Államokban, Iowa Cityben. Három hónapot töltöttünk együtt annak az irodalmi ösztöndíjprogramnak a keretében, amit minden évben mintegy 25 ország fiatal avagy kevésbé fiatal írói kaphatnak meg, hogy ismerkedjenek, tanuljanak, és legyenek kicsit nyitottabbak a nagyvilágra.

Három hónap, 25 író a világ minden tájáról, összezárva egy kollégiumi épületben. Van alkalom megismerni a másikat. Olyan, mint valami nagyszabású osztálykirándulás.

Han Kang fiatal volt, talán a legfiatalabb mindannyiunk közül. Huszonhét éves. Koreai író, akiről keveset tudtunk. Félénk távol-keleti nő.

A három hónap alatt sokat írt, sokat dolgozott. Magányosan, koncentráltan teltek a napjai.

Közös rendezvényeken szerepeltünk együtt. Úgynevezett panelbeszélgetéseken. Az egyiken arról kérdezték Kangot (a koreaiaknál a családnév elöl van, a magyar nevekhez hasonlóan, tehát neki ez volt az utóneve), hogy min dolgozik. Hosszan mesélte, hogy történetet ír egy koreai házaspárról, ahol a feleség virággá változik. Az ötlete megtetszett. Nem sokkal később, de már itthon, Budapesten, én is írtam egy elbeszélést, ami Szöulban játszódik. A címe: *Sárga virág a feleségem.* Az egyszerűség kedvéért a feleségnek a Han Kang nevet adtam. Miért az „egyszerűség kedvéért"? Nem ismertem koreaiakat Kangon kívül. Fogalmam sem volt, milyen az igazi koreai név. Bár nem a valódi Han Kangról mintáztam a hősöm, mégis, így egyszerűbbnek tűnt a dolog.

Az elbeszélésem elkészült, meg is jelent.

Sok-sok évvel később Kang jelentkezett. E-mailen, ha jól emlékszem, de talán az itthoni Koreai Kulturális Központ munkatársai közvetítésével. Írta, Európában van, Lengyelországban, szívesen átjönne Budapestre, találkozzunk. Megbeszéltük, tartunk egy közös irodalmi estet. Nekem egyetlen koreai történetem volt, ez a „sárga virág". Ő is hozta a saját átváltozós elbeszélését. Meg is jelent mindkét írás az estre készült kiadványban, magyarul is, koreaiul is.

Kang meglepődött, hogy a hősömnek az ő nevét adtam. De azt mondta, örül neki. Ebben maradtunk.

Többen kérdezték tőlem az utóbbi hetekben, hogy szerintem „érthetjük-e a távoli kultúrák szerzőit", a válaszom az, *igen, érthetjük.* Persze a fordítón sok múlik. Azt mindenképp érthetjük, ami a számunkra fontos. Tipikust és általánost egyaránt. Magam soha nem jártam Szöulban. Mégis megírtam a „szöuli" történetemet. És nem jártam – többek között – a Fülöp-szigeteken sem, de arról is írtam elbeszélést. És minden távoli szerző műve is az enyém lesz, ha jól olvasom.

A közös kiadványunkban benne van Kang története. Azóta többször belenéztem. Vannak közös motívumok az írásainkban. A nő testén a zöld foltok, például. De jóval több a különbség. És ez jó. A távolság Budapest és Szöul között sok ezer kilométer. A kultúrák között még sincs áthidalhatatlan messzeség. Ha egy nő szenved a házasságában, akkor annak – *ad absurdum* – lehetnek különös testi tünetei.

2014-ben tartottuk a felolvasóestünket, Budapesten, a Nyitott Műhelyben. Ennek tíz éve. Han Kangot fiatal lányként ismertem meg, mára Nobel-díjas lett. A hasonló tematikájú elbeszéléseinket fontosnak érzem. Örültem, amikor meghallottam, hogy ilyen jelentős elismerésben részesült.

Hasonló örömöt vagy ennél is nagyobb örömöt akkor éreztem, amikor Kertész Imre kapta meg ugyanezt a díjat. Az ő barátságára is büszke vagyok. Sokat találkoztam vele Szigligeten vagy Berlinben. Az *Idegenek* című regényem az ajánlásával jelent meg.

Han Kang és Kertész Imre Nobel-díja eggyé vált bennem. Mesterek és írótársak, egyszerre.

Van több olyan – számomra nagyon fontos – szerző, aki nem kapott ilyen elismerést. Jerome David Salinger, Tandori Dezső, Allen Ginsberg. De a könyvespolcomon együtt láthatók – az iowai barát, Han Kang, valamint Kertész Imre társaságában.

Nobel-díj-átadó ünnepség. Han Kang december 10-én Stockholmban veszi át irodalmi Nobel-díját. Az eseményt számos program kíséri az írónővel a központban: december 6-án sajtótájékoztatót, december 7-én előadást tart a Svéd Királyi Akadémián, december 8-án, az Irodalom éjszakáján pedig felolvas. December 12-én ugyancsak felolvas a Svéd Királyi Színházban, ahol kritikusok társaságában pódiumbeszélgetésen vesz részt.

NÉPSZAVA

Szociáldemokrata napilap

2024. december 7., szombat 152. évfolyam, 285. szám Ára: 600 forint

8+8 OLDAL
MELLÉKLET A MAI LAPSZÁMUNKBAN

AJÁNLÓ

HEM-elésre várva

Az energiaszolgáltató cégek megtakarítási kötelezettségével bárki jól járhat, aki lakáskorszerűsítést tervez. **2. oldal**

Túlórában nyomkodják a gombot

Az eredeti tervek szerint a héten véget ért volna a parlament őszi ülésszaka, de még a jövő évi költségvetést sem fogadták el a képviselők, ezért december 20-ig túlórára kényszerülnek. **3. oldal**

Az idén elmaradhat a csomagkáosz

A csomagküldő cégek forgalma megugrik az év végén, de ez most várhatón nem okoz fennakadásokat. Egy-két napos késésekre számítani kell, de arra nem, hogy az időben megrendelt ajándék csak januárban érkezik. **6. oldal**

Orosz árnyék Románián

BUKAREST Az alkotmánybíróság elrendelte az államfőválasztás újrakezdését, mert a gyanú szerint Oroszország beavatkozott a kampányba.

HARSÁNYI GYÖRGY

A román alkotmánybíróság érvénytelenítette a vitatott elnökválasztás teljes folyamatát tegnap, kevesebb mint két nappal a szavazás második fordulója előtt. Az egyhangúlag hozott döntés értelmében a választást elölről kell kezdeni. Ez azt jelenti, hogy a jelölteknek újra kell majd regisztrálniuk 200 ezer támogató aláírás birtokában, amelyek összegyűjtésére két hónapjuk lesz, ezt követi majd a megismételt kampány. A Központi Választási Iroda (BEC) az este úgy döntött, a külföldön élő románok pénteken kezdődött szavazását is leállítják, s a választási anyagokat zárolják.

Az alkotmánybíróság példátlan döntésének hátterében olyan titkosszolgálati információk állnak, amelyek szerint Oroszország beavatkozott a választásokba. A testülethez az utolsó két napban több kérelmet is benyújtottak a november 24-i első forduló érvénytelenítésére, de a bírák csütörtök este még úgy nyilatkoztak, hogy a jogszabályok értelmében azokat csak a második forduló után vizsgálhatják meg.

Elena Lasconi, a Mentsétek meg Romániát Szövetség (USR) elnökjelöltje – aki az utolsó felmérések szerint átvette a vezetést az első fordulót szinte az ismeretlenségből megnyerő Călin Georgescu szélsőséges nacionalista politikustól – kijelentette, hogy „a román állam lábbal tiporta a demokráciát”, és a döntéssel „anarchiába taszítják az országot ”.

FOTÓ: AFP/MIHAI BARBU

Lasconi szerint „anarchiába taszítják az országot”

FOLYTATÁS A 8. OLDALON

„Minden évben rosszabb lett”

GYERMEKVÉDELEM Túlterheltség, pénztelenség, lepusztultság – ez jellemzi ma a gyermekotthonokat Sztupa József szerint, aki jól ismeri az ágazatot, hiszen a nyárig maga is szakmai vezetője volt az egyik intézménynek. Mára viszont elhagyta a pályát, mert belefáradt a rengeteg „megoldandó, de megoldhatatlan feladatba”, a felülről érkező nyomásba, fenyegetettségbe, túlhajszoltságba. Szerinte az épületek állapotánál is súlyosabb gond a szakemberhiány. Mint mondta, ideális esetben egy 10 fős csoportban egy műszakban egy gyerekfelügyelővel és egy nevelővel vannak a gyerekek. Ehhez képest sokszor 20-30 fővel van egyedül egy gyerekfelügyelő. „Tudok olyan intézetről is, ahol úgy vontak össze csoportokat, hogy két szinten vannak a különböző korcsoportú gyerekek, de egy felügyelő van beosztva. Ő föl-le szaladgál. Ha az egyik csoportban probléma van, hosszabb ideig ott marad, így a másik csoport – köztük akár 2-3 évesekkel – felügyelet nélkül marad.”

FOTÓ: PAVEL BOGOLEPOV

Sztupa József: Határozottan cáfolom Pintér Sándor állítását

INTERJÚ AZ 5. OLDALON

M4: Karácsonyék kénytelenek fizetni az elődök hibáiért

METRÓ Teljesen váratlanul érte a fővárost, hogy a Navracsics-féle minisztérium több mint négymilliárd forintos büntetést fizettetne meg Budapesttel a még Demszky idején indított, majd Tarlós főpolgármestersége alatt átadott 4-es metró járműbeszerzése miatt – tudtuk meg. A 4-es metrót 2014-ben Tarlós István és Orbán Viktor adta át, az egykori Nemzeti Fejlesztési Minisztérium pedig 2017-ben arról tájékoztatta a Fővárosi Önkormányzatot, hogy szabálytalansági eljárást kezdeményezett a projekt egyik szerződése, a metrószerelvények beszerzését célzó, 2006-ban aláírt kontraktus ügyében. Hogy pontosan milyen szabálytalanság történt, egyelőre nem tudni, de az biztos, hogy a vonal átadása után tíz és a szabálytalanság jelzése után hét évvel került elő a büntetés. Pedig ennek semmi jele nem volt éveken át, hiszen Tarlósék annak idején még észrevételt tettek az eljárás miatt, de semmilyen választ nem kaptak. Most, hosszú csend után „csapott le” a tárca.

Hét év után érkezett egy négymilliárd forintos bírság a szerelvények miatt

FOTÓ: AFP/KISBENEDEK ATTILA

ÍRÁSUNK A 3. OLDALON

A Nemzeti Bunkoizmus nyitánya

PODCAST Az állampárt támogatottsága tovább csökken, a sarokba szoruló rendszer elkeseredettségében egyre gátlástalanabb eszközökhöz nyúl – állapította meg a Népszava Hol élünk? podcastjének e heti kupaktanácsa. Frank Zsófia belpolitikai újságíró, Ábrahám Ambrus gazdasági szerkesztő, újságíró, Horváth Gábor főszerkesztő-helyettes és Batka Zoltán műsorvezető nem túl vigasztaló üzenete: lassan vége a NER illiberális féldiktatúrája időszakának. Menczer Tamás Fidesz-szóvivő „Mi van, kicsi, hö” című magánszáma nemcsak a Nemzeti Bunkóizmus nyitánya, az állampárt ezzel azt is jelezte: kész valódi, fizikai erőszakhoz nyúlni kritikusaival szemben.

Telefonja kamerájával olvassa be a kódot, és a kapott linket nyissa meg a böngészőben! Ha mégis inkább begépelné, használja ezt a címet: **https://nepszava.hu/3260539**

Papi vétkek sebzik a Fideszt

BOTRÁNY Pajor András katolikus pap ügye komolyan árt a Fidesz megítélésének, a kormánypárt belső válsága kezd mindenki számára nyilvánvalóvá válni – a többi között erről beszélt lapunknak a Republikon Alapítvány vezetője, Horn Gábor, miután kiderült: újabb NER-es sztárpap bukhatott le, mivel minden bizonnyal Pajor András zuglói plébános az a személy, aki miatt gyermek- és ifjúságvédelmi vizsgálat indult az Esztergom-Budapesti Főegyházmegyénél. Horn szerint mintha elindult volna valami, az áldozatok bátrabban mernek jogorvoslatot kérni, és talán a bűnben gondolkodók is visszafogják magukat. A mintegy kétmilliós fideszes szavazótábort azonban nem biztos, hogy megingatják ezek a botrányok. Kérdés, ha az ilyen esetek sem rendítik meg az elkötelezett Fidesz-szavazókat, akkor micsoda – fogalmazott.

CIKKÜNK A 4. OLDALON

HEM-elésre várva

TAKARÉKOSSÁG Az Orbán-kormány folyamatosan rontja a nyáron elterjedt ingyenes födémszigetelés ösztönzőrendszerének a feltételeit.

MARNITZ ISTVÁN

2021 óta az energiaszolgáltató cégek energiamegtakarításra kötelezettek az általuk értékesített energia arányában. Az érintettek ezt úgy is teljesíthetik, hogy másoktól vásárolnak olyan hitelesített energiamegtakarítási (HEM-) tanúsítványt, amely az előírt célok teljesítését igazolja. Ezzel pedig mindenki jól jár, aki saját lakását korszerűsítené.

A HEM-tanúsítványok révén mostantól lakásunk minden egyes energiahasználó sarka pénzzé tehető érték. A HEM bármely igazoltan energiafogyasztás-csökkentő korszerűsítésre-berendezéscserére elszámolható. Az, hogy egy HEM-ért – a tulajdonos szempontjából: aláírásért – cserébe mely cég milyen beruházásra mekkora árkedvezményt ad, függ a HEM tőzsdei árától, de a kivitelező üzleti elképzeléseitől is. Mindazonáltal a HEM révén egy-egy felújítás ára akár több százezer forinttal is csökkenhet. Egyes födémszigetelésekért például a kivitelezők egyáltalán nem kérnek pénzt. De sokan a fogyasztásmérséklő vízcsapperlátorokra álltak rá. Több, a HEM-ért cserébe kedvezményt biztosító homlokzatszigetelési, klíma-, nyílászáró- és kazáncsere-ajánlatba is belefutottunk. Az állami MVM kedvezményes izzókat, perlátorokat, víztakarékos zuhanyfejeket ad. A HEM tőzsdei értékesítésére alkalmas cégek a lakosság felé lényegében bármilyen energiahatékonysági csomagot ajánlhatnak.

Az EKR rendszer 2021-ben indult el, de előnyei ellenére nem közismert.

Az árkedvezmény mértéke függ attól, hogy a Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal (MEKH) katalógusa milyen szorzó szerint határozza meg az adott felújítástípussal elérhető fogyasztáscsökkenést. A kisebb kedvezmények ár/megtakarítás aránya tehát kedvezőtlenebb. (Itt viszont fokozottan érdemes az apró betűs részeket átnézni.) HEM-eket elvben addig írhatunk alá, amíg a lakás energiafogyasztása meg nem szűnik. A HEM-es ajánlatokat érdemes más támogatásokkal összevetni, mert azok egymást általában kizárják.

Bár a HEM-tőzsde az uniós hátterű, úgynevezett energiahatékonysági kötelezési rendszer (EKR) része az utóbbi 2021-es indulása óta, finoman szólva nem vált ismertté. Az EKR nagyon leegyszerűsített lényege, hogy a hazai áram-, gáz- és üzemanyag-kereskedőknek költeniük kell termékeik fogyasztásának törvényben meghatározott mértékű, hatékony csökkentésére. Ezt a legolcsóbban úgy úszhatják meg, ha a rájuk mért éves megtakarítási előírást saját maguk által pénzelt, majd auditált felújításokkal nullázzák le. Ha ez nem sikerül, kötelezettségeiket mások HEM-jeinek a felvásárlásával is letudhatják. Ennek elmulasztásakor a fennmaradó kötelezettségeiket gigajoule-onként (GJ) 50 ezer forinttal kell kiváltaniuk. Ez az érték egyszersmind a HEM tőzsdei árának egyfajta elvi felső határt szab. A piac állapotát jól jelzi, hogy a HEM-tőzsdén a megkötött ügyletek idei, GJ-onkénti ára nagyjából 5 ezer forinttól 17 ezer forintig terjedt. Bár az áremelkedés előtt mutatkozik még tér (és minél drágább a HEM, annál olcsóbb a lakásfelújítás), az irány most épp ellenkező.

A szakértők szerint az EKR már az elmúlt három év során is sikeresen ösztönözte a gyárak energiahatékonysági beruházásait. Az egyelőre kissé fésületlen lakossági „aranyláz” a HEM-ek hazai tőzsdéjének ez év februári indulásával vette kezdetét. Mivel ugyanis a parketten hitelesített HEM-ét mondhatni „bárki” eladhatja, építőipari-gazdasági-műszaki szakemberek rájöttek: a HEM-eket az ez év februári első tőzsdei árverés során kialakult áron eladva a legjobb megtérülési szorzójú lakossági energetikai felújításokkal szépen lehet kaszálni. A MEKH-katalógus alapján kiszámolták, hogy a néhány órányi munkát igénylő, viszont nagy energiamegtakarítási szorzójú födémszigetelés HEM-jein úgy is napi több százezres tiszta haszon keletkezik, ha a felújításért a tulajdonos egy fillért se fizet. A kecsegtető ajánlatokat ezután gyakorta a polgármesterek népszerűsítették. Ezzel nem is lett volna gond, ha idővel nem szaporodnak meg a minőségi aggályok. Akadtak, akik csak leterítették az üveggyapotot, elkészítették róla a HEM-hez szükséges fotót, aláíratták az átvert tulajdonossal a papírokat, majd a szigetelést felszedve továbbálltak. De az üveggyapoton akár a rosszhiszemű tulajdonos is túladhatott. Így a MEKH szeptemberben a szorzókat kissé csökkentve, valamint jobb minőségű anyagok használatát és sűrűbb utóellenőrzést előírva szigorította a födémszigetelési katalógust. Ez viszont rontotta a megtérülést, így a vállalkozási kedvet. Bár a szakma a MEKH-lépéstől az ingyenesség megszűntét várta, még találtunk ilyen oldalakat. Igaz, megjelentek a térítéses ajánlatok, ami sokak szemében növeli a megbízhatóságot.

A szakmai szorzók kiemelt szerepére utal az ingyenes perlátorajánlatok elterjedése is. A néhány száz forintos eszköz felszereléséért elkért HEM ma a piacon több ezer forint, ami nagy mennyiségben igen szép jövedelmet biztosít. Igaz, értesülésünk szerint a szakma ez ügyben is szigorítást vár a MEKH-től.

A különböző szorzómódosítások tényleges hatását a HEM-árfolyam is leköveti. Mostanság ugyanakkor a HEM-árakat nem a MEKH, hanem a kormány, pontosabban az Energiaügyi Minisztérium (EM) fura kísérletei lökték 10 ezer forint alá. Bár az energiacégek megtakarítási kötelezettségeit alapvetően az Európai Bizottság szabályozza, ezt a hazai jogba a kormány, illetve az EM ülteti át. Így a szaktárca október 16-án, mindössze öt munkanapnyi időt hagyva az energiahatékonysági törvény módosításaként „társadalmi egyeztetésre” bocsátotta, hogy az energiacégek megtakarítási kötelezettségeit az eddigi évente 0,5 százalékról 0,5 ezrelékig csökkenő szint helyett 2025–26-ra 1,1, 2027–30-ra pedig egyaránt 1,15 százalékra emelnék. A leghangosabban a Független Benzinkutak Szövetsége képviselte „kis töltőállomások” tiltakoztak, mondván: mivel a százalékokat mindig a két évvel korábbi bevételre vetítik, a jövő évi emelés – lévén, hogy annak alapja a 2023-as forgalom – jogsértően visszamenőleges. A jelek szerint a tiltakozás célt ért: bár a „társadalmi egyeztetés” lejártával az EM a tervezet egyes szakaszait a klímagázokról szóló, jelenleg is a parlament előtt fekvő törvényjavaslatba csempészte, ebből az EKR-kötelezettség-emelés már kimaradt. Mivel a HEM-árat eddig ama várakozás hajtotta fel, hogy nőni fog az energiacégek megtakarítási – ha úgy tetszik, HEM-vételi – kötelezettsége, vagyis a kereslet, az emelési terv sajátos eltüntetése a HEM-árat is a mélybe lökte. Ez tovább apasztja a cégek felújítási kedvét és árcsökkentési mozgásterét.

A minisztériumi lépést a hazai energiahatékonyság szempontjából szomorúnak nevezte megkeresésünkre Illésné Szécsi Ilona, a Magyar Energiahatékonysági Intézet (MEHI) Nonprofit Közhasznú Kft. projektvezetője. Bár a HEM-alapú felújítások is hagynak maguk után kívánnivalót, az elmúlt három év során az EKR ösztönözte a legtöbb magyarországi energiamegtakarítást – tette hozzá. A szakember ellenpéldaként felidézte a szintén uniós hátterű, hatékonyságnövelési célú Otthonfelújítási program iránti mindössze néhány ezres érdeklődést. Pedig a MEHI számos tanulmányban figyelmeztetett: a 4,5 millió hazai lakás többségének energiafogyasztása nemzetközi összevetésben is rendkívül nagy. Évi több száz milliárd forintot igénylő mélyfelújítási ütemüket – a 2050-es uniós célok elérése érdekében is – fokozni kell.

HEM-árverési adatok

	Ár (Ft/gigajoule)	Összérték (millió Ft)	Kereskedett mennyiség (terajoule)
2024. május 14.	14 750	211,9	14,4
2024. szeptember 10.	12 000	753,4	62,8
2024. november 14.	9 010	209,0	23,2

Forrás: Ceegex.hu

Emelési és csökkentési várakozások

Az EKR-kötelezettségek – kiváltképp a 2023–24-es forgalomra vetített – emelési elképzelése kapcsán a nagy hazai láncokat képviselő Magyar Ásványolaj Szövetség is jelezte fenntartásait az illetékeseknél – közölte lapunkkal Grád Ottó főtitkár. Ugyanakkor a szakember biztos abban, hogy az uniós előírások miatt a kabinet előbb-utóbb új szigorítási csomaggal áll elő. Bár a 2025-ös forgalomra vetített, tehát 2027-ben érvényesítendő EKR-kötelezettség változtatása kapcsán a visszamenőlegesség gyanúja egyelőre nem merül fel, az elképzelés tovább növeli a költségeiket, ami emelheti az üzemanyagárakat, így ronthatja az ágazat versenyképességét, forgalmát, ez pedig az adóbefizetéseket is apasztja. A növekvő költségeket ráadásul a kutak méretüktől és tőkeerejüktől függően más-más mértékben képesek kigazdálkodni, ami szintén rontja az ágazat versenyképességét – szögezte le Grád Ottó.

Más forrásokból származó információink szerint a jelenleg is a parlament előtt fekvő, már eddig is meglehetősen kilúgozott EKR-módosítások közül az elfogadásig akár a teljes üzemanyag-ágazat kikerülhet. Bár ehhez magyarázatul szolgálhat, hogy másutt az EKR e tevékenységre nem terjed ki, egy ilyen lépés még tovább rontaná a HeM-árat, s így a felújítási kedvet.

FOTÓ: SHUTTERSTOCK/NATALI NOSOVA

Jelentős energiamegtakarítás érhető el a födémszigeteléssel, ráadásul van olyan cég, amely ingyen elvégzi

Egy aláírás több százezer forintos megtakarítást jelenthet a felújítást végző családoknak.

50 ezer forint lehet akár egy HEM ára, de a tőzsdén 5–17 ezer forintos sávban kelt el.

A szaktárca szétbont és összefoglal

Az Energiaügyi Minisztérium időszerű energetikai és klímapolitikai törvénymódosítási javaslatait a könnyebb feldolgozhatóság érdekében több elemre bontva bocsátotta társadalmi egyeztetésre – közölte az EKR-kötelezettség-emelés látszólagos lefújásával kapcsolatos megkeresésünkre a szaktárca. Az EM a tervezeteket ezt követően két összefoglaló előterjesztésben nyújtotta be az Országgyűlés elé. A törvényjavaslatok parlamenti vitája még zajlik – szögezte le az EM. A MEKH folyamatosan követi és elemzi az energiahatékonysági auditálás gyakorlatát, illetve reagált a piac változásaira – közölte lapunkkal a hatóság. Ez alapján módosították szeptemberben a padlásfödémmel kapcsolatos EKR-katalógust is. A MEKH által kezdeményezett hatósági ellenőrzések folyamatosak.

Eddig több mint százezer födém

A Virtuális Fosszilis Erőmű (VFE) Kft. változatlanul ingyenesen végzi a HEM-alapú padlásfödém-szigetelést – nyilatkozta lapunknak Székely Péter ügyvezető tulajdonos. Számukra a szigorított feltételek és a mostani HEM-ár mellett is megéri a tevékenység – szögezte le. Az általuk minimumnak tekintett tőzsdei ár viszont üzleti titok. Igaz, hozzáfűzte: ahhoz, hogy az ingyenesség hosszú távon is elérhető maradjon, a nagyobb, kötelezett energiacégeknek támogatniuk kellene úgynevezett bővített keretszerződések megkötését. Annak kapcsán, hogy a VFE Kft. Facebook-oldalán egyre gyakoribbak a kivitelezést sürgető lakossági panaszok, de honlapján maga a cég is türelmet kér, Székely Péter leszögezte: alvállalkozóik napi 150 ingatlannal végeznek, de a jelentkezők száma ugyanennyi idő alatt 400-500-zal bővül. Eddig több mint százezer hazai családi ház födémjét szigetelték le, de további 50 ezren állnak náluk sorban – tette hozzá. Alvállalkozói körét a minőség fenntartása érdekében nem kívánja bővíteni. Viszont a náluk jelentkezőknek így óhatatlanul várniuk kell akár néhány hónapot is.

M4: derült égből óriási büntetés

ALAGÚT Bő négymilliárd forintos bírságot fizettetne meg a fővárossal a Navracsics-féle tárca a még Demszky idején indított, majd a Tarlós-érában átadott 4-es metró járműbeszerzése miatt.

SZALAI ANNA

Különös tétel bukkant fel a Fővárosi Önkormányzat 2025-ös költségvetésében. A felhalmozási kiadások között, ahol jellemzően valamilyen fejlesztés, beruházás költségei sorakoznak, a tíz évvel ezelőtt átadott M4-es metró beruházásához kapcsolódó büntetési tétel szerepel. Az új metróvonalat még Demszky Gábor főpolgármestersége idején kezdték el építeni, és 2014-ben Tarlós István és Orbán Viktor adta át. A büntetés alapját jelentő szabálytalansági eljárás is Tarlós városvezetése idején indult, de a Közigazgatási és Területfejlesztési Minisztérium csak idén látta elérkezettnek az időt a „pénzügyi korrekció" elrendelésére.

„A jövő évi költségvetésben szereplő 4,1 milliárd forintos tétel egy sok évvel ezelőtti szabálytalansági vizsgálat 7 évnyi hosszú csend után kiszabott büntetése" – válaszolta Kiss Ambrus, a Főpolgármesteri Hivatal főigazgatója lapunknak a bírság hátterét firtató kérdésére. Mint elmondta, az önkormányzat ugyan gazdasági felelősséggel tartozik az előző városvezetések döntése okán, de az azért nagyon nincs rendjén, hogy olyan eljárás eredményeként rójanak ki milliárdos bírságot, amelyről eddig semmiféle tájékoztatást nem kapott a városvezetés, ráadásul minden törvényben rögzített határidő réges-régen lejárt. A főváros ugyan szerepelteti a 4,1 milliárdos tételt a jövő évi költségvetésében, de a városvezetés pert indít az ügyben.

A 4-es metró átadása 2014-ben Orbán Viktor és Tarlós István részvételével. Van, amire csak most derül fény

FOTÓ: NÉPSZAVA

Az egykori Nemzeti Fejlesztési Minisztérium mint az uniós támogatási ügyekben eljáró Irányító Hatóság még bőven Tarlós István főpolgármestersége alatt, 2017-ben arról tájékoztatta a Fővárosi Önkormányzatot, hogy szabálytalansági eljárást kezdeményezett a „Budapesti 4. sz. metróvonal I. szakasz (Kelenföldi pályaudvar – Keleti pályaudvar)" projekt egyik szerződése, történetesen a metrószerelvények beszerzését célzó, 2006-ban aláírt kontraktus ügyében. A közbeszerzési eljárással kapcsolatban a Közbeszerzési Döntőbizottság (KD) már 2005-ben jogsértést állapított meg, de mivel az eljárást nem semmisítette meg, így aláírható volt a szerződés, azonban 2 millió forintos bírságot szabott ki. A KD azonban nem azokra az okokra hivatkozott, amelyekre később a mostani bírság kiszabásának kiindulópontjaként jelzett Eutaf- (Európai Támogatásokat Auditáló Főigazgatóság-) jelentés. Ez a főigazgatóság többször is vizsgálódott az ugyancsak Alstom-szerelvényeket „használó" M2-es metróvonal fejlesztéséhez kapcsolódó szerződések ügyében. A főigazgatóság a szabálytalansági eljárás végén 25 százalékos pénzügyi korrekciót rendelt el, elsősorban alapelvi sérelmek okán (például sérült az átláthatóság elve a kiválasztási feltételekben). Később erre hivatkozva végzett ellenőrzést az Irányító Hatóság.

A 2017-ben indított eljárást alig két hónap alatt lezavarták és a pénzügyi korrekció is elmaradt, mivel az M2-es vonal felújítását akkorra már kivették az uniós támogatási programból, azt a Fővárosi Önkormányzat fizette a saját büdzséjéből. Az Eutaf ellenőrzési jelentése alapján alkalmazták azonban a korrekciót az M4-es projektre.

BÍRÁLAT

KISS AMBRUS: Nagyon nincs rendjén, hogy olyan eljárás eredményeként rójanak ki milliárdos bírságot, amelyről eddig semmiféle tájékoztatást nem kapott a városvezetés, ráadásul minden törvényben rögzített határidő réges-régen lejárt

Az akkor Tarlós István vezette fővárosi önkormányzat az M4-es metróra vonatkozó 2017-es eljárás elején annak rendje és módja szerint észrevételt tett, de az eljárásra adott 45 napos törvényi határidő letelte után nem kapott semmiféle értesítést a vizsgálat lezárultáról. A főváros így okkal bízhatott abban, hogy nem találtak szabálytalanságot. Ehhez képest idén áprilisban, az eljárás után hét évvel a Közigazgatási és Területfejlesztési Minisztérium közlekedési, környezeti és energiahatékonysági fejlesztési programok végrehajtásáért felelős helyettes államtitkársága arról tájékoztatta a városvezetést, hogy az M4-es metró szerelvényeinek beszerzését célzó szerződés vizsgálatára indult eljárást „szabálytalanság történt" megállapítással lezárta, és pénzügyi korrekciót rendelt el. (Egyelőre nem tudni, hogy pontosan milyen szabálytalanság történt.) A korrekció már csak azért is meglepő, mivel közben az Alstom-szerelvényekkel kapcsolatos büntetőeljárásra hivatkozva egy évvel kitolták a projektzárás időszakát 2025 áprilisáig.

Végtelenített per

A 4-es metróvonal I. szakaszának uniós támogatási kérelmét 2009-ben fogadták el. A beruházás költségét akkor 353,8 milliárd forinton, a támogatás összegét 261 milliárdon rögzítették, ebből 244 milliárd jött volna az EU-tól. Ez már 2010-ben módosult, miután az Eutaf 11 szerződést szabálytalannak talált, aminek nyomán az Európai Bizottság 57 milliárd forint értékben csökkentette a projekt támogatását. A projekt összköltsége akkor 370 milliárdon állt, de a 2014-es átadásra 452 milliárdra hízott.

A projektet többször is vizsgálták: 2010-ben a Kormányzati Ellenőrzési Hivatal 19 szerződést nyilvánított szabálytalannak, később az Állami Számvevőszék tárt fel hiányosságokat. Az OLAF – Európai Csalás Elleni Hivatal – 2016-ban 273 milliárd forint értékű szerződés esetében talált szabálytalanságot. 2017 januárjában személyesen Lázár János tett feljelentést Miniszterelnökséget vezető miniszterként, de a Nemzeti Nyomozó Iroda (NNI) 2019-ben bűncselekmény hiányában megszüntette a különösen jelentős vagyoni hátrányt okozó hűtlen kezelés és más bűncselekmények gyanúja miatt indított nyomozást, ám ebből addigra kiemelték az Alstom ügyét. A Központi Nyomozó Főügyészség 2019-ben vádat emelt a metrószerelvények beszerzési tenderéhez kapcsolódó, az Alstom cégcsoport által „finanszírozott" vesztegetések tárgyában a Fővárosi Törvényszéken. A per több kanyart is leírt az elmúlt években, de még mindig nem értek a végére. A Fővárosi Törvényszék a Népszava megkeresésére közölte, hogy az eljárás még nem zárult le, legutóbb a múlt héten voltak tanúmeghallgatások az ügyben.

Túlórában darálják le a szavazásokat

GOMBNYOMÁS Noha az eredeti tervek szerint a héten véget ért volna a parlament őszi ülésszaka, a képviselőknek még két hetet rá kell húzniuk: a költségvetést az elmúlt időszakban rendre már nyárra elfogadta a kétharmados kormánypárti többség, az idén azonban a nemzetközi helyzetre, elsősorban az amerikai választásokra hivatkozva az őszre csúsztatta a T. Ház. Ráadásul az ülésszak valamivel később kezdődött a szokásosnál, így a képviselők végül is nem tudták tartani az eredeti tervet, ezért a karácsony előtti héten három plusznapot, december 16–17-ét, azaz hétfőt és keddet, valamint 20-át, azaz pénteket hozzácsapták az őszi ülésszakhoz.

A költségvetés mellett még megannyi, összesen 30 törvény, jogszabály-módosítás és határozat elfogadása vár a képviselőkre a 20-i zárószavazásokon, melyek előtt a jövő héten a bizottságok tárgyalják majd az eléjük kerülő javaslatokat. A büdzsé mellett kiemelt figyelmet érdemel majd a választási törvény tervezett módosítása, mely alapján átrajzolnák és csökkentenék a fővárosi választókerületek számát, Pest megyében pedig két újat hoznának létre, de ha érkezik módosító javaslat, akár a listás bejutási küszöb változtatásáról is voksolhatnak majd. (Elemzők felvetették a körzetátrajzolások után, hogy ezzel is trükközhet majd a kormánypárt.)

Tizennegyedszerre módosulhat az elvileg gránitba vésett, 2011-ben elfogadott alaptörvény is, ezúttal a kormány azt írná át, hogy a jövőben a legfőbb ügyészt ne kizárólag az ügyészek közül választhassa az Országgyűlés, ami utalhat arra is, hogy mandátumának 2028-as lejárta előtt távozhat Polt Péter legfőbb ügyész, s a helyére megbízható pártembert állítana majd a hatalom. Emellett döntenek a képviselők a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok személyi állományának jogállásáról, lesz szavazás a digitális állammal és az okmányok digitalizációjával összefüggő egyes törvényekről, módosulhatnak egyes közlekedési törvények – azaz a KRESZ –, s a képviselők elé kerül az internetes agresszió visszaszorításáról szóló javaslat is, mely szerint szabadságvesztéssel sújtanák az agresszív kommentelést. VAS ANDRÁS

FOTÓ: TÓTH ADÁM

31 törvény és jogszabály-módosítás lesz terítéken a zárószavazáson

LAPSZÉL

Nyomozás indulhat cikkünk nyomán

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

A Nemzeti Nyomozó Irodához továbbította elbírálásra Polt Péter legfőbb ügyész a DK-s Vadai Ágnes lapunk cikkei nyomán tett feljelentését. Mint emlékezetes, október 9-én Kiskőrösön – a helyieket jókora kerülőre kényszerítve – lezártak egy vasúti átjárót, hogy nyugodtan tekinthessen meg egy építkezést Mészáros Lőrinc oligarcha és Szijjártó Péter külügyminiszter. Az átjárót egy Mészáros-érdekeltségű cég emberei zárták le azt állítva, hogy a Terrorelhárítási Központ (TEK) utasította őket erre. Csakhogy a TEK tagadta ezt, és a rendőrség is azt állította lapunknak, hogy nem kértek lezárást. Vadai azért lépett, hogy vonják felelősségre azt, aki önkényesen lezárt egy vasúti átjárót. NÉPSZAVA

Megfigyelték az EU-s nyomozókat

Különös, rajtaütésszerű ellenőrzést tartottak 2018-ban az Információs Hivatalban (IH), miután Lázár János helyett Szijjártó Péter külügyminiszter ellenőrzése alá került a szervezet – tárta fel a Direkt36. Az oknyomozó portál szerint különböző belügyi szervektől érkező harmincfős különítmény szállta meg az IH hivatalát. Általános ellenőrzésről beszéltek, de valójában konkrét információkat próbáltak felkutatni: kiemelt figyelmet fordítottak a miniszterelnök vejének, Tiborcz Istvánnak a korábbi cégével, az Elios Zrt.-vel összefüggő dokumentumok felkutatására. Ennek az állhat a hátterében, hogy a Direkt36 nyomozása szerint még Lázár János irányítása alatt az IH megfigyelte az Európai Unió Csalás Elleni Hivatalának, az OLAF-nak a nyomozóit, amikor ők Magyarországon járva vizsgálták az Elios visszaélésgyanús tendereit. NÉPSZAVA

Orbánnak írtak a vasmű dolgozói

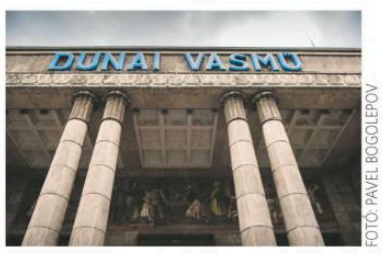

FOTÓ: PAVEL BOGOLEPOV

A jelenlegi törvények és a felszámoló kommunikációja alapján csoportos létszámleépítéseket és a cég végleges bezárást látják maguk előtt a Dunai Vasmű dolgozói. Mindezt abban a levélben vázolják, amelyet kedden juttattak el a kormányfőnek, s amelyet lapunk is megismert. Ebben hangsúlyozzák, folyamatos segélykiáltásaik ellenére a vasmű „kezeit és lábait levágták”, és szerintük most az acélgyárnak állami segítségre van szüksége. Ezért a dolgozók és a szakszervezet azt kéri Orbán Viktortól, hogy tegyen meg mindent a dunaújvárosi vállalat hosszú távú fennmaradásáért. NÉPSZAVA

„Nagy bajban van a Fidesz”

LEJTŐ A kormánypárt egyre súlyosbodó morális belső válságának újabb és újabb jeleit látjuk – értékelte a Pajor András zuglói plébános személye körüli botrányt Horn Gábor.

CZENE GÁBOR

Még mielőtt Pajor András katolikus pap esetének politikai vetületéről beszélt volna, Horn Gábor, a Republikon Alapítvány vezetője lapunknak nyilatkozva hangsúlyozta: bármilyen furcsán hangzik is, a közélet szempontjából összességében pozitív fejleménynek tekinthető, hogy ilyen ügyek napvilágra kerülnek. Mintha elindult volna valami. Az áldozatok bátrabban mernek jogorvoslatot kérni, ha azt látják, hogy ismert emberekkel szemben is eljárások indulnak, függetlenül attól, hogy az illető milyen kormányzati kapcsolatokkal rendelkezik, egyházi személy, vagy sem. Talán azok a bűnben gondolkodók is visszafogják magukat, akik szexuális bántalmazást követtek el vagy terveztek elkövetni – tette hozzá.

Ahogyan arról beszámoltunk, az Esztergom-Budapesti főegyházmegye közölte, hogy a gyermek- és ifjúságvédelmi szolgálatához érkezett bejelentés nyomán előzetes vizsgálat indult egy meg nem nevezett személy ellen, akit minden papi tevékenység gyakorlásától eltiltottak. A Válasz Online írta meg, hogy a Fidesz iránt elkötelezett, a politikai kereszténység és az orosz propaganda egyik „arcának” minősített Pajor András zuglói plébánosról van szó. Az információt egyházi berkekből lapunknak is megerősítették. A Válasz Online a sértettek elmondása alapján arról számolt be, hogy Pajor András különböző ürügyekkel meztelen fiúkat, gyerekeket fogdosott és masszírozott az intim testrészeiken is.

A főegyházmegye közleménye kitért arra, hogy a plébánost „saját kérésére, korára és egészségi állapotára tekintettel” felmentették egyházi beosztásai alól, nyugállományba helyezték. Pajor András a közösségi oldalán azt állította, hogy „súlyos lejáró kampány” folyik ellene.

Ami a politikai vonatkozásokat illeti: Horn Gábor szerint a Fidesz mélyrepülésének, a kormánypárt egyre súlyosbodó morális belső válságának újabb és újabb jeleit látjuk. Azzal, hogy „politikai értelemben használt” papokról derülnek ki súlyos dolgok, a Fidesz belső válsága kezd mindenki számára nyilvánvalóvá válni.

– Úgy tűnik, hogy Orbánék ezt már beárazták – jegyezte meg a Republikon Alapítvány vezetője. Szájer József reaktiválása, Csurka István rehabilitálása is azt mutatja, hogy nagy bajban van a Fidesz. A miniszterelnök megvédte Menczer Tamás kommunikációs igazgatót, aki vállalhatatlanul viselkedett Magyar Péterrel, a Tisza Párt elnökével szemben. Mindezzel Orbán Viktor azt üzeni: „Semmi sem számít, csak tartsuk egyben a kormánypárt szavazótáborát, aztán majd meglátjuk, ez mire elég.”

Pajor András ügye komolyan árt a Fidesz megítélésének, a mintegy kétmilliós szavazótábort azonban nem biztos, hogy megingatják, esetleg még meg is erősíthetik a botrányok: „a támadásokkal szemben össze kell tartani”. Kérdés, ha az ilyen esetek sem rendítik meg az elkötelezett Fidesz-szavazókat, akkor micsoda. Horn Gábor szerint ehhez olyasminek kellene történnie, amit máskülönben egyáltalán nem kívánunk magunknak: elhúzódó, súlyos gazdasági válságnak. Más aligha ábrándítja ki „Orbán hívő tagozatát”.

A Fidesz számára ugyanakkor rossz hír, hogy a kétmilliós szavazótábor nem lesz elég a választási győzelemhez. A 2026-os választást is a bizonytalanok fogják eldönteni – jelentette ki Horn Gábor –, márpedig bennük komoly ellenérzéseket kelt, amikor Pajor András és mások botránya nyomán világossá válik számukra, hogy milyen a valóságban az orbáni világ.

FOTÓ: TÓTH ÁDÁM

A Kassai téri templom Zuglóban. Gyűlnek a viharfelhők

TALÁNY

HORN GÁBOR: Kérdés, ha az ilyen esetek sem rendítik meg az elkötelezett Fidesz-szavazókat, akkor micsoda

FOTÓ: PAJOR ANDRÁS FACEBOOK-OLDALA

Pajort minden papi tevékenységtől eltiltották

Tekintélyelvű bántalmazók

Részben narcisztikus-szociopata, részben pedig pszichoszexuálisan éretlen személyiségként írta le Pajor András zuglói plébánost a Facebook-oldalán Perintfalvi Rita katolikus teológus, aki könyvet írt az egyházon belüli szexuális bántalmazásokról. A tekintélyelvű bántalmazók aránya különösen magas a konzervatív, reakciós körökben, ahol eleve nem tűrnek el semmiféle szabad véleményt – fűzte hozzá. Pajor András szerinte csak a parancsuralmi rendszert bírta elképzelni. Nyilván azért is utálta a liberálisokat, mert számára a szabadság bűncselekmény: aki szabad és szuverén, azt képtelen irányítani. Perintfalvi Rita ugyanakkor arra hívta fel a figyelmet, hogy a bűnössége kimondásáig neki is joga van az ártatlanság vélelméhez.

Gyermekvédelmi otthon lakója volt a vonatbaleset áldozata

TRAGÉDIA A Szeged–csanádi egyházmegye Szent Ágota Gyermekvédelmi Szolgáltatójának lakója volt az a fiatal, akit múlt pénteken, november 29-én hajnalban gázolt halálra egy vonat Tata és Tatabánya között – tudta meg lapunk. Információink szerint a fiatal előző nap távozott a vértesszőlősi lakásotthonból.

A Szent Ágota Gyermekvédelmi Szolgáltató általános főigazgató-helyettese lapunk megkeresésére közölte: a tragikus baleset áldozata korábban, a felnőttkorúvá válását követően maga kérte utógondozotti státuszának megszüntetését és a lakásotthonból való kikerülését, mivel azt tervezte, hogy hazaköltözik a saját, vér szerinti családjához. Az ettől teljesen függetlenül, 2-3 héttel később bekövetkezett baleset és a lakásotthonból – saját kérésre való – kikerülése között semmilyen összefüggés nincs. András Katalin hozzátette: már a feltételezés is abszurd, hogy bármelyik felnőtté váló korábbi gondozottunkat „elküldené” bárki is bármelyik lakásotthonukból. Jogszabály szerint az utógondozotti ellátás nem kötelező, hanem kérhető a felnőttkorúságát betöltött részéről,

> A tragikus baleset áldozata korábban, a felnőttkorúvá válását követően maga kérte utógondozotti státuszának megszüntetését – mondta a Szent Ágota főigazgató-helyettese.

és ugyanúgy ő kérheti ennek megszüntetését is.

„A vér szerinti családtagok és hozzátartozók is kifejezetten kérték tőle, hogy a sajnálatos balesettel kapcsolatban gyászukat tartsák tiszteletben, és hagyják őket békén. Mi is gyászoljuk az elhunytat, kérjük, a mi gyászunkat is tartsák tiszteletben” – tette hozzá.

Az ügyben lapunk kérdésire a rendőrség annyit közölt: az ügyben a Tatabányai Rendőrkapitányság közigazgatási hatósági eljárást folytat. MUHARI JUDIT

Kétévesek felügyelet nélkül

INTERJÚ Túlterheltség, pénztelenség, lepusztultság – ez jellemzi ma a gyerekotthonokat Sztupa József szerint, aki nyárig szakmai vezetője volt az egyik intézménynek. Mára ő is elhagyta a pályát.

Szöveg:
MUHARI JUDIT

Fotó:
PAVEL BOGOLEPOV

Hány évig dolgozott a gyermekvédelemben?

Tizenegy évig. Egyetemistaként, szakmai gyakorlaton voltam egy gyermekotthonban, ahová önkéntesként visszamentem. Majd kilenc évig gyerekfelügyelőként és nevelőként dolgoztam, és két éve kineveztek az Esze Tamás Nevelőotthon szakmai vezetőjének.

Mikor és miért távozott?

A nyáron jöttem el, szakmai nézeteltérés, kimerültség, kiégés miatt. Amiről beszélhetek, az az, hogy nagyon kemény tizenegy év van mögöttem, vezetői munkám életem legkeményebb másfél évét jelentette. Annyi a megoldandó, de megoldhatatlan feladat, és olyan a nyomás meg a fenyegetettség föntről, amit elképzelni sem tudnak, akik nincsenek benne. Minden nagyképűség nélkül állíthatom, az életemet tettem fel erre a munkára. Rengeteget dolgoztam, és ezt úgy kell elképzelni, hogy tizenegy év alatt mindössze egyetlen szentestét töltöttem otthon, a többit végigdolgoztam. Vezetőként pedig úgy indultam dolgozni, hogy négy váltás ruhát vittem magammal, mert bármikor be kellett állnom gyerekfelügyelőnek. Magánéletem nem volt, ritkán találkoztam a barátaimmal is. Ha egy hónapban volt két-három szabadnapon, akkor az már egy jó hónap volt. Ha szabadságra mentem, az annyit jelentett, hogy nem bentről, hanem otthonról intéztem az ügyeket. Minden évben azt mondtuk a kollégákkal, hogy ennél rosszabb már nem lehet. Minden évben rosszabb lett. Elfáradtam.

Most mit csinál?

Polcszervizesként dolgozom, áruházakban cégek kihelyezéseit kezelem.

Csizi Péter, a Belügyminisztérium szociális ügyekért felelős helyettes államtitkára azt mondta, a gyermekvédelemben bruttó 460 ezer forint az átlagbér. Ön mennyit keresett?

Szakmai vezetőként 430-480 ezer forint között vittem haza. Egy gyerekfelügyelő egy sima hónapban, amikor nincs túl sok túlórája, 270-290 ezer forint között kap kézbe, ha sok a pluszórája, és piros betűs ünnepekre is beosztották, akkor ez felmehet akár 320 ezer forintig is. A nevelők a pedagógus-bértábla szerint kapják a fizetésüket, ők nettó 350 ezer forint körül keresnek, amit fel lehet tornázni 400 ezerre, de ebben már nagyon sok éjszaka, ünnepnap van. Szinte mindenkinek van másodállása is, hogy meg tudjon élni.

A belügyminiszter szerint a gyermekvédelmi intézmények 85-90 százalékában átgondolt, hibátlan gyermeknevelés történik. Ez így van?

Pintér Sándor ilyet nem tapasztalhatott. Ideális esetben egy 10 fős gyerekcsoportban összesen két nevelő és három gyerekfelügyelő dolgozik, egy műszakban egy gyerekfelügyelővel és egy nevelővel vannak a gyerekek. A valóságban ilyenre szinte nincs is példa, akkora a munkaerőhiány. Az sem ritka, hogy a pszichológus áll be fürdetni, pelenkázni, leckét írni. Sok helyen már vezető sincs, csoportokat kellett összevonni, és 20, akár 30 gyerekkel van egyedül egy gyerekfelügyelő. Tudok olyan intézetről is, ahol úgy vontak össze csoportokat, hogy két szinten vannak a különböző korcsoportú gyerekek, de egy gyerekfelügyelő van beosztva. Ő föl-le szaladgál. Ha az egyik csoportban probléma van, hosszabb ideig ott marad, így a másik csoport – köztük akár a 2-3 éves gyerekek is – felügyelet nélkül maradnak.

> Ideális esetben egy 10 fős csoportban egy műszakban egy gyerekfelügyelővel és egy nevelővel vannak a gyerekek. Ehhez képest sokszor 20-30 gyerekkel van egyedül egy gyerekfelügyelő.

Milyen végzettséggel, tudással végzik a feladatukat a gyermekfelügyelők és a nevelők?

A gyerekfelügyelői munka feltétele az általános iskola elvégzése, a nevelőknek pedig bármilyen felsőfokú végzettséggel kell rendelkezniük. A gyerekfelügyelő feladata, hogy elkísérje a gyerekeket óvodába, iskolába, megfürdesse őket. A nevelő például a házi feladat elvégzésében segít, és végzi az adminisztrációs feladatokat, amelyekből rengeteg van.

A frissen felvett, szakmai tapasztalat nélkül érkező gyerekfelügyelő vagy nevelő kap bármilyen szakmai felkészítést az életkori sajátosságokról vagy a nehezen kezelhető, sajátos nevelési igényű gyerekek gondozásáról?

Nem. Felveszik, egy próbanap, és a kötelezővé tett életvitel-vizsgálat után kezdheti is a munkát.

A kifogástalan életvitel vizsgálata kiszűrheti az alkalmatlan gyerekfelügyelőt vagy nevelőt?

Nem, az arra semmilyen szempontból nem alkalmas. A jelentkezőnél – ahogy a már régebb óta dolgozónál is – az anyagi helyzetére, megtakarításaira, szórakozási szokásaira, szexuális orientáltságára kérdeznek rá.

A már említett létszámhiány mellett egy tehetséges gyerek eljuthat bármilyen különórára, fejlesztésre?

Dehogy. Pontosabban sok olyan lelkiismeretes kolléga van, aki szabadidejében visszamegy a még egyedül nem közlekedő gyerekért az intézetbe, és elviszi őt a különórára. Az is nagy segítség a nagyobbak esetében, akik már önállóan közlekednek, ha az iskolában van például edzés. Sok esetben az önkéntesek segítségére támaszkodunk.

> „Minden évben azt mondtuk a kollégákkal, hogy ennél rosszabb már nem lehet. Minden évben rosszabb lett. Elfáradtam" – mondta Sztupa József

SZTUPA JÓZSEF

1983-ban született, az ELTE-n ifjúságsegítő, a Wesley János Főiskolán szociális munkás szakon végzett. Két évig az Esze Tamás Nevelőotthon szakmai vezetője volt, gyermekvédelmi munkájáért Kuckó Hős díjat kapott. Legfontosabb elismerésének azt tartja, hogy egy volt nevelt gyermeke őt kérte meg, hogy kísérje az oltár elé.

A belügyminiszter elégedett a körülményekkel, azt mondta, a gyerekek elhelyezése 85 százalékában elfogadható, és rendkívüli energiákkal, nap mint nap azon dolgoznak, hogy javuljon a gyermekvédelmi intézmények helyzete.

Pintér Sándor téved. Egy adományozós projekt keretében nagyon sok intézményben jártam, az utóbbi években az ország minden területén megfordultam. Határozottan cáfolom a miniszter állítását.

Az az állapot, amit a Tisza Párt elnöke, Magyar Péter fotóin láttunk a miskolci gyermekvédelmi intézményről, kirívónak számít?

Az egy középkategória, van egy-két jobb, de annál több a rosszabb is. Egyetlen pozitív példát láttam, ott új konyha volt, és rendezett kert. Az összes többiben omladozó falak, betört ajtók, hiányzó csempék, leszakadt bútorajtó, elhasznált ágynemű, penészes, beázott falak, gondozatlan udvar jellemző. Van, ahol a szétrohadt bejárati ajtón fólia takarja a lukakat. Vagy a zuhanyzóban a csempe feltört, és a sitten, a törmeléken járnak a gyerekek. A dolgozók hiába jelezték a fenntartónak, mindig az volt a válasz, hogy nincs rá pénz. De van olyan intézmény, amelynek az udvarán nem volt kerítés, csak egy korlát vette körül. Közvetlenül mellette egy 2-3 méteres árok van. Ebben az otthonban bölcsődés és óvodás korú gyerekek is laknak, és csak ezen a területen játszhatnak. Évekig könyörögtek a dolgozók, hogy akár egy csirkehálóra adjanak nekik pénzt, hogy legyen ott valami, és ne zuhanhassanak le a gyerekek. A kérés hiábavaló volt, végül önkéntesek oldották meg az áldatlan helyzetet.

Gulyás Gergely kancelláriaminiszter szerint az intézményvezetőknek kellene gondosan eljárniuk, néhány tízezer forintból sok minden megoldható lenne. Ez így van?

Nem. Az árakat mindenki ismeri. Egy adott intézmény vezetőjének kevés mozgástere van a karbantartásra.

Ez mit jelent?

Mindenkinél mást, de elmondom az én példámat. A Bolyai Gyermekotthoni Központhoz tartozott az az intézet, amelyiknek a szakmai vezetője voltam. Ez egy budai ingatlan. A pénz nem az én kezemben volt, hanem a központ igazgatójánál. Neki kellett leadnom az igényeket, de ő is csak apróságokra tudott adni, például egy zuhanyfej kicserélésére vagy egy WC-deszkára. Évente egyszer-kétszer vehettünk néhány új ágyneműt is. Ennél több és nagyobb beruházásra nem volt keret. Ő is hiába kért a fenntartótól, szinte minden esetben egy hosszas elbírálás után visszautasították.

A fiatalok szökése is szóba került. Ez mennyire jellemző?

Nincs annyi hajszálam, hogy meg tudjam számolni, hány szökést láttam, hallottam. Az intézmények nem zártak. Az az egy ember, aki ott van a gyerekkel, nem minden esetben tud erre figyelni.

Csak a fiatalon múlik, hogy visszamegy-e az intézetbe, vagy inkább megszökik?

Tulajdonképpen igen. Ha olyan kolléga dolgozik, akit a gyerekek szeretnek, akihez bizalommal fordulhatnak, és még ideje is van meghallgatni a problémájukat, annak nagy visszatartó ereje van. Sok jó, sőt kiváló nevelő van, de mindenki erőn felül dolgozik, és nem tudnak az egyéni problémákkal foglalkozni.

A lányoknál valós probléma a prostitúció?

Valós, nem is kicsit. És már nem csak a lányoknál.

Ennek megelőzésére, megakadályozására a gyermekvédelmi rendszerben vannak eszközök?

Nincsenek. Olyan szakemberek, körülmények kellenének, hogy a gyereknek ne legyen kedve megszökni, beszélhessen valakivel a problémáiról, a gondolatairól, a félelmeiről. Egy kimerült, fáradt kolléga, aki 15-20 gyereket rendez, pelenkáz, főz, nem mindig tud ezzel a problémával foglalkozni, pedig ez lenne a legfontosabb.

Magyar Pétert a miskolci látogatása után a többi intézetbe már nem engedték be. A kormány kommunikációja szerint ez a gyerekek védelme érdekében történt. Zavarná a gyerekeket egy ilyen látogatás?

Egy gyerekotthon valóban nem átjáróház. De igenis meg lehet szervezni egy ilyen látogatást, a jobbító szándékú találkozó, a kedves idegen nem zavarja a gyerekeket. Ha az intézményvezetőnek mégis aggályai vannak, a találkozó délelőtt is megtörténhet, amikor a gyerekek óvodában, iskolában vannak.

Volt kollégáival tartja a kapcsolatot?

Igen.

Távozása óta beszámoltak bármilyen kedvező változásról?

Nem, sőt rosszabb a helyzet. Folyamatos a távozás, új jelentkező alig van, aki mégis menne, 2-3 hónap, mire a kifogástalan életvitel vizsgálatán túljut. Ezt nem sokan engedhetik meg maguknak. Az újak se maradnak sokáig, nincs stabilitás. Pénz továbbra sincs, minden omlik, romlik, de a kommunikáció nem erről szól.

Miért nem fognak össze a dolgozók?

Mert féltik az állásukat, és óvják a gyerekeket. Akik évek óta a rendszerben dolgoznak, azokat már csak a szívük viszi. Minden dolgozó iszonyúan kimerült, és kétségbeesett. A rendszerszintű abuzálásnak nemcsak a gyerekek, hanem a dolgozók is áldozatai. Fontos tudni azt is, hogy mindaz, amiről beszéltünk, a problémáknak csak egy kis szelete. Nem esett szó a továbbképzések elmaradásáról, a gyermekpszichiátriai támogatás hiányáról, a bérfejlesztésről, a megalázó, de semmire nem jó vizsgálatokról

Ha ön még az intézmény szakmai vezetője lenne, elmondhatta volna nekem ezeket?

Nem.

Miért?

Mert holnap valószínűleg már nem kellene bemennem dolgozni.

€/HUF 414,29 ↑ +0,33% | $/HUF 391,77 ↑ +0,43% | CHF/HUF 446,79 ↑ +0,61%

LAPSZÉL

Brüsszel nem hisz Varga számainak

FOTÓ: AFP/NICOLAS TUCAT

A magyar kormány nem szolgáltatott reális gazdasági előrejelzéseket, és hiányos dokumentációt nyújtott be az Európai Bizottság számára, így a dokumentum alkalmatlan a testület által idén elindított túlzottdeficit-eljárás kezelésére – ez derül ki Valdis Dombrovskis, az Európai Unió gazdaságpolitikáért felelős biztosa Varga Mihálynak küldött figyelmeztető leveléből, amit az Euronews szerzett meg. Dombrovskis levele szerint Magyarország középtávú költségvetési terveiből „továbbra is hiányoznak lényeges elemek, vagy azok pontosítása és kiegészítése szükséges”. Az Európai Bizottság szerint a magyar kormány gazdasági növekedési, inflációs és kamatkiadási előrejelzései eltérnek az uniós módszertantól, és ennek indokait sem mutatták be. A magyar kormány 3,4 százalékos gazdasági növekedést vár, ezzel szemben az Európai Bizottság szerint csak 1,8 százalékkal nő jövőre a magyar GDP. Az eltérő növekedési prognózisok önmagukban kérdőjelezik meg a magyar kormány által vázolt hiány- és államadósság-csökkentési terveket. NÉPSZAVA

A sor végén a magyar GDP-változás

FOTÓ: BÉRES MÁRTON

Az Európai Unió gazdasága átlagosan 0,4 százalékkal emelkedett 2024 III. negyedében az előző negyedévhez képest, ezzel szemben a magyar GDP 0,7 százalékkal csökkent – közölte az Eurostat. Az előző negyedévhez képes Írországban (+3,5%) volt a legmagasabb a GDP növekedése, ezt követi Dánia és Litvánia (mindkettő +1,2 százalékkal). A legnagyobb csökkenés Magyarországon (–0,7%) és Lettországban (–0,2%) volt megfigyelhető, míg a román, osztrák és lengyel GDP 0,1 százalékkal csökkent. Éves alapon a magyar gazdaság 0,7 százalékkal csökkent – ezzel szemben az uniós GDP 1 százalékponttal volt magasabb, mint 2023 harmadik negyedében. NÉPSZAVA

RÉSZVÉNYEK

BUX		
79 173,14	↓	–0,13%
Mol		
2616 Ft	↓	–0,61%
MTelekom		
1300 Ft	↓	–0,46%
OTP		
21 680 Ft	↓	–0,32%
Richter		
10 730 Ft	↑	+0,66%

Elmaradhat a csomagkáosz

KERESKEDELEM Az év végén 30 százalékkal megnő a csomagküldő cégek forgalma, vásárolni kezdtek a magyarok.

ÁBRAHÁM AMBRUS

A Népszava által végignézett logisztikai cégek közösségi oldalai és vállalatok lapunknak adott válaszai alapján idén várhatóan nagyobb fennakadások nélkül lezajlik az év végi, ünnepi csomagküldési szezon. Ez persze nem zárja ki, hogy lesznek olyan küldemények, amelyekkel valamiféle probléma akad. Tömeges késéseknek vagy általános nehézségeknek december elején egyik meghatározó csomagszállító vállalat közösségi oldalán sem találtuk – felhasználói visszajelzések alapján – nyomait. A piacra rálátó, neve mellőzését kérő, korábban az egyik jelentős hazai önkiszolgálócsomagpont-hálózatot működtető vállalat munkatársa úgy nyilatkozott, hogy a cégek valóban igyekeztek erőfeszítéseket tenni annak érdekében, hogy a karácsonyi szezon gond nélkül fusson le.

A Népszava lényegében az összes meghatározó piaci szereplőt megkereste ezzel kapcsolatos kérdéseivel, válasz nem mindenkitől érkezett. Ezekből viszont az rakható össze, hogy a kereskedelemben – szektorszinten is – az idei év vége még akár egészen jól is alakulhat. Ez az átlagosnál is jobban jönne az ágazat társaságainak, mert a KSH havi beszámolói szerint a teljesítmény idén eddig igencsak szerény. A legfrissebb adatok szerint például a január és október közötti időszakban a szektor forgalmának volumene mindössze 2,8 százalékkal emelkedett az egy évvel korábbihoz képest.

A forgalomnövekedést firtató kérdésünkre a Packeta Hungary Kft.-nél úgy reagáltak, hogy ilyenkor átlagosan 20-30 százalékkal magasabb a kezelendő csomagok mennyisége az év többi időszakához képest. A Magyar Posta Zrt.-nél még nagyobb fejlődést jeleztek. Azt mondták, hogy a Black Friday-akciókkal kezdődő karácsonyi szezonban akár 30-40 százalékkal is megugrik a napi forgalom az éves átlaghoz képest. Ezt támasztja alá a társaság idén készült, országos e-kereskedelmi kutatásának eredménye is, amely szerint a magyar internetezők 82 százaléka vásárol online termékeket. Idén pedig több mint 7 millió csomag kézbesítésére számítanak az év végi ünnepi időszakban. Hogy ezt abszolút értékben hova lehet majd tenni – azaz az eddigi évekhez hasonlítva ez a mennyiség hol helyezkedik el –, ugyan nem derül ki a levelükből, de az elmondottak alapján arra lehet következtetni, hogy 2024 ilyen összevetésben a jobb évek között lehet.

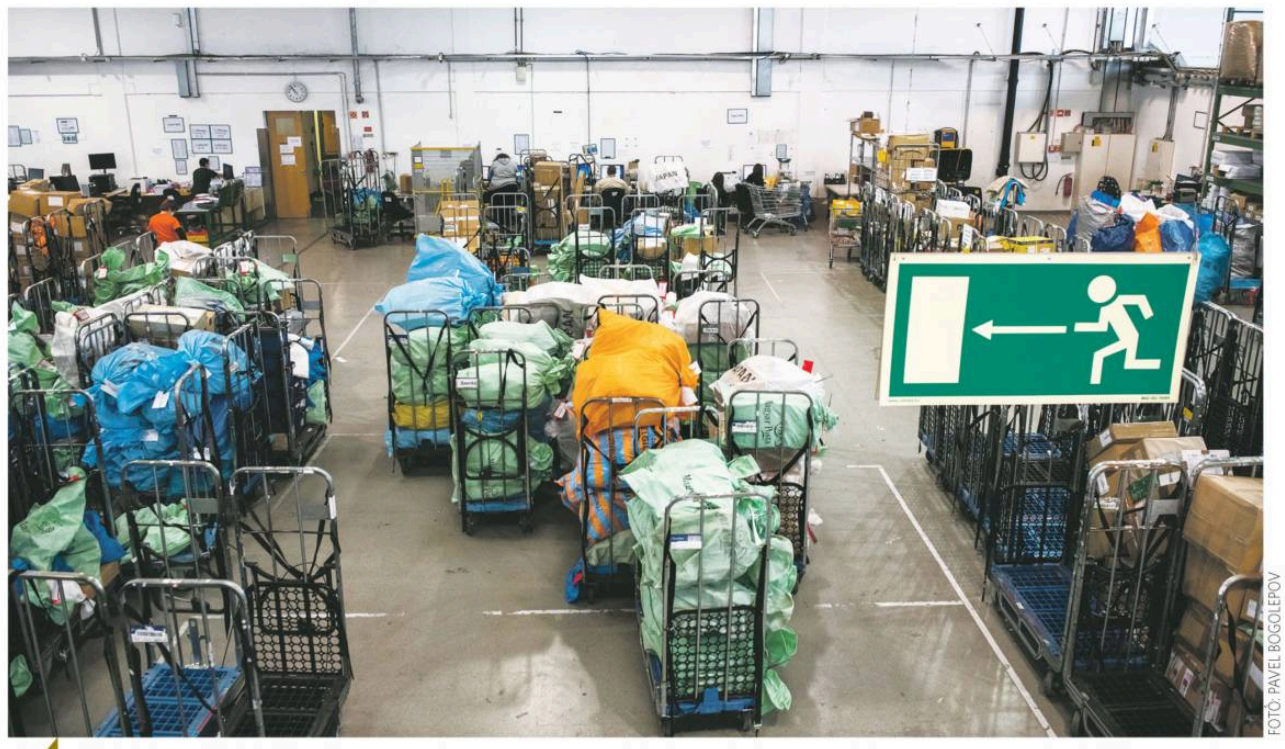

FOTÓ: PAVEL BOGOLEPOV

Az év végére megérkezett a lakossági fogyasztás fellendülése

A Packeta válaszaiból is kiderült, hogy az elmúlt két hónap átlagát vizsgálva hozzávetőleg 60-40 százalékban oszlott meg a csomagvolumen a belföldi csomagszámok javára. Ehhez annyit tennénk hozzá, hogy ez persze nem jelenti azt, hogy a vásárlók feltétlenül hazai webshopok felé fordultak, ám azt azért lehet mondani, hogy ágazati szinten a megoszlás reménykeltő. (Előzőleg elemzők és a kormány részéről is elhangzott, hogy a kereskedelem gyengébb teljesítményének oka, hogy a külföldi online vásárlások aránya emelkedett.) A forgalom kapcsán a Jófogás.hu részéről lapunkat úgy tájékoztatták, hogy az év végi vásárlási szezon hatása már november óta érzékelhető: folyamatosan növekszik az oldalon a napi aktív felhasználók, valamint az új hirdetések száma. A legnépszerűbb termékkategóriák közé tartozik jelenleg a szabadidő, a sport, majd ezt követi az otthon, a háztartás, ahol főként a szerszámok iránti kereslet emelkedett. A harmadik helyen pedig a műszaki cikkek, elektronika kategória áll. Utóbbin belül az év végi időszakban kiemelkedően nagy az érdeklődés a játékkonzolok iránt.

> A decemberi csomagforgalmi szezonban 1-2 nappal megnyúlhat a kézbesítési idő, de extrém késésekre nem kell számítani.

Arra a kérdésünkre, hogy akadnak-e a kézbesítés során késések, mindenki igyekezett hangsúlyozni azt a kincstári optimizmust, hogy ezzel nem lesz gond. A zavartalan működés érdekében például a Packetánál plusz szállítási köröket vezettek be, ideiglenes hétvégi, illetve többkörös kiszállítást indítottak. A Magyar Postánál az automaták és a kézbesítésben használt autók számának növelését nevezték meg.

A lehetséges hosszabb kézbesítési idő kapcsán a Packetától azt a választ kaptuk, hogy a kiemelkedő csomagmennyiségek következtében minden igyekezetük ellenére is előfordulhatnak késések a kiszállításában, de ez maximum 1-2 napot jelenthet. Elsődleges céljuk azonban a szezonban is az, hogy a belföldi csomagpontra küldött tételeket már a feladást követő napon kézbesítsék. A Vatera részéről ezt annyiban egészítették ki, hogy ezek a hetek az online kereskedelem legforgalmasabb időszakának számítanak, így a vásárlóknak érdemes számolniuk azzal, hogy a kiszállítási idő megnövekedhet 1-3 nappal a megszokotthoz képest.

Egyre divatosabb a second hand

A Jófogás.hu részéről egy érdekességre is felhívták a figyelmünket. Tapasztalataik szerint egyre többen választják a second hand ajándékvásárlást. Ők elsősorban azok, akik különleges régiségeket, vintage kincseket keresnek, vagy kisebb költségvetéssel szeretnének jó minőségű, de újszerű játékokat találni az ünnepi időszakban.

Orbán Viktor kitüntette Mr. Oroszországot

LOBBISTA Orbán Viktor miniszterelnök csütörtökön a Karmelita kolostorban átadta a Magyar Érdemrend középkeresztje kitüntetést Klaus Mangoldnak – tájékoztatta az MTI-t Havasi Bertalan, a miniszterelnök sajtófőnöke. A közlemény szerint a Mangold Consulting GmbH tulajdonos-ügyvezetője, a DaimlerChrysler AG egykori elnöke a kitüntetést a magyar–német gazdasági kapcsolatok erősítése és fejlesztése érdekében végzett tevékenységéért vehette át.

Elemzők a lépést Orbán Viktor újabb Putyin-párti gesztusaként értékelik. Az általában háttérben tevékenykedő 81 éves német lobbista ugyanis kormánykörökben jóval több, mint az ellentmondásos magyar–német viszony egyengetője. Orbán Viktor és Klaus Mangold 2012-ben tárgyalt először hivatalosan, amikor „áttekintették a magyar–német és a magyar–orosz gazdasági kapcsolatokat, különös tekintettel az energetikai és finanszírozási kérdésekre”. Az akkori közlemény a miniszterelnök tárgyalópartnerét többek között a Rothschild befektetési bank társelnökeként és a Gerhard Schröder német exkancellár alapította „Keleti Vitafórum” tagjaként mutatta be.

A német sajtó által csak „Mr. Oroszországként” emlegetett Klaus Mangold hírek szerint három évtizede személyes kapcsolatot ápol Vlagyimir Putyinnal, akit röviddel azután ismert meg, hogy az akkor KGB-kötelékben dolgozó orosz elnököt 1990-ben hazarendelték Drezdából. De ma már Gerhard Schröder is orosz kijáróemberként ismert. Hírek szerint Klaus Mangold hozta tető alá azt a magyar miniszterelnök és az orosz Roszatom akkori vezére közötti, 2013. augusztusi titkos találkozót is, ahol voltaképp eldőlt, hogy az ígéretektől eltérően a magyar kormány pályázat nélkül az orosz államra bízza a paksi atomerőmű több ezer milliárdos bővítését. 2015-ben a Rothschild bankház állította ki a beruházás megtérülését vitatott eljárással alátámasztó, az Orbán-kabinet által máig hivatkozott tanulmányt is. 2016-ban Mangold magánrepülőjén érkezett Magyarországra a német Günther Oettinger, az Európai Bizottság egykori energiaügyi biztosa, egy évre rá pedig az EU is hozzájárult a nukleáris beruházáshoz. Az elmúlt évtized adatigénylései nyomán számos, magyar állami szereplők és a Mangold Consulting közötti tanácsadási megbízás került napvilágra, melyek összértéke közelíti a tízmilliárd forintot. Klaus Mangold neve több egyéb korrupciógyanús ügy kapcsán is felmerült.

M. I.

FOTÓ: MINISZTERELNÖKI SAJTÓIRODA

Több milliárd forintnyi megbízási díj mellé járt egy kitüntetés

ÚJ GAZDASÁGPOLITIKA

MAGYARORSZÁG MEG TUDJA CSINÁLNI!

7. LAKHATÁS TÁMOGATÁSA

▼ Vannak, akik szerint a dolgozók lakhatásának támogatása a cégek saját érdeke, így a kormánynak ebbe nem kell beavatkoznia.

▲ Ezzel szemben a kormány úgy gondolja, hogy adókedvezményt kell biztosítani a cégek számára, ha az alkalmazottaik lakbéréhez hozzájárulnak. Azt is lehetővé kell tenni, hogy a SZÉP-kártya is felhasználható legyen lakásfelújításra.

Mondja el a véleményét Ön is!

NEMZETI KONZULTÁCIÓ

Készült Magyarország Kormánya megbízásából.

LAPSZÉL

Összeomlóban Aszad hadserege

FOTÓ: AFP/OMAR HAJ KADOUR

Teljes szétesés fenyegeti a szíriai kormányerőket azt követően, hogy az iszlamista lázadók csütörtökön Homsz városát is elfoglalták, és már Damaszkusz elfoglalását készítik elő. Hírek szerint pénteken robbanások zaja hallatszott a fővárosban. A lázadók megállapodtak a Hama és Homsz közötti térség helyi közösségeivel a területek átadásáról, így jelentős területi nyereségre tettek szert. Előrenyomulásuk miatt már több ezren menekültek el a térségből – írta a Reuters hírügynökség. A menekültek a part menti régióhoz tartanak, amelyet az Aszad-rezsim fellegvárának tekintenek. Irán további támogatást ígért a vele szövetséges Damaszkusznak: rakétákat és drónokat szállítanak. Az eltelt egy hét alatt a lázadók jelentős területeket foglaltak el a kormányerők látványos összeomlása nyomán. NÉPSZAVA

Fontos kinevezések az EBESZ-nél

Véget ért az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet (EBESZ) válsága. Az EBESZ éves máltai ülésének a végén jóváhagyták Feridun Sinirlioğlu volt török külügyminiszter főtitkári kinevezését. A görög csúcsdiplomata, Maria Telalian Chefin veszi át a Demokrácia és Emberi Jogok Hivatalának (ODIHR) a vezetését, a holland Christophe Kamp EBESZ-nagykövet a nemzeti kisebbségekért felelős új főbiztos, a norvég Jan Braathu pedig a média képviselője lesz. A négy vezetői poszt szeptember eleje óta volt betöltetlen. NÉPSZAVA

Macronnak nincs előfeltétele

FOTÓ: AFP/ALAIN JOCARD

Pénteken folytatódtak az egyeztetések a következő francia kormányról. Michel Barnier miniszterelnök csütörtökön nyújtotta be lemondását Emmanuel Macron elnöknek, miután vereséget szenvedett a bizalmi szavazáson. Az államfővel tárgyaló Olivier Faure (képünkön), a szocialisták főtitkára jelezte: a baloldali Új Népfront (NFP) szövetség nem vesz részt egy olyan kormány munkájában, amelyet jobboldali kormányfő irányít. Állítása szerint Macron nem követelte a szocialistáktól azt, hogy határolódjanak el az NFP-t alkotó legerősebb párttól, a baloldali populista Engedetlen Franciaországtól (LFI). Faure felszólította Macront, hogy baloldali kormányfőt nevezzen ki. NÉPSZAVA

Meghekkelt első forduló

VÉSZFÉK A román alkotmánybírák új elnökválasztást rendeltek el, miután a titkosszolgálatok szerint a szélsőjobboldali Călin Georgescut összehangolt orosz műveletek segítették győzelemre a november 24-i, első fordulóban.

FOLYTATÁS AZ 1. OLDALRÓL

Lasconi egy videóüzenetben azt hangoztatta, hogy folytatni kellett volna a választási folyamatot, tiszteletben kellett volna tartani a polgárok akaratát, függetlenül attól, hogy a döntésük tetszik-e vagy sem.

A múlt vasárnapi parlamenti választásokon megerősödött szélsőséges pártok vezetői közül Diana Șoșoacă, az SOS Románia elnöke és George Simion, az AUR vezére is puccsnak nevezte a történteket. Marcel Ciolacu szociáldemokrata párti (PSD) miniszterelnök, az első fordulóban harmadik helyre szorult államfőjelölt viszont helyeselte az alkotmánybírák döntését.

A Romániában példátlan fejlemény előzményeként Klaus Johannis elnök csütörtökön feloldotta a titkosítás alól a Legfelsőbb Védelmi Tanácsban (CSAT) bemutatott titkosszolgálati dokumentumokat. Ezek alapján az ország összehangolt műveletek célpontja lehetett az elnökválasztás november 24-i, első fordulója előtt, amelyet Georgescu nyert meg. A politikust orosz támogatással, több módszerrel, például 25 ezer TikTok-fiókkal, célzott algoritmusokkal és fizetett promócióval segítették. Mindez magyarázatul szolgál arra, miként nőhetett a népszerűsége a szavazás előtt nem sokkal mért egy százalékról 22-re.

A dokumentumok nyilvánosságra kerülését követően több szervezet és közéleti szereplő, köztük a Nemzeti Politikatudományi és Közigazgatási Iskola és a Totalitarizmus Tanulmányozásának Nemzeti Intézete is panaszt nyújtott be a választás tisztaságával kapcsolatban. Az alkotmánybírák végül ezek alapján hozták meg döntésüket. Egyes szakértők azt jósolták, hogy Georgescut eltiltják majd az újabb indulástól.

FOTÓ: AFP/DANIEL MIHAILESCU

Ezrek tüntettek csütörtökön az Európa-barát jelölt mellett, attól tartva, hogy az oroszbarát Georgescu győzelme veszélybe sodorja a romániai demokráciát

Az RMDSZ tudomásul vette a döntést, de még meg kell várni, hogy azt mire alapozták – szögezte le Kelemen Hunor, a szövetség elnöke. „Sokkal nagyobb átláthatóságra van szükség abban, hogy mi vezetett ide, a felelősséget is meg kell állapítani, következményei kell legyenek a történteknek” – fejtegette.

Johannis az este rendkívüli sajtótájékoztatón indokolta lépéseit. Mint mondta, a CSAT elé került jelentésekből kiderült, hogy az egyik jelölt illegális kampányt folytatott egy külföldi állam támogatásával. „Ez nemcsak választási csalás, hanem nemzetbiztonsági ügy is volt...” – fejtette ki. Johannis szerint a következő lépés az új parlament megalakulása és az új kormány kinevezése. (Szakértők szerint ez december 21-én várható.) Az új kormány feladata lesz, hogy kiírja a megismételt elnökválasztást (amelyre leghamarabb márciusban kerülhet sor). Johannis addig hivatalban marad.

> Klaus Johannis államfő szerint a következő lépés az új parlament megalakulása. Ezt követően az új kormány feladata lesz, hogy kiírja a megismételt elnökválasztást.

Georgescu késő este nyilatkozva tagadta, hogy egy állam állna mögötte, és a demokrácia elleni támadásként értékelte az alkotmánybírósági döntést. „Az ördöggel született ma paktum. Nekem viszont egyetlen szerződésem van: a néppel és Istennel” – mondta, azt hangoztatva, hogy a pénteki nap csak a kezdete egy erős és bátor nép új történetének.

A szervezett bűnözés és terrorizmus elleni ügyészség előzőleg bejelentette: büntetőeljárást indítanak Georgescu kampánya ügyében.

Oroszország tagadta a beavatkozást. Marija Zaharova külügyi szóvivő csütörtökön azt mondta, „az oroszellenes hisztéria példátlan kitörése kíséri” a román választásokat.

HARSÁNYI GYÖRGY

Sir Keir elszámoltatható kormányt ígér

ÚJRAINDÍTÁS A változtatás terve címmel újabb programot hirdetett meg Keir Starmer brit miniszterelnök csütörtökön. A tervet a kormányzati kommunikáción kívül mindenki más „újrakezdésként” értékeli, és nem alaptalanul. Alig öt hónappal a Labour földcsuszamlásszerű győzelme után ugyanis közel 3 milliónál tart azok száma, akik egy a kormány honlapján is megtalálható petícióban újabb választást követelnek, azon az alapon, hogy „a jelenlegi kabinet nem tartja be a kampányban tett ígéreteit”. Egy újabb választásra a Munkáspárt 156 fős parlamenti többsége mellett semmi esély nincs, de a petíciót a szabályok értelmében 2025. január 6-án megvitatják a törvényhozásban. Ez a fejlemény is jelzi, hogy a nagyon várt kormányváltás eddig nem váltotta be tökéletesen a reményeket, különösen felborzolták a kedélyeket az adó- és járulékemelések, illetve a téli fűtési támogatás megvonása a nyugdíjasok többségétől.

Sir Keir korábban három alapra, a nemzetbiztonságra, a gazdasági stabilitásra és a határok védelmére építkezett, de már ellenzékben közzétette a nemzeti megújulásra vonatkozó öt „missziójáť”, majd a hatalomra lépést követő hat kulcsfontosságú lépését. A most bemutatott programban új vonás az ún. mérföldkövek pontosítása és a következő választás előtti számonkérhetőség. Miután a terv tíz évre szól, úgy tűnik, a Munkáspárt biztos a legkésőbb 2029-ben esedékes következő voks megnyerésében, bár nem bízza azt a véletlenre.

FOTÓ: AFP/DARREN STAPLES

Starmer az életszínvonal, a lakhatás, az egészségügy, a környezetvédelem, az oktatás és a közbiztonság terén is számszerű ígéreteket tett

Az új program meghirdetésének publicitását növelte, hogy a Pinewood Stúdióban, olyan kasszasiker filmek forgatásának színhelyén került rá sor, mint a James Bond sorozat, a Jurassic Park vagy legutóbb a Sonic, a sündisznó. Sir Keir az eseményen hangzatos ígéreteket tett, mindenekelőtt az életszínvonal emelésére, úgy, hogy ezt „mindenki, az ország minden táján a saját zsebén érezhesse”. A korábbiakkal ellentétben nem kötelezte el magát amellett, hogy az Egyesült Királyság a G7 csoporthoz tartozó legfejlettebb országok legnagyobb fenntartható gazdasági növekedését érje el. A kormány ellenben olyan tempóban készül otthonokat teremteni – öt év alatt 1,5 milliót –, amire ötven éve nem volt példa. Ehhez pótlólagos forrásokat sikerült előteremteni szociális lakások építésére, és vitatott új szabályok léptek életbe a zöld területek hasznosíthatóságára. Sir Keir nemtetszést keltve megemlítette, hogy fel kell lépni az építkezéseket késleltető „akadékoskodókkal” szemben, akik másutt nem, de a saját környezetükben hátráltatják az új beruházásokat. Az egészségügy területén meghatározott cél, hogy a betegeknek legalább 92 százalékban ne kelljen 18 hétnél tovább várakozniuk rutinműtétekre és kezelésekre. Ehhez a kórházaknak heti 40 ezerrel több pácienst kell ellátniuk.

A kormány valamelyest felhígította a tiszta energiára vonatkozó ígéretét, a korábbi 100 helyett csak 95 százalékban ígéri az alacsony szénigényű, „tiszta” villamosenergia-termelésre való, 2030-ig tervezett átállást. Ami az oktatást illeti, itt nem nyomasztó a kötelezettségvállalás számonkérhetősége: biztosítani kell, mondta a miniszterelnök, hogy iskolakezdésre az ötévesek 75 százaléka „jó fejlettségi” szintet érjen el. Ennek érdekében a következő három évben az eddiginél jóval több ingyenes órát kell biztosítani az óvodákban. A közbiztonság javítása érdekében megduplázná, öt év alatt 29 ezerre emelnék a településeken szolgáló rendőrök számát. A The Times napilap ugyanakkor hiányolta az újrakezdés programjából egyebek közt a bevándorlás visszafogása, a GDP 2,5 százalékának megfelelő védelmi kiadás és a 80 százalékos foglalkoztatottság célkitűzését.

R. HAHN VERONIKA (LONDON)

Lufi a sárban

HARGITAI MIKLÓS

Ahhoz képest, hogy a Magyar Péter-lufi már tavasszal kipukkadt – ahogyan akkoriban Trombitás Kristóftól (a tápláléklánc legalján kezdve) egészen a kormánytagokig mindenki harsogta –, meglepő, mennyien fektetnek rengeteg energiát abba, hogy egyre nagyobbra fújják. Az ember jóformán már a telefonjába se tud belenézni anélkül, hogy ne jöjjön szembe egy jóízű magyarpéterezés. De tényleg, direkt végigkattintgattuk, mi a téma az adónkból élő megmondóknál. Apáti Bence: Magyar Péter. Bohár Dániel: Magyar Péter. Déri Stefi: Magyar Péter. A kopasz: Magyar Péter. Korondy Tamás: Magyar Péter. Kötter Tamás: Magyar Péter. Sebestyén Janka: Magyar Péter. Trombitás: naná, hogy Magyar Péter. Jeszenszky Zsolt: Magyar Péter. Alapjogokért Központ: Magyar Péter. CÖF: Magyar Péter. Az Origo címlapján külön menüpontja van Magyarnak, akkora, mint az ukrajnai háborúé; de az induló anyag is róla szól. Magyar Nemzet: legfelül középen Magyar Péter. Hirado.hu: közvetlenül egy brüsszelezős Orbán-idézet után Magyar Péter. És az összes megyei lap nyitóoldalán is ő van bónuszként, pedig bármelyik cikkbe belekattintva előjön a banner: Ezt ne hagyja ki – képzelje, mit csinált már megint Magyar Péter. Vagy az van tehát, hogy ez a sok önállóan gondolkodó szellemóriás és szellemi műhely véletlenül mind egy leeresztett léggömbbel van elfoglalva, vagy... bele se merünk gondolni, mi lehet a másik opció.

Áttérve a realitásra: annyi kraft még biztosan van a lufiban, hogy kénytelenek voltak a leghegyesebbnek vélt kést elővenni a fiókból. Hogy miért pont Menczer, arra a legegyszerűbb kérdéssel válaszolni: ha nem ő, akkor ki? Orbán? Az EP-kampány óta egyértelmű, hogy nem merik egy az egyben szembeengedni Magyarral. Lázár? Talán vitaképes lenne, de amit a vasútnál/vasúttal művel, az védhetetlenül nagy támadási felületet kínál. Szijjártó szintén: most omlik rá az évtizedes késésben lévő és beláthatatlanul dráguló Paks 2 csődtömege. Abból a gátlástalan futballhuligán-karakterből, ami Pécsre kellett (mármint a Fidesz stratégái szerint – hogy miben tévednek, arra majd visszatérünk), esetleg még Kubatovot lehetett volna bemozgatni, de ismerve, hogy a parlamentben is csak akkor szólal meg, ha elkéri valakitől a Nemzeti Sportot, aligha ő lenne az, aki verbálisan megsemmisíti Magyar Pétert.

Egyszóval – jobb híján – Menczer Tamásra hárult a feladat, hogy kihívja és provokálja a kihívót, ő pedig igyekezett megoldani, ahogyan a képességeiből futotta (ezen kvalitásokból sportriporterként anno pont annyit mutatott, mint újabban kommunikációs igazgatóként). De a látszat csal: nem azért küldték oda, hogy bohócot csináljon magából, hanem mert az ő fellépése a legtöbb, amit a kormánypárt éles szituációban ma ki tud tenni a nyilvánosság elé. Más szóval: lehet ugyan, hogy az volt a cél, hogy a sárba rántsák Magyart, de ha igen, az felér egy beismeréssel, mert ebben az esetben bizony a Fidesz a sár.

A műsor mindig azoknak szól, akik legfeljebb annyi figyelmet pazarolnak a politikára, mint a háttértévézésre. De Magyar Péter intézeti turnéjából annyi alighanem

> Az Origo címlapján külön menüpontja van Magyarnak, akkora, mint az ukrajnai háborúé; de az induló anyag is róla szól. Magyar Nemzet: legfelül középen Magyar Péter. Hirado.hu: közvetlenül egy brüsszelezős Orbán-idézet után Magyar Péter.

nekik is átjön: a kormány nem a gyerekeket félti, hanem a szavazóit az áldatlan állapotok látványától, a hazai gyermekvédelemben pedig nem az az egyetlen botrány, amit K. Endre és tettestársai műveltek (pedig az is megrengette a NER-t) – méltatlan az egész feltételrendszer, amelyben azóta sincs semmilyen intézményes gátja az ilyenolyan abúzusoknak.

Tippünk szerint az átlagos szavazópolgár – a Fidesz stratégiai tévedésével szemben – elsősorban nem azt várja a hatalomtól, hogy küldjön valakit, aki üvöltve hadonászik a közért mögött; az a figura megvan helyben is, és nem kerül közpénzbe. Hanem azt, hogy elfogadható színvonalon működtesse az országot. Magyar Péterben meg nem Szent Imre herceg reinkarnációját keresi, hanem azt a fickót, aki ezt az országműködtetésre (is) alkalmatlan csürhét végre elzavarja. Majd meglátjuk, kettejük közül melyik felelt meg jobban a választói elvárásoknak, amikor kijön a következő közvélemény-kutatás eredménye – még az is kiderülhet, hogy a kipukkadt lufi valójában narancssárga.

Bezzegország

RÓNAY TAMÁS

A Vatikán sosem szokta hosszúra fogni a pápa és külföldi vendégei találkozójáról szóló beszámolókat, így Orbán Viktor Ferencnél tett szerdai vizitjéről sem értekezett túl részletesen. A szentszéki közlemény megjegyezte: a párbeszéd során „mindenekelőtt az ukrajnai háborúra összpontosítottak figyelmüket". Egy nappal később, amikor Nataša Pirc Musar szlovén államfő járt a katolikus egyházfőnél, a hivatalos közlemény szinte szó szerint ugyanígy fogalmazott. S vélhetőleg Peter Pellegrini szlovák elnök hétfői, a pápával folytatandó megbeszélései után is azt írják majd, hogy az ukrajnai háborúról tárgyaltak.

> Nem ártana szerényebbnek lenni. Valahogy úgy, ahogy azt a Vatikán is teszi.

Ebből is látható, nem számít különleges alkalomnak, ha a pápa egy külföldi politikai vezetőt lát vendégül. Egy átlagos héten akár két-három állam- és kormányfő is tisztelet teheti az egyházfőnél, így annak a jelentőségét sem szabad túlértékelni, hogy Orbán negyedízben találkozott Ferenccel.

Érthető persze a kormány és a propagandasajtó igyekezete, hogy Orbán Viktor eddig is oly „sikeres" békemissziója újabb fontos állomásának állítsa be a vatikáni vizitet. Annál is inkább, mert most azt sugallják: miniszterelnökünk Donald Trump elnöki beiktatása után kulcsszerepet játszik majd a béketeremtésben. De nem ártana szerényebbnek lenni. Valahogy úgy, ahogy azt a Vatikán is teszi. Ugyan itthon ismét előkerült az a panel, hogy csak a magyar kormány és a Vatikán áll a béke pártján, a Szentszék ilyen hamis lózungokkal sosem állna elő. Sőt, maga a pápa is elismerte, a Szentszéknek nincsenek meg a lehetőségei ahhoz, hogy előmozdítsa a megbékélést. Ezért olyan kisebb, de szintén fontos témákban próbál némi előrelépést elérni, mint az oroszok által elrabolt ukrán gyerekek visszaszolgáltatása családjaiknak. Ferenc voltaképpen XV. Benedek nyomdokaiba lépett, aki az első világháború idején keserűen állapította meg: a Vatikán diplomáciai szempontból gyenge. Bezzeg mi...

PÁPAI GÁBOR RAJZA

FELSZÓLÍTÓ MÓD

Pofán vágni

PILLANTÁS A KILENCEDIKRŐL

NÉMETH PÉTER

Nehéz elengedni azt, amit láthattunk a héten, és amint látják, nem is engedjük el. Hargitai Miklós kollégám sem engedte el, itt olvashatják, felül, az oldalon. Vártunk néhány napot, hogy ülepedjen az „élmény", hogyan is csapódik le a magyar közéletben az a nem mindennapi jelenet, amely két politikus között zajlott le Baranyában. És persze éppen úgy, ahogy arra számítani lehetett: a kormánypárti sajtó Magyar Péter agresszivitását emelte ki, míg mások Menczer elképesztő bunkóságát hangsúlyozták. Fiatal értelmiségiek körében pedig az a vélemény, hogy mindkét fél megérdemli a másikat, és állítják: ha nincsenek kamerák, akkor biztosan összeverekedtek volna.

De lépjünk túl a konkrét eseten, inkább vizsgáljuk azt, hogy egyedi történettel állunk-e szemben, vagy a magyar politikai élet és közbeszéd végképp ebbe az irányba halad – lefelé –, vagy netán reménykedhetünk egy szebb, kulturálisan elfogadhatóbb időszakban? Mérföldkő volt ez, amely a további verbális atrocitások irányába löki a magyar politikát, hogy aztán az tényleg a tettlegességig fajuljon, vagy észbe kapnak a szereplők, és visszafordulnak a normalitás irányába? Elemzők úgy látják: ne számítsunk semmi jóra. Az a bizonyos valami, amit kultúrának neveznek, már régen a múltba veszett; az elmúlt másfél évtized folyamatos romlást mutatott. Már rég nem beszélhetünk egymás tiszteletéről, sokkal inkább a másik megsemmisítése a cél. Nincsenek már mindenki számára értelmezhető és élvezhető viták; szekértáborok vannak, hozzárendelt kivégzőosztagokkal. Nem akarom azt állítani, hogy ebben a baloldal ne lenne partner, és pont ez az, ami aggasztó a jövőre nézve. Hogy a politikai életből teljes mértékben kikopott a tisztelet, csak az számít, ki tud nagyobbat, látványosabbat ütni a másikon. És hogyan tudja saját médiáját beállítani a csatasorba. Vagyis: a pécsi jelenetsor nem lesz egyedi, ha valaki versenyben akar maradni, még maradandóbbat kell produkálnia. A minap arról olvashattam: nagy eséllyel a mesterséges intelligencia fog bekapcsolódni a lejáró kampányokba, melynek „szerzői" ugyan rejtve maradnak, de olyan – hitelesnek tűnő – képsorokat lesz képes előállítani, amelyek a szexualitást állítják fókuszba, kitörölhetetlen emléket hagyva az olvasóban, nézőben.

Nem állítom, hogy a Menczer–Magyar-duellumhoz hasonló esetek ne fordultak volna elő a világban, még csak azt sem, hogy magasabb politikai kultúraként számontartott államokban ne láttak volna ilyet – vö. Trump –, de azt sem, hogy egy ilyen eset nem vonz újabbakat maga után. Vonz, mert muszáj überelni a másikat; ha Kövér László házelnökként csak az ellenzék megalázásában tudja önmagát megvalósítani, akkor előbb a helyettesei, később az összes parlamenti képviselő ebben látja a kibontakozás lehetőségét. Szóval nem pusztán az a baj, hogy ez a héten tapasztalt szomorú eset megtörtént, hanem inkább az: lesz folytatása. És a dolgok lassan odáig fajulnak, hogy az válik érthetetlenné, ha valaki kulturáltan, szofisztikáltan fogalmaz, ha szavaiból nem a gyűlölet, hanem a másik tisztelete sugárzik. Az lesz, amit ebben a pillanatban üzenetként kaptam hajdani osztálytársamtól. „Én bizony pofán vágtam volna ezt a fideszest"– írta. Igaz, hozzátette: „Ezért nem vagyok politikus."

> Az lesz, amit ebben a pillanatban üzenetként kaptam hajdani osztálytársamtól: „én bizony pofán vágtam volna ezt a fideszest"- írta. Igaz hozzátette: ezért nem vagyok politikus.

Héja-nász a Nacinternben

CIVIL BESZÉD

LENDVAI ILDIKÓ
volt országgyűlési képviselő

„Nacintern” hivatalosan nem létezik. Az európai nacionalista, ultrajobboldali pártok informális szövetsége annál inkább. Sőt: az Európai Parlamentben néhány frakció erejéig már formális keretet is öltött.

A „Nacinternt”, pontosabban a Patrióta frakciót a Hócipő egy korábbi számában a „Putyintern” gúnynévvel látta el, nem véletlenül. A szuverenitásukra szavakban oly kényes nacionalista, szélsőséges pártok között a hasonló ideológián túl a gyakorlati összekötő kapocs az Unió-ellenesség és a Putyin-barátság. Alakulhatott volna éppen máshogy is. Azt hinné azt ember, hogy a nemzeti függetlenséget hirdető politikusoknak nem tetszik a független Ukrajna lerohanása. Meloninak pl. nem is tetszik. De ennél fontosabb volt, hogy az európai integráció ellenfelei – a jogállami normáktól szabadulni akaró pártok és az Európa gyengítésében érdekelt Putyin – egymásra találjanak.

A magyar miniszterelnök egyre inkább a politikai életét tette föl arra, hogy ezt a „Nacinternt” virtuális formában összehozza. Csakhogy a nacionalista pártok egymáshoz való viszonyában kódolva vannak a konfliktusok. A Nacinternt a héjanász jellemzi: a „se veled, se nélküled” ingatag viszonya. Egyrészt szükségük van egymásra az európai integrációs és jogállami törekvések ellenében. Másrészt viszont egymásnál is nagyobb szükségük van hazai támogatásra. Ez ugyan zavaros időkben, gazdasági problémák idején amúgy is növekedni szokott, de a stabilizálásához kell az ellenségkép, a gyűlölhető másik nemzet, népcsoport, kisebbség is. Ez a legjobb fűtőanyag a szélsőnacionalizmus tüzéhez. Erre leginkább a szomszédos országok vagy a nemzetiségek kínálkoznak, pláne, ha a viszonyt nehéz történelmi örökség terheli. Ilyenkor jön egymás puszipajtásai között az „egymás húsába beletépünk” héja-násza.

Most jött a második árulás. A határon belüliek után a határon túli magyarok elárulása.

FOTÓ: AFP/JOE KLAMAR

Az még az egyszerűbb képlet, ha sima hatalmi-személyi versengés árnyékolja be a frigyet. Ezt még így-úgy lehet takargatni: Orbán se beszél róluk.

LePen kiénekelte a sajtot Orbán szájából, és a saját emberét ültette a Patrióták frakció élére. Meloni nem engedte be a Fideszt a saját frakciójába, a Konzervatívok és Reformerek közé. A migráció ügyében Meloni érdekelt az uniós megegyezés betartásában, amit magyar kollégája ezerrel fúr. Meloni elítéli Putyin agresszióját, Zelenszkijt méltatja, ami végképp távol áll a Fidesz magatartásától. Orbán most személyes tárgyalást kezdett a vitás kérdésekről: nem véletlenül lett találkozójuk tárgya épp a migráció s az orosz–ukrán háború. Éppen nem az, ami összeköti őket, hanem az, ami elválasztja.

Az ennél mélyebb kódolt konfliktus, a szélsőnacionalizmustól elválaszthatatlan ellenségkeresés miatt a Nacinternhez való tartozás már abban is sérti a magyar érdeket, hogy bizonytalan, labilis szövetségre építi a jövőt. De van nagyobb baj is. Orbán, miközben orrán-száján dől az álnemzeti retorika, immár másodszor árulja el a nemzeti érdeket.

Először azzal árulta el, hogy noha nemzeti együttműködést hazudott, leépítette és felmondta a belső szolidaritást e nemzet tagjaival, az állampolgárokkal. Hiába istenítették Roger Scruton brit konzervatív filozófust, hiába nevezték el róla a Mathias Corvinus Collegium kávéházait. Scruton még azért akarta az integráció helyett a nemzetállamok jogkörét kiterjeszteni, mert úgy vélte: csak a nemzeti összetartozás képes az állampolgárok között szolidaritást teremteni. A Fidesznél erről már szó sem volt. Sőt: úgy tűnt, az igazi magyarok nem a határon belül, hanem azon túl élnek. Pénteki rádióbeszédében Orbán „belmagyaroknak”, „kismagyaroknak” nevezte a hazaiakat, amiben az egykori Nagy-Magyarország elvesztésére való utalás mellett benne van a degradálás is.

És most jött a második árulás. A határon belüliek után a határon túli magyarok elárulása. Már azzal is, hogy a szélsőséges nacionalista Szlovák Nemzeti Párttal szövetkező Ficót segítette kormányra. Emlékszünk még Slotára, a párt régi elnökére, aki a magyarságot rákos tumornak nevezte a szlovákok testén. És látjuk az új, minden eddiginél korlátozóbb nyelvtörvény fenyegetését.

Közben Romániában is felbukkant a „román Orbán”, ahogy Bretter Zoltán nevezi Georgescut. Tényleg az. Ugyanúgy zavarosan misztikus, megkülönböztetett missziót tulajdonít népének. Míg Magyarország „Mária országa”, addig nála Románia „a Szűzanya kertje”, „isteni küldetése” van. Amely küldetésbe tartozik a zsidó- és magyarellenes pogromokról elhíresült Vasgárda kultusza. Mi még csak az ilyesmivel azért nem vádolható, de mindenesetre antiszemita szerzők – Wass Albert, újabban Csurka – kultuszánál tartunk, de az irány jó.

Putyinék meg nem engedett támogatása miatt a román alkotmánybíróság megsemmisítette az elnökválasztást. De ez nem változtat azon, hogy az RMDSZ felszólítása ellenére hány magyart téveszthetett meg a retorika hasonlósága, s szavazhatott a magyarellenes, ám az Orbán-kormányt többször dicsérő elnökjelöltre. Egy a többinél hitelesebbnek számító közvélemény-kutató szerint az egyébként RMDSZ-szavazók fele most ezt tenné.

Ahogy lehullt a lepel a NER álkereszténységéről, kezd lehullani ideológiájuk másik pilléréről: a nemzeteszmével való cinikus viszszaélésről is.

A hőbörgés hete

HAZUGSÁGVIZSGÁLÓ

BOLGÁR GYÖRGY
újságíró

Azt állította Orbán Viktor (a Kossuth rádióban, a pécsi gyermekotthon előtt lezajlott Menczer-Magyar-szópárbajról): „A mi szóvivőnk, Menczer Tamás fogta, aztán leállította ezt a rém kellemetlen, agresszív politikát és annak képviselőjét. Jól tette!”

Ezzel szemben a tény az, hogy azt még Orbán sem tudhatja, jól tette-e, mert a meghökkentően agresszív fellépésnek a közvéleményre gyakorolt hosszabb távú hatását még nem ismerhetjük. Az mindenesetre biztos, hogy Menczer azt tette, amire Orbánék utasították. De hogy a „vége van, kicsi!” végül kire fog vonatkozni, az még nem dőlt el.

Azt állította továbbá Orbán (ugyanott, ugyanerről), hogy „aki kardot ránt, kard által vész el”.

Ezzel szemben a tény az, hogy Magyar Péter nem kardot rántott, hanem ajándékcsomagot, amivel be akart menni a pécsi gyerekotthonba, de a hős várvédők nem engedték be. Ám ha Orbán ezt komolyan gondolja, akkor vajon miért nem támogatja, hogy az ukránokra kardot rántó oroszok kard által vesszenek el?

2026–27-ben már nem biztos, hogy Orbán Viktornak hívják a magyar miniszterelnököt. Már ha lesznek választások.

Azt is állította a miniszterelnök, hogy „az RMDSZ sikere Erdélyben bennünket, belmagyarokat vagy kismagyarokat – akik itt élünk – is megerősít: mégiscsak komoly nemzet vagyunk.

Ezzel szemben a tény az, hogy kismagyarok akkor sincsenek, ha Orbán Viktor ezek szerint Kis- és Nagy-Magyarországban gondolkodik, csak néha már nem tudja, miket beszél. Egyébként meg: mi az, hogy mégiscsak komoly nemzet vagyunk? Lehet, hogy eddig nem így gondolta?

Azt állította ezenkívül a kormányfő, hogy Magyarország nem fog elveszteni uniós támogatásokat, mert „amit nem kapunk meg a 25–26-os években, azt meg kell kapnunk a 27–28-as években. Egyébként nem lesz új költségvetése az Uniónak. Nem járulok hozzá”.

Ezzel szemben a tény az, hogy 2026–27-ben már nem biztos, hogy Orbán Viktornak hívják a magyar miniszterelnököt. Már ha lesznek választások. Vagy nem lesznek? Nem járul hozzá?

Azt is állította Orbán Viktor: mégiscsak több a soknál, hogy az amerikai külügyminiszter felszólította az ukránokat, 25 évről szállítsák le 18-ra a besorozási korhatárt, hiszen – Orbán szerint – emiatt még több fiatal fog meghalni.

Ezzel szemben a tény az, hogy a soknál nem több, mert az oroszoknál 18 éves kortól sorozzák be a fiatalokat, akiket aztán Ukrajnába küldenek. A mélységesen humanista magyar kormányfőnek előbb talán Putyintól kellene kérnie, hogy emelje 25-re a sorozási korhatárt.

Azt állította Schmidt Mária, a Terror Háza Múzeum főigazgatója (egy tévébeszélgetésben), hogy Csurkát azért antiszemitázták, mert a zsidó szót máig nem lehet kiejteni, „ez tabusítva van, és ő ezt a tabut megtörte”.

Ezzel szemben a tény az, hogy Csurkát nem azért minősítették antiszemitának, mert leírta és kimondta, hogy „zsidó”, hanem azért, amit a szó elé és utána írt, azon az alapon szidva, kritizálva, gyűlölve embereket és gondolatokat, pártokat, országokat, hogy van valamilyen mindenkit fenyegető világméretű zsidó összeesküvés és zsidó háttérhatalom. Ha ez nem antiszemitizmus, akkor vajon mi számít annak? Erre talán még a Terror Házában is meg lehet találni a választ.

A lapban megjelenő hirdetések nem feltétlenül tükrözik szerkesztőségünk álláspontját.

Az oldalon megjelenő vélemények nem feltétlenül tükrözik szerkesztőségünk álláspontját. Lapunk fenntartja magának a jogot a beérkező írások szerkesztésére, rövidítésére.

SZERINTEM

Döbbenet

A lakosság elszegényedésével és a lakhatási szegénységgel foglalkozó híradások 2,5-3 millióra becsülik az érintettek számát. De nincs se rövid, se hosszú távú terv a szegénység enyhítésére, felszámolására; ezzel szemben Nagy Márton azt mondja, hogy „nem tudják az emberek, milyen jó nekik Magyarországon”. A miniszter a gazdasági növekedés kilátástalan hajszolása helyett inkább arra biztathatná a kormányt, hogy készítsen tervet a szegénység enyhítésére, mielőtt a nép kikényszeríti a cselekvést.

CSABAI MIKLÓS

Kegyelem

Köztársasági elnökünk, Sulyok Tamás március 5-i hivatalba lépése óta 377 kegyelmi kérvényt kapott, és kivétel nélkül mindet elutasította. Elődje, Novák Katalin bukása fényében talán érthető az óvatosság, így viszont Sulyoknak valamelyest megnőhetett a szabadideje. Ennek egészséges kihasználásáról az elnök meg is osztott egy fotót a Facebookon. A képen láthatjuk, amint az egykori asztalitenisz-világbajnokokat fogadja a Sándor-palotában, ahol az elnöki íróasztalból és a tárgyalóasztalból kialakított pingpongasztalon éppen Jónyer Istvánnal mérkőzik. Reméljük, ha a jövőben a vízilabdacsapatra kerül sor, a találkozó előkészítése gondosabb figyelemmel jár a Sándor-palota karbantartói részéről.

LADÁNYI ANDRÁS

Térkép

A miniszterelnök irodájában három térkép van; mindegyik másmás nézőpontból ábrázolja a föld országait, Európát, Amerikát, Ázsiát rakva a középpontba. Én egy negyedik térképet hiányolok, a jelenlegi Magyarországét, ugyanis ennek irányítása, fejlesztése a feladata elsősorban. Ezen a térképen lehetnének jelzések, hogy hol mit kellene javítani, például az egészségügyben, oktatásban, közlekedésben, életminőségben. Az a másik három térkép fölöslegesen vonja el a tekintetét az országról, és úgy járhat, mint az egyszeri ember, aki messzire tekintett, majd hasra esett az előtte lévő fél téglában.

ÁBRAHÁM ZOLTÁN

Milliárdosok

A HVG cikke szerint a két elnöki időszak során az MNB elnöke, Matolcsy György alapítványokon és közbeiktatott cégeken keresztül 120 milliárddal tette gazdagabbá magát, a fiát és annak környezetét. A vagyon egy részét már külföldi befektetésekbe menekítették. Három kérdésem van. 1. Visszakaparhatjuk-e valaha ezt a közpénzt? 2. Minthogy Matolcsy összekülönbözött Orbánnal, Simicska mintájára kikészíti-e őt is a miniszterelnök? 3. Maradt-e még annyi a közösből, hogy az új MNB-elnök, Varga Mihály is multimilliárdossá varázsolja a családját? (+1. Esetleg akad a NER-ben olyan káder is, aki megelégszik a sokmilliós havi fizetéssel, és nem él a harácsolás lehetőségével?)

ID. KÓSA PÉTER

Olvasóink leveleit a következő címre várjuk:
olvasoilevel@nepszava.hu

ÚJ GAZDASÁGPOLITIKA

MAGYARORSZÁG MEG TUDJA CSINÁLNI!

11. A MIGRÁCIÓS BÜNTETÉS ELUTASÍTÁSA

▼ Az Európai Bíróság döntése szerint Magyarországnak azért kell napi egymillió euró büntetést fizetnie, mert nem nyitja meg a határait a bevándorlók előtt.

▲ A kormány ezzel szemben úgy gondolja: hazánk megbüntetése helyett Brüsszelnek el kellene fogadnia, hogy Magyarország ne vegyen részt a központi migrációs politikában, azaz a bevándorlók kötelező befogadásában és elosztásában.

Mondja el a véleményét Ön is!

NEMZETI KONZULTÁCIÓ

Készült Magyarország Kormánya megbízásából.

LAPSZÉL

Rakovszky Zsuzsáé a Bertók-díj

FOTÓ: TÓTH LÁSZLÓ

Negyedik alkalommal ítélték oda a Bertók Lászlóról elnevezett költészeti díjat, amelyet ezúttal Rakovszky Zsuzsa Kossuth-díjas költő, író, műfordító (képünkön) kapott eddigi szakmai pályájának elismeréseképpen. Az életműdíjas költő mellett ismét elismertek egy fiatal pályatársat, a kisdíjat idén Pál Sándor Attila kapta. Az ünnepélyes átadót Bertók László születésnapjának előestéjén, december 5-én rendezték meg a pécsi Kodály Központban. Rakovszky Zsuzsát a Jelenkor folyóirat főszerkesztője, Ágoston Zoltán méltatta. Laudációjában kiemelte, hogy a nagydíjas szerző költészetét már a kezdetek óta a változatlanság, az önazonosság jellemzi, alapvetően ugyanazokra a kérdésekre keresi a választ évtizedek óta. Ezen alapkérdések között pedig az idő mint olyan a legsúlyosabb, illetve az, hogy miként tudja a költő versformába önteni az idő tapasztalatát. Az esten elhangzott Balogh Máté Sinfonia Nr. 3. Hommage à László Bertók című művének magyarországi ősbemutatója a Pannon Filharmonikusok előadásában, Vass András vezényletével. Mácsai Pál színművész a zeneműhöz kapcsolódóan Bertók László Priusz című kötetéből olvasott fel részleteket. A díjazottak ezúttal is pécsi képzőművészek személyre szóló alkotásait kapták. A nagydíjas Pinczehelyi Sándor, a kisdíjas Hack Ferenc művét vihette haza. NÉPSZAVA

Gyűjtés indult Nyakó Júliáért

Magánkezdeményezésre gyűjtés indult a nemrég lábsérülést szenvedett Nyakó Júlia számára. A Stúdió K Színház közleményében tudatta: bár a kezdeményezés a színháztól függetlenül indult, valós kezdeményezés. „A Stúdió K Színház – bár a Nemzeti Kulturális Támogatáskezelő múlt heti döntését követően bizonyossá vált, hogy maga is a csőd szélére került – minden lehető módon, szervezetileg és egyénileg is támogatja Julit” – írták a teátrum közleményében. NÉPSZAVA

HIRDETÉS

APRÓ

JÁRMŰ

AUTÓJÁT megvenném 06-1/420-2703, 06-30/362-0674.

RÉGISÉG

SZÍNHÁZAK részére mindennemű régiségek felvásárlása készpénzben. 06-30/419-2713, antiklakberendezes.hu

APRÓHIRDETÉS-FELVÉTEL:
Tel.: 06-1/475-0802, 3skarakter@gmail.com,
EGYÉB HIRDETÉS ESETÉN kérjük,
hívja a 06-1/9999-528-as telefonszámot, vagy
írjon a hirdetes@nepszava.hu e-mail címre.

„Kertész” leszek...

TÁRLAT A XX. századi fotóművészet egyik megkerülhetetlen alakja André Kertész, munkásságát világszerte ismerik. A Robert Capa Kortárs Fotográfiai Központban látható Apropó, Kertész kiállítói nagy fába vágták a fejszéjüket, amikor az alkotó munkásságához nyúltak.

TAKÁTS FÁBIÁN

A 2024/25-ös tanév tavaszi szemeszterét André Kertész minél alaposabb megismerésével töltötték a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Rippl-Rónai Művészeti Intézet Fotográfia Tanszékének BA- és MA-hallgatói. Időt s energiát nem sajnálva kellett beleásniuk magukat az életműbe, hogy feltérképezzék Kertész „sorsának fordulópontjait, alkotói attitűdjét, művészi hitvallásához való hűségét ... meglássák a kirajzolódó összefüggéseket az élet és a művek között”– szól a program. A kutatásban résztvevők – Eloy Rodriguez, Glavánovits Martin, Hitre Imola, Kiss Richárd, Kovács Edmond, Köntös Dóra és Mucsi Mira Mariann – vagy egy Kertész-képet, vagy az életút egy jellegzetes és fontos eseményét szemelték ki, hogy saját alkotói elképzeléseik és kutatási eredményeik alapján hozzák létre képsorozataikat.

Eloy Rodriguez Interpretation című sorozatának darabjaihoz André Kertész Víz alatt úszó (1917) című fotója adott „kapaszkodót”. Az esztergomi Szent István uszodában készült eredetin a vízbe merülés pillanatát látjuk. Egy izmos férfi alakját, aki minden nehézség nélkül siklik a folyékony közegben. De még milyen kecsesen, halakat megszégyenítő ügyességgel! Amint lemerülünk, és körülvesz a víz, lelassulnak a mozdulatok, az idő folyása is lassúvá válik, torzul minden. A Víz alatt úszó Kertész első képtorzulásainak ragyogó példája, amit a későbbiekben még számtalan követett, például az 1933-ban készített Distorsions (Torzulások) sorozat. Rodriguez a mester egyedi látásmódja által inspirálva kezdte el követni lépteit a medencén keresztül. Sorozatával – amely kísérlet tér és idő azonosítására – arra törekedett, hogy a helyet ne csak Kertész szemén keresztül fedezze fel, hanem úgy, ahogyan ma látjuk.

Glavánovits Martin 2016 óta foglalkozik fotográfiával. Fő profilja esküvők rögzítése, de többek között enteriőröket, épületeket, tárgyakat is lencsevégre kap. A Szubsztancia művei a már említett Distorsions alapján készültek. Glavánovits több anyag és módszer felhasználásával vont be tükröződő felületet az aktfotózásba. A Szubsztancia kompozícióinak szellemszerű figurái elmosódottak, torzak, mégis emberi jegyeket hordoznak. Glavánovits kutatása során azt vizsgálta, hogy az ember miként veszíti el humanizmusát, identitását, és válik egyfajta emberi vonásokat csupán csírájában mutató masszává. Végül arra a következtetésre jutott, hogy noha az ember mint egyén megszűnik létezni, alapvető jellege azért megmarad, beazonosítható.

André Kertész torzításai a kiállítás számos alkotóját inspirálták

FOTÓ: TÓTH ÁDÁM

A művészeti intézet hallgatói André Kertész életét és munkásságát vizsgálták és elemezték.

„Fényképész vagyok, vizuális művész, aki önmagán keresztül szemléli a világot, keresi a benne rejlő tanulságot és csodákat”– mutatkozik be honlapján Hitre Imola. A fiatal alkotó az André Kertész által Szigetbecsének ajándékozott munkákból nyert ihletet, amelyek a nagyvárosi élettéren kívül eső, ember- és természetközeli atmoszférájú képek. Otthonosak, vidékiesek, múlt, jelen és jövő egyszerre elevenedik meg rajtuk. Hitre kiállított képanyaga is ezekhez közelít. Önmagát, családtagjait, táji elemeket ábrázol, foglalkozik értékekkel, érzésekkel, családi és személyes múlttal, öröklött és továbbadott hagyományokkal.

INFÓ

Apropó, Kertész. Robert Capa Kortárs Fotográfiai Központ. Nyitva: február 23-ig

A társadalom és a vizuális kultúra változása miatt Kiss Richárd telített jelenünk lényegét igyekszik megragadni, és az internet által kiváltott változásokra, azok kortárs művészetre gyakorolt hatásaira fókuszál. Kertész New Yorkban készített polaroid felvételei hatottak rá. Egyetemi tanulmányai után folyamatos teljesítési kényszerbe került, majd befelé fordult, az otthon melegébe. Az Otthon hangjai fekete-fehér sorozatán a hanghullámokra helyezi a hangsúlyt. Tárgyakat, tér-elemeket használt, amelyek a kibocsátott hanghullám terjedését torzítják vagy éppen megtörik.

Úgy látszik, André Kertész Distorsionsjától nehéz elszakadni, Kovács Edmond is eltorzítja a D/St0Rt/oN formáit. A Víz alatt úszó is visszatér Köntös Dóra prezentálásában. A mozgás és mozdulatlanság egyszerre való megjelenítése volt a célja, miként az eredetin. Mucsi Mia Mariann – akárcsak Kiss Richárd – személyességük miatt „szeretett bele” Kertész polaroidjaiba. Fotói ezért olyan apró relikviák, amelyek fontos emlékeket, személyeket idéznek.

Százharminc esztendeje született André Kertész. A program és a kiállítás méltón emlékezik rá.

Elárverezik Udo Jürgens relikviáit

JÓTÉKONYSÁG Fürdőköpeny, lakkcipő, kabrió és még sok minden más: január utolsó hetében a Sotheby's aukciósház Kölnben mintegy száz emléktárgyat bocsát árverésre Udo Jürgens hagyatékából. Az osztrák zeneszerző, zongorista és énekes, a német nyelvterület egyik legnépszerűbb előadója éppen tíz éve, 2014. december 21-én hunyt el. Mintegy ezer dalt írt – köztük olyan örökzöldeket, mint a Mercie Cherie és a Greek Wine –, lemezei több mint százmilliós példányszámban keltek el.

Az árverésre bocsátott tételek között szerepel egy mahagóni íróasztal, egy töltőtoll, kalapács alá kerül a német labdarúgók aláírásával ellátott frottír fürdőköpeny is, amelyet a koncertek végén viselt. Üveg koncertzongorájának árát 30 ezer euróra teszik, a legdrágább tétel Jean (Hans) Arp márványszobra, amelynek értékét 150-200 ezer euróra becsülik. A dadaista művész egyébként Udo Jürgens nagybátyja volt – az árverésen Udo Jürgens testvére, Manfred Bockelmann képzőművész is képviselteti magát négy képpel, de a tételek között Gustav Klimt grafikái is szerepelnek.

FOTÓ: AFP

A slágergyárosnak valóban szívügye volt a jótékonyság

Az árverési tárgyakat az énekes gyermekei válogatták, akik a bevétellel nem a mesés örökségüket kívánják gyarapítani, hanem az Udo Jürgens Alapítványt támogatni. Az Udo Jürgens Alapítvány 2001 óta támogatja egy látás- és mozgássérült gyermekek számára fenntartott árvaházat az ukrajnai Csernyihivben, de az elmúlt két évtizedben a világ számos pontján is aktív volt. Támogatta többek között tibeti menekültgyerekek iskolájának építését, pénzéből épült Dél-Afrikában

Számos műalkotást is elárvereznek, többek között Udo Jürgens nagybátyjának, Jean (Hans) Arpnak a márványszobrát is.

HIV-pozitív gyermekek otthona. Az ugandai Widow & Child in Need (Özvegy és gyermek szükségben) projektet is az alapítvány valósította meg, amely támogatta orosz és moldovai utcagyerekek segítőit is.

TÖLGYESI GÁBOR

Kafka, Kleist satöbbi

MŰFORDÍTÁS Sok világirodalmi klasszikus „magyar hangjával”, Forgách Andrással beszélgettek csütörtökön az Írók Boltjában, ahol negyedik alkalommal rendezték meg a Könyvtolmácsok eseményt.

ROSZNÁKY EMMA

Egy olyan korban, amikor a mesterséges intelligencia segítségével – és kétes végeredménnyel – bármilyen nyelvről akármelyik nyelvre le tudunk fordítani szövegeket, még fontosabb a műfordítói tevékenységet a fókuszba helyezni. A Könyvtolmácsok sorozatban olyan szakmájukra igényes, elhivatott fordítókkal ismerkedhetünk meg, akiknek a világirodalom megismerését köszönhetjük. 2024-ben elsőként Nádori Lídiával találkozhatott a közönség, majd őt követte Greskovits Endre, utána Mesterházi Mónikával beszélgettek szakmájukról, a műfordításról, annak műhelytitkairól.

Persze olvashatunk idegen nyelveken, de az irodalmi műveknek gyakran külön nyelve van, ami vagy az író stílusa, vagy a szöveg régisége miatt akadályokat görget a megértés elé. Nem hiába készített magyar fordítást a Bánk bánhoz Nádasdy Ádám a 2010-es években. A jeles nyelvész neve többször előkerült a csütörtök esti eseményen, de a főszereplő Forgách András volt, akivel Csuhai István és Hegedűs Claudia beszélgetett.

Forgách András a műfordítás mellett íróként, forgatókönyvíróként, dramaturgként, fényképészként is tevékenykedik, néhai barátjáról, Petri György költőről készült rajzai miatt pedig még képzőművészi tehetsége okán is ismert. A kérdésre, mindig ilyen aktív volt-e, Forgách András úgy válaszolt: „abszolút nem”. – Megaludt a számban a tej, ahogy mondani szokták, viszont egy olyan családban nőttem fel, ahol a három testvéremmel állandóan rivalizáltunk. Ez tart ma is egyébként. – Forgách András bátyja, Forgács Péter médiaművész, húga, Forgács Zsuzsa forgatókönyvíró, és van még egy kitűnő orvos nővére is. – A vasárnapi ebédek gyakran szóltak arról, hogy ki a jobb, ki hogyan győzi le a másikat. De talán a legfontosabb, hogy a családomban a művészet szent volt – fogalmazott az alkotó.

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

„Ha maga a könyv nem érdekel, nem fogom megfogalmazni”

A színházi szövegnek van egy instant kávé jellege, rögtön oldódik. A próza nem ilyen.

Forgách András fordítói tevékenysége Franz Kafka A kriptaőr című, befejezetlen darabjával kezdődött, ami azóta se került be egyetlen Kafka-összesítésbe sem. Forgách hosszú idő óta Kafka egyfajta magyarországi „helytartójának” számít, szinte minden vele kapcsolatos esemény, mozzanat kapcsán őt beszéltetik a szorongás szerzőjéről. De egészen korán nyúlt Marcel Proust és James Joyce műveihez is. – Ezek nagy nevek, akik mindig érdekeltek engem, ahogy Heinrich von Kleist is. Ő olyannyira, hogy bár nem kaptam rá megbízást, egyszerűen úgy éreztem, nekem őt úgy kell elolvasnom, hogy utána le is fordítom. – Kleist aztán sokáig elkísérte Forgáchot, aki az eseményen föl is olvasott egy szövegrészletet saját fordításából, szemléltetve, milyen lehetetlenül hosszú mondatokat írt a szerző. Más fordításokban ezeket a többsoros mondatokat szétszedik. – Én viszont azt éreztem, ha a hosszú mondatait szétszedem, a szöveg elveszíti „kleistségét” – tette hozzá. Kafka mellett a drámaszerző is nagy kedvence a fordítónak a németül írók közül, A Schroffenstein család című darabját nemcsak lefordította, hanem meg is rendezte. – Érdekes, hogy rendezőként teljesen másképp láttam a szöveget, és abszolút nem tiszteltem a fordítóját. Hülyeségeket láttam benne, amiket rendezőként nem tudtam elfogadni, de fordítóként újra ugyanúgy csinálnám meg A Schroffenstein családot. Tehát nem tudok rendezőként fordítani és fordítóként rendezni, a kettő teljesen különböző hivatás – mondta.

A sokszínű alkotót színházi kötődéséről is kérdezték. – Sokáig megvetettem a színházat. Aztán Ruszt József hívott Kecskemétre dramaturgnak, ahol Szurdi Miklós kérdezte meg, hogy nem fordítanám-e újra Dosztojevszkij A játékos című szövegét. Onnantól beleestem a csapdába, állandóan jöttek a felkérések. Van a színházi szövegnek egy instant kávé jellege, rögtön oldódik, ha úgy tetszik. A próza nem ilyen, nekem ezt sokáig tartott megértenem – mesélte Forgách András, akinek mára már több kötetre való drámafordítása van, bár válogatás még nem jelent meg a munkáiból. – Az utóbbi évtizedekben az a szokás, hogy szinte minden előadáshoz új fordítás, új szövegkönyv készül, ez kedvezett nekem – vélekedett.

Az újrafordítás szükségessége kapcsán Forgách András felemlegette: van, hogy a kor és környezet nem alkalmas arra, hogy épkézláb fordítás készüljön. Például Örkény István kezébe került egykoron Tennessee Williams Az ifjúság édes madara című műve, de egyszerűen nem működik a szöveg, mert azok a fogalmak, amik a szabad Amerikában jelen voltak, semmit sem jelentettek az 1960-as évek Magyarországán. Forgách András pár éve Marguerite Duras Fájdalom című művét fordította le franciából. – Utólag olvastam korábbi Duras-fordításokat, és elképesztő, hogy mennyire nincs meg bennük az a Párizs, amit a szerző megírt. Ezeket a szövegeket olvasva azt éreztem, egy Kádár-kori kávéházban ülök – jegyezte meg.

Természetesen szóba jött a szakma alulfinanszírozottsága. A szerző szerint néha már ő fizet azokért a fordításokért, amik igazán fontosak számára. – Volt, hogy megkértek arra, fordítsak le egy nagyon izgalmas, szép, ismeretterjesztő karakterű regényt. Rövid időn belül nagy összeghez jutottam volna vele, de nem vállaltam. És fontos volt számomra, hogy ne vállaljam el, mert nem jelentett kihívást. Ha maga a könyv nem érdekel, nem fogom megfogalmazni – mondta az író, aki az általa tisztelt fordítások között nevezte meg Nádasdy Ádám Dante-, valamint Márton László Nibelung-ének-fordítását.

INFÓ

Könyvtolmácsok az Írók Boltjában. Az est szerkesztett, rövidített változata az ÉS december 13-i lapszámában jelenik meg. Az egész éven át tartó beszélgetéssorozat három PR-ügynökség, a FleishmanHillard, a FERLING és a Noguchi támogatásával valósult meg

HIRDETÉS

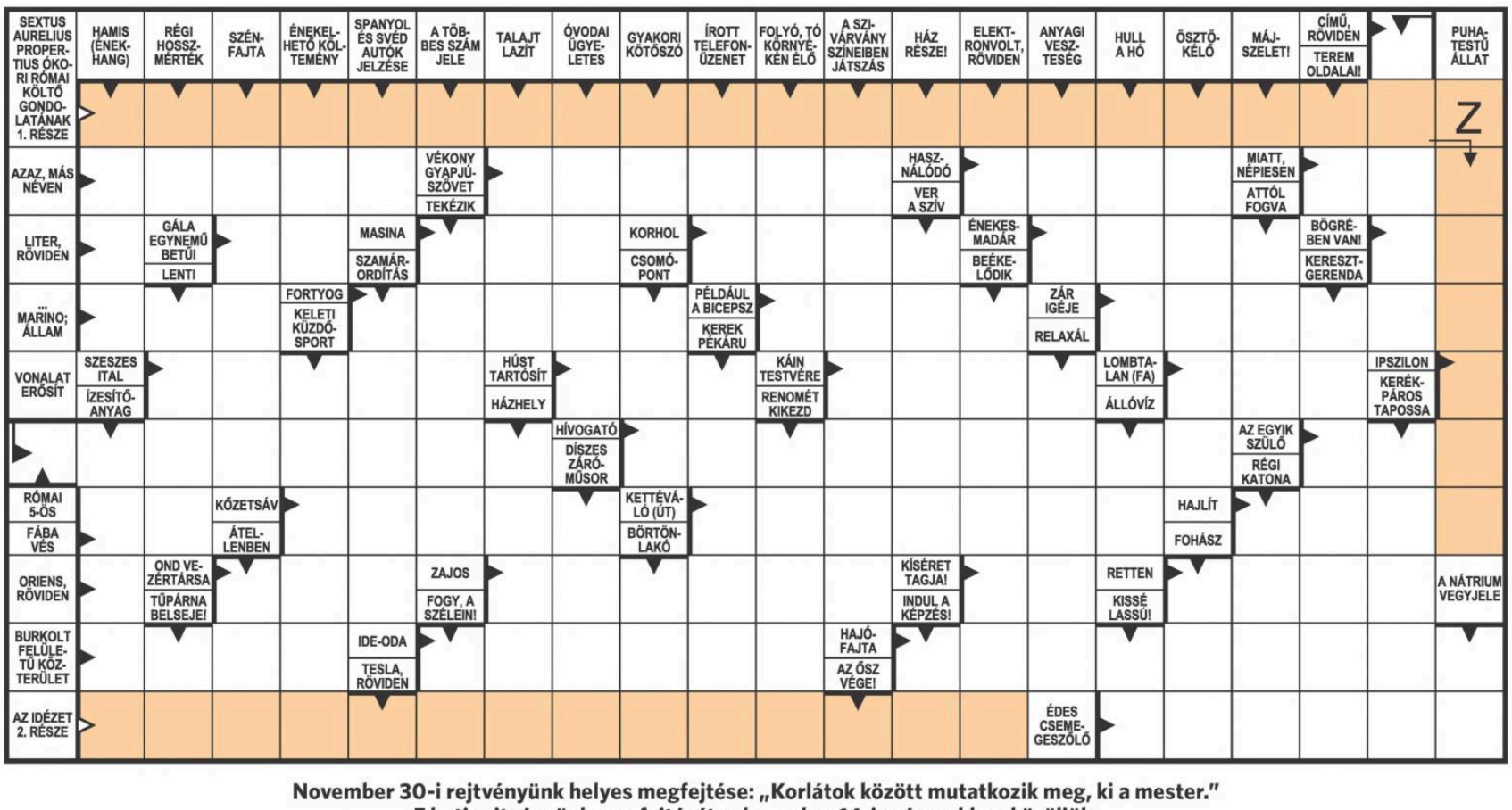

November 30-i rejtvényünk helyes megfejtése: „Korlátok között mutatkozik meg, ki a mester."
E heti rejtvényünk megfejtését a december 14-i számunkban közöljük.

LAPSZÉL

Mourinho odavágott

FOTÓ: AFP/SERHAT CAGDAS

José Mourinho, a Fenerbahce labdarúgóinak edzője a Besiktas elleni rangadó előtti sajtótájékoztatón odavágott a Manchester Cityt irányító Pep Guardiolának: „Nyerni akarok, de fair körülmények között. Ha nem sikerül tisztán győznöm, elfogadom a vereséget. Guardiola hat bajnoki címet nyert, én hármat, de tisztán. Ha veszítek, gratulálok az ellenfélnek, amikor jobb. De nem akarok úgy nyerni, hogy 150 vádpont van ellenem.” A Fenerbahce három ponttal az ősi rivális Galatasaray mögött a 2. helyen áll a bajnokságban. NÉPSZAVA

Kiestek a tőrözők

A kiemelt Pásztor Flóra a legjobb 32 között, Kondricz Kata pedig a 64-es főtábla első körében búcsúzott a női tőrözők puszani világkupaversenyén. A dél-koreai vk-n az olimpián nyolcadik Pásztor az első fordulóban az amerikai Alina Leevel csapott össze, és 15-14-re nyert, a következő mérkőzésén viszont szoros asszóban, 15-13-re kikapott a kínai Si Jüétől. A novemberi tuniszi vk-n negyeddöntős Kondricz Kata az első meccse után búcsúzott, miután az olasz Elena Tangherlini simán, 15-6-re legyőzte. MTI

Kerkez és a győzelem

FOTÓ: AFP/JUSTIN TALLIS

Kerkez Milos csapata, a Bournemouth hazai pályán 1-0-ra legyőzte a Tottenhamet az angol labdarúgó-bajnokságban, és már a 9. helyen áll a táblázaton. A magyar válogatott 21 éves védője – aki szombaton megszerezte első bajnoki gólját a Bournemouthban – végigjátszotta a mérkőzést. NÉPSZAVA

Élvezet a tizediken

MOST MONDJA MEG! (3.) Sorozatunkban neves riporterek szólalnak meg. A szerző tegeződik velük, a régi kapcsolat miatt furcsa lenne, ha nem ezt tenné. A vendég ezúttal Méhes Gábor.

HEGYI IVÁN

Mindegy, milyen sportágat kommentál, úgy közvetít, mintha az élete múlna a találkozón és annak tálalásán

Igaz, hogy egy szegedi kosárlabdaklub alelnöke vagy?

Igaz.

S mióta rajongsz a kosárlabdáért?

Amióta egy szegedi panelház tizedik emeletén a tévében elvarázsolt Dražen Petrović. Városomban természetes volt, hogy fogni lehetett a belgrádi és az újvidéki televízió adását; az utóbbi kiváltképp bejött, mert a meccseket magyarul közvetítette. Az alig huszonnyolc éves korában elhunyt káprázatos kosaras azon a héten vesztette életét egy közlekedési balesetben 1993. június 7-én, amelyen az érettségi vizsgáim kezdődtek. Halála olyannyira megrázott, hogy a dátumot soha nem felejtem, ahogyan őt magát és a játékát sem. Ha Zágrábban járok, máig mindig kimegyek a sírjához a temetőbe.

A futballban ki volt neked Petrović?

Nyilasi Tibor. A Magyarország–NSZK válogatottmérkőzést a kilencedik születésnapomon rendezték 1983-ban. Apukámtól azt kértem, vigyen el Budapestre , a Népstadionba. Majd az 1-1-gyel zárult meccs után azzal büszkélkedtem iskolatársaimnak Szegeden, hogy Nyilasi szülinapi ajándékként fejelte a vezető gólt Harald Schumacher kapujába. Aztán, amikor húsz évvel később a Sport Tv-hez igazoltam, az öltözőszekrényem Tibié mellé került. Hanyatt estem, mint a Népstadionban a góljától.

A riporterek közül kit bálványoztál?

A példaképem idősebb Knézy Jenő volt. Aztán főszerkesztőként ő küldött ki első közvetítésemre a Magyar Televízióhoz.

Kézilabdameccsre?

Nem, a magyar–portugál férfiröplabda Eb-selejtezőre. Előzőleg megkérdezte: „Méhecske, hogy állsz a röpivel?” Szerencsére rendszeresen jártam Szegeden röplabdamérkőzésekre.

Hol rendezték a magyar–portugált?

Hiszed vagy sem, Szegeden.

Mi neked Szeged?

Ezt csak érezni lehet, megfogalmazni nem tudom. Ám talán másnak is mond erről valamit, hogy egy híján harminc éve ingázom Szeged és Budapest között. A múltkor megtaláltam egy jegyzetemet: Juhász Gyula Tanárképző–Túrkeve 19:17. Ez egy női kézilabdameccs volt hajdanán a szűkebb pátriámban.

Mi lenne életed mérkőzése?

A realitás talaján a Barcelona–Szeged férfikézilabda BL-döntő. Ha elrugaszkodom, akkor a SZEDEÁK–Olimpiakosz férfikosárlabda Euroliga-döntő. Ebből kitetszik, hogy a SZEDEÁK-nál vagyok alelnök.

Az eddigi legszebb emlék?

A Szeged–Kiel BL-mérkőzés 2021-ben, az új csarnok avatásán. Apukám vitt először meccsre, az ő fényképe lapult a zsebemben.

Most is érzelmes vagy, és érezni az érzelmeket akkor is, amikor a mikrofon előtt ülsz.

Én mindent úgy közvetítek, mintha az életem múlna a találkozón meg annak tálalásán. Talán azért is, mert az adások előtt még mindig stresszelek. Ám a kézilabdával szerencsém van, mivel egyike azoknak a sportágaknak, amelyekben valódi magyar sikereket lehet átélni.

> „Nem vágyom arra, hogy lássanak. De úgy is a meccsek vannak a középpontban, senki nem a közvetítőfülkét nézi, hanem arra kíváncsi, mi történik a pályán.”

A stresszről jut eszembe: tényleg nem szeretsz szerepelni?

Ez annyiban igaz: nem vágyom arra, hogy lássanak. De úgy is a meccsek vannak a középpontban, senki nem a közvetítőfülkét nézi, hanem arra kíváncsi, mi történik a pályán.

Mikor rágódtál a legjobban?

A Sport Tv már indulásakor, 2000-ben megkeresett. De tudtam, a köztévé riportereként közvetíthetek a sydney-i olimpiáról, és nem akartam úgy menni Ausztráliába, hogy egy másik televízióhoz jövök vissza. Aztán három évvel később újabb ajánlatot kaptam a Lomb utcából, és akkor már kapásból igent mondtam. Nem bántam meg, szeretek itt lenni.

Mint lemezezni?

Az még akkor volt, amikor kis koromban sokkal több Beatlest hallgattam, mint Halász Juditot. Ma már hanyagolom a bakelitot, CD-ben vagy még korszerűbb verziókban utazom.

Ahhoz képest, hogy a zenében elkötelezett liverpooli vagy, a futballban a Manchester Cityért szorítasz...

A Beatles liverpooli, de a másik kedves bandám, az Oasis manchesteri zenekar. S a Gallagher testvérek mindig is City-szurkolók voltak.

Előfordult már, hogy jobban muzsikált a City, mint ahogyan mostanában játszik...

Vissza is jött vagy tizenöt kiló.

Mi az összefüggés?

Korábban rövid távon az nyugtatott meg, ha finomat ettem.

Mennyit fogytál?

Hatvanat.

Mennyit?! És hogyan?

Sokat edzettem, és mellőztem a szénhidrátot. Ám egyáltalán nem akarom hősnek beállítani magamat; maradjunk inkább annyiban, hogy aki százötven kiló, az negatív hős.

Ha otthon vagy, hol sétálsz?

Sokfelé, de azt nem mulaszthatom el megjegyezni, hogy Szegeden létezik Nyíl utca.

HIRDETÉS

ÉLET ÉS IRODALOM
IRODALMI ÉS POLITIKAI HETILAP

AJÁNDÉKOZZON ÉLET ÉS IRODALMAT!

Lepje meg családtagjait, barátait Élet és Irodalom-előfizetéssel! Rendelje meg ajándékutalványunkat, s adja át annak, akit tartalmas és maradandó ajándékkal kíván meglepni. Az ajándékutalvány megrendelhető az ajandekutalvany@es.hu és a lapterjesztes@es.hu e-mail-címen, valamint személyesen megvásárolható az Atlantisz Könyvszigeten (Budapest, VI., Anker köz 1–3.).
Az előfizetés díja: negyedévre 14 850 Ft, fél évre 26 280 Ft, egy évre pedig 48 000 Ft.

Ajándék minden pénteken

Révész Bulcsú búcsúzott

Az első magyar profi sznúkeres, a csak 18. életévében járó Révész Bulcsú kiesett a sportág legkülönlegesebb versenyének 2. fordulójából, miután a mindössze egyetlen nyert frame-ig tartó partiban 73–45-re kikapott a világranglistán 47. kínai Fan Cseng-jitől. A Shoot Out viadalt az angliai Leicesterben rendezik. MTI

Felfüggesztette magát az orosz

Ugyan Aliser Uszmanovot újra elnöknek választotta a Nemzetközi Vívószövetség, de az orosz-üzbég milliárdos jelezte: felfüggeszti tevékenységét. A 71 éves Uszmanovot az orosz invázió következményeként az USA és az EU jelenleg is szankcionálja. NÉPSZAVA

Visszatérnek a Realba a sérültek

Jó híreket kapott a spanyol La Ligában érdekelt Real Madrid edzője, Carlo Ancelotti: két meghatározó labdarúgó, Vinícius Júnior (képünkön) és David Alaba sérülését követően újra elkezdte az edzéseket. Ahogy a Marca fogalmazott: már látszik a fény az alagút végén. NÉPSZAVA

Apuka lesz Verstappen

FOTÓ: MAX VERSTAPPEN INSTAGRAM OLDALA

Azt írták a boldog szülők, hogy „Úton a kicsi Verstappen-Piquet"

GÓLYAHÍR Max Verstappen és kedvese, Kelly Piquet a közösségi oldalon jelentette be, hogy első közös gyermeküket várják. A Formula–1 világbajnoka és Kelly Piquet egy fényképet osztott meg, amely alá ezt írták: „Úton a kicsi Verstappen-Piquet." Kelly Piquet a háromszoros F1-es világbajnok Nelson Piquet lánya – neki már van egy gyermeke korábbi kapcsolatából.

Ezzel párhuzamosan az Abu-dzabi Nagydíj első szabadedzésén is történtek érdekességek: noha Charles Leclerc az élen zárt, utóbb kiderült, a Ferrariban cserélni kell az akkumulátorokat, ami tíz rajthelyes büntetést ér. Az éllovas McLaren mögött 21 pontos hátrányban lévő Scuderia így nagyon reménytelen helyzetbe került a konstruktőri küzdelemben, mint ahogyan Leclerc is az egyéni összetett második helyért vívott harcban. Főleg, hogy a riválisa erősen kezdett Lando Norrisszal. A brit a második lett a nyitányon, majd Lewis Hamilton vezérletével a Mercedes kettőse következett.

Aztán a második szabadedzésen a McLaren duója, Norris és Oscar Piastri végzett az élen. A harmadik meglepetésre Nico Hülkenberg, Verstappen (Red Bull) csak a 11. lett. Folytatás szombaton 11 óra 30 perckor a harmadik szabadedzéssel, időmérő 15 óra. A futam vasárnap 14 órakor kezdődik (tv: M4 Sport). NÉPSZAVA

Altatás után átkattantak

FORDÍTOTTAK Rosszul indult, de végül átrohant Montenegrón a női kézilabda válogatott az Európa-bajnokság középdöntőjének csütörtöki nyitányán. Tegnap lapzártánk után Lengyelországgal játszott a csapat.

NÉPSZAVA

Rettenetesen kezdett (2-6), később azonban magára talált és remek, ellentmondást nem tűrő játékkal átlépett Montenegrón a női válogatott a részben debreceni rendezésű Európa-bajnokság középdöntőjének első fordulójában, vége: 26-20 ide. A csütörtöki lapzárta után aratott győzelem nagy lépés a négy közé jutás felé vezető úton, ugyanis a válogatott eddigi mérlege több mint megnyugtató: mindhárom csoportmeccsét megnyerte, majd a középdöntőt is győzelemmel nyitotta (pénteken a lengyelek ellen ugyancsak lapzárta után fejezte be mérkőzését a válogatott).

„Azt a játékot, amit a montenegróiak játszanak, nekünk nem szabad: elaltattak, és a lassú lefolyású támadásaikat ritmusváltással fejezték be. Egy ideig sehogy sem tudtuk felvenni a saját ritmusunkat" – magyarázta meg az első percek érthetetlen játékát Golovin Vlagyimir szövetségi kapitány az MTI-nek. Elmondta, a 12. perc környékétől mobilisabb lett a védekezés, jobban zárták a területeket, többet ütköztek és felgyorsultak támadásban, amivel a végére kifárasztották az ellenfelet. „Nekik az a tempó, amit mi diktáltunk, nem volt jó, ennek köszönhetően követtek el olyan sok hibát a végjátékban."

FOTÓK: MTI/CZEGLÉDI ZSOLT

Hiába rángatták a magyarokat

A pénteki eredmények

Svédország–Románia 23-25, **Franciaország–Montenegró** 31-23, **Magyarország–Lengyelország** (lapzárta után).

A középdöntős csoport állása: 1. Franciaország (3 mérkőzés) 6 pont, 2. Magyarország (2 mérk.) 4, 3. Montenegró (3 mérk.) 2, 4. Románia (3 mérk.) 2, 5. Svédország (3 mérk.) 2, 6. Lengyelország (2 mérk.) 0 pont.

A válogatott programja, vasárnap: Magyarország–Románia (18 óra, tv.: M4 Sport). **Kedd:** Magyarország–Franciaország (18 óra, tv: M4 Sport).

A meccs legjobbjának választott Szemerey Zsófi 15 védéssel, 44 százalékos hatékonysággal zárt, amit nagyra tartottak csapattársai is. Kuczora Csenge például ezt mondta: „Az elején kicsit beragadtunk, és nem a saját játékunkat játszottuk, nem építettük gyorsan a támadásainkat, a lerohanásgólok is elmaradtak. Aztán valami átkattant bennünk. Szemerey Zsófinál jöttek a védések, a védekezésünk is teljesen rendben volt, így egymást tudtuk segíteni, onnantól kezdve pedig uraltuk a mérkőzést" – elemezte a csütörtök estét a német Thüringer HC négygólos balátlövője.

Füzi-Tóvizi Petra úgy fogalmazott, az elején nagyon görcsösen akartak, és ezért nem sikerült az elején kézben tartani a történéseket. „Amikor a kapitány időt kért, elmondta, hogy már annyi eladott labdánk volt, mint a svédek elleni meccsen összesen, szóval egy kicsit higgadjunk le, és nyugodjunk meg. Utána öt-egyes védekezésre váltottunk, szerintem ott megzavartuk ellenfelünket, és utána könnyebb dolgunk volt" – összegzett a Debrecen beállója.

Szemerey Zsófi 15 védéssel, 44 százalékos hatékonysággal zárt még csütörtökön, amit nagyra tartottak csapattársai

Eltört a triplázó Bárány Donát járomcsontja

MESTERHÁRMAS Bárány Donát, a Debrecen labdarúgója mindössze 17 perc alatt klasszikus mesterhármast lőtt a Ferencvárosnak a csütörtök este rendezett bajnokin. A címvédőt – amelynek összeállítása csupán egyetlen helyen, Szalai Gábor beállítása miatt tért el attól, amelyik a Malmö ellen előző csütörtökön 4-1-re megnyert Európa-ligameccsen futott ki – sokkolta a három gól, harmadik után a kezdőkör előtt összegyűlve tartottak a játékosok taktikai kupaktanácsot. Erre a 32. percben Szalai olyan keményen ütközött a triplázó Báránnyal, hogy a debrecenit később le kellett cserélni, a szabálytalankodót pedig második sárga lapja miatt kiállította a bíró. Az innentől emberelőnyben futballozó DVSC pedig gólzáporos meccsen végül 5-4-re nyert. Péntekre kiderült, Báránynak eltört a járomcsontja: „A fejem még fáj, de már jobban vagyok szerencsére. Ezzel együtt nagyon nagy öröm számomra, hogy megszereztem első mesterhármasomat az NB I-ben, s persze külön öröm, hogy mindez az FTC ellen sikerült. A legfontosabb, hogy többek között a góljaimnak köszönhetően is végre nyerni tudtunk.

FOTÓ: MTI/DERENCSÉNYI ISTVÁN

Ölelgették, amíg lehetett: Bárány 17 perc alatt három gólt lőtt, aztán...

A góllövőlista állásával jelenleg nem foglalkozom, próbálok ezután is minél több gót szerezni, hogy segíthessek a csapatnak" – nyilatkozta a dvsc.hu-nak a góllövőlistát hét találattal vezető Bárány Donát.

„Ez számomra is felfoghatatlan. Az egyik legrosszabb meccsünk volt a szezonban. Nem először fordul elő hasonló, hogy gyorsan kaptunk gólokat" – utalt arra a néhány héttel ezelőtti esetre Pascal Jansen, a Ferencváros vezetőedzője, amikor a Diósgyőr az Üllői úton pakolt be gyorsan egy hármast nekik – végül iksz lett az a meccs. Az M4 Sportnak azonban tovább hintette a hamut a fejére a holland: „A szurkolóink három órát utaztak, hogy velünk legyenek és buzdítsanak minket Debrecenben, de mi cserben hagytuk őket. Nekik is üzenem, mélységesen sajnáljuk, amit ma a csapattól láttak, velem az élen. Ezen nagyon gyorsan változtatnunk kell."

NÉPSZAVA

DVSC–Ferencváros 5–4

Debrecen, Nagyerdei Stadion, 5011 néző. Vezette: Csonka Bence (Bornemissza Norbert, Szalai Balázs)

Gólszerzők: Bárány (2., 5., 17.), Domingues (49., 59.), ill. Varga (30., 42. – az első 11-esből), Saldanha (45+2.), I. Cissé (82.)

Kiállítva: Szalai G. (31.)

NB I, 16. forduló

Szombat: Kecskemét–Diósgyőr (13.30), Felcsút–Győr (16.45), Paks–MTK (19.45).

Vasárnap: Fehérvár–Nyíregyháza (14.45), Debrecen–Újpest (17), Ferencváros–Zalaegerszeg (20).

A bajnokság élmezőnye: 1. Felcsút 32 pont, 2. Ferencváros 28, 3. MTK 26.